

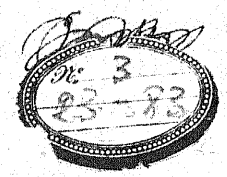
0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

2 400 58

MADE IN SPAIN

~~118~~

9a - 4 - 6 26 6

3

93-83

R. 2044
M Y S T I C A E

NVMERORVM
SIGNIFICATIONIS
LIBER

IN DVAS DIVISVS PARTES,
R. D. P E T R O B O N G O
CANONICO BERGOMATE
A V C T O R E:

Opus maximarum rerum, & plurimarum doctrina, sua-
uitate, copia, & varietate refertum,

*Theologis, Philosophis, Mathematicis, atque alijs studiosis
omnibus, tam utilitatem, quam iucunditatem
allaturum.*

DE SVPERIORVM LICENTIA.

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. 4.º C. 80 N. 17.

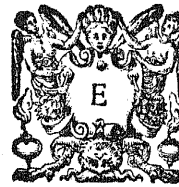
BERGOMI MDCCXCV.

Typis Comini Venturae, & Socij.

Sumptibus Sp. viri D. Francisci Franc. Senensis.

1710 1710
ILL. ET R. DOMINO
D. LVDOVICO MADRVCIO
CARDINALI AMPLISSIMO,
PETRVS BONGVS S. P. D.

EST hoc generi hominum prope natura datum, ut quo artium & institutorum genere patres & maiores aliquorum præstiterint, hoc qui sunt eorum stirpis, quod natura ipsa duce, quæ plurimum valet, & assiduis domesticorum sermonibus excitentur, cupidissime persequantur. Ego his parentibus ortus sum, qui non modo se in his locis, quæ ditionis tuæ sunt, natos commemorabant, sed etiam qui se in fidem clientelamq. maiorum tuorum contulerunt, eosq. mirifice coluerunt. Id illi summo consilio fecisse existimati sunt. summam enim sapientiam & spectatam Gaudentij aui tui gravitatem admirabantur, eumq. non solum reliquis Germanis, sed haud scio an cunctis gentibus anteponendum ducebant. Ne hæc quidem Ferdinandum Imperatorem summum illum virum latuere, qui ad sanctiora consilia Gaudentium semper adhibuit, cuique cum nihil esset antiquius, quam ut liberi sui optimis disciplinis, & maximarum rerum scientia instruerentur, Maximilianum & Ferdinandum Gaudentio potissimum regendos & educandos commisit. Nicolaum patrem tuum, gloria belli & militaribus factis insignem, omnibus sermonibus celebrabant. Hunc Germanico bello Germanorum copijs Carolus V. Imperator præfecit, eiusq. opera forti & fideli usus est. idem Tribunus celeberrimi nominis Patmensi bello existit; & Senensi Iacobus Medices, penes quem summa rerum erat, omnem victoriae spem in eius virtute collocarat. sed ibi, dum omnia sua consilia ad gloriam & dignitatem refert, dum non minus eius virtus ab hostibus timetur, quam ab amicis bonitas diligitur, extinctus est. Aliprandus patruus tuus vir consilij magni & virtutis habitus est, honestissimumq. locum in Caroli V. Impe-

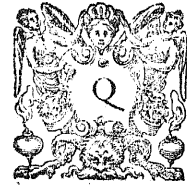
ratoris exercitu obtinuit, is eo praelio, quod Cerisolæ commissum est, non tam adhortando, quam pugnando militum animos, quibus præerat, accendit, suoq. corpore dimicans, conferta cum Heluetiorum ducē manu, miscuit certamen, obtruncatoq. hoste, ipse pugna sine ullo vulnere excessit, idem in his bellis, quæ in Germania, & apud Belgas a Carolo Imperatore gesta sunt, magnos honoris militaris gradus affectus est, nec aliū vir fuit, cuius strenue ac ferociter facta in bello plura memorari possent; Verum cum magnam de se expectationem adhuc iuuenis concitasset, Ulmæ immaturo interitu hinc ereptus est, Christophorus summus & amplissimus Cardinalis, & ad homines iuandos turandosq. natus Carolo V. Imperatori & Philippo regi eius filio carus & iucundus fuit. huic illi regendarum ciuitatum scientissimo rerum Mediolanensium summam imperiumq. permiserunt. hanc ille prouinciam tanta ratione; tanto consilio administravit, ut illius auctoritate; iustitia, abstinentia, & temperantia reuixisse putarentur; magnoq. esset apud Imperatorem & Regem nomine & gloria, & collatus in eum honos ei, qui contulisset, magnam iudicij laudem afferret. Multas præterea legationes obire a Summis Pontificibus coactus est; delatosq. novos honores meritorum magnitudine anteibat. In summos hos viros maiores mei omnia sua studia, & officia contulerunt. hæc veterorum pulcherima instituta non solum ad intuendum, sed etiam ad imitandum mihi proposita sunt: & quamquam exigua vis ingenij data sit, tamen ut eorum vestigijs in te colendo insistam, quædam necessitas mihi imposta est: præsertim, quod eos honores adeptus es, ut auitum & paternum splendorem æquaris: nam cum adhuc ætate iuuenis esses; sed senili prudentia in magna clarorum virorum copia ipse potissimum a Ferdinando Imperatore & conuentu Augustano delectus es, qui ad Franciscum secundum Gallorum regem legatus mitterere, & de grauissimis rebus ageres. A Pio III. ita in Cardinalium collegium es cooptatus, ut non beneficium tibi dedisse, sed ut meritum debitumq. honorem tibi persoluisse videretur. Concilio Tridentino tanta cum laude affuisti, ut nullius sententia grauior haberetur. Cum te Romam contulisti prope vna totius Germaniæ voce eius prouincię

patro

patrocinium suscipere coactus es. quare quod non modo tot tantaq. ornamenta, quot & quanta uel ab honoris cupidissimo uiro possunt optari, in te congesta sunt, sed etiam meum studium fidemque amplexus es, res postulare visa est, ut quidquid sum, & quantus quantus esse possim, totum me tibi addicerem. quæ cum ita sint, me omnia studia atque obsequia tibi præstaturū idq. effecturum confirmo, ut neq. a meis maioribus, neque a me ipso degenerasse videar; veterumque beneficiorum magnitudinem memoria colam sempiterna, & nouę gratiæ a te inita munus omnibus meis viribus tuendum & illustrandum curabo. Interim cum aliquod perpetuæ meæ in te obseruantię testimonium exstare cuperem, hunc de numerorum mysterijs librum, in quo plurimum temporis contriui (utinam cum laude aliqua) in tuo nomine diuulgandum esse duxi. etenim numerus nihil aliud est, quam ordo: ordo uero diuino beneficio nobis datus est. quare ea libentius hoc feci duas ob causas. Quarum altera est, quod hæc, quæ in recondita & arcana numerorum scientia versabantur, meaq. interpretatione illustrata erant, cū tuis studijs congruebant. Etenim illud satis constat, ordinem, si vsquam, in vita & moribus tuis elucere, teque omnia mysteria, quæ penitus in media Theologia & Philosophia abdita sunt, & retrusa, tui ingenij acie penetrasse. Quare hinc futurum intelligebam, ut quæ de summis & diuinis rebus traderentur, ea summi & diuini hominis titulo cohonestarentur. Altera, quod hoc opus, positum in amplissimi & illustrissimi hominis auctoritate, plus nescio quo pacto videbatur habere grauitatis. Quæ cum ita sint, pergratum & periucundum mihi accidet, si operis mei tenuitatem humanitatis tuæ magnitudo subleuabit, meq. dignum iudicabis, a quo donum animo ac uoluntate eius, qui libens dat, quam re maius ampliusque accipias. Id autem si consequar, ut industria mea tibi probetur, & operam hoc in libro bene a me positam ducas, meos labores satis magno fructu compensatos existimabo, & meis consilijs beneuolentiæ tuæ spem quasi numen aliquod propitium affuisse arbitror.

BENIGNO LECTORI

PETRVS BONGVS S. D.

Quoniam nihil fere iucundius plerisque videtur, quam aliena loqui, & aliena iudicare (sunt enim vitia maxime communia, invidia, malevolentia, obrectatio) diu multumque dubitatum meas has qualescunque lucubrationes naufrago committerem iudicio. Nam praeterquam quod improba quorundam censorum impudentia eousque processerit, ut Pythagoricam disciplinam, Mathematicasque scientias, & ipsam etiam Theologiam ludibrio habeat; ut Philosophiam omnem ex malo existimet se in hominum concilia insinasse, sapientiaeque studia, ingenij iactantioris somnia & meras nugae esse dicat; me etiam deterrabat ingenij mei mihi perspecta tenuitas, & nulla in scribendo exercitatio. Quamquam is mihi iamdiu susceptus labor de mysterijs, quae latent in ratione Numerorum, orationis elegantiam non requirere videatur. Verum nonnulli amici quibuscum haec communicavi, animos mihi addiderunt, quidquid id esset, quantumcunque esset, laudabile esse dicentes, aliquid in commune laborasse. Commemorabant illud Platonis, qui sic ad Architam scribit: Illud te considerare oportet, nostrum neminem sibi soli natum esse, sed ortus nostri partem sibi patriam vendicare, partem parentes, partem amicos, atque (ut placet Stoicis) quae gignuntur in terris ad usum hominum creantur omnia, Homines autem hominum causa sunt generati, ut ipsi inter se alij alijs possent prodesse; in hoc naturam ducem sequentes, quae nos euidenter docet semper publica dona priuatis anteponenda, sicut & IEHOVA omnibus creaturis simul benefacit, oculum mundi Solem oriri faciens super bonos, & malos, iubetque nos aliorum salutem aequae ac nostram querere, & his benefacere, qui nobis detrahunt. Nec vero mihi quisquam improbe dentatus impingat, quod aliena crebrius hic interferam, quasi aliorum opibus ipse locupletari non erubescam. Quum enim duplex sit argumentandi modus, unus videlicet ratione, alter auctoritate constans: ac in reliquis disciplinis primum locum teneat ratio, postremum auctoritas; in hoc non tam rationis, & garruli Syllogismi, quam auctoritatis sibi vendicant locum. Triumphat in natura, & humanis inuentionibus, atque figmentis, si fas est, Syllogismorum artificia, sed in Pythagorica disciplina, quae diuina scrutatur mysteria, locum sibi minimum sperent ac tenuem. Gregorius ille Theologus, qui eminet inter nostrates in omni theologiae facultatis genere, omnique verborum ac sententiarum venustate, simul & grauitate, oratione prima in Iulianum, disciplinam Christianam testatur esse Pythagoricam. Atqui apud Pythagoricos tantum poterat prauidicata auctoritas,

ut sine ratione valeret; illis etenim *IPSE DIXIT* illud, primum & maximum erat è dogmatibus, & aureis verbis, aut etiam plumbeis præstantius. Post primam enim & initiandis decantatam taciturnitatis Philosophiam, quo sermone mensuram silentio exercebant, præscriptum ipsis erat, ut si quis eos de dogmatibus suis interrogaret, aut de eorum demonstrationibus aliquam exigeret rationem, nil aliud responderent, quam quod ita uisum fuisset Pythagoræ, essetq; assertio illa dogmatis ratio inculpabilis, ac irreprehensibilis, more profecto Cabalistarum, qui ferme non aliter cognoscendarum rerum rationes citant, quam dixerunt Sapientes, a quibus illam doctrinam præstantiam acceperunt, & iure merito quidem ipse quoque Cabalista nominandus erat, quamvis ut post diuturnam longinquo peregrinationem aliquid admiratione dignum referret in patriam, quod facilius vulgo crederetur, ipse nomen Cabalæ suis incognitum, primus in nomen Philosophiæ Græcum mutauerit. Ita veterem disciplinam noui nominis conatus est ornamento vestire. Hinc etenim animaduerti licet, omnem fere Pythagoræ philosophiam a Cabaleis ortam esse. quod pari modo Symbolicum tradendi morem ad Græcos transtulit, sicut Cabala, quæ nil profecto aliud est, nisi Symbolica Theologia, in qua non modo litteræ, ac nomina sunt rerum signa, verum res etiam, rerum.

IO. BAPTISTAE MAGENI BERGOMATIS Carmen.

Hæbe novos plectro letus qui pandis honores,
Orbi que proferes lumina,
Aonidum cætus deno qui perficis orbe,
Ornas est tua presentia,
Pelle procul turbam, vulgusq; hinc pelle profanum,
Veterno putri deditum.
At si quem doctas iuuat exercere per artes
Mentis vires Palladis,
Te Duce iucundo numerosa volumina nostri
Doctoris legens perlegat.
Inuide quid rabido laceras hæc munera dente,
Magnis oblat a Patribus?
Cur frustra natum dicas, aut viuere frustra,
Cunctis bonum quem noueris?
Quem sanus durum nullus fregit labor, aut quem
Nunquam vicit inertia.
Insomnes nunquam spreuit qui ducere noctes,
Curis qui nunquam vacuus?
Quales astra super maiorum rettulit atas
Virtute cinctos inchyta.
Quod patria, quod amicis, quodq; sodalibus ortos,
Sibi non solis noscerent.
Vnde triumphales currus, ac vnde trophæa,
Parta prius victoria,
Pyramides, ludos, turres, sublimia templa,
Fumantia usq; altaria,
Insignes statuas erexit marmore, & are
Regina Roma Gentium.
Heroas sic visa sibi, sic tollere Martes,
Sic atque magnos Principes.
E meriti dignos Petri nunc esse labores
Bongi neget quis laurea?

Ad-

*Abdita qui numeri referans arcana, recessus
 Ostendit nobis mysticos?
 Vnde haurire queat verum sibi quiuis honorem,
 Quamuis artem pre se ferat,
 Cuius fama vigens totum cum sparserit orbem,
 Suis ad aucta laudibus,
 Quid mirum calo noua si quarefulserit & lux
 Miro, nouoq. lumine?*

C A M I L L I C A M I L L I

C A R M E N E L E G I A C V M.

*Prima Sanctorum tu dum uolumina passim
 Uoluis, & hinc promis uiribus apta tuis
 Mystica quid series Numerorum continet, alte
 Vestigas mentis lumine BONGE nouo.
 Tu, si qui factum fuerit bis, terque, quaterque,
 Colligis euentum, iudiciumque doces.
 Sic Deus immensam Numeris, & pondere iusto
 Firmauit molem, composuitque manu.
 Sic tu nunc mentes Numerorum pondere firmas,
 Quos PETRE ingenio, tumque labore iuuas.
 His te luminibus quænam generosa Dearum
 Edidit in lucem, collis amica tui?
 Collis amica tui, surgens ubi BERGOMON alta
 Reddere sic Numeris mænia tuta potest.
 BONGOS in calis quo nunc hæc cernere uultu
 Credimus, & patrios quam redamare lares?
 Tu, quod gens campos olim dominata patentes
 Perdidit, in stauras, reddis, & amplificas.
 Iles foris auis quondam, nunc nacla nepotem
 Unum, multorum compleat ille vicem.
 Impleat ille vicem, proauos sic dum æmulus acres
 Vincit, quem tollit tantus ad astra labor.
 Vm te presens nostra hæc mirabitur ætas,
 PETRE decus prolis, PETRE decus patriæ.*

PETRVS POSTEK ALSKI

In Operis, Auclorisque commendationem.

*Vis neget en iterum, post secula longa, dolorem
Immensum cerebri sustinuisse Iouem?
Quo rursus, ut liber fieret, ceu Pallada quondam,
Nunc Heroa PETRVAM in lumina dia tulit,*

*Ornatum studijs, virtute, & rebus honestis,
Palladis ut fratrem noscere iure queas.
Palladis ingenium nam toto ut fertur in orbe,
Sic Petri ingenium maximus orbis amat:
Pallas Pieridum genitrix ceu dicta sororum est,
Pieridum genitor dicitur esse Petrus.
Calibe ceu vita Pallas, sic calibe Petrus
Gaudet: fit studio tutus uterque pio.
At cum tale decus Petro, cum gloria tanta,
Tantus & immensi surgat honoris apex.
Aut summi Petrus Iouis est generosa propago,
Aut Iouis alma Petro filia mater erit.
Nam licet hæc crebro caelestia munera promsit,
Ille dedit rari saepe laboris opus.
Tale tamen numquam lucis prodiuit in auras,
Palladium cerebrum quod peperisse putes:
Quale Petrus, soboles non inficianda tonantis,
De Numeris profert nobile dogma pijs.
Nobile dogma, prius non ullo tempore visum,
Non prius in Phæbi lumina clara datum.
Fælix sorte tua, fælix qui dignus habetis;
BONGE, Iouis dici filius atque nepos.
Fælix magnorum mysteria sacra Deorum
Qui pandis, Superum concilijsque præes.
Semper honos, nomenque tuum laudesque manebunt,
Dum current vnda, dum uchet astra polus.
Seraque posteritas quoties tua scripta uidebit,
Incendet sobolem talibus ipsa suam:
Laudetur, uigeat Bongus, relegatur, ametur
Bongus, diuinas qui patefecit opes.*

E I V S D E M

Hexasticon.

*Pondere quid numerus, Besis que examine præset,
Eius ut arcanis Obruta visque modis.
Ternus quid ualeat, qua Nam natura quaterno,
Raro iudicio Germinat iste liber.
Vix mens attingit qua Vinxit cortice. Virus
Sedula, qua nulla est Semita, tentat iter.*

ACHILLIS MVTII

ELEGIOLA.

*Mnia cū Numero, mensura, et pōdere consent,
Legibus his se se cuncta creata regunt.
Est tamen in Numeris virtus maiorq. potestas,
His sine nil pondus mensio nilq. valet.
At contra Numerus, mensura, & pondere nunquam
Indiget. est semper nam satis ipse sibi.
Hoc elementa vigent animata, & cuncta mouentur
Sydera, quæ in calo lucida nocte rotant.
Distincta in Numeros hora, mensesq., diesq.,
Tellurisq. globus, calituumq. chori.
Delectat Numeris aures, pascitq. poesis
Alma animos; format Melpomeneq. melos.
Quid moror? est similis Diua Arithmetica Mentis
Nam Deus est simplex, hæc quoque pura manet.
BONGVS hic, a teneris aluit quem diua Marbesis,
Quid Numeri ostendunt, vim, seriemq. docet.
Non ille historias regum, tenuesq. fabellas,
Nil falsum aut vanum, vel triuiale refert.
Sed quæ Pythagoras, reliqui Sophiæq. magistri
De Numeris tradunt, hoc notat ipse libro.
Quin sacer est, & sancta caput mysteria. vulgus
Illois pedibus ne ingrediare caue.*

INCERTI AVCTORIS

Hexastichon.

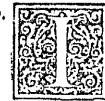
*Pythagora studium cognoscite, raptaque Phœbo
E Iouis arce nouo munera sacra dolo.
Traditur, his series Numerorum mystica: germe N
Rarum hoc: quod cuncti, quod stupet ipse Mago G.
Viribus humanis neque sunt hec cognita nisi V.
Spiritus atbereis par parit ista Djs.*

VETERIS ET NOVI TESTAMENTI LOCA

HOC IN TOMO DECLARATA.

GENESIS.

Cap.
I

AN principio creauit Deus celum,
& terram, &c. fol. 17. 21
Fiat lux, & facta est lux. 18. 91
Et vidit Deus lucem, quod esset
bona. 91
Factum est vespere, & mane dies vnus. 21
Vocauit Deus firmamentum celum, & factum
est vespere, & mane dies secundus. 52
Et vidit Deus, quod esset bonum. 91
Fiant luminaria in firmamento celi. 18. 19. 91
Fecit Deus duo luminaria. 19
Factumque est vespere, & mane dies quar-
tus. 135
Et vidit Deus, quod esset bonum. 91
Factum est vespere, & mane dies quintus. 178
Fecit Deus bestias terræ iuxta species suas
iumenta, & omne reptile. 178
Faciamus hominem ad imaginem, & simili-
tudinem nostram. 21
Creauit Deus hominem ad imaginem, & si-
militudinem suam. 21. 21. 199
Ad imaginem Dei creauit illum, masculum,
& feminam creauit eos. 20
Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde
bona. 29
Et factum est vespere, & mane dies sextus.
185. 186. 187. 199. 200
Igitur perfecti sunt celi, & terra, & omnis or-
natus eorum. 188
Compleuit Deus die septimo opus suum quod
fecerat; & requieuit diei septimo, ab vni-
uerso opere, quod patrarat. 199. 200
Benedixit diei septimo, & sanctificauit illum
199. 200
Istæ sunt generationes celi, & terræ quando
creatae sunt, in die quo fecit Dominus Deus
celum, & terram, & omne virgultum agri. 20
Fons ascendebat e terra, irrigans vniuersam
superficiem terræ. 45
Inspirauit in facie eius spiraculum uitæ. 167
Fluuus egrediebatur de loco voluptatis ad
irrigandum Paradisum, qui inde diuiditur
in quattuor capita. 170.
Ex omni ligno Paradisi comede: de ligno au-
tem scientiæ boni, & mali ne comedas. in
quacunq; enim die comederis ex eo, mor-
te morieris. 33. 45.

Non est bonum hominem esse solum; facia-
mus ei adiutorium simile sibi. 22. 43
Aedificauit Dominus Deus costam, quam tu-
lerat de Adam in mulierem. 22
Cur præcepit vobis Deus, ut non comede-
retis ex omni ligno Paradisi. 33
Inimicitias penam inter te, & mulierem, &
semen tuum, & semen illius. 160
Ipsa conteret caput tuum. 160. 242
Fecit dominus Deus Adæ, & vxori eius tuni-
cas pelliceas. 56
Adam cognouit vxorem suam Euam, qua
conceptit, & peperit Cain, dicens; p ossedi
hominem per Deum. 161
Rursumque peperit fratrem eius Abel. 161
Vbi est Abel frater tuus? Qui respondit. ne-
scio. num quid custos fratris mei sum ego?
dixitque ad eum. Quid fecisti? 221
Maledictus eris super terram, quæ aperuit os
suum. 231
Cum operatus fueris eam; non dabit fructus
suos. Vagus & profugus eris super terram;
& reliqua. 231
Omnis qui occiderit Cain septulum punie-
tur. 221. 222
Posuitque Dominus in Cain signum, & c. 221
Quoniam occidi virum in vulnere meum, &
adulescentulum in liuore meo, septuplum
vltio dabitur de Cain. 214. 221
De Lamech vero septuagies septies. 214
Hic est liber generationis Adam in die qua
creauit Deus hominem. ad similitudinem Dei
fecit illum. 21
Nohe uir iustus atque perfectus fuit in ge-
nerationibus suis. 227
Fac tibi arcam de lignis leuigatis, & c. 35 7
Te vidi iustum coram me in generatione
hac. 227
Ex omnibus animantibus mundis, tolles se-
ptena & septena, masculum, & feminam.
51. 33.
De animantibus vero immundis duo, & duo
masculum, & feminam. 51. 52
Post dies septem ego pluam super terram. 200
Cum transissent septem dies, aqua diluuij
inunda uerunt super terram. 200
Quindecim cubitis altior fuit aqua super
montes quos operuerat. 182
Expectatis ultra septem diebus alijs, rursum
Prime par. ind. b ij dimisit

VET. ET NOVI TEST. LOCA

dimisit columbam ex arca. 223
 Expectavitq; nihilominus septem alios dies & emiit columbam. 223
 10 Nati sunt Heber filij duo, nomen uni Phaleg, eo quod in diebus eius diuisa sit terra. 56
 11 Erat terra labij vnus, & sermonum eorundem. 22.23
 Ecce vnus est populus, & vnus est labium omnibus. 22.23
 Descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat vnusquisque vocem proximi sui: & ita diuisit eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras, & cessauerunt edificare ciuitatem. 23
 12 Descendit Abram in Aegyptum. 233
 13 Ascendit Abram de Aegypto. 233
 Leua oculos tuos, & vide a loco in quo nunc es, ad aquilonem, & meridiem, ad orientem, & occidentem. 151
 14 Factum est in illo tempore, ut Amraphel rex Sennar, & Arioth rex Potti, & Chodolaimor rex Elamitarum, & Thadal rex Centi, iniicerent bellum contra Bala regem Sodomorum, & Berfa regem Gomorre, & contra Sennar regem Adam, & contra Semeber regem Seboym, contraq; regem Bale. 240
 17 Circumcidetur ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem prepuccij vestri. 231
 Infans octo dierum circumcidetur in vobis. 231.
 18 Apparuit Abrahe Dominus in conualle Maebre sederi in ostio tabernaculi sui, in ipso seruire diei, cumque eleuasset oculos apparuerunt ei tres viiri stantes prope eum. &c. 54.115.
 19 Venerunt duo Angeli Sodomam vespere. 54
 21 Circumcidit eum octauo die, sicut praeceperat ei Deus. 231
 Septem agnas accipies de manu mea, ut sint mihi in testimonium, quoniam ego fodite puteum istum, iccirco uocatus est ille locus Bersabee, quia ibi uterq; iurauit. 219
 22 Abraham de nocte confurgens, strauit afinum ducens secum duos iuuenes, strauit afinum die tertio eleuatis oculis uidit locum procul. 104
 Dixitque ad pueros suos, exspectate hic cum afino, ego & puer illic usque properantes, postquam adorauerimus, reuertemur ad uos. 48
 24 Domine Deus domini mei Abraham. 162
 Benedictus Dominus Deus Domini mei Abraham. 162
 25 Dedit conceptum Rebeccae, sed collidebatur in utero eius paruuli. 40
 Duae gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuidentur. 47

Ne descendas in Aegyptum. 233 26
 Foderunt in torrente, & reppererunt aquam uiuam, sed & ibi iurgium fuit pastorum. Foderunt autem, & alium, & pro illo quoque rixati sunt, profectus inde fodit alium puteum pro quo non contenderunt. 75.99
 Affert mihi duos hedos optimos, ut faciam ex eis escas patri tuo: abijt, & arrexit. 55
 Dilataberis ad orientem, & occidentem, & septentrionem, & meridiem. 151
 Seruiuit Iacob pro Rachel septem annis. 220 29
 Seruiens apud eum septem alijs annis. 220
 Assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus septem. 220 31
 Cur quæris nomen meum quod est mirabile. 16 32
 Ipse uero claudicabat pede. 58
 Et ipse progrediens adorauit pronus in terram septies. 220 33
 Fuit Dominus cum Ioseph. 142
 Erat autem Ioseph pulchra facie, & decorus aspectu. 142 39
 Post duos annos uidit Pharaon somnum, &c. 56 41
 Audiens Iacob, quod alimenta uederetur in Aegypto dixit filiis suis: quare negligitis, audiui, quod triticum uendatur in Aegypto, descendite, & emite. 233 42
 Descendentes igitur fratres Ioseph decem, ut emerent frumenta in Aegypto. 233
 At illi portantes frumenta in alinis suis profecti sunt. 233
 Introduc uiros domum, & occide uisceras, & inserue conuiuium, quoniam hodie mecum sunt comesturi meridie. 198
 Ascendentes ex Aegypto uenerunt in terram Chanaan. 233 45
 Hi filij Bala, quam dedit Laban Racheli filiae suae, & hos genuit Iacob, omnes animae septem. 219 46
 Catulus leonis Iuda ad predam filii mi ascendisti, requiescens accubasti, ut leo, & quasi leona, quis suscitabit eum. 76 49
 Fleuitque cum Aegypto septuaginta diebus. 225 50
 Celebantes exequias planctu magno atque uehementi implerunt septem dies. 225

EXHODVS.

Cum circumspexisset huc atque illuc, & nullum a desse uisisset, percussit Aegyptium abscondit sabulo. 5
 Dens Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. 100 3
 Si dixerint mihi, quod est nomen eius, quid dicam eis? Dixit Dominus ad Moysem, ego sum, qui sum. ait sic dices filiis Israel, quod est, misit me ad uos. 157
 Dens Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. 100 4

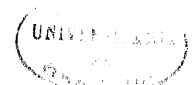
IN HOC OPERE DECLARATA.

4 Mortui sunt omnes, qui quærebant animam tuam. 46
 8 Fecerunt similes malefici incantationibus suis, ut educerentur cyniphe, & non poterunt. & dixerunt malefici ad Pharaonem: digitus Dei est hic. 75
 12 Decima die mensis tollat vnusquisq; agnum. 233.
 Septem diebus azima comedetis, in die primo non erit fermentatum in domibus uestris. 217. 218
 Septem diebus fermentatum non inuenietur in domibus uestris. 217
 13 Septem diebus uesteris azimis, & in die septimo erit solemnitas Domini. Azima comedetis septem diebus. 218
 16 Egredietur populus, & colligat quae sufficiunt per singulos dies, &c. die autem sexto parent quod inferant, & sit duplum, quam colligere solebant per singulos dies. 196. & 200.
 20 Ego sum Dominus Deus tuus fortis zelotes uisitas iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generationem. 214.
 21 Si emeris seruum hebraeum: sex annis seruiet tibi, in septimo egredietur liber gratis. 196. 219.
 22 Decimas, & primitias tuas non tardabis offerre. 232
 23 Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino Deo tuo. 73
 24 Cum ascendisset Moyses, operuit nubes montem, & habitauit gloria Domini super sinai, tegens illum nube sex diebus. 195
 Ingressus Moyses medium nebulae ascendit in montem, & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. 206
 25 Facies, & propitiatorium de auro mundissimo, duos cubitos, & dimidium tenebit longitudo eius. 7
 29 Septem diebus consecrabis manus eorum. 223
 Septem diebus expiabis altare, & sanctificabis. 223
 31 Dedit Dominus Moysi compleris huiuscemodi sermonibus in monte Sinai duas tabulas testimonijs lapideas scripras digito Dei. 47
 32 Fac nobis Deos. 45
 Fecit ex eis uitulum conflatilem, dixeruntque hi sunt Dij tui Israel. 45
 Fecerunt sibi uitulum conflatilem, & adorauerunt, atque immolantes ei hostias dixerunt: isti sunt Dij tui Israel. 45
 33 Facies mea praecedet te. 152
 Ostende mihi gloriam tuam. Respondit. ego ostendam omne bonum tibi, & uocabor in nomine domini coram te. 152
 Rursumque ait: non poteris uidere faciem meam: non enim uidebit me homo, & uiuet. 185

Videbis posteriora mea, faciem autem meam uide: e non poteris. 152. 185
 Excidit duas tabulas lapideas quales antea fuerant. 47
 Qui reddis iniquitatem patrum filijs ac nepotibus in tertiam, & quartam progeniem. 214
 Fuit ibi cum Domino Moyses quadraginta dies, & quadraginta noctes, panem non comedit, & aquam non bibit. 206

LEVITIC.

Cum intinxerit digitum in sanguinem, asperget eum septies coram domino contra uelum sanctuarij. 201
 Anima si prauaricans ceremonias per errorem in his, quae domino sunt sanctificatae, peccauerit, offeret pro delicto suo arietem &c. ipsumque; quod intulit damni restituet, & quintam partem ponet supra tradens sacerdoti. 181
 Anima conuicta delicti reddet omnia quae pro fraudem obtinere integra, & quintam insuper partem Domino cui damnum intulerat. 181
 Cum sanctificas aspersisset altare septem uicibus, unxit illud. 201
 Mulier si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus, iuxta dies separationis menstruae, &c. 218
 Die octauo circumcidetur infantulus. 231
 Si feminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus. 218
 Recludet eum sacerdos septem diebus, & considerabit die septimo, & si quidem lepra ultra non creuerit, nec transierit in cute, rursum recludet eum septem diebus alijs. 224
 Si sanatus fuerit, qui huiusmodi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui, &c. 223
 Mulier, quae redeunte mense patitur fluxum sanguinis, septem diebus separabitur. 213
 Si coierit cum ea uir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit septem diebus. 224
 Si steterit sanguis, & fluere cessauerit, numerabit septem dies purificationis suae. 214
 Mense septimo, decima die mensis affligetis animas uestras. 233
 Veste, quae ex duobus texta est, non indueris. 57
 Quarto anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis Domino, quinto autem anno comedetis fructus. 181
 Ne contaminetur sacerdos in morte ciuium suorum, nisi tantum in consanguineis ac propinquis, id est, supra patrem, & matrem, &c. 224.
 Primae par. ind. b iij Vir.

VET. ET NOVI TEST. LOCA

Virginem ducet uxorem: viduam autem, & repudiatam, & fordidam, atque meretricem non accipiet. 68	
21 Homo de semine tuo per familias, q habuerit maculam, non offeret panes Deo, nec accedet ad ministeriū ei, si cæcus fuerit, si claudus, si nel paruo nelgrandi, uel torto nato, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo. 144	Leſtus Og regis Baſan ferreus monſtratur nouem cubitos habens longitudinis. 235
23 Sex diebus facietis opus. 196	Dominus Deus tuus ignis conſumens eſt. 167.
25 Sex annis ſeres agrum tuum, & ſex annis putabis uineam tuam, colligeſque fruētus eius; ſeptimo autem anno ſabbatum erit terræ requietionis Domini. 196. 119	Ego ſum Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum ſuper filios in tertiā, & quartam generationem his, qui oderunt me. 214
26 Si nec ſie obedieritis mihi, addā correptiones veſtras ſeptuplum propter peccata veſtra. 224	Audi Iſrael Dominus Deus ueſter Deus vnus eſt. 12
Addam plagas veſtras vſque in ſeptuplum propter peccata veſtra. 221	Ne diceres in corde tuo, fortitudo mea, & robur manus meæ hæc mihi præſtiterunt; ſed recordaberis Domini Dei tui. 14
Percutiam vos ſepties propter peccata veſtra. 221	Obſerua diem ſabbathi, ut ſanctifices eum, ſex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, ſeptimus dies ſabbathi eſt, iſeſt, requies Domini. 200
Corripiam vos ſeptem plagis propter peccata veſtra. 221	Septem diebus comedes abſque fermento aſſilicionis panem. 221
27 Ab vno mēſe uſque ad annum quintum, pro maſculo dabuntur quinque ſicli. 181	Tribus vicibus per annum apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit in ſolemnitate azimorum, & in ſolemnitate hebdomadarum, & in ſolemnitate tabernaculorum. 73
Animal immundum, quod immolari Domino non poteſt, ſi quis uouerit, adducatur ante ſacerdotem, qui dijudicans utrum bonum an malum ſit, ſtatuet precium, quod ſi dare uoluerit is, qui offert, addet ſuper eſtimationem quintam partem. 181	
Omnes decime terre ſiue de pomis arborum ſiue de frugibus, Domini ſunt, & illi ſanctificantur. 232	
Quidquid decimum uenerit, ſanctificabitur Domino. 232	
	I O S V E.
	Patrem tuum ac matrem, fratresque, & omnem cōgnationem tuam cogregaueris in domum tuam: qui oſtium domus tuæ egreſſus fuerit, reus ſibi erit. 35
	Tulerunt ſacerdotes arcam Domini, & ſeptem ex eis ſeptem buccinas, quarum in Iubileo uſus eſt, prædebantq; arcam domini, ambulantes atque clangentes, & armatus populus ibat ante eos, &c. circumieruntque ciuitatem ſecundo die ſemel, & reuerſi ſunt in caſtra ſic fecerunt ſex diebus. 196
	I V D I C V M.
	Fecerunt filij Iſrael malum in conſpectu Domini, qui tradidit illos in manu Madian ſeptem annis. 223
	Dimitte me, ut duobus menſibus circumcā montes, & plangam uirginitatem meam. 56.
	Expletis duobus menſibus reuerſa eſt ad patrem ſuum. 56
	Mortuus eſt ac ſepultus in ciuitate ſua Galaad. 45
	Cur q̄ris nomen meū, quod eſt mirabile? 163

D E V T E R.

IN HOC OPERE DECLARATA.

16 Vocauit Dalila tonſorem, & raſit ſeptem crines eius, & cepit abigere eum, & a ſe pellere. ſtatim enim ab eo fortitudo diſceſſit. 201	
20 De hoc capite plura. 75	
	I. R E G.
1 Fuit vir vnus. 11	
2 Donec ſterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios, inſirmata eſt. 215	
3 Samuel dormiebat in templo Domini, ubi erat Arca Dei, & uocauit Dominus Samuel, & reliqua. 58	
6 Fuit Arca Domini in regione Philiftinorum ſeptem menſibus. 218	
13 Filius vnus anni erat Saul cum regnare ceſſiſſet. 45	
16 Erat Dauid rufus, & pulcher aſpectu, deco-raq. facie. 142	
Ecce uidi filium Iſai Bethleemitem ſcientem pſallere, & fortiffimum robore, & virum bellicoſum, & prudentem in uerbis, & virum pulcrum, & Dominus eſt cum eo. 142	
17 Elegit ſibi Dauid quinque limpidiſſimos lapides de torrente, & miſit manum ſuam in peram, tulitq. vnum lapidem, & funda iecit, & circumducens percuffit eum in fronte. &c. 181	
30 Duæ vxores Dauid captiua ductæ fuerant Achinoe Iezrael. 55	

II. R E G.

5 Non ingredieris huc, niſi abſtuleris oculos, & claudos, dicentes: Non ingredietur Dauid huc. cepit autem Dauid arcem Sion. hæc eſt ciuitas Dauid. propoſuerat enim Dauid in die illa pramium qui percuffiſſet Iebuſæum, & tetigiſſet domatum ſiſtulas, & abſtuliſſet cæcos, & claudos odientes animam Dauid. iccirco dicitur in prouerbio: Cæcus, & claudus non intrabunt in templum. 146	
12 Accidit die ſeptimo, ut moreretur infantulus &c. 224	
18 Contriſtatus itaq; Rex, aſcendit cenaculum portæ, & fleuit. & ſic loquebatur vadens: Fili mi Abſalon, Abſalon fili mi. Quis mihi tribuat ut ego moriar pro te Abſalon fili mi, fili mi Abſalon. 73	
19 Rex operuit caput ſuum & clamabat uoce magna: Fili mi Abſalon, Abſalon fili mi. 73	
21 Dentur nobis ſeptem uiri de filiis eius, crucifigamus eos Domino. 220	
24 Luſtrata uniuerſa terra aſſuerunt poſt nouē meſes & 20. dies in Hieruſalē. 223. 234	

I I I. R E G.

Venerunt duæ mulieres meretrices ad Regem. 56	
Receſſit Iſrael a domo Dauid uſque in præſentem diem. 50	
Conſtituerunt eū regem ſuper omnem Iſrael nec ſequutus eſt quiſpiam domum Dauid præter tribum Iuda ſolam. 50	
Fecit duos uirtulos aureos, & dixit eis: Nolite ultra aſcendere in Hieruſalem, ecce dii tui. 50	
Vſquequo claudicatis in duas partes, ſi Dominus eſt ſequimini eum, ſi autem Baal ſequimini illum. 58	
Implete quattuor hydrias aqua & fundite ſuper holocauſtum & ſuper ligna, rurſiq; dixit: Eriam ſecundo hæc facite. Qui cum feciſſent ſecundo ait: Eriam tertio id iſum facite. 73	
Ambulauit Helias in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus uſque ad montem Dei. 206	
Adductis duobus uiris filiis diaboli fecerunt eos ſedere contra eū; at illi ſcilicet ut uiri diabolici dixerunt contra eum teſtimonium. 56	

I I I I. R E G.

Aſcendit Helifeus in Bethel, cum que aſcenderet per uiam, pueri parui egreſſi ſunt de ciuitate, & illudebant ei dicentes: Aſcende calue, aſcende calue. qui cum reſpexiſſet uidit eos, & maledixit eis in nomine dñi, egreſſiq; ſunt duo urſi &c. 48	
Oſcitauit puer ſepties, aperuitq. oculos. 201	
Vade & lauare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua. 224	
Vocabit Dominus famē, & ueniet ſuper terram ſeptem annis. 223	
Anno nono Oſeę cepit rex Aſſyriorum Samariam, & trãſtulit Iſrael in Aſſyrios. 234	
Fecerunt ſibi Iſraelitæ conſtatiles duos uirtulos. 50	
Nono anno Oſeę regis Iſrael capta eſt Samaria. 234.	
Factum eſt anno nono regni eius, meſe decimo, decima die menſis. 233	
Clausa eſt ciuitas atq; uallata, uſque ad undecimum annum regis Sedechię, nona die menſis. 234	

I. P A R A L I P.

Heber, nati ſunt duo filij, nomen uni Phalech: quia in diebus eius diuiſa eſt terra. 56	
---	--

VET. ET NOVI TEST. LOCA

III. E S D R.		Pofuit tenebras latibulum suum. 115 17
§ Ieiuna septem diebus. 210		Nec est, qui se abscondat a calore eius 93 18
T O B I A S.		Lex Domini immaculata, conuertens animas. 45
9 Dicatur benedictio super uxorem, & videaris filios uestros, & filiorum uestrorum usque in tertiam & quartam generationem. 214		Delicta quis intelligit ab occultis meis manda me & ab alijs parce seruo tuo. 55
I V D I T.		Qui requirunt eum, uiuent corda eorum in secula seculi. 101
9 Tu fecisti priora, & illa post illa cogitasti, & hoc factum est quod ipse uoluisti. 19		Vnam petij a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini. 45
16 Luxit eam omnis populus diebus septē. 225		Ne tradideris me in animas tribulantium me quoniam infurrexerunt in me testes iniqui. 46
I O B.		Verbo Dñi celi firmati sunt, & spiritu oris eius omnis uirtus eorum. 163
5 In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. 195, & 200		Benedicam Dominum in omni tempore. 217 33
9 Qui facit Arceturum. 215		Numquid qui dormit, non adiciet ut resurgat. 67
25 Ecce Luna etiam non splendet, & stelle non sunt mundæ in conspectu eius. 136		Speciosus forma præ filijs hominum. 14 44
40 Ecce Behemot quem feci tecum. 20		De hoc psalmo. 42 50
		In peccatis concepit me mater mea. 42
		Libera me de sanguinibus Deus Deus salutaris mea. 46
		De hoc psalmo. 42 51
		Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. 56
		Exurge psalterium & cithara. 210 57
		Te decet hymnus eius in Syon. 116 64
		Deus qui inhabitare facit unanimes in domo. 35
P S A L.		Redde vicinis nr̄is septulum in sinu eorum. 23 8
1 De primo psalmo. 49.99		Melior est dies una i arrijs tuis sup millia. 45 83
2 Quare fremuerunt Gentes, & Populi meditati sunt inania. 48		Elegi abiectus esse in domo Dei meimagis quã habitare in tabernaculis peccatorum. 45
		Aquilonem & mare tu creasti. 87 88
		Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis, si autem in potentatibus octoginta: & amplius labor & dolor. 172.208
		Nubes & caligo in circuitu eius. 115 96
		Ne renoces me in dimidio dierũ meorũ. 127 101
		Initio tu Domine terrã fãdasti, & opera manuum tuarum sunt celi. 9
		Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. 12
		Qui regis aquis superiora eius. 167 103
		Qui ambulat super pennas uentorum. 167
		Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem. 8.167
		Operiantur, sicut diploide, confusione sua. 54 108
		Iudicabit i nationibus, implebit ruinas. 23 109
		Gloria & diuitia in domo eius, & iustitia eius manet in seculum seculi. 84 111
		Septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustitiæ tuæ. 217 118
		Adorabimus in loco, ubi steterunt pedes eius. 88 131
		Spiritus tuus bonus deducet me in terrã rectã. 85 141
15 Conferua me Domine. 14		Qui

IN HOC OPERE DECLARATA.

147 Qui emittit eloquium suum terræ. 95	niam non est apud inferos inuenire eibum. 196
Qui dat niuem sicut lanam. 95	Qui uiuit in æternum creauit omnia simul. 18
Mittit chrystallum suam sicut butcellas. 95	Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas. 54
148 Et aquæ quæ super calos sunt laudent nomen Domini. 167	Luctus mortui septem dies: fatui autem & 22 impij omnes dies uitæ illorum. 225
Ipse dixit, & facta sunt. 18	Gyrum celi circuiui sola; & profundum abyssi penetraui. 113

PROVER.

9 Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem. 215	Insipiens sicut Luna mutatur. 12 27
20 Abominatio est apud Deum. 57	Super peccatores septuplum. 221 40
22 Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus & scientia. 99	
24 Septies in die cadet iustus, & resurget. 217. 220	
30 Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria; ne forte fatiatus illiciar ad negandum, & dicam, Quis est Dominus? aut egestate compulsius furer; & periurẽ nomen Dei mei. 65	

ECCLES.

4 Melior est pugillus cum requie, quam plena utraque manus cum labore. 45.56
--

CANTIC.

1 Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie. 198
2 Introduxit me rex in cellam uinariam, ordinauit in me charitatem. 30
4 Veni de Libano sponsa mea, ueni de Libano. 182
Hortus conclusus soror mea sponsa. 170

SAPIENT.

1 Peruersæ cogitationes separant a Deo. 23
11 Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. 90

ECLL.

1 Ne accesseris ad Deum duplici corde, nec fueris hypocrita in conspectu hominum. 57
2 Væ duplici corde & labijs scelestis, & peccatori terram ingredienti duabus uijs. 57
3 Cor ingrediens duas uias non habebit successus. 57
5 Deuoratio pessima super bilinguem. 57
7 Non semines mala in sulcis iniustitiæ, & hometes ea in septuplum. 222
14 Ante obitum tuum operare iustitiam, quoniam

ESAI.

Apprehendẽt septẽ mulieres uirum unũ. 227 4
Seraphim stabant super illud, sex alæ uni, & sex alæ alteri. 195
Ecce uirgo concipiet, & pariet filium. 160 7
Omnis hypocrita est & nequam. 57 9
Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritu timoris Domini. 51.201
Ascendam super altitudinem nubium. 235 14
Erit lux Luna sicut lux Solis, & lux Solis erit septemplex sicut lux septem dierum in die qua alligauerit Dominus uulnus populi sui. 216
Reuersus est Sol decem lineis. 85 38
Quonam completa est malitia Hierusalẽ, dimissa est iniquitas illius, suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis. 54 40
Aperiat terra & germinet Saluatorẽ. 167 45
Ego uocans eos stantes simul. 17 48
Iniquitates uestræ diuiserunt inter nos & Deum uestrum. 29 59

HIEREM.

Ab Aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terræ. 87 1
Duo mala fecit populus meus, &c. 50 2
Me dereliquerunt fontem aquæ uitæ. 50.167
Malum ego adduco ab Aquilone. 87 4
Laua a malitia cor tuum Hierusalem. 101
Contritio super contritionem uocata est. 54
De malo ad malum egressi sunt. 12 9
Vox auditionis ecce uenit, & commotio magna de terra Aquilonis. 87 10
Duplici contritione conterere eos. 54 17
Seruiunt omnes gentes istæ regi Babylonis septuaginta annis. 219 25
Qui facis misericordiam in millibus, & reddis iniquitatem patrum in sinum filiorum eorum post eos. 56 32

VET. ET NOVI TEST. LOCA

29 Anno nono Sedechie regis Iuda mense decimo venit Nabucodonosor. 234

E Z E C H.

- 1 Similitudo vultus corū facies hominis, & facies leonis a dextris ipsorum quattuor; facies autem bouis a sinistris ipsorum quattuor, & facies aquilae de super ipsorum quattuor. 76.169.170
- 11 Hi sunt viri qui cogitant iniquitatem, & tractant consilium pessimum in urbe. 56
- 14 Et si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, Daniel, & Iob: ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. 84
- 23 Duæ mulieres filiae matris unius fuerunt, & fornicatae sunt in Aegypto. 56
- 24 Factum est verbum Domini ad me in anno nono, in mense decimo, decima die mensis. 234
- 40 Mensus est latitudinem ædificij calamo uno, altitudinem quoque calamo uno, &c. & mensus est limen portæ calamo uno, latitudinem, id est, limen unum calamo uno in latitudine, & thalamum uno calamo in longum, & uno calamo in latum. 161
- Septem graduum erat ascensus eius. 219
- In gradibus septem ascēdebat ad eam. 219
- 41 Introduxit me in templum, & mensus est frōtes sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis inde latitudinem tabernaculi. 195
- 43 De sinu terræ usque ad crepidinem nouissimam duo cubiti. 56

D A N I E L.

- 4 Cum bestijs ferisque erit habitatio tua, & fenum ut bos comedes, & rore cæli infunderis septem quoque tempora mutabuntur super te. 223
- 13 Confurrexerunt aduersus duos presbyteros: cōiurerat enim eos Daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium. 56

O S E.

- 10 Vitis frondosa Israel, fructus adæquatus est ei, secundum multitudinem fructus sui multiplicauit altaria, iuxta ubertatem terræ suæ exuberant simulachris. Diuisum est cor eorum. 50
- Iuxta desiderium meum corripiam eos, cōgrediantur super eos populi, cum corripientur propter duas iniquitates suas. 50.55

A M O S.

Ego sum qui ascendere uos feci de terra Aegypti. 233

A G G E.

In anno secundo Darij regis, in mense sexto, factum est uerbum Domini, &c. 56.195
In uigesima & quarta noni mensis, in anno secundo Darij &c. 234.

Z A C H A R.

Ecce candelabrum aureum totum &c. & septem lucernæ eius super illud. 201
Et stabunt pedes eius in die illa super montem Oliuarum, qui est contra Hierusalem ad orientem. 88

M A L A C H.

Ego enim Dominus & non mutor. 12 3

II. M A C H A B.

Alij apparuerunt duo iuuenes qui circumstererunt, & ex utraque parte flagellabant sine intermissione multis plagis uerberantes. 54

M A T T H.

Cum esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto. 28
Uocabis nomen eius Iesu. 159
Surgens accepit puerum & matrem eius nocte, & fecerit in Aegypto, & erat ibi usque ad obitum Herodis. 220
Occidit omnes pueros qui erant in Bethleë, & in omnibus finibus eius a bimatu & infra. 56
Defuncti sunt qui querebant animam pueri. 46
Ductus est Iesus a spiritu in desertum, ut tentaretur a diabolo, &c. 75
Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me. 235
Diligite inimicos uestros. 32 5
Benefacite his qui oderunt uos, & orate pro persequentibus & calumniantibus uos, ut sitis filij patris uestri qui in cælis est. 32.196
Estote perfecti, sicut & pater uester cælestis perfectus est. 196
Sic ergo uos orabitis; Pater noster qui es in cælis, &c. 35.2.19
Pa-

VET. ET NOVI TEST. LOCA

- 6 Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, & dimitte nobis debita nostra. 35
Sed libera nos a malo. 35.199
Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim unum odio habebit & alterum diliget &c. 32
- 7 Nolite sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas uestras ante porcos. 1
- 8 Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum. 74
Filij regni eicientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium. 55
Filius hominis non habet, ubi caput suum reclinet. 45
- 9 Ut sciatis, quia filius hominis habet potestatem. 45
- 10 Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis uestris: non peram in uia, neque duas tunicas. 56
Qui amat patrem aut matrem plus, quam me, non est me dignus: &c. 31
- 11 Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. 50
Sicut fuit Ionas in uentre ceti tribus diebus, & tribus noctibus; sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus. 7
Assumit septem alios spiritus secum, nequiores se. 217.242
- 13 Qui in terram bonam seminatus est, hic est qui audit uerbum, & intelligit, & fructum afferit; & facit aliud quidem centesimum, aliud sexagesimum, aliud uero tricesimum. 84
- 15 Misereor turbæ, quia triduo iam perseuerant mecum. 104
Accipiens Iesu septem panes &c. Et quod superfluit de fragmentis tulerunt septem sportas plenas. 201
- 16 Caro & sanguis non reuelauit tibi. 46
Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hæc petram ædificabo ecclesiam meam &c. 35
- 17 Post dies sex assumit Iesus Petrum, & Iacobum & Iohannem fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum seorsum, & transfiguratus est ante eos. 2:8
- 18 Dico uobis quia si duo ex uobis cōsenserint super terram, de omni re quamcumque petierint &c. 36
Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? Usque septies? Dicit illi Iesus. Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies. 214
- 19 Quid me interrogas de bono? Vnus est bonus Deus. 165
- 20 Iterum exijt circa sextam & nonam horam,

& fecit similiter; circa undecimam uero exijt, & inuenit alios stantes, & dixit illis: Quid hic statis tota die ociosi? fac. 233
Ecce ascendimus Hierosolimam. 233
Ecce duo cæci sedentes secus uiam. 56
Mittite eum in tenebras exteriores; ibi erit fletus & stridor dentium. 55
In resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei. 231
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. 73
Diliges proximum tuum sicut te ipsum. 32
Patrem nolite uocare uobis super terram: unus est enim pater uester, qui in cælis est: Nec uocemini magistri, quia Magister uester unus est Christus. 132
Simile est regnum cælorum decem uirginibus quæ accipientes lampades suas exierunt obuiam sponso & sponse; quinque autem ex eis &c. 181
Amen dico uobis; nescio uos. 238
Abijt qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. 181
Statuet oues quidem a dextris, hedos autem a sinistris. 47
Dicit rex his qui a sinistris erunt: Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius: esturui enim &c. 47.55.87
Videntes autem Discipuli indignati sunt. 46
Abijt unus de duodecim qui dicebatur Iudas Scarioth ad principes sacerdotum &c. 34
Venerunt duo falsi testes. 56
Surgens princeps sacerdotum ait illi: Nihil respondes ad ea, &c. 144
Idipsum autem & latrones qui crucifixi erant cum eo improperabant ei. 46
A sexta autem hora tenebræ factæ sunt. 197
Circa horam nonam clamauit Iesus uoce magna &c. 234
Ecce uelum templi scissum est in duas partes a summo usque deorsum. 55
Seductor ille dixit adhuc uiuens: post tres dies resurgam. 75.76

M A R.

Ne induerentur duabus tunicis. 56 6
Misereor super turbam; quia ecce iam tri-duo sustinent me. 104

9 Et post dies sex assumpsit Iesus Petrum, Iacobum, & Iohannem, &c. 228

10 Magister bone quid faciam, vt vitam æternam percipiam? Iesus autem dixit ei. Quid me dicis bonum? nemo bonus, nisi vnus Deus. 165.

12 Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. 73

14 Erant quidam indigne ferentes intra semet ipsos, &c. 46

Exurgens autem summus sacerdos in medium interrogauit Iesum. 144

15 Erat autem hora tertia, & crucifixi gaudent in. 197.

Et qui cum eo crucifixi erant conuiciabantur ei. 46

Et facta hora sexta tenebrae factæ sunt super totam terram vsque in horam nonam. 198. & 234

Hora nona exclamauit Iesus, &c. 234

16 Apparuit primo Mariæ Magdalene, de qua eiecerat septem demonia. 217

Euntes in mundum uniuersum prædicate euangelium omni creatura. 191

L V C.

1 In mense sexto missus est Angelus Gabriel a Deo. 197

Ecce concipies in utero, & paries filium, & uocabis nomen Iesu. 159

2 Postquam columinati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, uocatum est nomen eius Iesu. 159. & 231

Quod uocatum est ab Angelo priusquam in utero conciperetur. 159

3 Sub principibus sacerdotum Anna & Caiphæ. 48

8 Maria, quæ uocatur Magdalene, de qua septem demonia exierant. 217

9 Sunt aliqui hieistantes, qui non gustabunt mortem. 228

Factum est post hæc uerba fere dies octo, & assumpsit Petrum, & Iacobum, & Iohannem, & ascendit in montem, &c. 228

Factum est, dum oraret, species uultus eius altera, &c. 228

10 Dedi uobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones. 241

Martha sollicita es, & turbaris erga plura, porro unum est necessarium. 38

11 Qui non est mecum contra me est; & qui non colligit necum, dispergit. 50

Cum immundus spiritus exierit de homine, &c. & tunc uadit, & assumit septem alios spiritus secum nequiores se. 217. 241

Et si uenerit in secunda uigilia, & si in tertia, uigilia uenerit, & ita inuenierit, beati sunt serui illi. 151

Erunt ex hoc quinque in domo una diuini, tres in duos, & duo in tres diuidentur. 51

Nescio uos unde sitis. 238

13 Exi in uias, & sepes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea. 235

14 Quæ mulier habens drachmas decem, & si perdidit drachmam unam, &c. 235

16 Nemo seruus potest duobus dominis seruire. 32

Si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit ad te, &c. 214

Cum ingrederetur quoddam castellum, occurserunt ei decem uiri leprosi, & reliqua. 236.

Nonne decem mondati sunt, & nouem ubi sunt? 238

17 Venient dies, quando desideretis uidere unum diem filij hominis. 45

Dixit Iesus, quid me dicis bonum? nemo bonus, nisi solus Deus. 165

18 Vnus de his, qui pendebant latronibus, blasphemabat eum. 46

Erat autem fere hora sexta, & tenebrae factæ sunt in uniuersam terram usque in horam nonam. 198. & 234

Factum est, dum mente conseruaret essent de isto, ecce duo uiri steterunt secus illas, &c. 52

Duo ex discipulis ibant ipsa die in castellum, quod erat in spacio stadorum sexaginta ab Hierusalem nomine Emaus. 53

I O H A N.

Nuptiæ factæ sunt in chana Galilee, &c. 43

2 Soluite templum hoc, & tribus diebus excitabo illud. dixerunt ergo Iudei, quadraginta, & sex anni ædificatum est templum &c. 195

Qui non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti filij Dei. 55

Iesus fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem; hora autem erat quasi sexta. 196

Hæc hora septima reliquit eum febris. 201

Spiritus est, qui uiuificat, caro non prodest quidquam. 117

Fiet unus quille, & unus pastor. 35

Ego, & Pater unum sumus. 34. 52

Iesus ante sex dies Paschæ uenit Bethaniam. 12

197.

Dixit vnus ex discipulis eius Iudas Scariothis. 46

Cum diabolus misisset in cor, ut traderet eum lu-

Iudas Symonis Scariothis. 34

Vos uocatis me magister, & domine, & bene dicitis, sum etenim. 132

Ego facio, quos elegerim. 238

Mandatum nouum dabo uobis, ut diligatis inuicem. 32

14 Pater maior me est. 7

Venit princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. 75

17 Non pro eis autem rogo tantum; sed & pro eis, qui credituri sunt per uerbum eorum in me, ut omnes unum sint sicut tu Pater in me, & ego in te, & ut ipsi in nobis unum sint. 34

18 Adduxerunt eum ad Annam primum. Erat enim focer Caiaphæ, qui erat pontifex anni illius. 48

19 Erat tunica inconsutilis, desuper contexta per totum, dixerunt ergo ad inuicem: non sciendam eam, sed fortiamur de illa cuius sit. 35

20 Maria stabat ad monumentum foris plorans, dum ergo fletet, inclinuit se, & prospexit in monumentum, & uidit duos Angelos, &c. 52.

Sicut misit me Pater & ego mitto nos, &c. 35.

21 Manifestauit se iterum Iesus ad mare Tiberiadis, erant simul Symon Petrus & Thomas, qui dicitur Didimus, & Nathanael, qui erat a chana Galilee, & filij Zebedei, & alij ex discipulis eius duo. 201. 216

A C T.

1 Cum intuerentur in celum euntem in um, ecce duo uiri astiterunt iuxta illos in uestibus albis, qui & dixerunt: uiri Galilei, &c. 53.

2 Apparuerunt illis dispartite lingue tanquam ignis. 23

Repleti sunt omnes Spiritu sancto. 23. 185

Ceperunt loqui varijs linguis, pro ut Spiritus sanctus dabit eloqui illis. 23

Erant autem in Hierusalem habitantes Iudei uiri religiosi ex omni natione, quæ sub celo est facta autem hac uoce conuenit multitudo, & mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes, &c. 23

Non sicut uos estimatis, ebrii sunt, cum sit hora diei tertia. 150

3 Cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco, & factus est repente de celo sonus. 51

4 Nec enim aliud nomen est sub celo datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. 168

fieri. 168

Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una. 12

Audiens Ananias hæc uerba cecidit, & exspirauit. 5

Confestim cecidit ante pedes eius, & expirauit. 5

Eruditus est Moyses omni sapientia Aegyptiorum, &c. 45

Fac nobis Deos, qui præcedant nos. 5

10 Ascendit Petrus in superiora, ut oraret circa horam sextam. 198

Cecidit super eum mentis excessus, & uidit calum apertum, & descendens uas quoddam uelut linteam magnum quattuor iniectis submitti de celo in terram. 170

Hoc autem factum est per ter. 73

Ecce uiri tres querunt te. 73

Venerunt mecum & sex fratres istius, & ingressi sumus in domum uiri. 201

In ipso enim uiuimus, & mouemur, & sumus. 118

19 Tentauerunt quidam & de circumeuntibus Iudeis exorcistis inuocare super eos, qui habebant spiritus malos nomen domini Iesu dicentes, &c. erant autem cuiusdam Iudei nomine Scenæ principis sacerdotum septem filij, qui hoc fauebant. 201

Vox facta est una omnium quasi per horas duas clamantium: magna Diana Ephesiorum. 56

24 Confiteor hoc tibi, quod secundum sectam, quam dicunt hæresim, sic deseruiui patri, & Deo meo; credens omnibus, quæ in lege, & Prophetis scripta sunt. 237

R O M.

Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius uirtus, & diuinitas. 77

Cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt; aut gratias egerant; sed euauerunt in cogitationibus suis. 236

Obscuratum est insipiens cor eorum. 236

Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudine imaginis corruptibilis hominis, & uolucrum. 236

Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiorem per fidem. 7

Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. 8

Non enim, quod uolo bonum, hoc facio; sed quod nolo malum hoc ago. 130

Prime par. ind. c iij Spe

VET. ET NOVI TEST. LOCA

- 8 Spe salui facti sumus. 160
 Quis nos separabit a charitate Christi. 34
 13 Qui diligit proximum, legem implevit. 32.

I. C O R.

- 1 Obsecro vos fratres per nomē Domini nostri Iesu Christi, ut id ipsum dicatis omnes & non sint in uobis scismata, &c. 12.35
 Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego uero Cephe. 34
 2 Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. 87
 Quis scit hominum, quæ sunt hominis, nisi Spiritus hominis, qui in ipso est? 170
 3 Templum Dei sanctum est, quod estis uos. 191.
 7 Bonum est homini mulierem non tangere. 44
 Volo vos sine sollicitudine esse, qui sine vxore est, sollicitus est, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo; qui autem, &c. 43
 Qui matrimonio iungit uirginem suam bene facit; & qui non iungit, melius facit. 44
 9 Omnes quidē currunt; sed unus accipit brauium. 12
 10 Non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ demoniorum. 58
 12 Alij quidem per spiritū datur sermo sapientiæ; alij autem sermo scientiæ, secundum eundem spiritum; alij fides in eodem spiritu, &c. 14
 13 Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus: cum autem uenerit, quod perfectū est, euacuabitur, quod ex parte est. 34
 14 In Ecclesia uolo quinque uerba sensum loqui, ut & alios instruam. 181
 15 Caro, & sanguis regnum Dei possidere non possunt. 46

I I. C O R.

- 3 Non quia sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est. 14. 232
 Littera occidit, Spiritus autem uiuificat. 117
 6 Vos estis templum Dei uiui sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis. 191
 11 Ipse enim Sathanas transfiguratur se in Angelum lucis. 58
 12 Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, siue in corpore, siue extra corpus nescio: Deus scit raptum huiusmodi usque ad tertium cælum. 76
 Propter quod ter Dominum rogaui, ut diceret a me, & dixit mihi: sufficit tibi gratia mea. 75

G A L A T.

Omnis lex in uno sermone impletur, Diliges proximum tuum, sicut te ipsum. 27
 Caro concupiscit aduersus spiritum; spiritus autem aduersus carnem: hæc enim sibi inuicem aduersantur. 30
 Fructus Spiritus est charitas, gaudium, &c. 28.

E P H E S.

Vos qui aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi: ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum, & medium parietem maceræ, soluens inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis euacuans, ut duos condat in semetipso in uno nouo homine, faciens pacem, &c. 28. 29. 52
 Solliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis. 51
 Vnicuique nostrum data est gratia secundū mensuram donationis Christi. 185
 Donec occurramus omnes in unitatē fidei, & agnitionis filij Dei in uirum perfectum in mensuram aratis plenitudinis Christi. 34.

P H I L I P.

Coarctor e duobus desiderium habens dissolui, & esse cum Christo. 34
 Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen; ut in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum. 106. 160
 Deus est, qui operatur in nobis, & uelle, & proficere. 232

C O L O S S.

Et si corpore absens sum, sed spiritu uobiscum sum, gaudens, & uidens ordinem uestrum. 39

I. T I M O T H.

Oportet episcopum irreprehensibile esse uirum, uxoris uirum. 67
 Diacones sint uiri uxoris uiri. 67
 Ut scias, quomodo oporteat te conuersari in domo Dei. 216
 Vidua eligatur non minus sexaginta annorum,

IN HOC OPERE DECLARATA.

rum, quæ fuerit unius uiri uxor. 67

I I. T I M.

2 Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus. 57

T I T.

1 Si quis sine crimine est unius uxoris uir. 67

H E B R.

1 Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius. 93
 2 In priori quidē tabernaculo semper introibant sacerdotes, sacrificiorum officia consummantes: in secūdo autem semel in anno solus Pontifex non sine sanguine quem offerret pro sua & populi ignorantia, hoc significante Spiritu Sancto, &c. 7
 12 Etenim Deus noster ignis consumens est. 167.
 13 Honorabile connubium in omnibus, & thorurus immolatus. 43

I A C O B.

1 Vir duplex animo incōstans est in omnibus uis suis. 57
 2 Quicumque totam legem seruaerit, offendat autē in uno, factus est omnium reus. 27

I. P E T R.

1 In sanctificationem spiritus, in obedientiam & asperisionem sanguinis Iesu Christi. 200
 3 Mortificatos quidem carne, uiuificatos autem spiritu. 117

I I. P E T R.

2 Originali mūdo nō pepercit Deus; sed octauum, Nohe iustitiæ præconem custodiuit, diluuium mūdo impiorum inducens. 227

I. I O.

1 Antichristus venit, nūc antichristi multi facti sunt; unde scimus quæ nouissima hora est. ex nobis prodierunt; sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum. 51
 2 Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo: quoniam omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis

est, &c. 29
 Scimus quoniam cum apparuerit, similes erimus: quoniam uidebimus eum, sicuti est. 216
 Omnis qui facit peccatū, & iniquitatem facit, & peccatum est iniquitas. 29
 Scitis, quia ille apparuit, ut peccata tolleret. 29.
 In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera diaboli. 29
 Qui non diligit, manet in morte. 37
 Deus charitas est; & qui manet in charitate, in Deo manet. 28
 Timor non est in charitate; sed perfecta charitas foras mittit timorem. 33
 Tres sunt, qui testimonium dāt in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus; & ij tres unum sunt. 34
 Tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis; & hi tres unum sunt. 7-95

I V D.

Arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ, fluctus feri matris despumantes suas confusiones. 54

A P O C.

Septem Ecclesijs, qui sunt in Asia. 215
 Gratia uobis, & pax septem spiritibus, qui in conspectu, &c. 218
 Fui in insula, quæ appellatur Pathmos. 215
 Habebat in dextera sua septem stellas. 216
 Animal primum simile leoni, & secundū animal simile uitulo, & tertium animal habēs faciem quasi hominis, & quartum animal simile aquilæ. 76. 169. 170
 Et uidi in dextera sedentis super thronum libri scriptum intus & foris, signatum sigillis septem. 217
 Et uidi, & ecce in medio throni, & quattuor animalium, & in medio seniorum agnum stantem tanquam occisum habentem cornua septem, & oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei, missi in oēm terrā. 200
 Et uidi cum aperuisset sigillum sextum, & ecce tremor magnus factus est, & Sol factus est niger. & reliqua. 197
 Audiui numerum signatorum centum quattuordecim millia signati ex omni tribu filiorum Israel, &c. ex tribu Manasse duodecim millia signati. 197
 Benedictio & claritas, & sapiētia, & gratiarū actio, honor, & uirtus, & fortitudo Deo nostro. 216

Vidi

VET. ET NOVI TEST. LOCA

8 Vidi septem angelos stantes in conspectu Dei.	218	scriptum in frontibus suis.	44
Et datae sunt illis septem tubae, & reliqua.	200	Vidi aliud signum in celo magnum, & mirabile, Angelos septem habentes plagas septem nouissimas, quoniam in illis consummata est ira Dei.	15
10 Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua.	219	Exierunt septem Angeli uestiti lapide mundo, & candido.	220
In diebus uocis septimi Angeli cum ceperit tuba canere, consumabitur mysterium Dei.	200.	Audiui vocem magnam de templo dicentem septem Angelis: Ite & effundite septem phialas irae Dei in terram, & c.	16
11 Decima pars ciuitatis cecidit.	235	Septem capita septem montes sunt.	17
Septimus Angelus tuba cecinit, & factae sunt uoces magna in celo dicentes. Factum est regnum huius mundi domini nostri, & Christi eius.	200	Quoniam peruenerunt peccata eius usque ad celum, & recordatus est Dominus iniquitatum eius, reddite illi sicut & ipsa reddidit uobis, & duplicata duplicia fecidum opera eius, in populo quo miscuit uobis miscete illi duplum.	18
12 Ecce draco magnus, rufus, habens capita septem.	217.220	Et in capitibus suis septem diademata.	20
Et in capitibus suis septem diademata.	210	Apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est diabolus, & Sathanas & ligauit eum per annos mille.	219
13 Vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habebat cornua duo similia agni.	57		
14 Ecce agnus stabat supra montem Syon, & cum eo centum quadraginta quattuor millia, habentes nomen eius, & nomen patris eius			

MYSTICAE
NUMERORVM
SIGNIFICATIONIS.

PETRI BONGI CANONICI BERGOMATIS,

PRÆFATIO.

NUMERVS est rationalis fabricæ naturale quoddam pullulans principium. mente siquidem carentes, uti bruta, non numerant. adeoq; Numerus, principium eorum, quæ ratione attinguntur, esse probatur, quod illo sublato, nihil omnium remanuisse ratione conuincitur. Nec est aliud ratione Numerum explicare, quàm rationem seipsa uti, ac in sui naturali summa similitudine cuncta figere. Quare Auenzoar Babylonij uerbum fuisse scribit Albumafar: Omnia scire eum, qui nouerit Numerare. quod etiam diuinum Platonem respondiisse refert Aristoteles, quærenti Neocli, quare Homo sit animal sapientissimum, ac prope diuinum, & quare eidem potius quam cuiquam ex ceteris animantibus credendum sit; quia uidelicet nouerit numerare. Hinc Samius ille Pythagoras primus, & nomine, & re Philosophus, omnem veritatis inquisitionem in Numeris ponens, & Deum & animas nostras, ac cuncta quæ sunt in mundo, è Numeris constare profitebatur, ex quibus Arithmeticam sibi constituit omnium scientiarum matrem, sine qua nihil propemodum sciri dicebat. Quam postmodum Plato ab Italicis Philosophis, qui Pythagoricorum præceptorum sectatores erant, edoctus, & clariorem reddidit, & apertiores, tametsi, tam obscure Numerorum mysteria tradidit, ut etiam initiatos ipsos uideatur uoluisse celare, nedum profanum uulgus: ita uisus est Dominicum præceptum haudquaquam aspernari, dicens: Non oportere sanctum iactari canibus, nec margaritas mitti ante porcos. Occulta. n. dicebat ille, non debent comunicari.

Nic. Cusi
exc. lib. x.
qui me inueniet.
& lib. r.
idiotæ.

Priscis ingenijs philosophandi per Numeros consuetudo fuit.

vari omnibus. Quare a maxima illorum parte lectorem excludit: unde natum adagium, Platonice obscurius esse numeris, quo utitur Tullius ad Atticum scribens, dum rem obscurissimam esse breuiter intendit significare. Nec a Platone dumtaxat excultam accepimus Arithmeticam istam, sed eandem probauerunt Aglaophemus, Philolaus, Iamblichus, omnesq. Philosophi, quotquot ad hæc vsque tempora numerantur, probabitq. Doctorum omnium posteritas vsque ad fines seculorum. quandoquidem sine illa nec rite quidquam dici potest, nec agnoscī. E contra, quod ab ea verū probatur, nullo potest redargui pacto. De hac re longo sermone scribit in Epinom. Plat. cum asserit inter omnes liberales artes, ac scientias cōtemplatrices, præcipuam maximeq. diuinam esse Numerandi scientiam; nec artem, nec regimen, vllamve doctrinam posse sine Numeris stare. Quem Iamblichus volumine de Secta Pythagoræorum profecquitur. Nam mundus vterque Numeris est dispositus, vt Timæus Locrensis, & Plato ostēdunt, circa quos mūdos tota naturalis versatur Philosophia. Nam quomodo Aristoteles (qui singularis videri voluit, priores confutando) aliter nobis in Mathematicis specierum differentiam tradere potuit, quam quod ipsas Numeris comparat? Quos ex nostris etiam primi, intantum secuti sunt, vt Aur. Augustinus, & post ipsum Boetius ille Romanorum litteratissimus, affirmarent indubie Numerum creandarū rerum in animo Conditoris principale exemplar fuisse. Ac in Numeris exempla indagandarum rerum per intellectum solerter Sapientes ipsi quæsierunt, & nemo antiquorum, qui magnus habitus sit, res difficiles, alia similitudine, quam Mathematica aggressus est, ita ut Carolus Bouillus astruat, Iacobum Fabrum per introductiones Numerorum, per Arithmeticæ præludia, Pythagorico more, totius sui Philosophici profectus, ac litterarij studij extitisse causam; & Boetius asserere non dubitauerit, neminem diuinorū scientiam, qui penitus in Mathematicis exercitio careret, attingere posse. sic. n. scribit quodam loco: Qui spernit Mathematicas scientias, ei denuntio, haud recte philosophandum. Constat autem sub Mathematico genere, etiā Arithmeticam istam contineri. caueas etenim, ne diuinam hanc, quam tractamus, mercatoriam esse

esse censeas Arithmeticam: non mercatoriam, sed illam cogites, de qua in Epinomide dicitur: Opus est Numeris, non his, qui corpus habent, sed qui omnem paris imparis ue generationem, atq; virtutem ad perficiendam, cognoscendamque rerum naturam conferunt. Sed his missis Arithmeticæ perscrutemur originem. Sunt inter Ecclesiasticos scriptores, in primis Origenes Adamantius libr. j. contra Celsum, & Aur. Augustinus lib. viij. Ciuitatis Diuinæ, qui Pythagoram, Platonem, omnesq; Græcos, qui habitati sunt diuiniore, omnem suam Philosophiam ab Hebræis acceptam Græcis asserunt tradidisse. De diuino præsertim Platone, Iustinus Martyr in Paraclesi ad Gentes, Theodoretus de Græcorum affectionibus, Eusebius Cæsariensis de Præparatione Euangelica, Aristobulus Iudæus ad Philomatrem lib. j. & Hermippus ex eorum libris, multa in suos transtulisse testantur, quod fieri potuisse temporum ratione monstratur: quandoquidem Mosaica volumina ante Alexandrum, & ante Persarum imperium traducta fuerunt, (ut taceam, quod Clemens Alexandrinus lib. Stromatum j. conferendo probat Hebræorum Philosophiam fuisse generationibus omnibus antiquiorem.) De Pythagora philosophorum primo, & ceteris Græcis scribit Numerius ille Pythagoreus volumine de Bono, quod quæcunq; Brachmanes Magi, Aegyptij, Iudæique inuenerunt, ea Græce ipsi exposuerunt. Immo, si vera dicere licet, non est vsquam repertus Pythagoras quidquam rerum aut diuinarum, aut humanarum, uel à Græcis didicisse, vel à Romanis: sed (ut Antiphon edidit in lib. de Vita illorum, qui virtute præstiterunt,) accessit discendi gratia Pythagoras ad Aegyptios, & Arabas, & ad Chaldæos, postquam e Syria, quæ & est, & nominatur Iudæa discessit. Vnde Syrius ipse quoq; tum appellabatur, quem alij Tyrium dixere, alij Tyrenum; vt Barbarum, non Græcum fuisse prædicarent hunc omnium Philosophorum primum. Plato quoque non ita inficias illa, quæ sunt in Philosophia præstantissima, se à Barbaris esse mercatum, quos semper magnificat, vt qui meminisset se, & Pythagoram plurima illaque nobilissima dogmata a Barbaris didicisse. Narratur autem Pythagoram discipulum fuisse Sonchedis Archiprophetæ

Aegyptij, propter quem etiam fuit circumcisus, ut adyta ingrediens Aegyptiorum mysticam disceret Philosophiam, cum Chaldaeorumque, ac Magorum versatus legitur praestantissimis. Plato autem discipulus fuisse dicitur Sechnufidis Heliopolitani, quare in Dialogo de anima videtur Plato agnoscere prophetiam, introducens Prophetam, Lachesis orationem enuntiantem apud eas, quae sortiuntur animas: & in Timæo sapientissimum introducit discentem à Barbaro. His fidei cardinem adhibet vir nullius disciplinae ignarus Ioannes Picus Mirandulanus C. C., qui hac de re sic loquitur, ut habetur apud Petrum Crinitum libro de honesta disciplina: Pythagoræ diuina illa Philosophia, quam Magicen nuncuparunt, magna ex parte ad Moysis disciplinas pertinebat, ut qui ad Hebræos quoque, eorumque doctrinas in Aegyptum usque perrexit, pluraque illorum sacra, atque mysteria intellexerit. nam Platonis etiam eruditio, ut constat, ad Hebraicam fere accedit veritatem, ex quo permulti eum germanum Moysen dixerunt, sed Græce loquentem. Notum enim uero uerbum illud Numenij philosophi: Quid est Plato? nisi Moyses atticissans? liquet enim Platonem in Aegypto peregrinatum, ibique audisse non magis Aegyptiorum, quam Iudæorum scientias. Nulli quoque ignotum est illud de Philone Iudæo Platonis discipulo: Aut Plato Philonem sequitur; aut Platonem Philo: tanta fuit sensuum similitudo. Exstat apud Hebræos, ut idem Picus in Heptaplô testatur, Salomonis illius, cognomento sapientissimi, liber, cui Sapientia titulus, non qui nunc in manibus est, Philonis Alexandrini opus, sed alter Hierosolyma, quam uocant, secretiore compositus lingua, in qua uir naturæ rerum, sicuti putatur, interpres, omnem se illiusmodi disciplinam fatetur de Mosaiçæ legis penetralibus accepisse. Quod si rudis ac popularis in suis libris apparet Moyses potius, quam Philosophus, vel Theologus, aut magnæ alicuius scientiæ artifex; reuocemus eo mentem, fuisse ueterum Sapientum celebre institutum, ut res diuinas dissimulanter scriberent; hinc appellata mysteria, nec mysteria, quæ non occulta, arcana, n. sermonibus proponuntur obscuris, tum quia (ut admonet Mercurius Trifme. in Asclep.) religiosus sermo

sermo, & Diuinitate plenus multorum publico interuentu uolatur; tum quod Diuina nequaquam percipi possunt, nisi ab his, ut docet magister noster Christus, qui habent aures audiendi, quos uidelicet Deus elegit ad intelligenda sanctissima mysteria, nam uulgarium animarum oculi Diuinitatis radios sufferre minime possunt. quod Moyses etiam ostenditur exemplo, in cuius cornutam faciem aspicere non poterat populus, nisi prius obuelata fuisset. Quare tam Plato, quam Dionysius ille Areopagita, prohibuerunt hæc mystica his, qui eleuationes intellectuales ignorant, propalari, quia his nil magis risu dignum, quam hæc alta uidetur. Animalis enim Homo, ut audisti, diuina non percipit: sed exercitatum in his habentibus intellectum nihil occurret desiderabilis. Verum quam eruditus fuerit Moyses in uersa Aegyptiorum doctrina testantur, præter D. Lucam Euangelistam, Clemens Alexandrinus, & Philon Iudæus, his ferme uerbis: Moyses ætate grandior cum esset Arithmeticam, & Geometriam, Rithmicam, & Harmonicam, & præterea Medicinam simul, & Musicam doctus est ab his, qui erant insignes inter Aegyptios; & præterea eam, quæ traditur per symbola, seu signa, Philosophiam, quam in litteris ostendunt Hieroglyphicis. Alium autem doctrinæ orbem tamquam puerum regium Græci eum docuere in Aegypto. Didicit autem litteras Aegyptiorum, & rerum scientiam à Chaldæis, & ab Aegyptijs, unde, in eius rebus gestis, dicitur doctus fuisse in omni sapientia Aegyptiorum. Eupolemus autem in libro de Iudææ Regibus dicit, Moysen primum fuisse Sapientem, & Grammaticam primum tradidisse Iudæis; & Phænices accepisse à Iudæis; Græcos autem, à Phænici-bus. Ad eorum autem deductus naturam, auxit prudentiam eam, quæ erat sui generis; & maiorum suorum æmulatus est doctrinam, adeo ut etiam Aegyptium, qui Hebræum inuaserat, percutiens interfecerit. Aiunt autem Mystæ (quidquid tamen sit) eum solo uerbo occidisse Aegyptium, sicuti certe postea Petrus in Actibus Apostolicis fertur eos, qui pretium agri sibi usurpauerant, & erant mentiti, uerbo interfecisse. Artapanus quoque, in opere de Iudæis, Moysen refert in custodia inclusum

AA. 71

a Necheſte Rege Aegyptiorum, eo quòd peteret, vt populus liberaretur ex Aegypto, noctu aperto carcere Diuina voluntate egreſſum, cum in regiam acceſſiſſet, dormienti Regi adſtitiffe, ac eum excitaffe; illum autem eo, quod factum fuerat, ſtupefactum, iuſſiſſe Moyſi, vt diceret nomen eius qui miſerat; & illum quidem, cum ad aurẽ ſe inclinaffet, dixiſſe; Regem autem, cum audiſſet, mortuum cecidiſſe; cum autem eum Moyſes tenuiſſet, ruruſus reuiſiſſe. Patet igitur, qualis, quantuſque fuerit Moyſes in omni doctrinæ genere. Quoniam vero haud me fugit, quod ab aliquibus imperite tumultuantibus iactatur, oportere videlicet in his dumtaxat hominem verſari, quæ neceſſaria ſunt, & quæ fidem contineant; externa vero, ſuperuacaneaque tranſilire, quæ nos fruſtra conterunt, & detinent in his, quæ nihil conferunt veritati: operẽpretium facturum me exiſtimaui, ſi notum fecero, quàm ſit vtile, quamque Theologo neceſſarium, Numerorum cognitã habere naturam. Poſſem ego quidem non paucos locupletiffimos Auctores in medium adferre, qui hoc ipſum ſenſere, ſed mihi nũc ſit inſtar omnium auctoritas ſancti & magni viri Auguſtini, qui in libro xj. Ciuitatis Diuinæ hæc ſcripſit: Numeri ratio contem-
 nenda nequaquam eſt, quæ in multis ſacrarum Scripturarum locis quam magni ſit æſtimanda elucet diligenter intuentibus. nec fruſtra in laudibus Dei dictum eſt: Omnia in Meſura, & Numero, & Pondere diſpoſuiſti. Et de doctrina Chriſtiana lib. ſecundo: Numerorum imperitia multa facit non intelligi, tranſlate ac myſtice poſita in ſcripturis. Ingenium quippe, vt ita dixerim, non poteſt non moueri, quid ſibi velit, quòd & Moyſes, & Helias, & ipſe Dominus noſter quadraginta diebus ieiunaerunt. cuius actionis figuratus quidam nodus, niſi huius Numeri cognitione, & conſideratione non ſoluitur. Et infra: Multis, atque alijs Numerorum formis quædam ſimilitudinem in libris Sanctis ſecreta ponuntur, quæ propter Numerorum imperitiam legentibus ſunt clauſa. In libro denique Quæſtionum ſuper Geſenim, dum loquitur de Iſraelitico Populo ingrediente Aegypto, hæc in medium affert: Videndum eſt, quid ſibi velit, quòd cum Ioseph, & filij eius non amplius quàm octo com-

me

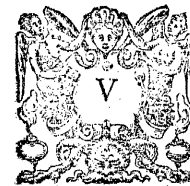
memorentur; Benianim vero, & eius filij ſimul vndecim reperiantur, non decem & nouem omnes, ſicut ſunt octo & vndecim; ſed decem & octo referantur in ſummam; & poſtea Ioseph cum filijs ſuis non animæ octo, ſed nouem fuiſſe dicantur, cum nouem inueniantur. Hæc, quæ indiſſolubilia videntur, magnam continent ſine dubitatione rationem: ſed neſcio vtrum poſſint cuncta ad literam conuenire, præcipue in Numeris, quos in ſcripturis eſſe ſacratiffimos, & myſteriorum pleniffimos, ex quibusdam, quos inde noſſe potuimus, digniffime & firmiffime credimus. Ex his etenim ſignantur myſteria, reconditam que continent doctrinam de Chriſto, & Eccleſia, de Euangelio, & rebus ſimilibus alibi in ſcriptura prodiſſis, & comprobatis. Qua quidem ratione Chriſtus Matth. cap. xij. Tres dies, quibus Ionas fuit in ventre Ceti, docet præſignaffe myſterium mortis, ac ſepulturæ ſuæ ad triduum, & glorioſæ deinde reſurrectionis. Et in ueteri Teſtamento, propitiatorium longitudine duorum cubitorum & ſemis fieri demandatum, quo Chriſtum Hominem demonſtraret. Quod & apud Apoſtolum Epift. ad Rom. habetur: Qui quidem licet verus eſſet Homo, quem propoſuit Deus propitiatorium per fidem in ſanguine eius, aliquid tamen habuit, quod humanam naturam excederet, tria tamen non exæquaret. nam Pater eo maior eſt. Idem Paulus epift. ad Hebræos interpretatur, in eo quod Pontifex ſemel tantum in anno ingreditur in Sancta Sanctorum, latuiſſe myſterium, quòd Chriſtus ſemel eſſet moriturus, ſeq; ad expiandum peccatum humani generis oblatum victimam. Iohannes capite. v. prioris Epift. tria recenset, quæ teſtimonium de Deo dant in terra, Spiritum, dico, Aquam, & Sanguinem, ſubindicans in illis myſterium Triadis eſſe in Diuinitate repositum. Neque tamen quouis loco, aut quolibet Numero ſunt veſtiganda myſteria: ſed ſunt Diuinæ quædam Numerorum Virtutes religione, ac rerum ipſarum ordine celebratæ, quas qui intelligit, ad arcana ſecretiora penetrare facile poterit. Nos igitur examinandos aſſumſimus Vnitatem, deinde 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 27. 28. 30. 32. 33. 34. 35. 36. 38. 40. 42. 45. 46. 50. 60. 70. 72. 75.

77.

77. 80. 81. 90. 100. 120. 150. 153. 200. 215. 300. 318. 350. 360. 365.
 400. 490. 500. 600. 666. 700. 1000. 1095. 1260. 1290. 1600.
 1728. 2000. 3000. 5000. 5040. 7000. 10000. 12000.
 30000. 144000. 1000000000. Quibus addere libuit
 etiam quæ ad inconditam, indefinitam uel multitudinem voce,
 & significatione pertinent. Non fuit tamen nostri instituti ple-
 raque alia, tam ad Numeros propositos pertinentia, quàm ad
 alios perfequi; aut repugnantes multorum opiniones recen-
 sere, dum præstantiora quæque, veriora, utiliora, & gratiora,
 tamquam flosculos vndecumque libare contendimus, ac fe-
 stamur.

M Y S T I C A E
 N U M E R O R V M
 S I G N I F I C A T I O N I S,
 P E T R I B O N G I C A N O N I C I B E R G O M A T I S,
 P A R S P R I O R.

D E V N I T A T E.

*V*NITAS numerorum fons, & origo, Diuina creatu-
 rarum origini, aeternoque principio per similes esse vide-
 tur. per ipsam enim humana mens in Dei contempla-
 tionem congruenter tolli potest. Deum autem dicentes
Vnum, non numero, sed simplici vniuersitate intelligi
 volumus. Si quis enim dicat *Vnum* hominem, aut *Vnum* equum, hic
Vnum pro numero posuit, quia posset & alter homo, vel equus esse, &
 tertius: ubi autem secundus, vel tertius adijci non potest, *Vnus* si dicatur,
 non numeri, sed vniuersitatis est nomen. Deum quoque dicimus *Vnum*,
 non quid sit exprimentes, sed quomodo sit id quod est enunciantes. Porro
 si Pythagoricum, vel et Academicum percuncteris: Quid est Deus? re-
 spondebit, non solum a se tibi non posse dici quid sit; sed neque a te hoc iure
 quæri, cum hac de illo sit indigna quæstio, qui super omnem essentiam, su-
 perque omne intelligibile est; hoc a se dumtaxat posse assenserari, esse illum
Vnitati simillimum, immo essentialiter, & simpliciter esse *Vnum*, a quo,
 & per quod, & in quo, & ad quod omnia sunt, et ordinantur, et perma-
 nent, & continentur, et implentur, et conuertuntur; esseque primum *Vnum*,
 & primum Ens. Sane Xenophanes ille Parmenidis præceptor, & idem
 Pythagora coæuus, quamquam vniuersa calare mos illorum fuit; tamen
 visus est perspicue nobis explanare, quid ipsum *Vnum* esse intellexerit,
 de quo in rerum principijs verba fecerit. Dixit autem illud *Vnum*
 esse Deum, quo liquidius Pythagora arcana nobis patefuerunt, cum statuit,
Infinitem, & *Vnum*, et Numerum esse prima rerum principia. Quem-
 admodum enim *Vnitatis* numerorum, ita melior natura Deus, rerum om-
 nium principium est. Et sicut ab *Vnitate* omnes numeri principium ac-
 cipiunt;

cipiunt; sic a Deo omnes creaturae. Atque sicut *Vnitas* ab infinita Numerorum serie distat in infinitum, licet omnes numeri ab ipsa *Vnitate* suscipiant ortum; ita a creaturis, Deus. Nulla est enim substantialis principij & causae ratio ad suos effectus exteriores. Vtq. haec numeros omnes pares, & impares, ipsa neque par, neque impar, sua individua simplicitate complectitur; sic ille res omnes sua impartibili infinitate claudit et continet. Et sicut a sola simplicissima *Vnitate* pares, imparesue numeri proficiuntur; sic ab *Vno* rerum principio procedunt, tum quae mortalis ac visibilis oculus noster cognoscit in mundo sensibili, tum quae interna mentis acies in intellectuali prospicit mundo. Quemadmodum a Deo quomodo vniversa creaturae fecundissimo progressu substantiam habent; pari analogia ab impartibili *Vnitate*, quasi suo quodam motu omnis procedit numerorum chorus, cum aliud esse non possit omnis numerus, quam *Vnitas*. habet enim denarius id quod est ab *Vnitate*, sine qua nec numerus quidem vnus, nec denarius esset. quod enim est denarius penitus habet ex *Vnitate*; neque est quid aliud ab *Vnitate*; nec est quidquam recipiens ab *Vnitate*, quasi sibi praeter *Vnitatem*, esse aliquod conuenire possit: sed omne id quod est, *Vnitas* est. Quod et Plato testatur in *Parmenide*, per *Vnum* intelligens esse diuinum, in quo omnia vitam habent tamquam rami in radice. Et licet vniversae creaturae inter se genere, specie, numeroq. sint differentes; vnicum tamen habent esse in ipso primo, non secus ac radij solares in ipso sole, et riuus in fonte, & virtutes in sapientia. Ex quo quidem sequitur omnes creaturas non a se ipsis, sed a Deo bonorum omnium fonte existentiam habere. At vero quod nullus numerus seipsum secundum se metitur, sed id soli tribuitur *Vnitati*, quis hinc aperte non videat creaturas, nec ex seipsis esse, nec item per seipsas conseruari? Audi *Iamblichum* hac in re a *Proclo* quoq. comprobatum: Omnia ex Deo ita sunt, vt nusquam vel minima quaeq. deserantur a Deo. vbiq. enim Diuina viget *Vnitas*, per quam res quaeq. consistunt, ac perpetuo quodam, intimoq. circulo ad Deum ipsum, a quo, et in quo sunt, mirabiliter reuoluntur: alioquin in nihilum repente proruerent. Ab *Vnitate* Diuina cuncta prodeunt, prodeuntiaq. *Vnitatem* quandam ipsis impressam retinent Diuina *Vnitatis* imaginem; quae & reuocantur in illam, et reuocata perficiuntur. Haec *Iamblichus*. Ad haec, quod *Vnitatis* virtus in numeris non euacuari dignoscitur, etiam quocumque assignato numero, item nec magnitudinis, quacumque posita sectione, illud in simbolo exprimunt, Di-

uinitate

uinam virtutem in creaturis non terminari, magnitudinem item, atque perfectionem a creaturis non absumi, tametsi ab eadem suam habeat quaeque creatura perfectionem. Quod vero *Vnitas* in se ducta se ipsam producit, in alium vero ducta numerum ipsam in suo statu conseruat, quid hoc est aliud, quam Deum Optimum Maximum semper esse seipsum, cum Diuina virtus sit tamquam centrum in circulo? Quemadmodum enim circulus super centro mouetur, centrum autem, cum sit indissolubile, immobile vtiq. est: ita omnis dispositio & motus a Deo est, & ipse immobilis est, iuxta illud *Boetij* de *Consolatione*.

22. q. 4. c. incōmut.

O qui perpetua mundum ratione gubernas
Terrarum, caeliq. fator, qui tempus ab aeuo
Ire iubes, stabilisq. manens das cuncta moueri.

Diuina igitur *Vnitatis* emanationes intra se immanentes sunt semper eadem, verum extra lucent iuxta suscipientium naturam, nihil tamen suscipientes mutationis, dum per *Vnitatem* ducuntur. At cum per binarium, aliumse numerum suscipiunt multiplicationem, tunc alterationibus, corruptionibusq. materia mancipantur. Sunt igitur omnia in Deo immutabilia, sicut in *Vnitate*, numeri sine alteratione, in se ipsis vero semper aliquo modo mutabilia, tum respectu suae naturae, tum etiam respectu nostrae cognitionis. Est enim in Deo *Iustitia*, *Vltio*, *Vindicta*, *Clementia*, *Misericordia*, quo ad nos quidem diuersa, in ipso autem eadem prorsus ac indifferentia, quoniam Diuina Virtus nihil extra se recipit. Quod plane *Clemens Alex.* haec scribens stromate quinto testatur: Deus, inquit, est impartibilis, iraq. expers, & cupiditatis, et non per eam est metus expers, aut declinat quae sunt molesta & graua; sed neque est temperans, aut imperat cupiditatibus, neque enim in graue aliquod, aut molestum Dei natura incidit; neque fugit Deus timorem, sicut nec concupiscit. Quoniam vero qui Deo adheret *Vnus* spiritus efficitur cum illo, mystice apud nos etiam dictum est illud *Pythagoricum*, oportere hominem fieri *Vnum*. Eadem ferme scripta reliquit *Origenes Adamantius*, cuius ego, ne plura dicerem, verba subiici: Vide si non hoc ipsum ad laudem pertinet iusti, quod dicitur de *Helchana*. Erat vir *Vnus*. Nos qui adhuc sumus peccatores, non possumus istum titulum laudis acquirere, quia vnusquisq. nostrum non est *Vnus*, sed multi. Intuere namq; illius vultum nunc irati, nunc iterum tristis, paulo post rursum gaudens & iterum turbati, & rursum lenis, in alio tempore de rebus Diuinis, &

Origenes hom. vni. in li. Reg. explicans id quod habetur i cā. Ric. Aug. Erat vir vnus.

de

de vite aeternae actibus consulentis, paulo post vero vel quae ad auaritiam, vel quae ad gloriam seculi pertinent molientis. Vides quomodo qui putatur Vnus, vere non est Vnus: sed tot in eo persona esse videntur, quot mores conspiciuntur, quia, & secundum scripturas, insipiens sicut Luna mutatur. Vnde & Luna cum videatur una esse per substantia immutationem, tamen a semetipsa semper ipsa alia est, semperq. diuersa. Et sic etiam in ipsa constat quod Vna, multae sint. Sic et nos, qui adhuc insipientes & imperfecti sumus, quia semper mutamus sententias, & semper diuersa cupimus & sentimus, & quod Hieremias diceret, de malo ad malum egredimur, scilicet de cogitatione in cogitatione de desiderio in desiderio, de peccato in peccatum, Vnus dici non possumus. De iustis autem non solum per singulos Vnus dicitur, verum etiam omnes conuenienter Vnus nominantur. Cur enim omnes non dicuntur Vnus, quorum cor & anima una esse describitur? Vnam semper omnes sapientiam meditantur, Vnum sapiunt, Vnum sentiunt, Vnum Deum venerantur & colunt. Vnum IESV Christum Dominum consistuntur, Vno spiritu Dei replentur? Vnde merito, et ipsi omnes non solum Vnum; sed & Vnus dicuntur, sicut et Apostolus designauit dicens: Omnes quidem currunt, sed Vnus accipit palmam. Vides aperte quia omnes iusti, Vnus est, qui accipit palmam? Vere enim imitatur Iustus, qui talis est, Vnum Deum.

Act. 4. Nam ut ego arbitror, cum per Prophetam dicitur. Audi Israel Dominus Deus tuus, Vnus est Deus, non tantum numero, Vnus designatur utique, qui supra omnem numerum esse credendus est; sed per hoc magis Vnus dici intelligendus est, quod numquam a semetipso alter efficitur; hoc est numquam mutatur, numquam in aliud vertitur, sicut de eo David protestatur dicens: Tu autem idem ipse es, et anni tui non deficient. Sed et illud in hunc sensum respicit: Ego sum Dominus Deus vester, & non mutor. Immutabilis ergo est Deus, & per hoc Vnus dicitur, quod non mutatur sic ergo, & imitator Dei iustus, qui ad imaginem eius conditus est, Vnus etiam ipse cum ad perfectum venerit, appellatur, quia & ipse cum in virtutis summa constiterit, non mutatur; sed Vnus permanet semper. Nam dum in sceleribus versatur unusquisque, per multa diuiditur, & in diuersa dispergitur: & dum in multis est vitiorum generibus, dici non potest Vnus. Igitur quia secundum mirabilem hanc Vnitatem Vnus est Iustus, immo & plures Iusti Vnus sunt, ideo & Sanctus Apostolus omnem cohortatur Ecclesiam dicens: Ut idem dicatis omnes, &

non

non sint in vobis schismata. Hæc Origenes. Cum omnes numeri in se diuersi non idem vnquam, sed alij semper fiant producti, sola (ut diximus Vnitas) aeterna immutabilis per se, suapteq. natura, eiusdem, & semper sibi similis consentienti q. est substantia, sibi constans, sibiq. equalis semper omnino eadem, nulli obnoxia varietati, nullam inueniens alterationem, etiam si in se ipsam acuat. Et quid hoc aliud quam IESV Christum, Filium DEI unigenitum, ex patre natum, ante omnia secula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, esse consubstantialem patri? Vnum, inquam, de Vno, quia & splendor Vnus est lucis, & Vnum est Verbum cordis, nec in numerum pluralem defluit incorporea generatio, nec diuisionem patitur, ubi qui nascitur, nequaquam a generante separatur. Unicum dico ut menti, sensum; ut sapientiam, sapienti; ut cordi, verbum, ut forti, virtutem. Sicut nullum numerum affirmare poteris supremum esse Vnitatis partem: ita & creaturam nullam rite obijcias fecundorum Diuinae Bonitatis processuum periodum, quae vel diuinam sistat omnipotentiam, vel id sit quidquid posse Vis illa indefessa & semper plena creditur. Vniuersi principio etiam similis ob id esse Vnitas videtur, quod licet cunctis numeris ortum esse a sola simplicissima Vnitate, nemo nesciat; difficile tamen dictum est qua emerferit latebra Vnitas. origo enim eius aut est profecto nulla, aut ipsa sibi fons est, seque aeternam ante cunctos numeros progeniit; è semetipsa incognito ortu prodijt, & in sua Vnitate perstitisse probatur. Quis enim commode expresserit quanto tempore ante dualitatem ceterosque numeros seipsam produxit? Vel quis generationem enarrabit Filij Dei? Praeterea cum Vnitas det esse numeris, sequitur ut omnia quae de numeris dicuntur, ab Vnitate, veluti suo principio, nascantur, nam iuxta prologium: Quod a nullo habet ut sit tale plenus et hoc habet, quam, quod ab alio: Et propter quod quodq. tale, illud magis. Vnitas igitur est trigonus, tetragonus, pentagonus, radix, pyramis, cubus, circulus, & sphaera, atque in omni genere, quod imperfectionem non admittit, in illa tur e locari potest, & debet, nam laterculus, aut altera parte longior esse non potest Vnitas, ut quae imperfecti nihil admittat, quae prima perfectorum est numerorum, non solum omnis perfectionis abunde capax, sed a se in omni perfectionis genere perfectissima, & absolutissima. Quemadmodum igitur si quid artificiosum et notatu dignum in nu-

B meris

Ciprian?

meris inueniatur, omne illud ab Vnitate eorum principio nascitur, sic Deus est Sapiens, Bonus, Verus, & ipsa Sapientia, ipsa Bonitas, ipsa Veritas. Et quaecunque habent creature eius virtutes quasi per partes distinctiue, habet ipse solus altiori quodam modo: & has perfectiones habent creature eius, quia ipse has tribuit eis, quoniam & ipse Bonus, & creature eius bonæ; quia Sapiens, sapientes; quia verus, uera; et similiter de alijs, uerumtamen Deus proprie habet eas; creature autem, secundum participationem. Quidquid enim in mundo pulchrum usquam est, & admirabile, in eo ipso fonte Deo, unde hac profecta sunt omnia, longe melius, sicut & Platoni placet, omnino id totum existit. Sed & ipsam Virtutem a Deo fonte manari, & sine auctore Deo illam non posse seruari testatur fatidicus uates loquens in persona Iusti de statu suo: Conferua, inquit, me Domine. Nam qui Vnus potest aliquid ex se acquirere, is Vnus potest & illud per se sibi conferuare. Qui ergo petit a Deo conferuari in statu virtutis, significat per hoc quod nec a principio ipsam virtutem ex se acquisit, qui autem recordatur virtutem se consecutum, non virtute propria, sed Dei, non potest de ea superuire, sed magis demissus coram Deo incedere, sapius illud Apostoli cogitans. Non quia sumus idonei cogitare aliquid a nobis, tamquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Et in Deuteron, vox Dei est: Ne dicas in corde tuo, fortitudo mea, & potentia manus mee fecit mihi virtutem hanc magnam; sed memoraberis Domini Dei tui, quia tibi ipse dat fortitudinem, et facere virtutem. Ceterum quod numerorum quidam sint quadrati, quidam trigoni, quidam cubi, ydemq. quadrati, alij circulares, alij denique perfecti, quid hoc aliud quam quod dicit Apostolus, quia alij datur per spiritum sermo sapientia, alij autem sermo scientia secundum eundem spiritum, alij fides in eodem spiritu, alij autem gratia sanctorum in Vno spiritu, alij vero operationes virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij generalium, alij interpretatio sermonum. Quæ omnia operatur Vnus et idem spiritus, Vna et indiuidua Vnitas, diuidens seorsum unicuique; & dimetiens omnem creaturam, nec minus cuique; dans perfectionem iuxta creature exigentiam et capacitatem. Vnitas igitur principium & finis omnium, neque ipsa principij aut finis patiens, ad summum nos ducit Deum, nostrumq. intellectum a sequentium numerarum et potestatum separat, nec in inferiore post Deum gradu

Macrob.
libi. de s6
no Scip.

Plal. 15.

2. Cor. 3.

Cap. 8.

1. Cor. 12.

fru-

frustra eam desideraueris. Ab Vnitate nempe cuncta procreantur, omniumque numerorum sola seminarium est, solaque mensura & incrementorum causa, statusque detrimentorum. Quæ tamen ubique pars est, ubiq. totum, dum per cuncta perpetua: neque enim quæ est ante extantia, & quæ post assumpta non absconditur, potest non esse perpetua. Hæc illa est mens summo nata Deo, quæ vices temporum nesciens in Vno semper, quod adest, consistit æuo. Cumq. ut pote Vna, non sit numerabilis, innumeras tamen generum species & de se creat, & intra se continet. Hermes Trismegistus, per Vnitatis & numerorum analogiam, ad veram Vnitatem cogitandam, verosque naturæ numeros nos eleuans, hæc scribit in Pimandro. Vnitas omnium principium, radix atque origo, absque vero principio nihil, initium autem est non principij, sed alterius. Vnitas ergo principium omnemque continet numerum a nullo contenta, omnemque gignit numerum, nullo genita numero. Quidquid utique genitum imperfectum, diuiduum crescens, atque decrescens: et vero quod perfectum nihil horum accidit: id sane quod augetur, virtute augetur Vnitatis. euanescit autem imbecillitate propria, cum ulterius Vnitatem capere nequeat. Hæc tibi pro viribus imago Dei subscripta sit. quam si diligenter consideraueris oculisque internis prænaueris, crede mihi fili assensum ad excelsa comperies. Hactenus Hermetis Crater. Quibus sane verbis nihil dici excogitariue potuit præstantius ad Vnitatis præstantiam commendandam, cum non solum Vna Vnitate rerum omnium originem & principium nobilissimi Philosophi contineri velint: sed in ea quoque similitudinem ac imaginem Dei inesse, eamque expeditissimam esse, ut antea demonstratum est, cognoscendi Dei rationem ceterarumque rerum, quæ sunt a Deo creatæ, si Vnum omnia esse prius cognitum fuerit. Ac mundum quidem ipsum, quod est præstantissimum & nobilissimum Dei opus, quem multi etiam Vnius solum Dei domicilium appellauerunt, nullam ob aliam causam adeo admirabilem esse Doctissimi quique tradunt, quam quod Vnus tantum sit. Nam qui plures esse mundos asserunt, sine modoque carent ignorantia. Si enim posset humanus architectus dominari materiæ, ubi plura fecisset ædificia, quorum quodlibet in se foret Vnū, cuncta tandem sepi- ret Vno. Deus autem cum sit omnipotens, materia utique Dominus est. quare Vnum tantum protulit mundum, ad cuius uniuersi perfectionem usus est omni essentia. iot egrum enim baudquaquam esset nisi cōpactū et

Cap. 4.

B ij ex

ex omnibus partibus constitutum fuisset. Cum igitur quoduis corpus suum habeat proprium a natura locum, terram necesse est vnde quaque ad medium ferri, & aquam super hanc leuiori subluentem. Quod si plures fuisset mundi, terram eueniret multifariam igni et aere superiorem, multifariam itidem fore inferiorem, quod de aere & aqua intelligas necesse erit, quae alicubi suis in locis a natura tributis erunt, alicubi non erunt. Quae cum de sententia Philosophi fieri non possint, neque duos esse neque plures Deus statuit mundos, sed unum hunc ex vniuersa compactum substantia, in quo corpora iuxta naturae legem, locorum differentiis sunt disposita. Vnus etiam cum sit Artifex, Vnus secundum exemplar, productus est mundus. Hic Vnus, ait Philo, creatus est mundus, quia et Vnus est illius Opifex Deus, qui hac Vnitate opus suum sibi simile reddidit. nascitur ipse Vnus est Deus, ita & vnico contentus mundo pluribus abstinuit. hoc enim pacto concinne in imaginis ac similitudinis Vnitate veritatis & exemplaris natura elucet. Cum igitur mundus quo ad fieri potest, diuinum referat intellectum, adeo ut qui formas in hac materia conspicit, quasi diuinum in speculo contueatur vultum, illum etiam representat in ipsa infinita Vnitate omnium effectrice ac conseruatrice, qua nihil Deo similis, ut nec nix, niui esse valeat. Quamobrem cum infinitus esset creationis actus, in Vnitate designatus est, nam cuncta creauit Deus simul, ut cum perfectiorum perfectissima sit Vnitas, omnem prorsus creaturam non tantum creando excederet, verum etiam in modo creandi, sui creatoris ostenderet excellentiam. Et ne hac potius ex ingenij mei riuido, quam ex veritatis clarissimis fontibus hausisse videar, Maiorum dicta in medium afferam. Concilium Lateranense Roma sub Innocentio tertio celebratum, id comprobasse conspicitur, ex verbis, quae in primo capite illarum sanctionum sunt posita: Deus Vnum vniuersorum principium, Creator omnium visibilium et invisibilium, spiritualium & corporalium, sua omnipotenti virtute, simul ab initio temporis, vtramque de nihilo condidit creaturam spiritua-lem, et corporalem, Angelicam videlicet, et mundanā, ac deinde Humanam quasi communem ex spiritu & corpore constitutam: haec tenus concilij verba, quae habentur, extra de sum. Tri. & si. cath. cap. 1. ubi D. Abbas notat omnia simul creata. Nec nobis obstat quod habetur Genes. primo sex diebus constructum Mundum, hominemque sexta formatum die, cum hoc innuere videantur & verba Concilij, asserentia primo creatam spiri-

spiritualement creaturam, postmodum corporalem, postremo spiritualement & carnalem. Est enim humana rationalis fabrica ex spiritu constans & corpore, extra de celebr. Miss. cap. in quadam. Et de hereticis cap. cum Christus. nam ut inquit Procopius inter Gracos summus Vir, quamuis omnia simul facta fuerint, haud tamen simul dici poterant cuncta, sed tali necesse fuit uti distinctione. Quemadmodum notant Glo. 35. dist. cap. sexto die, et Panormit. in ant. de summa Trin. et si. cath. asserentes oportere ut primo dentur extrema, ad hoc ut postea detur medium. Dierum igitur numerus non temporis gratia a Moysse fuit assumptus, sed ut doceret rerum creaturarum quasdam condiciones & mysteria: Hinc Nicolaus de Cusa Cardinalis: Aliqua, inquit, participant lucem in infimo gradu, ut elementa, aliqua in sensitua, aliqua in rationali. Per gradus exprimuntur hi dies, nam omnia fecit Deus simul, dixit enim & facta sunt, sed explicatio gradualis describitur per Moysen in participatione lucis & diei. Hunc in modum loquitur Nic. At Aristides Adrianen. in Hymno ad Iouem confidenter ait: Iuppiter fecit omnia, & a Ioue facta sunt omnia, Flumij, Terra, Mare, Calum, et quaecumque inter haec, vel supra, vel infra eadem existunt. Et post pauca subiungit: Qua quidem omnia non tanto temporis spacio, quanto nos de his differuimus, absoluit: sed multo citius, quam vel excogitari possit, simul ut ista fabricauit, rite singula diuisit. Posteaquam hoc modo, quasi quandam condidit urbem, colonos deinde introduxit, ut cum distincta esset materia, & Mundus apparatus, gentibus illum repletet, cuncta ordine apte faciendo. Hac ille. Non dissentiant a nobis ex Hebraeis qui melius senserunt, apud eos enim nominatissimus est Rabi Moyses Aegyptius, qui lib. 2. Ductoris sic fatetur: Quod debes scire est, quod illud quod dictum est: In principio creauit Deus Calos et Terram, Sapientes dixerunt multis locis, quod eius expositio est: Cum Calis et cum Terra, hoc est, quod Creator creauit cum Calis quidquid est in Calo, et cum Terra, quidquid est in Terra. Tu vero scis quia dixerunt, quod cali et Terra simul sunt creati, eo quod Propheta dixit: Ego vocans eos stantes simul. omnia vero simul creata sunt, & omnia primo apparuerunt, et assimilarunt hanc rationem agricola diuersa seminum genera seminanti simul in terra, pars autem oritur post unum diem, alia vero pars post duos dies, alia post tres dies, sed omnia semina proiecta fuerunt vna hora. secundum igitur hanc opinionem sine dubio salui poterit dubitatio illa quae inducit sapientem quendam ad dicendum quod dixit, cui

Lib. 3. ex-
cit. ecce e-
uangeliz.

Gen. 1.

Esa. 48.

difficile fuit intelligere quomodo fuit primus dies, & secundus, & tertius. Sapientes vero manifeste dixerunt de ratione lucis, de qua facta est mentio in lege, quia fuit creata in prima die, quod ipsa sunt luminaria, qua creata fuerunt in prima die, sed Deus non ostendit ea usque ad quartum die. Haftenus Rabi Moyses. Haec autem Rabbinorum sententiam summopere laudat Gulielmus Hamerus hebraice lingua peritissimus, illam dicens non solum veritati consonam, sed etiam veritatem ipsam, nam & Deus (inquit ille) omnia simul creauit verbo suo, & imperij sui dicto. Nec ab his dissentit Anstiles Augustinus qui sex dierum enumerationem non ad temporis retulit successione, sed ad naturalem ordinem operum, qui diebus attribuitur, vel ad ordinem reuelationis sex operum, qua Deus Vnum post aliud Angelis reuelauit. Inde & Hugo, qui a Sancto Victore nominatur, haec scribit libro de fidei sacramentis: Quod pertinet ad momenta temporum, & interualla, & spatia, hoc veritati vicinius profiteamur, quod simul in tempore Vno, & in principio temporis, quando tempora ipsa ceperunt, facta est, siue creata pariter rerum omnium visibilium materia, & inuisibilium in Angelica creatura & spiritali natura, nec fuisse in tempore, nec coepisse alteram sine altera, nec prius quam alteram, sed vtramque simul in tempore, & cum tempore. Illis etiam se opponens, qui Angelos arguunt per multa secula ante mundum visibilem existisse, & computant spatia, et annos, & secula quibus Deo seruiuerunt, haec assert: Sed nos magis approbamus quod dictum est pro captu intelligentiae nostrae, salua arcanorum reuerentia, in quibus nihil temere asserendum putamus, & ad hunc modum interim definiuimus, quod simul facta sunt omnia visibilia & inuisibilia, sicut Scriptura dicit: Qui viuit in aeternum creauit omnia. Omnia quippe simul condita sunt, quoniam & eodem tempore pariter coepisse credimus & visibilia omnium materiam, & inuisibilium naturam. haec ille. Eadem ferme leges apud Basilium, Dionysium, Bedam, Cassiodorum, & Albertum Magnum, & D. Thomam. Quamuis enim finita determinataque virtus, in actione tempus exquirat, tamen hoc non poscit infinita, qualis est Dei. Cuncta enim iussu produxit & verbo, dicente Psalmographo: Ipse, nempe Deus, dixit & facta sunt.

Aug. i Ge.
hb. i. c. 15.
item in C.
Dei hb. 11.
¶ p. 9.

Li. 1. pert.
1. cap. 4.

Extra Hieron. com.
Epi. ad Titum et Amb.
hb. 1. hexameron.
Hugo d. f. a. c. r. a. f. i. d. e. i.
hb. 1. pert. 1. cap. 5.

Ecc. 18.

Tho. pt. 1.
q. 61. ar. 3.

sunt. Quid dico: Dixit & facta sunt? cum sola cogitatio perfectum opus Deo sistat, ac representet? Vnde in libro qui inscribitur Iudith. cap. 9. legitur, quod cogitauit Deus, ac praesto fuerunt sibi omnia, qua fecit. Credibile est utique Deum in agendo nequaquam tempus exquirere. Immo iniuriam Deo videntur in 'erre, qui summum aeternumque Opificem, nisi per tempus, & successione operari posse contendunt. Deus, inquit Nicol. de Cusa libro septimo Excitat. omnia simul creauit opera enim Omnipotentis non cadunt sub tempus, seu moram. Tale quid loquitur & Sanctus Ambrosius exponens Moysis Genesim his verbis: Pulchre addidit de celeritate condicionis: Fecit, ne mora in faciendo fuisse existimaretur, ut vel sic intelligerent homines quam incomprehensibilis operator esset, qui tantum opus breui exiguoque momento sua operationis absolueret, ut voluntatis effectus sensum temporis praeniret. Nemo operantem vidit, sed agnouit operatum. Vbi igitur mora? cum legas: Quia ipse dixit & facta sunt, ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt? Nec artis igitur usum, nec virtutis expendit, qui momento sua voluntatis maiestatem tanta operationis impleuit, ut ea qua non erant esse faceret tam velociter, ut neque voluntas operationi praecurreret, neque operatio voluntati. Etiam explanans illud Prophetæ Regij: Principio Domine Terram fundasti & opera manuum tuarum sunt Cali: simul illud, inquit, aduerte, quia Prophetæ David Terram priori loco nominauit, & post eam credidit opus esse Domini declarandum. Quando enim dixit: Et facta sunt, nihil interest quid prius exprimas, cum simul vtrumque sit factum. Eorum igitur refellenda simplicitas, qui existimant sex diebus, aut certo utique tempore conditum mundum, cum totus mundus sit vicissitudo dierum ac noctium, quam Solis motus super terram, sub terramque meantis necessario conficit. Sol autem pars Cali censetur, ut fateri necesse sit tempus esse mundo posterius, quippe quod mundi est effectus. Cali siquidem motus temporis indicauit naturam. Accedit ad hoc quod, ut docet Hierarchas Gymnosophista Brachmanorum princeps, non debebant huius

Psal. 148.

Hexam. li.
br. 1. c. 3.
Gen. 1.

Psal. 101.
Lib. ca. 6.
Hexam.

Psal. 148.

huius mundi animalis membra produci seorsum, sed simul. Animal quippe mundum esse nullus antiquorum fuit inscius, præcipue Plato, a quo non discrepat Aurel. Aug. sed ut quod diximus, haud ex humanis figmentis inuentum putetur, nisi etiam Mosaicis sententijs videatur fuisse constructum, eundem audias qui diuersis diebus creatum Calum, et terram, virgultum, herbam, totamque narrauerat fabricam, simul Vno eodemq. temporis atomo cuncta producta subiungentem his fere verbis: *Ista sunt generationes Celi & Terre quando creata sunt, in die quo fecit Dominus Calum et Terram etc. Quod ideo dictum est, ut quomodo possemus, cogitarem simul cuncta Deum effecisse, quamuis superior sex dierum enumeratio, veluti temporum interualla ostendisse videretur, Ad hoc ergo pertinere crediderim quod scribit D. Aug. Diuinam. spaginatam aliquando tanquam infirmis infirmiter loqui, et tamen aliquid innuere quod intelligat, qui valuerit. Quare diuina oracula expendens Disertissimus Iudæorum Philo: Ne suspiceris, inquit, intra certa temporis spatia lumen aliquid facere; sed ignota, incerta, inscrutabilia, incomprehensibilia humano generi esse illius opera, subinfert has voces Propheticus sermo: Ista sunt generationes Celi & Terre, quando creata sunt, non definiens quando, incircumscripse siquidem sit, quidquid ab hac causa sit. Atque ita negatur hoc vniuersum intra sex conditum dies. Philonis amicus Clemens Alexand. eandem sustinuit sententiam dicens in Stromatis: Ne existimemus mundum in tempore factum a Deo, subiunxit Prophetia: Hic est liber generationis, & eorum que sunt in ipsis, quando facta sunt, quo die fecit Deus Calum et Terram. Illud enim. Quando facta sunt, enunciationem significat indefinitam, & temporis expertem habetens ille. Huic quoque illud est consonum quod qui dixerat ex latere soporati Adæ formatam fuisse Heuam, idem scribit, quod creauit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creauit illum, masculum & feminam fecit eos. Necdum enim facta describitur Heua, & iam Homo masculus esse perhibetur & femina. Sic Behemot, id est, Diabolum cum Homine creatum perhibet liber cui titulus Iob. Exuperantissimus igitur cum sit Deus, mundum ad sui finxit imaginem, cum ipse sit Vnus, mundum creauit Vnum; cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum; cum ipse sit æternus, mundum creauit incorruptibilem, & æternum; cum ipse sit immensus, mundum creauit omnium maximum; cum ipse sit summa vita, mundum etiam vitalibus semi-*

Platoin T
meo

Gen. 2.

Aug. dge
pcti ad lit
teram lib.
7. cap. 6.Philo. lib.
1. alleg.

Gen. 2.

Cl. str. 6.

Gen. 2.
Gen. 1.

Iob. 4.

ni

nibus exornauit, ex sese cuncta gignentem. Et cum ipse sit omnipotens, sola voluntate sua, non ulla natura necessitate mundum non ex præiacente materia, sed ex nihilo condidit in instanti. Ad hoc Vnitatis sacramentum illud itidem spectare censetur quod in eadem Genesi non fuit dictum, quod factus est dies primus, ut postulasse videtur consequentia ratio totius scriptura, cum secundus, ac tertius, sequente sq. dies enumerentur, sed factus est vespere & mane dies Vnus. Quod optime quidem notauit Iosephus Antiquitatum volumine primo, hac de re sic inquit: Et hic quidem est dies primus, Moyses autem eum dixit esse Vnum, et licet sufficiat huiusce rei causam etiam nunc dicere, tamen quia pollicitus sum ratione singularium causarum seorsum tradere, illud ad huius rei interpretationem, me necessarium est differre. Quibus quidem verbis Iosephus numerorum ratione, & mysterium voluit indicare, ut quantum Monadis ipsius sacramentum sit cogitarem. Ceterum mysteriorum interpres Philo, hac nobis de prima die consideranda proposuit. Singulis, inquit, diebus certas particulas attribuit vniuersi, primo solo excepto die, quem ne nominat quidem primum, ne ceteris adnumeretur, sed Vnum nominans apto utitur vocabulo, Vnionis considerata natura, appellatio neq. eius hic conuenientissima. Sed hac aperta et vulgaris est expositio, occultior autem & paucis nota talis esse censetur: Ut prima die formatus dicatur intelligibilis mundus. Deus enim sciens nullam effigiem præclaram absq. illustri exemplari posse aliquando formari, dum istum visibilem Mundum constituere adificare, alterum sola mente perceptum prima die formauit. Quod si quis planioribus nominibus uti velit, Mundum ratione comprehensum nihil aliud dixerit, quam Verbum Dei Mundum iam fabricare molientis. Atq; est hoc quidem dogma non ex meo depromtum ingenio, sed ab ipso excogitatum Moysæ, quando hominem fatetur ad Dei figuratum imaginem. Quod si pars effigies sit, constat totam speciem, hunc totum dico Mundum, effigiem esse Diuine figure. Quod si Moysis auctoritas nõ facit satis, audias barbaricam Philosophiam, qua teste Clemente Alex. Vnum quidem nouit Mundum, qui percipitur intelligentia, alterum sensilem: illum quidem archetypum, hunc imaginem eius qui dicitur exemplar; at illum Unitati quidem attribuit. hunc vero nempe sensilem, fenario. Vnitatis etiam commendata conspicitur in vniuersi hominis creatione, nam, cum instituerit Deus animantes alias solitarias, et quodammodo soliuagas, id est, quæ solitudinem magis appetunt, sicuti

Gca. 1.

Gen. 5.

Euseb. de
prep. euã.
lib. 11. 12.
Clem. str.
lib. 5.

Gen. 11

sunt

sunt aquila, leones, lupi, & similes alias, alias gregabiles, quae congregatae atque in gregibus vivere malint, ut sunt columbae, sturni, cerui, & huiusmodi: utrumque genus non ex singulis propagavit, sed plura simul iussit exsistere. Hominum vero genus, quod naturaliter politicum est, ac civile, secundum Philosophorum sententiam, ex Vno est, ad commendandam Vnitatis concordiam, mysteriumque, propagatum, quod ab Aug. fuit adnotatum in Civitate Divina, et Hugone Saxo lib. de Sacramentis Fidei. Quemadmodum enim ab Vno cunctipote Deo per creationem omnes; sic ab Homine Vno, per propagationem. Imago Dei (inquit Aug.) est in Homine, ut Vnus factus sit Dominus, ex quo ceteri oriuntur, habens imperium Dei, quasi vicarius eius, quia unius Dei habet vir imaginem. Vnus itaque, creatus est Homo, qui quamdiu solus, et Vnus fuit, non praesurricatus est, de poenit. dist. 2. cap. quando Adam solus, sed non relictus est solus, nam creatura Dei est femina sicut vir, quae de viro sicut est, ut Vnitatis commendaretur, quo videlicet esset concordia maior, sciretque, alter alteram se genuisse, & hac se ex illo profectam; atque ita ut eadem videatur res vir, & uxor; nihilque sit quod illos dividat & disjungat, quo nihil propere modum esse potest rei familiari, & coniugali vitae salutarium. Vnitatem quoque; Dominus commendavit quando a principio Vnam cunctis esse voluit linguam. Quod nihil humano generi praestantius, quam quod inter nos mutuo loquimur, & (ut inquit Cicero) exprimere dicendo sensum possimus. Quo enim alio symbolo Homo Homini congregatur, nisi lingua beneficio? Atrox quidem ac inexpiabile dissidium inter diversas gentes pariunt linguarum diverticula. nam si duo sibi inuicem fiant obuiam, neque praeterire, sed simul esse aliqua necessitate cogantur, quorum neuter norit linguam alterius, facilius sibi animalia muta, etiam diversi generis, quam illi, cum sint homines ambo, sociantur. Quando enim quae sentiunt vicissim communicare non possunt, propter solam linguarum diversitatem, nihil praeest ad sociandos homines tanta similitudo naturae, ita ut libentius Homo sit cum cane suo, quam cum homine alieno. Hoc inquam inexpiabile dissidium, quo Homo ab Homine dissociatus est & divisus, non solum licet videre in diversis gentibus, ut parum videlicet inter illas conveniat, nisi linguarum intercedat commercium, verum etiam in legitimo, iustoque imperio parum dicto audientes erunt subditi. si Princeps qui in plurimas dominatur Gentes, non etiam omnium Gentium quas suo complectitur imperio, lingua loquatur: Oratioque Principis, quae

mul-

multum valet ad subditorum animos conciliandos, si non intelligatur, omnes avertit ab ipso. Argumento est Nemrod, qui turrim sperans adificare cuius summas Calos attingeret, hac animadversione percussus perhibetur, ut lingua damnatus non intelligeretur iubens, nec audiret quisquam vocem proximi sui. Cumque eo usque Vnus fuisset populus, gens Vna, Vnumque, omnibus labium, tale vulnus mortalium generi inflixit linguarum divisio, ut cum linguarum varietate, varia quoque diuersaque censeantur Gentes, quae cum lingua inter sese non communicant, natura ipsa perpetuo in ter se laborent dissidio. Nec est audiendus Philastrus Episcopus Brixienis asserens firmiter credendum, quod etiam ante turris adificationem multis seculis plures fuerint sermonum, ac linguarum diuersitates, cum Alphonsus Castrensis Moysis testimonio fretus, tam longe abstinet ab hac Philastrij sententia, ut illam non vereatur hareticam dicere. Docet enim scriptura Divina ante Babel tempora unam tantum fuisse omnibus linguam, dum ait: Terram fuisse labij Vnius, et verborum eorundem. Vna (inquit Ioannes de Silva) fuit a principio lingua, et fuit Hebraica, prout creditur: et probabiliter in patria erit Vna. His suffragatur Cyprianus Episcopus Cartagen. hunc in modum scribens: Post Christi ascensionem in Calos, Spiritus Sanctus visibiliter super Apostolos in linguis igneis apparuit, et ad instar prioris saeculi, uniuersitatem fidelium Vnius labij esse voluit; ut quorum erat cor Vnum, et anima Vna, Vna esset et lingua; nec posset impedire intellectum credentium aliqua diuersitas verborum, sed Evangelica Doctrina propria lingua prolata ad omnium auditum eandem efficientiam obtineret, ut Graecis, et Barbaris, omnibusque Gentibus verbum Evangelij sic esset intelligibile, ac si in eorum auribus, lingua in qua nati erant, idiomata resonarent. Aderant Medi, et Elamita, Mesopotamiam incolentes, Arabes, et alij. hi omnes dum Hebraea lingua Apostoli predicarent, locutio Iudaica enunciationis suae articulos cursu consueto euoluens nullo exponebatur interprete, sed verbo eorum per Spiritum Sanctum inerat virtus et gratia, ut habitantes Pontum et Asiam, suam esse dicerent linguam, quam audiebant quasi primitiua lingua libertas, ad iniquitatis reuersa originem confusionis contumeliam euasisset. Illud tamen minime tacendum quod cum natura unicuique nostrum duas dedisset aures, duos oculos, nares duas, pedesque totidem, unam tamen dare voluit linguam, nimirum nos edocens parce loqui. etenim nulla Vna ita oratio dicta profuit, ut multa

silen-

Arist. polit. 1.

Lib. 11. de Civ. Dei.

II. quart. vet. & not. titam.

31. q. vii. cap. 11.

Aug. in Civ. Dei. 11. 2. cap. 17.

Hugo a S. Vic.

Gen. 11.

In Oratore.

Plato de Rep. lib. 7.

Aug. in Civ. Dei. 11. 16.

Gen. 11.

In catalogo heref. on c. 106.

Lib. 9. aduersus hereses.

Gen. 11. super Clem. R. de Margitris.

Lib. d. Sp. Sancto. Act. 2.

Bed. com. in Act. 2.

silentio preſſe, quippe quod tacitum eſt, aliquando tamen dici poteſt; non item quod dictum eſt, taceri. Nam neque auem e manibus diſſam facile eſt denuo comprehendere, neque poteſt ſermo ex ore emiſſus ruruſum capi & teneri. Proinde aiunt quod nullum noſtrorum membrorum natura perinde atque linguam vallo coercuit, poſitis ante eam praſidij loco dentibus: ut ſi ratione intus reſonantia fræna premente obedire nolens proſiliret, morſibus eam lancinantes, eius compeſceremus intemperantiam. Sic Zeno Philoſophus ne corpus neceſſitate expugnatum arcantum animi ullum poſſet efferre, linguam dentibus abſciſſam in Tyrannum expuit. Poteſt autem Vnitas taciturnitatis hieroglyphicum dici, uti Dualitas loquacitatis. Quemadmodum enim Vnitas in ſe ducta ſuos minime limites egreditur, ſed omnino Vnum perſeuerat, manetq. unde & Monadis nomen inditum, Dualitas vero principium eſt diuiſionis indefinitum, ſtatim enim a ſe deficit, duplicatione in multitudinem tendens. Eodem ferme modo ſermo ab vno primoq. nequaquam recedens, vere arcanus eſt, ac dicitur. Quod ſi alteri communicetur, iam fama ordinem ſubit. nam & Mercurius pennatis talaribus praeditus erat, unde & alata verba dixit Homerus. Quare Antigonus ille rex filio quarenti quando caſtra eſſent moturi: Quid, inquit, metuis ne ſolus tu non audias tubam? Vocem ei arcanam non credens, quem erat regni heredem habiturus. Metellus ſenex militia ſimile aliquid interrogatus: Si, inquit, tunicam huius arcami conſciam arbitrarer, eueſtigio exutus concremarem. Omnino autem quo ore obiurgabis eum qui non tacuit id, quod tu ei dixiſti? alium ſilere quod vis, prius ipſe ſile. Si enim taciturnum ignoratum oportuit, male alteri fuit indicatum, ſi vero rem arcanam ex te dimittens in alio continere vis, iam tua prodita in alterius conſuguiſti fidem, qui ſi tui ſimilis eſt, iure peris; ſi melior, præter rationem ſeruaris, inuento qui tibi ſit quam tu ipſe fidelior. Quid vero dicemus de Virtutibus, quæ vniuerſas recte cogitandi & viuendi vias ac rationes continent? quarum alii plura, alii pauciora genera faciunt. ita ne virtus eſt multiplex, ut Vnitatem omnino repudiet? an cum virtus apud homines ſit res omnium præſtantiffima, ſic etiam Vnam eſſe præcipue oportet? ſic ſane Philoſophi quoq; ſenſere Vnam videlicet eſſe virtutem, cuius vis & uſus multiplex multis nuncupetur nominibus; quo nimirum modo etiam Drachma una atq; eadem ſi detur nauclero dicitur nauulum, ſi Publicano ueſtigal, ſi pro re empti prætium, ſi operario merces appellatur. ita Virtus ut ad varios

Odyſſ. a
122.

Seneca in
Hippol.

Ele. Alex.
ſtro. 1.
Plato de le
gib. lib. 4.

uſus adhibetur, modo Iuſtitia, modo Prudentia, modo alijs atque alijs nominibus vocatur. Dum enim conſiderat, quid ſit agendum, vel non, Prudentia nomen habet; dum moderatur cupiditate, modumque ac legitimum tempus definit, Temperantia; dum in perferendis rebus verſatur, Fortitudinis; dum commercia contractuſque hominum inuicem temperat, & equalitatem conſtituit in hijs que ſunt ad alterum, Iuſtitia: ut unica ſit virtus, quæ comparatione cum rebus, & actione tantum diſcrimen admittere videatur. Inde Plato in Ciuili teſtatur eſt Virtutes omnes mutua inuicem amicitia vinciri. Et Stoici virtutes probant eſſe connexas, omneſque habere, qui Vnam habuerit, de eſſeque cunctas, cui deſuerit Vna. Quod aſtruit Nicolauſ de Cuſa dicens, tantam eſſe animæ ſimplicitatem quod qualibet virtus eſt in qualibet. Anima enim quando induit animum Temperantia, tunc & aliarum virtutum. Nam non eſt Temperantia ſine Prudentia, Iuſtitia, & Fortitudine. Sic Virtus Prudentia non eſt vera, niſi ſit ſobria, iuſta, & fortis. Ita Iuſtitia eſt ſobria prudens & fortis; Fortitudo prudens, ſobria, iuſta. & ſecundum Gregorium ſine prudentia non eſt fortitudo, ſed temeritas. ſunt igitur Virtutes connexa. Sic ille. Ceterum quia habitus iſti magis in concreto quam in abstracto percipiuntur. Catilina, ut de illo ſcripſerunt, qui noſſe potuerunt, frigus, ſitim, famem poterat ferre, eratque patiens algoris, & vigilia ſupra quam credibile eſt, ac per hoc videbatur Fortitudine praeditus; ſed hæc Fortitudo non erat, nam prudens non erat, quia pro bonis mala deligebat; temperans non erat, turpiſſimis enim corruptelis ſædabatur, iuſtus non erat, quia contra patriam coniuerauerat. Et ideo nec fortitudo aderat, nam ſi aſſuiſſet, virtus utique fuiſſet. Si autem virtus, a ceteris virtutibus, tamquam inſeparabilibus comitibus, non relictus fuiſſet. Hijs ſuffragatur Chryſippus virtutes dicens ſeſe inuicem conſequi, non modo quod vna praeditus omnes habeat, ſed etiam quod ſecundum Vnam agens, ſecundum omnes agat; & neque virum dici poſſe perfectum putans in quo non ſint omnes virtutes; neque actionem perfectam in quam vniuerſa non concurrant virtutes. Conſentit & Diuus Ambroſius hæc ſcribens ſuper Lucam: Connexa ſibi ſunt concatenataque virtutes, ut qui Vnam habet, plures habere videatur. Auguſtinus etiam in de

Lib. 8. ex-
cit. domi-
nabunſpo
puli.
Ariſt. Eth.
6. & Glo-
de poenit.
diſt. 2. c. 1.
tius.

Trinitate sexto probat virtutes, que sunt in animo humano, nullo modo ab inuicem separari. Gregorius libro moralium decimotertio dicit quod Vna virtus sine alijs, aut omnino nulla est, aut imperfecta. Iulius Tusc. quest. Libro secundo. Si Vnam, inquit, virtutem confessus es te non habere, nullam necesse est te habiturum. Idemque in libris de officijs ait, qui Vnam habeat omnes habere virtutes. Quod tamen intelligendum est de morali virtute perfecta, que est habitus inclinans in bonum opus bene agendum. Quod si quis nobis obijciat quattuor generales virtutes circulares quidem dici; sed de ceteris idem iudicari non posse, quia Fortitudini videatur aduersari Clementia; respondetur, quod Longanimitas media accedens, viramque cum altera coniungit. Longanimitas enim dilationem quandam ira significare videtur, congruum inferenda pena tempus expectans, ac Clementia tranquillitatis statum, ac perfectam ira compressionem indicat. Atque ob eam causam Longanimitas Prudentie laudem habet. Eadem est in Prudentia ratio, nam & simplicitas rationalis anime partis virtus est, et Calliditas, ac Sapientia. Hæ autem dijudicatrici virtutis interuentia inter se iunguntur, quod etiam in ceteris est videre. Quare ex Indis qui Pedalij vocantur, nihil fere in sacrificijs aliud a Dijs immortalibus exposcebant, quam Iustitiam, arbitrati omnium plane compotes se futuros, si eam modo Vnam forent affecti. qua si animo inseritur, sapientie nomen vendicat: si in corporibus sese promat, prosperior dicitur valetudo: si e domibus capui proferat, concordia nuncupatur: si in ciuitate celebretur, pax dicitur: si enitescat in mundo, providentia nuncupatur. Omnes quidem virtutis species vno legalis Iustitie nomine contineri testatur D. Hier. ad Demetriadem. Et sic lib. Officiorum de ea sic scribit: Iustitia hæc vna virtus sola domina omnium & regina virtutum. Ambrosius item libro Hexameron hæc assert: Vbi Iustitia est, ibi concordia est ceterarum virtutum. non enim per se pars est Iustitia, sed quasi mater est omnium unde 24. quest. 1. ubi. Iustitia esse non potest ubi deest Fides, & Charitas. Quo fit ut sit omnibus perfectior. Et apud Philosophum ea Virtus, qua potest uir bonus uti, non solum ad se, sed ad alium, est Virtus maxime perfecta; sed iustitia legitima est huiusmodi ergo &c. Ad hæc Seneca de copia uerborum ad hunc modum loquitur: Iustitia est

est tacita nature conuentio in adiutorium multorum inuenta; et subdit: Iustitia non est constitutio nostra, sed Diuina lux, & vinculum societatis humane. in hac non est ut existimes quid expediat, nisi quidquid illa dictauerit. Quisquis ergo hanc assequi desideras, time Deum prius, & ama, ut ameris ab eo: amabis autem illum, si illum in hoc imitaberis, ut velis omnibus prodesse, nocere nulli. Et de isto amore iustitie Hugo Victorius sic ait: Sicut iustitia amatori suo deesse non potest; ita illi a quo non amatur nullatenus adesse potest. Ratio secundum eum est, quia iustitiam perfecte amare est esse iustum, quam quo magis dilexeris, iustior eris. Hinc licet colligere, nihil aliud apud Philosophos esse iustitiam, quam Dilectionem Amorem, & ut proprie dicam, Charitatem apud Christianum. Ut enim Iustitia per legis imperium ordinat actus omnium virtutum in bonum commune: sic Charitas ordinat omnes fidelium pijs actiones in diuinum bonum. Quare Gregorius Theologus oratione tertia de pace sic dicit: A nobis si quis sciscitetur quidnam colamus atque adoremus; promptum est respondere quod charitatem veneremur. Quod si preterea rogemur quæ legis, ac Prophetarum summa sit, hæud quidquam aliud quam charitatem nos Euangelista respondere sinet. Charitas enim omnia bona maxime continet, & est summa omnium, quæ per sanctam declarantur scripturam. Neque est ulla Virtutis species, per quam homo Deo fiat familiaris, & ei coniungatur, & sit supernæ gloriæ & regni hæres, nisi dependeat a Charitate, & ab ipsa comprehendatur inexplicabili ratione contenta, & custodita, aduersus quam, si quis crimen admiserit, iure merito quidem totius legis reus efficitur; attestante Iacobo Apostolo in Epistola canonica. Nam per unicum illum in Vno defectum, non intelligit quodcumque minimum, ac veniale peccatum, quemadmodum impius Lutherus conqueritur. sed illud Vnum graue, ac magnam delictum, quo contra legem Charitatis Dei ac proximi delinquitur. Sic enim locum hunc exposuit Aurelius Augustinus Gal. 5. sermone quarto de tempore: Qui offenderit, inquit, in Vno, factus est omnium reus. Quid est hoc Vnum, nisi illud quod Apostolus dicit: Omnis lex in Vno sermone impletur: Diliges Dominum tuum & proximum tuum? Idem confirmat Epistola vigesima nona ad Hieronymum dicens: Qui in vno offenderit,

De sacra. lib. 1.

Gal. 5.

Aug.

C ij fit

fit omnium reus, si contra Charitatem facit, unde tota lex pendet. reus enim sit omnium, si contra eam faciat, ex qua pendent omnia. Charitas enim primus est fructus spiritualium donorum. unde eam non inordinate ita posuit Paulus ad Galatas scribens: Fructus Spiritus est Charitas, gaudium, & reliqua.

Gal. 5.

Hoc donum est a Deo, protestante Iohanne in Epistola maiore, cap. quarto, quia Deus Charitas est, & qui manet in Charitate, in Deo manet. Hoc donum a Deo sibi conferrī postulat Ecclesia. Quando enim Sancti Spiritus ad sanctificandum totius Ecclesie sacrificium postulatur aduentus, nihil aliud peti mihi videtur, nisi ut per gratiam spiritualem in corpore Christi, quod est Ecclesia, Charitatis Vnitas usque in fructu seruetur, qua diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.

Rom. 5.

Quod & sensit Augustinus in libris de Baptismo, cum questionem de Hereticorum receptione sine Baptismatis iteratione tractaret, in tertio eiusdem operis libro inter alia sic inquit: Spiritus autem Sanctus, quod in Catholica Ecclesia per manus impositionem dari dicitur nimirum

Rom. 5.

hoc intelligi maiores nostri voluerunt, quod Apostolus ait: Quoniam Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Ipsa est enim Charitas quam non habent qui ab Ecclesia Catholica communionē præcisi sunt. similiter quod Iudas Apostolus in Epistola sua posuit, dicens: Hi sunt qui segregant semetipsos animales, Spiritum non habentes. Augustinus remoto dubitationis ambiguo, de Charitate Dei qua diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum dicit: Ipsa est enim Charitas, quam non habent, qui ab Ecclesia Catholica communionē præcisi sunt.

Cap. 1.

Sed & Matheus eodem Spiritu Sancto repletus testatur, quod cum desponsata esset Maria Ioseph, priusquam convenirent, inuenta est in utero habens de Spiritu Sancto. Quid vero factum est illius incarnationis Dominica mysterio, nisi ut unirentur diuisa, & dissidentia pacarentur? Christus enim est lapis angularis confoeciens & glutinans dissimulatos parietes, & reprobato diu a malignis fidei fundamento Charitatis suæ nexibus diuisas copulauit macerías, redigens partes in totum, & multa in Vnum. Ipse est pax nostra, qui dualitatem populorum respuens, illam vertit in Vnitatem; & diuersitatem populorum tollens, e duplici ouili Vnum tantum e-

cum-

cunctis mundi ouibus ouile confecit, Vnicum illi præficiens Passiorem. Dualitas quidem viguit in mundo quandiu differentia stetit Israelis & Gentium. quandiu hæc sub Idolorum nube vixerunt; & Israel sub veri Dei luce stetit, & vnus Dei cultor fuit. Sublata est Dualitas ab Vnitate quando inseruit Deus in Sanctam & proceram Abrahæ oliuam etiam filios alięginarum, dans illi gratiam ut melius fierent Abrahæ filij per regenerationem quam olim in naturali semine fiebant per circumcisionem. Voluit enim eo pacto Deus vniuersa a se ipso progressa sua tandem reminisci originis, ut sicut ab Vno pependit origo omnium, ita & in Vno figeretur stabilis palus & meta vniuersorum. Sed de hac Vnitate differentem audiamus Paulum ad Ephesios immo ad omnes Gentes scribentem. Vos qui quondam eratis longinqui, propinqui facti estis per sanguinem I E S V Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit ex utrisque Vnum, & interstitium macerías diruit, similitatem per carnem suam, legem mandatorum in decretis sitam abrogans, ut duos conderet in semetipsa in Vnum novum hominem faciens pacem, & ut reconciliaret ambos in Vno corpore Deo per crucem, perempta inimicitia per eam, & veniens euangelizauit pacem vobis qui procul aberatis, & his qui prope; quia in ipso habemus aditum vtrique in vno Spiritu ad Patrem. Diuus etiam Iohannes in maiori Epistola: Scis, inquit, quia Christus apparuerit? Ut peccata tolleret, & dissolueret opera Diaboli, quæ separant nos a Deo. Et per quendam sapientem dicitur: Peruersæ cogitationes separant a Deo. Et Esaiæ capit. quinquagesimo nono, vox Dei est: Peccata vestra separant Vos, & Me: Omnis autem, qui faciat peccatum; & iniquitatem facit; & peccatum est iniquitas. Quæ est autem iniquitas nisi mala concupiscentia? quam ex Deo non esse idem Iohannes manifestat his verbis: Si quis diligit mundum, non est Charitas Patri in eo, quia omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi, quæ non a Patre, sed ex concupiscentia mundi est. Hic autem mundi nomine, homines insinuat istius mundi sectatores, qui non ideo pro dilectione mundi puniendi, quasi aliquam malam substantiam diligant, cum teste Moyse Dei interprete nulla naturaliter sit mala substantia, sed

Cap. 2.

i. Io. 3.

Sap. 1.

i. Io. 2.

C ij quia

quia dilectionis ordinem non tenentes, dum plus iusto diligunt mundum, minus Deum diligunt, quam par est. Atque hanc ni me mea fallit opinio, fuisse putarim primi hominis prauaricationem, amorem scilicet inordinatum. Mortis enim disseminator inuidens venenum suum, decipiendo primorum Hominum credulam novitatem, in corpora nostra latenter transmisit, & ex duabus substantijs unicam hominis perfectamq. naturam quadam diuisionis discordia dissecauit. Vt cum nobis Vna mens esset, id est, illa quam germanitas anima & corporis gignebat, aliam voluntatem per vitiatam naturam contra animam parturiret. Audi Istdororum lib. de Summo Bono: Diuisio & pugna, ut sit in animo hominis, poena peccati est, ex primo homine in omnes filios propagata, ut qui noluit esse cum Deo Vnitus, esset in semetipso diuisus. Est enim quadam inter spiritum & carnem colluctatio, & discordantibus aduersus se inuicem quotidiana congressio, ut non qua volumus ipsa faciamus, dum spiritus caelestia querit, et diuina; caro terrena, & secularia concupiscit. Rom. 7. Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. Peccati igitur initium si attendatur, nihil aliud esse putarim, quam inordinatam rationalis creatura dilectionem, qua sponte per dendo dilectionis ordinem, perdidit & salutem. Peccatum, inquit D. Thomas, est actus deuians ab ordine debiti finis contra regulam naturae rationis, vel legis aeternae. Et alio loco; peccatum vocat omne quod est contra naturalem inclinationem, quia aduersatur legi naturae: secutus nimirum Aur. Aug. qui libro de libero arbitrio; peccatum dicit auersionem ab incommutabili bono, & conuersionem indebitam ad commutabile bonum. Ex quo efficitur quod in diuinis oraculis, ut euitetur peccatum, assidue Charitatis ordo legitur commendatus. Et in persona animae amore incensa, & diligentis ex charitate, dicitur in Canticis: Introduxit me Rex in cellam uinariam: ordinauit in me Charitatem. Cui ordini congratulatur Vas electionis dicens Collos. Nam & si corpore absens sum, sed spiritu uobiscum sum, gaudens & videns ordinem uestrum. Beatus etiam Prosper lib. de uita contemplatiua de hoc ordine haec uerba facit: Si charitatem Deo exhibeamus ex toto corde, peccato utique resistimus. ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit Deum. Quoniam si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis unde peccati desiderijs seruiamus. Et quid est Deum diligere, nisi illi copulari animo concipere fruenda inuisionis affectum, peccati odium, mundi fastidium, diligere etiam proximum, quem

in se censuit diligendum, in ipso amore seruare legitimum modum, nec peruertere dilectionis ordinem constitutum. haec ille. Hunc sane ordinem seruari uidemus, ubi Homo pra omnibus diligit Deum Creatorem suum, deinde seipsum, quo ad interiorum hominem, seu bonum anima; postremo bonum proximi sui. Hoc natura, hoc dicitur at ratio. Quae namque in creaturis Vnitas consideratur, ea triplici dispersita ratione deprehenditur. Est enim primum ea in rebus Vnitas, qua Vnumquodq. sibi est Vni, sibi que constat, atque coheret. Est ea secundo per quam altera alteri creatura vnitur, & per quam omnes mundi partes Vnus sunt mundus. Tertia atque omnium prima est qua totum uniuersum cum suo Opifice, quasi exercitus cum suo duce est Vnum. Adest haec trifaria Vnio cuique rei, per suam Vnam simplicem Vnitatem, derivatam ab illo Vno, quod, & primum Vnum, & trinum simul est, a Patre inquam Filio, & Spiritu Sancto. Nam & Patris potestas omnia producat, suam cunctis elargitur Vnitatem. Et sapientia Filii rite cuncta disponens, omnia inuicem vnit, et coquat. Et Spiritus amor ad Deum omnia conuertens, totum opus nexus Charitatis adiungit. Vt uero magis intimus, ita magis Vnus est nobis Deus, quam ipsi nobis. Et Vnaqueq. res arctius sibi quam alijs mundi partibus ungitur. Ita uniuersa Charitatis ordinem edocti, si legem diuinam natura tabulis inscriptam sequi uoluerimus, primo Deum ipsum supra nos, ac supra omnia; secundo loco nos ipsos, tertio proximum diligemus. Hunc ordinem docet et Raimundus Lullus, cum ait: Charitas te ligat ad amandum Deum, te ipsum, et proximum tuum. Sed quonia Lectori erga Scripturas diuinas amor et studium subiacet, hunc ordinem magis euidentibus Scripturae sacrae testimonijs approbabo. Primo igitur dilectioni Dei, et Christi nihil esse preferendum ipso docente et mouente addiscimus. Qui diligit, inquit, patrem aut matrem super me, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus, & qui accipit crucem suam, et sequitur me, non est me dignus. Post amorem Dei sequitur amor sui, unde scriptum est quod uolenti ordinate dare eleemosinam, a se ipso debet incipere, de poenit. dist. 3. qui uult. Quia prima charitas incipit a se ipso 25. q. 5. si non licet. Et qui in se ipsum ausus est, seuire praesumitur quod in alios omnem tyrannidem exercere non dubitet. Martianus Digestis de bonis eorum qui sibi manum consciuerunt. Qui sibi manum, inquit, inferre uoluit, nec perfecit, puniendus est; nisi tadio uita, vel doloris impatientia id agere est coactus. Qui sibi non peper

pepercit, multo minus alijs parceret. De amore proximi in Euangelio loquitur Dominus: Diligite inimicos vestros, et orate pro his qui vos persecuntur, ut sitis filij patris vestri, qui in calis est. Item, Diliges proximum tuum sicut te ipsum. In his mandatis vniuersa lex pendet et Prophetæ. Vere hoc mandatum legem complectitur et Prophetas: Et in hoc verbo omnium scripturarum volumina continentur. Hoc verbi clamat auctoritas; primum est hoc mandatum et vltimum; hoc in libro vite conscriptum indeficientem hominibus exhibet lectionem. Legat hic Vnum verbum, et in hoc mandato meditetur Christiana religio, et inueniet ex hac scriptura omnium doctrinarum regulas emanasse, et hinc nasci, et huc referri quidquid ecclesiastica continet disciplina, et in omnibus irritum esse et inane quidquid non confirmat ordinata dilectio. Mystice vero proximi nobis est mandata dilectio, scilicet, ut agnoscamus illam nos debere diligere creaturam, ubi charitatem ipsam possumus inuenire: omne namq. animal irrationale sicut non habet rationem, sic non habet charitatem, cum nihil aliud sit ratio quam competens atque ordinata dilectio. Vnde Paulus ad Romanos scribens, constantem asseuerat quod proximum diligens legem implet: et Dominus apud Iohannem solam de proximi dilectione mentionem fecisse legitur. Nam et qui diligit Deum, non potest eum contemnere precipientem ut diligit proximum. Et qui sancte et spiritualiter diligit proximum, quid in eo diligit nisi Deum? Qui proximum diligit, ideo diligit, quia habet Deum. Qui proximum non propter Deum, sed seipsum diligit, in charitate non est. Cum enim amor accedere faciat ad amatum, odium auertere, ita natura comparatum est, ut ad quem se homo conuertit, illum præferat, et pro Domino habeat. Non potest aut quis duos æque sibi præferre. Cuius duo amores æquales esse nequeant, alter non est verus amor: nam Vnus non cõpatitur alium. Qui igitur alium amorem nititur assimilare primo, ille odit primum cui derabit, et quem abiicit, unde quando studet seruire alteri cessat a seruitio primi. Quod in sensibilibus ostendit oculus: nam non potest oculus simul, et æque ante duos intueri: et ubi amor ibi attentio visus. Qui igitur seruit Deo, et alteri quod non est Deus, non utique Deo solum seruit: sed ei quod non est Deus. Quod in Euangelio testatus est Dominus noster dicens.

Nemo potest Dominis æque seruire duobus.

Vnius aut odij cedet, vel cedet amori.

Dicit autem notanter Duobus: nam potest homo alteri seruire, sed
 pte

Math. 3.

Math. 22.

Cap. 13.

Nic. Cusa
 excit. li. 3.

Idem li. 8.

Carolus Bo
 ml. de sen
 su cap. 2.

Math. 6.
 Luc. 16.

propter Deum. Tunc enim quia Deus finis est, non seruit duobus, sed vni. Idem enim est actus, quo amo id quod ad finem, et finem ipsum: sed si alteram est extra ordinem finis, tunc delinquitur. Quare in Epistola maioris dicit Apostolus quod perfecta Charitas foras mittit timorem. nam qui timet, non perfecte diligit, cum timor dicat timentem nolle aliquid perdere propter amatum, nolle perdere dicit adhesionem ad id quod nollet perdere. Sed perfecta Charitas refertur ad verum amatum, minus enim ille amat, quam amare potest, qui diuidit amorem, et diuersa diligit. Charitas igitur foras mittit omnem timorem: solum timens amatum offendere, et ob id nil timet perdere, perfecte Deum amans; quia nil amat, nisi ipsum, et proximum propter ipsum. Hæc cum ita sint, ut vno quidquid honesti in vita est, contineatur: nemini dubium videri debet quin vnaquoque sit methodus ac via, quæ nos ad virtutem ducat. vna enim perfecta res, cuiusmodi virtus dicitur, vnum ad se ingressum habere debet.

---- semita certe

Tranquille per Virtutem patet vnica vitæ.

Est autem ratio, quæ sensus regat ac moderetur, corpus vero etiam impedit hanc, tantum abest ut adiuuet. Hæc enim fere summa est sapientia, alienare se a corpore atque eius concupiscentijs. ut autem quis fruatur vitio, non solum mente sed et sensu, et ratione, et corpore opus est. Hæc enim vniuersa mala ad explendam suam malitiam sunt necessaria, alioquin quonam modo proditurus est arcana, si careat instrumento loquendi? Quomodo autem voluptatibus fruatur absque ventre, ceterisque sensibus? Insinuat hoc liber Geneseos cap. 2. ubi dum hortatur Dominus ut ex omni arbore Paradisi comedat, secundum septuaginta Interpretes Vnicum hortatur, intellectum dico: dum vero inter dicit usum arboris eius, quæ boni, maliq. causa dicitur, ut plures alloquitur, intellectum videlicet et sensum. Illic enim dicit: Ex omni comedes. hic: Ne comedatis. et Quocumq. die comederitis, non: Comederis. et: Moriemini, non: Morieris. Recte, inquit, Philo, Vnam solam rationem alloquitur de querenda virtute. Sola enim hac ad eius acquisitionem opus est; contra de vitio ad plures verba facit, animam, rationem, sensus corporis, nam hoc apparet in his omnibus. Inde et Serpens ait ad Mulierem: Cur precepit vobis Deus ut non comederetis ex omni ligno Paradisi? Peccantes, ait Origenes, vix fere accidit, ut sine adiutore peccemus, sed aut ministros peccati, aut adiutores semper requirimus, verbi causa, si adulterium quis
 molli-

1. Io. 4.

Iuuenal.

Phi. Alex.
 alleg. li. 1.

Gen. 3.

Orig. 1. E-
 xho. li. 8.

molitur; non potest hoc solus admittere, sed necesse est etiam adulteram consortē fieri, sociamq. peccati. Tunc præterea et si non plures, esse tamen necesse est aliquem, vel aliquam in ministerijs ad societatem peccati. Et ut ad ea, quæ scripta sunt veniamus, IESV Christus Saluator noster crucifixus est, huius piaculi auctor et pater sceleris, sine dubio Diabolus est. Sic enim scriptum legitur: Cum Diabolus iam misisset in cor Iude Simonis Iſcariotis ut traderet Christum. Sed solus hoc Iudas implere non potuit. Quid ergo scriptum est? Abijt Iudas ad Scribas, & Phariseos, et ad Pontifes, dicens eis: Quid mihi datis, et ego cum vobis tradam? Habes hic Diabolum, Judam, Scribas, Pontifices, et Phariseos, Atque hoc in ceteris cernere vel facile poteris. Vbi igitur peccata sunt, ibi est multitudo; ubi autem Virtus, ibi singularitas, ibi Vnitas. Ac ut manifestius dicam, principium malorum omnium est multitudo, principium bonorum, coangustatio, et a turbis in singularitatem redactio. Et puta nos omnes, si veram felicitatem, ad quam cum Angelis factus est Homo, consequi volumus, ad Vnitatem peruenire oportet, ut perfecti efficiamur in eodem sensu, & in eadem sententia, & simus Vnum corpus, & Vnus cum Deo spiritus; ut apud Deum, non apud nos, Deum possideamus, cognoscentes sicut & cogniti sumus. Ille enim nos, non per nos, sed per se ipsum cognouit. Ita et nos cognoscemus illum per ipsum, et non per nos. Hæc est tota merces; hæc est vita æterna, hæc est sapientia quam Sapientes seculi non cognouerunt, ut ab omni multitudinis imperfectione redigamur in Vnitatem per copulam indissolubilem cum eo, qui est ipsum Vnum. Si vero tales sumus, ut nos non circumſcribat diuina Vnitas, sed et de nobis dici possit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cepha, et adhuc a malitia scindimur atque diuidimur, non sumus futuri vbi sunt illi, qui rediguntur in Vnionem. Nam vti de Patre, Filio, & Spiritu Sancto scriptum est: Et tres Vnum sunt, sic qui Vnum spiritum habet, in Vnionem coarctatur. Ait quippe Saluator: Ego, & Pater Vnum sumus. Et pro Apostolis orans ad Patrem, dicebat: Pater fac quemadmodum ego es tu Vnum sumus, ita et isti nobiscum Vnum sint. Hanc Vnitatem sperabat Paulus dicens: Cognoscam non ex parte, sed sicuti est. Et si sperabat, nonne iure dicebat: Quis me separabit a Charitate Christi? et cupiebat dissolui, ut cum Christo fieret Vnum. Vnde et alibi dicebat: Donec occurramus omnes in virum perfectum, et in mensuram ætatis plenitudinis, & Vnitatem Christi. Et rursum: Donec perueniamus

ueniamus omnes in Vnitatem corporis et spiritus Christi. Amplius etiam ipse Christus ostensurus necesse nobis esse, si salutem adipisci percupimus, fieri Vnum, & multitudinem Virtuti aduersantem deuitare; ad Vnitatem redegit Ecclesiam suam, dicens: Et erit Vnus grex, & Vnus pastor. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem tribuat potestatem, et dicat: Sicut misit me Pater, et ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum, si cui remiseritis peccata, remittentur illi; si cui tenueritis, tenebuntur: tamen ut Vnitatem manifestaret, Vnitatis eiusdem originem ab Vno incipientem sua auctoritate disposuit, dicens Petro. Ego tibi dico quia tu es Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo clauis regni Cælorum, et quæ ligaueris super terram, erunt ligata & in Cælo. Hoc utique erant ceteri Apostoli ut fuit Petrus, pari honore & potestate præditi: sed exordium ab Vnitate proficitur, ut Ecclesia Vna monstretur. Sicut Vna Arca Noe, extra quam quisquis perfidus euagatur, fluctibus obruitur. Quod & circa Raab expressum, videmus, cui mandatur & dicitur: Patrem tuum, & matrem tuam, & fratres tuos, & totam domum patris tui colliges ad te ipsam in domum tuam; & omnis qui exterrit ostium domus tuæ foras, reus sibi erit. Quo sacramento declaratur in Vna domo sola, id est, in Ecclesia victuros oportere qui volunt salui esse. Hæc est illa domus in qua non nisi concordēs atque unanimes habitant, loquente in psalmis Spiritu Sancto & dicente: Deus qui inhabitare facit Vnanimēs in domo. Hoc Vnitatis sacramentum, hoc vinculum concordie et inseparabiliter coherentis ostenditur quando in Euangelio tunica Christi non scinditur: sed sortientibus de Veste, quis Christum potius indueret, integra vestis accipitur, ac in diuisa tunica possidetur. Vnitatem ille porciabat de superiori parte, id est, de cælo, & a Patre venientem, quæ ab accipiente, & possidente scindi non poterat. Vnde Apostolus Paulus hanc nobis insinuans diuinam Vnitatem obsecrat, et hortatur, dicens: Obsecro vos fratres per nomen Domini nostri IESV Christi, ut id ipsam dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem compositi in eodem sensu, & in eadē sententia. Ipse denique Vnitatis magister Christus Dominus hanc vnitatem commendauit, quando nos edocens orare singillatim noluit nec priuatim fieri preces Neque enim dicimus: Pater meus qui es in cælis; nec: Panem meum da mihi hodie; Nec dimitti sibi tantum vnusquisque delicta postulat; aut ne in tentationem inducatur, atque ut liberetur a malo: sed nobis est publica et commu-

nis oratio. et quando oramus, pro populo toto oramus, quia totus populus Vnum sumus. Deus pacis, qui docuit Vnitatem, sic nos orare Vnum pro omnibus voluit, quomodo in Vnum omnes ipse portauit. Quod etiam apertius insinuasse videtur, quando Vnanimi-
 Mat. 18. quit vobis, quoniam si duobus ex vobis conuenerit in terra, de omni re quamcumque petieritis, continget vobis a Patre meo, qui est in caelis: Et ubicumque fuerint duo, aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum. ostendens non multitudini, sed vnanimi-
 Philarch. in Hom. tati deprecantium plurimum tribui. Diuina Monade Pythagoras quoque illustratus cum omnia rede-
 gisset in numeros, Et astrorum scilicet circuitus, Et animalium generatio-
 nes, binas faciens rerum series, seu familias, quas rerum principia vocabat, bonorum vnā, malorum alterā, ipsam finitam Vnitatem in bonorum serie collocauit, eam dicens dare calo temperiem, animabus vir-
 tutem, corporibus sanitatem, urbibus Et domibus pacem atque concordiam; omnemque virtutem, et fortitudinem plebis esse ex Vnanimi-
 7. q. 1. Ina pub. tate; quando scilicet est anima Vna in multis siue cor Vnum, ibi pacem Et firmitatem esse, uti inter membra Vnius hominis, qua non habent nisi unicam
 De precni. d. fl. 1. aiam. At Dualitatem dicebat praeberere contraria, aeri tempestatem, animis
 Pla. d' rep. lib. 5. vitia, corporibus morbos, domibus et ciuitatibus discordias et inimicitias. Nul-
 Arist. Eth. lib. 1. c. 6. lū, inquit Plato, perniciosius ciuitati malum, quam quod eā diuidit, et ex
 vna plures facit, vel melius quidquam eo quod ipsam vincit simul et Vnā efficit. Hac comprobatur et Speusippus, rem proprie dici bonam atque
 perfectam dicens quando sit Vna; cum res qualibet in se habeat bonitatem suam per Vnitatem, qua suam suscipit esse. Tandem enim est quid-
 quid est, quamdiu Vnum est, cum autem desinit esse Vnum, desinit esse id quod est, unde est hoc. Materia quippe non habet esse, nisi per Vnionem
 sui cum forma. Omne enim esse ex forma est in rebus creatis, sed nullum esse ex forma est, nisi cum forma est Vnita materiae. Esse enim non est, nisi ex coniunctione formae cum materia. unde Philosophi dicunt quod
 esse sit existentia formae in materia, cum autem forma vnitur materiae, ex utriusque coniunctione necessario aliquid Vnum constituitur, in qua con-
 stitutione illud Vnum non permanet, nisi quamdiu forma manet in materia. Quia enim Creator Vnus est, rebus, quas condidit, hoc dono dedit, ut unaquaeque res esset etiam Vna. Forma, quippe haud tenet Vnitatem
 cum materia, nisi Vnitas adsit. Ideo materia quae de natura sua habet multiplicari, diuidi, Et spargi, ne diuidatur et spargatur, necesse est ut ab
 uni-

Vnitate retineatur. Quo fit ut destructio rei, non aliud sit quam se-
 paratio formae a materia, sed separatio siue diuisio Et Vnitas Con-
 traria sunt, ergo per Vnitatem res ad esse deducitur, Et per Vnita-
 tem in suo esse conseruatur, Et tamdiu est quidquid est, quamdiu
 Vnum est. Quando enim vniuntur elementa, tunc fit compositum, Et est Vnum, ut lapis, lignum, aurum Et similia. Sic
 quae multa sunt partibus, constat Vnum esse toto; Quae multa acci-
 dentibus, Vnum esse subiecto: Quae multa numero sunt, vel esse pos-
 sent, esse Vnum specie: Et quae multa formis, Vnum genere. Quae
 denique multa sunt eruptionibus, Vnum esse principio. Adeo nihil
 est quod non aliqua ex parte Vnius sit particeps, quippe quod hoc
 ipso quod est omni ex parte singulare, omnia Et quae tota sunt, Et
 contraria singulari etiam modo ante in se comprehenderit. Ac
 sine Vno quidem multitudo non erit; Vnum autem erit absque
 multitudine; ut etiam Vnitas ipsa omnem numerum multiplicatum Et auctum antecedit. Quod si quis cum omnibus omnia con-
 iuncta esse ponat, toto Vnum erunt omnia. Omnis substantia
 inquit Nicol. Cusa, est Vnio, Et ob hoc regnum aeternum est pax,
 quies, Et Vnio infinita. Regnum vitae est in Charitate, quae est Vnio;
 regnum mortis in odio, quae est diuisio, dicente Iohanne: Qui
 non diligit, manet in morte, de consec. distinct. 4. quomodo. Vita
 praesens est Vnio, mors diuisio. ut enim scriptum reliquit Dionysius
 de Ecclesiastica Hierarchia: Mors est in nobis non essentia interitus,
 ut quibusdam visum est, sed coniunctarum partium separatio, ad id
 quod nobis obscurum est atque inuisibile ducens, animam quidem quasi
 priuatione corporis euandam, disparentemque effectam, corpus autem
 ut humo abditum. Idem testatur Et Diuinus Plato in fine Gorgia
 cum ait: Mors est, ut mihi videtur, nihil aliud, quam rerum Dua-
 rum animae, scilicet, et corporis a se inuicem dissolutio. Quando vni-
 tur anima corpori, tunc fit Vnum, quod est homo. Quoniam igitur
 in Vnionem posita est salus, contra in sectione, distinctione, Et
 diuisione pernicies. ideo quo ad eius possunt efficere Vniuersa
 omnia siue naturalia, siue quae arte constant, coniungunt sese ac
 coadunant, atque in Vnionem ad sui tutelam persistunt. Lapis ut esset
 lapis, omnes eius partes, omnisque natura in Vnum solidata est. Quid ar-
 bor? arbor quidem non esset, si vna non esset. Quid membra cuiuslibet
 D ani-

animantis, ac viscera, & quidquid est eorum, e quibus constat? Certe si Vnitatis patiantur diuortium, non erit animal. Voluptas ipsa non ob aliud delectat vehementius, nisi quod amantia sese corpora in Vnum coguntur. Amor Vnum vult fieri cum eo quod amat, & si ei contingat, Vnum cum eo fit. Amici quidem quid aliud, quam Vnum esse conantur? & quanto magis Vnum, tanto magis amici sunt. Populus Vna ciuitas est, cui est periculosa dissensio, quid est autem dissentire, nisi non Vnum sentire? Ex multis militibus fit Vnus exercitus. Itemque multitudo eo minus vincitur, quo magis in Vnum coit. Vnde ipsa coitio in Vnum, cuius nominatus est, quasi conuenus. Videmus enim ab Vnitione generari virtutem, quia quanto Vnio strictior est, tanto fortior est virtus. Et quanto essentia est magis vnita, tanto maioris censetur esse virtutis. Nam & infinita, & simpliciter maxima Vno, qua est Vnitas benedicta, & Vnus absolute nominatur, infiniti vigoris est, quare etiam maxime necessarium. Hinc Christum arbitror in Evangelio secundum Lucam Vnum dixisse necessarium. Accidit ad hoc quod singula suo principio, quod Vnum est, desiderant assimilari, quod assimilatio sit causa dilectionis, quo fit ut cuncta videamus ad Vnitatem dirigere suum finem, & cogi, seu vniri, seu constringi Vno, ut sint, & dum sunt, ne defluant in nihil. Quaedam autem ut sint, vniri, Quaedam vero magis vniri ut sint, & viuant. Adhuc etiam strictius vniri quadam ut sint, viuant, & intelligant. Animam quippe experimur magis vnitam quam corpus, nam ipsa in vitam venit in corpus, illudque tenet ne diffluat. Vnde & ter magnus Hermes nostra corpora ex quattuor elementis dixit esse constructa; habere siquidem in se aliquid ignis, aliquid aeris, aliquid aquae, aliquid terra; & neque ignem esse, neque aerem, neque aquam, neque terram. Quae utique quam sint veritati consona nemo est qui non videat, cum in carne, sit terra ratio: nec sanguis a corpore secerni potest; sicuti neque a terra, humor; nec vitalis calor, a spiritu; nec ignis, ab aere; adeo quattuor elementorum est in anima virtus vnita. Quam fortasse licet inspicere in figura intersectionis litterae X, quam Platonici, praecipue Proculus Vnum esse, et multa significauerunt; Vnum quidem, quia a puncto intersectionis medio exeuntes quattuor lineae, seu quattuor elementa, & prima quattuor

Cap. 10.
Nec. Cula.
excit. lib. 5
hic est ve-
rus ioph.

Inap. Dec
lib. cuius
tuli' e mo-
nas hiero-
glyphica.

qua-

qualitates, perpetuam rerum ostendunt generationem; Vnum praeterea colligendo rerum rationes per Vnitatem intellectus: multa vero, diuidendo rerum species et differentias. Pythagoras igitur Vnitatem apposite profitebatur esse Deum, & bonum intellectum; Dualitatem vero, demonem, ac malum, in qua materialis est multitudo. Atque huius sententiam secutus Homerus, Vnius naturam in sorte boni, & dualitatis in sorte mali posuit, Vnitatem saepius dicens bonum, & concordiam talem affectum; dualitatem vero vitiositatem. Quare Vlixem sic concionantem facit: O Achivi, non est bonus plurium principatus, Vnus Rex, Vnus Dominus. nam neque in bello dupliciter ire iussit, neque in consilio, sed Vnam habentes mentem ac prudens consilium.

lli. c. 112.

Non in consilio, non nos dissensio, in ipsa

Od. 7. 126

Turbauit pugna, semper fuit Vna voluntas.

Hinc a diuino, ad humanum principatum descendendo, per analogiam quandam, necessaria concluditur Vnitas terreni principis, sicut, et diuini, cuius gerit simulacrum; quo quidem modo procedit auctor quidam, dicens: Non possint esse rectores multi in hoc mundo; nec in Vna navi gubernatores multi; nec in vno regimine multi reges: sed Vnus rector in mundana fabrica, moderator Vnus, imperator Vnus; in quamuis grandi exercitu Vnius signum expectatur: Grex Vnus est apibus, & Dux Vnus in gregibus; et in armentis Ductor Vnus. Grues Vnam sequuntur ordine literato. Quare παρόνομος. i. Basylia, seu Vnius principatus cunctis Politijs anteposuit insignes Philosophi. Cum enim civilis rationis tres omnino sint forma, Monarchia, videlicet, qua Vnius est principatus, ut regnum Neapolitanum, ceterorumque principatus; Aristocratia, qua paucorum, ut Venetorum, ubi optimates cum Principe regunt; Democratia, qua penes populum gubernationis summam ponit, quam vocant popularcm, ut Lucensium, ubi ad magistratus, & consilium populus sine discrimine admittitur: illa tamen Republica forma censetur optima, qua Vnius est dominatio, quam possit, neque vis, neque gratia a recto insicere, & qua possit virtutis sustinere contentionem. Cetera quidem id habent quod fere is, qui imperat, est ipse quoque sub imperio & potestate, nec habet solidam & stabilem vim, qualis est in Monarchia, sed sepe cogitur, licet inuitus, illud Aeschyleum promere,

D. Hier. E
pist. ad Ru
licum.
La. 6. Fir.
de vera re
lig. c. 3.
D. Ambr.
Hexame.
lib. 5. c. 15
21.

Plato in ci
uili.

D ij quo

quo vsus est Demetrius Poliorcetes amisso imperio:

Tu me creasti, tu fers exitium mihi,

Nic. Cuf. lib. 3. dco cor. cath.

Oportet, inquit Nicolaus Cuf. Vnum esse principē multis ex causis, et si principatus ipse ex pluribus heroicis Viris vnitus & compactus foret; alioqui confusio exoriretur, quando in imperando plures concurrerent; et confunderetur ordo, quando subiecti cui obedire potissimum deberent, nescirent. Quid, ait Lact. ille Firmianus, faciet seruus, si multi domini diuersa imperauerint? Rursus si tres mundi partes Asiam, Africam, & Europam Regibus distributas tribus subegeris, facile admodum continget, vt vel Vnus duobus vel duo vni quandoque bellum inferant, aut saltem de finibus, aut alia quapiam de re disceptare cogantur. Quare vel inter eos ad Vnum ex tribus, litis erit deferendum iudicium, vel ad quarium quendam, prater tres predictos, iudicem constitutum. Quacumq; tamen id fiat ratione, iudicem necesse erit, si modo sit acquiescendum sententiæ illius, imperium in eos, inter quos iudicatur, habere: alioquin nullius prorſus momenti erit iudicium, frustra que iudicabitur, quod videri possit regibus, vel magis, vel saltem aque potentibus dissolendum.

Lact. 8. ve. sap. c. 3

Herodiani hist. de imperio lib. 1.

D. Cypri. lib. 9. 1do la no iunt dij.

Quod si ad exempla deuenire licet. Commodus Imperator insidias pertimescens, non Vnum sed duos constituit Praefectos; tutius fore ratus tantam illam potestatem non vni duntaxat credere, sed dissectam in partes, imbecillio rem eo pacto contra Principem reddere. Quando enim vnquam regi societas, aut cum fide cepit, aut sine cruore desit? sic Thebanorum germanitas rupta, & permanens rogis dissidentibus etiam in morte discordia. Et Romanos geminos Vnum non capit regnum, quos Unum vteri cepit hospicium. Nam ipse quidem Urbis conditor Romulus germanum Remum interfecit suis tantum operibus illudentem. Antonius Getam morti tradidit, taceo Germanicum Neronis, ac Titum Domitiani fratres. Pompei ac Caesar affines fuerunt, nec tamen necessitudinis scelus in amulapotentate tenuerunt. In Rebecca vtero Esau, & Iacob bella gesserunt. Neq; hic tu de homine mireris, cum in hoc natura consentiat. Nam Solem duplicem, quo pacto terra patiatur, quæ multis partibus ne Vnum quidem ferre valet? presto sunt clarissima nature indicia. Cur enim partitis vicibus anni brumalis abscedit? nempe vt noctium opacitate terras reficiat, exusturus haud dubie, & sic quoq; exurgens quadam in parte, tã excellens est illius magnitudo, tamq; incomparabilis vis. Quod admirat' et Alexander Rex magnus dixisse fertur: Neq; mundum Soles duos, neq; duo

sum-

summa regna, saluo terrarum statu posse concoquere. Quod prouerbij faciem habet, ac veteri confirmatur apophthegmate, quod passim iactatur, NVLLA sancta reperitur regni societas. Et Regnum non patitur duos. unde illud poeticum:

Nulla fides regni socijs: omnifq. potestas Impatiens confortis erit.

In Vnum igitur conferendum est imperium, quo humana gubernatio diuina sit quam simillima. Quod Vna sit & Diuina Essentia fons omnis virtutis & potestatis, cuius etiam nomen vnica simplicissima expressum est litera γ Iod. sic Vna est suprema intelligentia, prima creatura, fons vitarum, in mundo intellectuali. In supercaelesti, Seraphim praest. Vnus in mundo caelesti Rex stellarum fons lucis Sol, quem Astrologi per excellentiam circulo, notant integro, centroq; visibili, ☉. Vnus quoque in mundo Phœnix, Vnum elementum vincens, & omnia penetrans, ignis; Vna in elementalimundo res est a Deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in caelis est, ipsa est actu animalis, vegetalis, & mineralis, ubique reperta, a paucissimis cognita, a nullis suo proprio nomine expressa, sed innumeris figuris, et enigmatibus velata, sine qua, neque Alchymia, neque naturalis Magia, suum completum possunt attingere finem. In multitudine membrorum corporis animati, Vnum est principium, quo reliqua viuunt, scilicet, Cor, quod est primum viuens & vltimum moriens. Vnus in mixtis Homo, in quo postremo, tota ceterorum perfectio continetur. Esse quippe habet vt inanima, viuere, vt planta, sentire, vt bruta; et prater hæc, intelligere, per quod supercaelestibus iungitur. In partibus demiq; potentialibus anima est Vna potentia, qua alijs praest, scilicet, Ratio, pro vt comprehendit intellectum, & voluntatem facit. Habet etiam hæc ipsa Vnitas admirandum sua nobilitatis aliud indicium. Quemadmodum enim Dualitas mortalem corporum coniunctionem designat: ita Vnitas quæ in se ducta nihil generat, ut alij numeri angelicis spiritibus nos efficit virginitate persimiles, his verbis attestante Theologo: Eximia res est virginitas et calibatus, atque in Angelorum naturaq; singularis ordine censeri, vereor enim dicere Christi, qui cum propter nos procreatos esset procreandus, ex virgine procreatur, virginitatem lege praescribens, vt hinc abducentem ac mundum contrahentem, vel potius mundum ad mundum transmittentem, praesentem nimirum ad futurum. Hæc multo praestantior est mortali corporum coniunctione & matrimonio, spirituales

Pius pp. ij in hist. de bello Cyprio. Luc. li. 1. Phars.

Naturegen tia pscruntantur. Cic. 2. lib. dnat. Deorum. Sol est q. astrorū obiectū picipatum. Lapis Philoiphor.

Medici.

Greg. Nazianz. in laudē Basilij.

Nazia. ad virginem.

Dij virtus

virtutes imitata angelicam vitam rationem in terra consecratur. Apud nos natus, & solutio, et corpora ex corporibus; apud superos autem quilibet Angelus solus est, nulli solutioni obnoxius, qui primi puræ Trinitatis radium ferunt, spiritus et ignis, ministri edictorum Dei. At materia uenerem congressum inuenit, et perpetuo fluxu labens natura, cui Deus lata matrimonij lege modum finemque prescripsit. Quare ad seruandam uirginitatem Monachos hortatur dicens: Monachi monasticam vitam ducite. Nam si cum amasiis uita consuetudinem habeatis, non iam monachi estis, societas enim a monachismo abhorret. Angelica gloriæ imago est Unitas, quod si amasijs oblectamini, mortalis utique dualitatis amici estis. Marem & fœminam spes melior separauit: at natura occultum morbum intus habet: Matrimonium libidinis uenia est, uirginitas splendor. Matrimonium uirginitati radix est, sed interim tamen carnis atque astus libidinosi seruitus est. Nam peccatum a primis parentibus per mandati diuini uiolationem admissum uenerem coniunctionem aduexit, atque earursus ad ipsorum posteros nonnihil sordis & inquinamenti secum traxit, dicente Psalmographo: In peccatis concepit me mater mea. Huc pertinent illa Damasceni dicentis quod abstinentia anuptijs est Angelorum imitatio. Quod etiam allegorice insinuat Antæus ab Hercule suffocatus. Græcia enim quantum stupenda mendacio, tantum est admiranda commento. Porro Antæus in modum libidinis ponitur, ideo et de terra natus, quia sola libido de carne concipitur. Denique tacta terra, ualidior exsurgit, quo magis enim carni libido consenserit, eo surgit iniquior; superatur autem ab Hercule, quasi a uirtute gloria, quia denegato sibi terra tactu, moritur, altiusque eleuatus materna non potuit mutuari suffragia, quo euidens fabula significatio demonstratur. Omnem enim mentem dum uirtus in altum sustulerit, & carnalibus eam etiam aspectibus denegauerit, uictrix ea statim exsurgit. Etenim si tota nostra cupitas ad Deum translata fuerit, a nobis utique spiritalis, ac pestifer, & sinuosus ille draco uincetur & opprimetur, de quo Deus Iob alloquens, ait: Ecce fortitudo illius in lumbis, et potentia illius in umbilico uentris. Quibus uerbis ostenditur Diabolum in his, quas diximus, hominum partibus, plurimum uirium habere, hoc est, in concupiscibili parte, quam grauiori tyrannide premit, ut pote plus opis ipsi ad hominem bello lacefferendum afferentem ob uoluptatis acrimoniæ & uehementiam. Ideoque dicitur Hercules in eo certamine diu desudasse, quia laboriosa est pugna
qua

Naz. iu sc
tentijs.

Psalm. 19.

Cap. 38.

que cum concupiscentia committitur. Hoc significat et Græcus Achilles, quem natum uelut hominem perfectum mater in aquas stygias intingit, id est, obdurans contra omnes labores munit. Sed quia in carne præter carnem uiuere, angelicum est, non humanum, talum haud tetigit aqua, quia uena, quæ in talo sunt, ad renum, femorum, atque uirilium rationem pertinent, & in eorum affectibus a Medicis secantur; illud aperte monstrantes, humanam uirtutem, quamuis ad cuncta munitam, tamen libidinis ictibus subiacere patulam. Unde et amore Polyxena perijt, & pro libidine per talum occiditur, Πολυξην enim i. Polyxene multorum peregrina græce dicitur, quod amor peregrinari faciat mentes a recta ratione. Quod prouidens Apostolus: Volo, inquit, vos sine sollicitudine esse, quia diminuta sollicitudine seculi, in Dei rebus propensius uigilatur. Qui sine uxore est, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo, amputata enim sollicitudine rei uxoria, quæ sola in mundo ceteris grauior est, ad Deum promerendum animus eruditur. Qui autem cum uxore est, sollicitus est quæ sunt huius mundi, quomodo placeat uxori, & diuisus est. Mulier quæ nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro; innupta uero sollicita est de his quæ Domini sunt, ut sit sancta et corpore et spiritu. Dum enim, spe celestium, mariti & filiorum sollicitudinem non suscipit, de Domino cogitat, quomodo propositum Deo deuotum custodiat, si tamen in corpore mundo animus, terrena abiiciens, celestibus studeat. Animus est qui aut sanctificat, aut pollutat corpus. Quid enim prodest corpus habere mundum, et animam pollutam? cum merito anima, aut honoretur corpus, aut damnetur? Sed quid dicemus, nunquid repudiandum est Matrimonium? cum dicat idem Apostolus: Honorabile nubium, et thorus immaculatus, et ipsemet Christus illud exornans, nuptijs in Chana contractis interfuerit, easque edito miraculo illustrarit? Ad hæc respondeo, laudandum esse Matrimonium, sed ante Matrimonium, laudandam uirginitatem. Cum uigebat lex, et umbra, & temporarij cultus, tunc primas quoque ferebant nuptiæ, uelut adhuc pueriles ac minus adultæ. At postquam se subduxit littera, spiritusque, illius locum subiit, Christusque uirgine, quo ad carnem progressus supplicio affectus est, tum uero fuisit cælibatus mundum contrahens. Cum Deus dixit, non esse bonum hominem esse solum; terra erat replenda hominibus. Et ut perficeret Deus, quod coeperat condere, genus humanum, tum necdum consummatum, noluit hominem esse solum, hoc est, Vnius sexus: sed ut posset
pro-

D. Hier.

1. Cor. 7.

Hebr. 13.
Iohan. 2.

Gen. 2.

propagare naturam, dedit Adæ adiutorium, natura quidem simile sibi; sexu vero, dissimile. Enimvero tum demum Vnumquodq. in suo genere perfectum dicitur, cum potest generare sibi simile. At vero cum prædicator Euangelij Paulus dixerit: Bonum esse mulierem non tangere, replendum restabat calum animabus sanctis, tunc demum iam celi patefacti, hominum genus multiplicatum, ut ruina Angelorum citius instauraretur, docuit continere a congressu carnis, quo hic inciperemus esse similes Angelis, quibus perpetuo posse sociari in calis per IESV Christum iam donatum fuerat. Ne tamen putares, crimen esse nupsisse, scriptum est in Epistolis Apostoli: Bonum esse nubere, melius non nubere. Qui hoc enim illicitum credunt, ipsi premium sui laboris imminuunt. Illicitis enim cauere, iugum necessitatis est; permissa vincere, munus arbitrij. Malis abstinere, disciplina merces est; bona supergredi, libertas meriti est; non finis imperij. Illud legis indultum est terminis; hoc gratia reseruatam est incrementis. Trina nempe sunt qua de hominibus prædicantur, secundum naturam præter naturam, & supra naturam. secundum naturam, est Matrimonium; præter naturam, scortum; supra naturam, Virginitas. Et secundum naturam sunt opes iuste acquisita; præter naturam, auaritia; supra naturam inopia. Item secundum naturam, est temperantia in cibo; præter naturam crapula; supra naturam, ieiunium. Similiter secundum naturam est pax; præter naturam tumultus; supra naturam, erga inimicos dilectio. & in ceteris similiter. Ceterum ne te lateat nomen, & locus quibus præ alijs gaudebunt Virgines in calis, lege quam scribit Apoc. virgo Iohannes cap. decimoquarto: Ecce, inquit, agnus stabat supra montem Syon, et cum eo centum quadraginta quattuor millia, habentes nomen eius, scilicet, agni, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Frons utique sedes pudoris est, fronsq. palam ac primo obijcitur obtutibus aliorum ad notitiam, & eam ob causam frontibus inscripta habent Virgines nomina Dei, & agni Christi, ut clare, ut palam, & quidem primo obtutu constet eas semper diuine pudibundas fuisse, vniq. Deo, ac Christo suæ integritatis pudicitiam perenni contemplatione dedicasse. Omnes quidem Sancti signum habebunt in frontibus suis; at solis Virginibus datum est, & Dei et Agni immaculati nomen circumferre in frontibus suis ad peculiarem tantæ virtutis prærogatiuam. Stant autem cum agno in monte Sion, in signum quod de ualle rerum mutabilium suauitatemque secundum carnem, ad ascendentem sursum, & eleuatam

contemplationem rerum caelestium animos suos abduxerunt. Illud deniq. ad laudis cumulū magni momenti censetur Vnitatē semper laudabilem poni in diuinis litteris; Dualitatem vero vituperabilem, dicente Eccl. quod Vnus pugillus habet requiem, & duæ manus labore sunt plena. Et filius hominis in laudabilibus positus reperitur in singulari; secus in plurali. Quemadmodum & dies in singulari positus, venturum illum significat qui noctem non patietur, ut apud Euangelium Luca ait Christus: Venient dies quando desideretis videre Vnum diem filij hominis, et non videbitis. De quo etiam suspirans Psalmographus dicebat: Dies Vna melior est in atrijs Domini super millia. In illa enim beatitudinis gloria nulla est interruptio tenebrarum, proinde subdit: Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Adhuc & Psalmo vigesimo sexto: Vnam, inquit, petij a Domino. Genesi rursus cap. 3, singulari numero Deus usum arboris interdicit; plurali autem numero pœnas transgressionem secuturas subiungit; quia quamdiu in bono sumus, Vnitatem nostram in eo qui vnus est, seruamus, nimirum Deo adiuncti; cum autem in malum prolapsi sumus, tum vero procul a Deo remouemur, ac pro Vno multi sumus. Sacra quidem scriptura singulariter pro plurali numero quandoq. ponit; at non absolute, sed in laudabilibus fere semper id facere consuevit. Filius vnius anni legitur fuisse Saul cum regnare cepisset, id est, simplex corde. Genesi cap. 2. Fons qui ascendebat de terra, & irrigabat omnem faciem terræ. Expeditius & facilius intelligitur si Fons intelligatur pro quattuor fontibus irrigantibus uniuersam terram. Et in Apoc. ubi legitur quod exierunt septem angeli vestiti lapide mundo candido: Si numerum singularem, ait Beda, pro plurali positum intelligas, varia virtutum significat ornamenta. In eundem modum et Euangelium, & lex Domini immaculata conuertens animas, singulariter nobiscum vocat oraculum, quamuis plura sint Euangelia, mandataq. legis. Idioma quoq. sacrarum litterarum est, ut pro singulari pluralis apponatur, idque ut plurimum in re infausta. Iudic. 12. Sepultus est in Ciuitatibus Galaad, id est, in vna Ciuitatum. Et in Regum volumine Hieroboam ponens aureum vitulum in Bethel, idola fecisse narratur, sic in Exhodo de Iudeorum turba dicitur quod fecerunt sibi Deos aureos, ubi tamen paullo ante de vnico vitulo aureo facta est mentio. Quod fieri putatur, ne sacra detrahatur Vnitati. quare subdit Aaron: Isti sunt Dij tui qui eduxerunt te. Quin & in Psal. 11. scriptum est: quia diminuta sunt

Eccl. 4.

D. Hier. i
Ezec. 6. 30

Psal. 4.

Cap. 16.

Psal. 83.

Psal. 83.

Pfellus in
ofone se-
cūda Pa-
schali Gre-
gor. Naz.Aug. d. gē.
ad litterā
11. 5. c. 20.

1. Reg. 13

Bed. d. cre-
ationē lex
dierum.

Cap. 15.

Beda in
Apoc.

Psal. 18.

D. Hier. i
Iou. lib. 2.
& in Eccl.
c. vltimo.
Calsiod.
Senen. in
psal. 50.
Cap. 32.
Act. 7.

sunt veritates a filiis hominum, licet Vna sit veritas. Et in alio P salmo cupiens Propheta liberari se de carnalibus delictis, ut iam desineret in ista fragilitate peccare, Dominum deprecatur his verbis: Libera me de sanguinibus, quod & si minus latine dictum sit, maluit tamen interpretes pluralem numerum assumendo, contra latinam linguam peccare, quam a mysterio discedere. Nam si diceret a sanguine, Vnum forsitan peccatum ostendere videretur, sed plurali vsus numero multa peccata ex origine carnis peccati trahi, id est, ex carne per originale peccatum corrupta confitetur. sanguis enim pro corpore humano ponitur, quia inter ceteros humores eius ipse prior videtur existere. Nam et in Euangelio dicitur Petro: Non tibi reuelauit caro & sanguis. & Paulus testatur quia caro & sanguis regnum Dei non possidebunt, id est, peccata qua de corruptione carnis, & sanguinis veniunt. Eiusdem doctrinae censetur quod P salmo 26. legitur scriptum: Ne tradideris me in animas persequentium me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui. Nam secundum historiam de Saule potest intelligi, qui Dauidem acerrimo odio persequeretur. Eadem praeterea ratione, cum Doeg Idumaeus eum prodidisse legatur Sauli, plurali numero testes posuit. In P salmo rursum 2. quod dictum est: Assiterunt reges terra, et principes conuenerunt in Vnum contra Dominum, pro singulari positus in Actis Apostolicis inuenitur. Nam Reges terra propter Herodem, principes propter Pilatum intellexerunt, qui testimonium eiusdem Psalmi adhibuerunt. Adhuc & de Herode vita sancto legitur dictum: Mortui sunt qui querebant animam Pueri. Et Moyse de Pharaone pronunciatum est: Quia mortui sunt, qui querebant animam tuam. Matthaeus insuper de unctione Dominica verba faciens refert quod videntes Discipuli indignati sunt: & Marcus, quosdam scribit indigne ferentes, cum tamen iuxta Iohannis Euangelium super hoc, solus indignatus fuerit proditor Iudas. Maria, inquit Origenes, erat habens Alabastrum Vnguenti nardi pistici preciosi, & effudit super caput IESV: deinde super hoc indignantibus non omnibus Discipulis, sed Iuda solo dicente potuisse venundari trecentis denarijs. Quid de latrone illo, qui ad sinistram Christi cruci affixus est? non ne scriptum legitur, quod Latrones, qui crucifixi sunt cum Christo, conuiciabantur ei? Quomodo conuiciabantur, quando Vnus eorum conuiciatus est Lucae testimonio, alter et obiurgauit eum, & in Deum credidit? Hoc profecto non aliter intelligendum quam pluralem in faustum in re infausta pro singulari positum.

De

DE BINARIO.

Dualitatem Pythagorici fidem, ac Dianam appellarunt, nam quemadmodum Diana sterilis est, ut Plato inquit in Theaeteto, sic & prima Dualitas cum principium sit diuersitatis, inaequalitatis, dissimilitudinis, omni quoque caret efficiendi facultate, ex qua sua cuique fecunditas inest. Est autem Dualitas primus par numerus, et par numerus dicitur quia partibilis et diuisibilis, immo quia partibus est diuisus, quare Dualitas est unitatis destructio, nam diuisum est unitatis negatio, quia rem diuidere idem est quod destruere, nec ita possumus rei cuiusquam suam ac naturalem unitatem adimere, ut nihilominus illius essentia in sua integritate remaneat. Neque enim totum est suae partes, sed illud unum quod existit ex partibus, ut docet Aristoteles libro 8. prima Philosophia. Nam si in partes diuidas totum, partes quidem remanent, at totum quod diuiditur, non remanet, sed desinit esse actus, et potentia tantum est: sicut partes quae prius in ipso toto erant potentia, tunc seuncta esse actu incipiunt, et propriam virtutem, quam prius in toto actu non habebant, tunc per sese subsistentes nanciscuntur. Iure igitur Dualitas, quia principium est diuisionis, cadit in ordine mali, sicut et sinistrum, privatio in eandem seriem cadit, ut cum dicit iustus Iudex: Ite maledicti in ignem aeternum, ad eos dicit qui in sinistris erunt, separando haedos ab agnis. Hinc et Iudaei legem accipiunt a Deo digitis scriptam in Duabus tabulis lapideis, quo significatur unitatem populi diuidi in Duas partes, partem quae seruetur, et partem incredulam quae perit, dicitur Angelo ad Rebeccam: Duae gentes in utero tuo sunt, et Duo populi de ventre tuo diuidentur, & populus populum superabit, & maior seruiet minori. Ceterum cum in veteri testamento figuratim scripta fiat, quae per nomen Testamentum re ipsa existunt; Rebecca figuram gerebat ecclesia & vir eius Isaac typum in se portabat Christi. cum ergo dicit: Duae gentes in utero tuo sunt; quia & de gentibus Duas partes futuras significabat, partem inquam idololatria deditam, & partem credulam uiuentem per fidem, hanc unam partem gentium designat in utero Ecclesiae permanere generationem in aeternum in figura Rebecca, & partem populi infidelium Iudaeorum a ventre tunc Rebecca diuidi et separari ab Ecclesia natiuitate. Hac fuit prefiguratio per Angelum spiritualiter annuntiatam. Cum vero Iudaeorum status in deterius laboretur, & pontificatu amasse ad

Nico. Cuf.
lib. 8. c. xci.
quarite t.

Matth. 25.

Cypriae de
Syna & Sy6
Exho. 34.
Gen. 25. 1

ad exitium et vastitatem cuncta vocarentur. Et ob mortem IESV innocentissimam gens illa bellorum cladibus esset affligenda, quo alio signo magis hoc indicandum fuerat, quam in Iudaeorum pontificatu in Duas partes diuiso? et hoc est quod Christus patitur, non sub uno, sed sub Duobus Pontificibus Anna, videlicet, et Caipha, quo religionis eorum scissimum quoque monstraret errorem, quod Iudaeis luctuosum ac triste futurum erat. quemadmodum praefiguratum fuit in immolatione Isaac. Nam sicut Abraham unicum et dilectum filium Deo victimam obtulit; ita Deus unicum filium suum pro nobis tradidit. Duo autem serui illi dimissi, et non perducti ad locum sacrificij, Iudaeos declarabant, qui cum serviliter viverent, et carnaliter saperent, non intelligebant humanitatem Christi, non intelligebant passionem eius; ideo non peruenierunt ad locum sacrificij. Adhuc etiam in Heliseo propheta Christum praesignante, Dualis numerus maximam Iudaeorum indicat stragem. parvuli enim illudentes salutatio Heliseum, Iudaeorum sustinere personam, qui in Christum crucifixum acri irrisione illudebant; irridentes autem pueri dicebant Heliseo ascendenti in Bethel: Ascende calve, ascende calve. quia in Caluaria loco Christus assensus erat ad crucem. Commotus Heliseus pueris maledixit, continuoque vrsi Duo exierunt de Sylva, et interfecerunt quadraginta duo: pueros irrisores. Sic Iudaeis propemodum contigit, in quos Vrsi Duo de Sylvis gentium irruerunt Vespasianus et Titus Romanorum principes, qui post Duos et quadraginta annos ab ascensu Domini in caelum, captis Hierosolymis, tantam Iudaeorum stragem fecere, ut deletum penitus sit eorum regnum. Notat itidem Dualis numerus obstinationem Iudaeorum, qui Duas essentias et naturas in Verbi hypostasi non crediderunt fuisse coniunctas. Quod mysterium si cognouissent Iudaei, nunquam Filium Dei et Hominis IESV Christum morti tradidissent. Eorum insidias et consilium in Christi passione prospiciens Psalmographus, ita decantat, in secundo Psalmo: Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania? Constiterunt reges terra, et principes conuenerunt in unum contra Dominum et Christum eius. Numeri calculo mysterium notans, quod idioma est Scripturae Sanctae. Est quidem apud Hebraeos indiscretus Psalmorum numerus, et sine ordinis adnotatione descriptus, non enim illic primus aut secundus, aut quinquagesimus, aut centesimus, praenotatur, sed sine praescriptione aliqua ordinis in unum permixtus est. Esdras enim, ut antiquae ferunt traditiones, incompósitos illos, et pro au-

D. Hier. in
Irec. c. 11.
Jo. 19.
Iac. 3.

Gen. 22.

4. Reg. 2.

Hilarius in
Psalmis.

etorum et temporum diuersitate dispersos in volumen unum collegit et retulit. At septuaginta seniores secundum Moysis traditionem ad custodiam legis et doctrinam manentes in Synagoga, posteaquam illis a rege Ptolomaeo Lagi filio transferenda ex hebraeo in graecum sermonem, totius legis cura mandata est, spiritali caelestiq. scientia virtutes Psalmorum intelligentes, in numerum eos atq. ordinem redigerunt, singulis quibusq. numeris, pro efficentia sua et absolute perfectione, perfectorum et efficientium Psalmorum ordinem deputantes. Unde primus Psalmus titulo caret, quia capiti nostro Domino Salvatore, de quo dicitur in Psal. 1. nihil debuit praeponi, dum ipsum rerum omnium constat esse principium. Quo fit ut secundus in ordine Psalmus, sit primus in titulo, quando etiam inchoat ab increpatione Iudaeorum. Psalmus etiam 3. testante Reg. historia, actu posterior est quinquagesimo, quonia post culpas adulterij et homicidij Absalon filij eius persecutionem contigisse dignoscitur; sed pro virtute sua copetenti numero probatur aptatus tenere. n. illi locum tertium oportuerat, qui et S. Trinitatis potentiam, et triuana re surrectionis in se mysteria continebat; nam per liberationem David, qua commemoratur in 3. Psalmo, resurrectio Domini congrue significatur, ut animi christianorum tali exemplo roborati in aduersis casibus constanter erigantur. Apologia rursus quinquagesimo loco deputatur, cum tamen priorum gestorum suorum historia subsequatur, ut de prodicione Doegh Syri, cuius est titulus in Psal. 51. et Zypheorum, qua comprehendit titulo videtur Psal. 54. nam Doegh ante prodiderat, vel Zyphei, qua regnum David propheta susciperet. Quandoquidem regem Saul fugiens adhuc per desertum et arida loca exulerrabat, Bethsabea autem iam cum regnaret, accepit Nec mirij ratio est in abscondito. Nam cum quinquagesimo, in quo est sabbatum sabbathorum, secundum iubilei anni praeformationem, peccatorum sit constituta remissio, quemadmodum demonstraturi sumus ubi nos eo duxerit orationis series, constanter hic Psalmus in quo est poenitentia indicta, et peccatorum remissio postulatur, in ordine huius numeri collocationem obtinuit. Quinquagesimi siquidem numeri virtus et perfectio exigebat et Doegh Idumaei impoentens in David odium antea postponi, et posteriorem anteferri, ut remissio peccatorum collocaretur in numero 50. et poena perfidiae numerum constituta remissionis excedens, careret uenia, cum tempus et numerum poenitentiae perdidisset. Liquet ergo secundum gestorum historiam non quadrare Psalmorum ordinem, quoniam non tam ordinem ordini, quam gestis conuenire curarunt. Restat, inquit Casiodorus, ut illud quod dictum est definitione

Iustinus in
apologetico ad gen-
tes.

Psal. 50.

Ambro. de
apolo. Da-
uid c. 8.

Beda in Ps.

Io. Picus in
apologia.

Cass. Sena-
tori p. 16

maiorum credere debeamus, in numeris positus atque definitis virtutes omnium conuenire Psalmorum. Rationi quippe consentaneum, cali ter-
raque Creatorem operationes, & dicta sua per diuersorum calculo-
rum distribuisse sine ambiguitate virtutes, qui cuncta, sicut legitur, in
ponderare numero mensuraque perfecit. Neque enim quia gutt & pluuia-
rum, stellæ cæli, uel maris arena numerabilis non est nobis, apud illum quo-
que nullo est sub numero, nam etiam si nobis abdita et occulta, diuina
sunt tamen nota potentia. Sed redeamus ad institutam de Binario tracta-
tionem. Binarius quemadmodum primus ab unitate recedit, pari ratio-
ne iniusti ab uno illo summo bono recedunt, quicquid autem a summo bo-
no recedit, bonum esse nequaquam potest; ex quo efficitur ut Binario de-
signentur qui relicta Dei Ecclesia priuatae elegerunt societates, de quibus
Dominus indignatus dicit apud Oseam: Iuxta desiderium meum corri-
piam eos. Congregabuntur super eos populi, cum corripientur super Duas
iniquitates. Item apud Hieremiam cap. 2. Duo mala fecit populus meus,
me dereliquerunt fontem aquæ uiuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas,
quæ continere non valent aquas. Porro Duo vituli aurei quos condidit
Hieroboam seducens populum ad adorandum eos, et scissa decem tribus
a tribu Iuda & Benjamin et a templo Domini, quid aliud sunt, quam si-
gnum & initium omnis hereticæ & schismaticæ prauitatis? Heresis
enim dicitur ab electione, quod scilicet sibi unusquisque eligit quod sequa-
tur, dum peruersa mens non habet pacem, dum perfidia discordans non te-
net unitatem, cui forsasse competit quod de Israele dicit Oseas propheta:
Vitis frondosa Israel fructus adequatus est, et secundum multitudinem fru-
ctus sui multiplicauit altaria, iuxta ubertatem terræ suæ exuberauit si-
mulacbris, Diuisum est cor eorum. Hoc enim Binario apprime conue-
nit, quem discordiæ & confusio numerum, & opinionem mutationi
obnoxiam, motumque nunquam consistentem appellauerunt Pythag. Neque
Binario Heretici Idololatraq. diuinitat designantur, uerum etiam qui a
charitate et unitate Ecclesiæ catholice recesserunt. Dominus enim noster cum
in Euangelio suo testaretur aduersarios esse suos qui secum non essent, et
secum non colligentes gregem suum dissiparent, non aliquam designauit
hereticorum speciem, sed uniuersos prorsus qui secum non essent, aduersa-
rios suos ostendit, dicens: Qui non est mecum, aduersum me est, & qui non
colligit mecum, spargit. Item Beatus Iohannes Apostolus nec ipse ul-
lam heresim aut schisma discreuit, aut aliquos sigillatim separatos
posuit,

6. qu. 2. de
niquæ.

Cap. 10.

Ibid. de sū
mo bono
lib. 1. c. 9.
3. Reg. 12.Crigi Gē.
hom. 15.

Cap. 10.

Franc. Spi-
nola lib. d
nuerisqua
dratis.
Cyp. epist.
ad Magnū
q. est sexta
lib. 1.
Matth. 12.

Luc. 11.

posuit; sed uniuersos, qui de Ecclesia exissent, quique contra Ecclesiam
machinarentur, Antichristos appellauit, inquit: Audistis quia Anti-
christus uenit, nunc autem Antichristi multi facti sunt. unde cognoscimus
quia nouissima hora est. ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis, si enim
fuisset ex nobis, mansissent utique nobiscum. His suum calculum adhibet
Aur. August. hunc in modum scribens: Si scissura, si discordia, si dis-
sensio in nobis sit, non sumus digni benedictione Dei, nec Deum digne lau-
dare possumus quandiu in hac malitia sumus. Quomodo enim confidenter
sermone paterno respondere ALLELUIA possumus, id est, benedic nos
Deus simul in unum, cum non ueniamus in unum? Non conuenit respon-
sio ipsa Alleluia, Hereticis, non schismaticis, non aduersarijs unitatis Ec-
clesiæ, non sunt simul cum Ecclesia in unum, qui nobiscum non colliguntur
in unum. Exponens etiam Ven. Beda illud Euangelicū: Putatis quia ue-
ni pacem mittere in terram? non dico uobis, sed separationem. erunt enim quinque;
ex hoc in una domo diuisi, tres in Duos, et Duo contra tres. Tres, inquit,
contra Duo, et Duo contra tres diuiduntur, quia boni malis et mali bonis
sentiant atque agunt aduersa. Tria namque ad eos, qui fidem Sanctæ Tri-
nitatis seruant, pertinere nemo est qui dubitet. Duo quoque illis congruere,
qui ab fidei unitate dissentiant, multis scripturarum locis, & ibi maxime
probat, quod et immunda in arca animalia sub hoc numero retinentur.
tantum Beda, secutus ut in cæteris antistitem Aug. qui tunc anti facit hunc
locum, ut ex eo sumat argumentum diuinos libros haud esse simpliciter,
nec secundum litteralem sensum diuinitat intelligendos, ad hunc modum
scribens decimo quinto ciuitatis diuina: Quis nisi mente peruersus ina-
niter scriptos esse contendat sacros libros per annorum millia tanta reli-
gione custoditos, aut res solas gestas intuendas? ubi certe, ut alia omittam,
si numerositas animalium cogebat arca tantam fieri magnitudinem,
immunda Bina, et munda septena introueri animalia quid cogebat, cum
aquali possent numero utraque seruari? idem lib. contra Faustum: Ex ani-
malibus in arcam ingredientibus septena sunt munda, & Bina immun-
da, non quia pauciores sunt mali quam boni, sed quoniam boni seruant uni-
tatem spiritus in vinculo pacis. Sanctum autem Spiritum diuina scri-
ptura in septiformi operatione commendat. Unde & ille numerus quin-
quaginta dierum ad aduentum S. Spiritus pertinet in septies septenis,
qui sunt 49. uno addito consummatur, propter quod dictum est: Studen-
tes seruare unitatem spiritus in vinculo pacis. Mali autem in Binario

1. Iohan. 2

Aug. hom.
de resurre
ctioe fide-
lium.

Luc. 12.

Gen. 7.

Lib. 15. ca-
pit. 27.

Gen. 7.

Eph. 4.

E ij nu-

numero ad schismata faciles & quodammodo diuisibiles ostenduntur; ad Binarium enim pertinet quicumque facit diuisionem in Ecclesia. *Diem Hier. tum alibitum in Aggeum prophetā hęc scribit de immundis animalibus & secunda die: Denique in Genesi cum in primo die dictum sit, & in tertio, & in quarto, & in quinto, et in sexto post consumationem operum singulorum: Et vidit Deus quia bonum est; in secundo, iuxta hebraicum, & Aquilam, et Symmachum, et Theodotionem non habetur. Neque enim poterat secundus dies qui numerum facit, qui ab unione diuidit, quod bonus esset, diuina sententia comprobari. Vnde et in arca Noe quacumque Bina & Bina introducuntur immunda sunt; Dominus autem scissionem in unum coartans, fecit utrumque unum, et soluit mediū parietem, inimicitias in sua carne condemnans. vnde & augustius quid loquitur atque sublimius: Ego & Pater unum sumus. ut a Iudaica Dualitate in unione nos reuocet fidei christianæ. Binarius etiam quandoq. titubantē fidem significat, sic perturbatus Moyses ad aquas contradictionis murmure populi, & in fide hesitans, quasi illud non potuisset Deus facere, ut aqua de petra proflueret, quod antea iā facerat, Bis silicem virga percussisse legitur. Quare offenso Domino Iordanem transire prohibetur. Huius est misterij quod Mulieres, quæ venerant ad monumentū ut vngerent corpus IESV, cum mente consternatæ, sublatū non resurrexisse crederent quod querentes non inuenerant, attestante Iohan. vident Duos viros arguentes earū dubiam de resurrectione fidem: Quid, inquit, o mulieres queritis eū, qui visit, in sepulchris mortuorū? Non est hic surrexit; Recordamini qualiter locutus est. prædixerat, n. sic esse definitū cōsilio Patris, ut ad salutem humani generis filius hominis, in crucem sublatus, occideretur, sed reuisceret terra die a morte. Tempus agnoscite. Sub vesperam parasceues depositus est de cruce, primus hic a morte supputatur dies, in sepulchro totum quieuit sabbatum, nūc tertij diei diluculum est, quem ille simul exorians ab inferis toti mundo latum voluit esse. Quibus verbis auditis, Mulieres regressæ a monumento, cuncta nūciasse referuntur undecim Discipulis & ceteris omnibus, qui obliti fere omnium quæ dixerat IESV, ac prorsus desperantes, non crediderunt, immo exploraturi an mulieres delirarent, Duo ex Discipulis Petrus & Iohannes ad monumentum cucurrere. Ex his rursum quibus per mulieres nunciatum fuerat de sepulchro uacuo, dicit Lucas quod Duo ex Discipulis, de resurrectione dubitantes, & quasi nihil sperantes, ibant ipsa die Nicopolim insignem*

Pale-

Palastina ciuitatem ab Hierosolymis, ubi crucifixus fuerat Christus, stadijs sexaginta, conitnet autem stadium octauam partem miliaris italici, quo fit ut sit in spatio passuum septem millium quingentorum. quod siquidem spatium Discipulis apprime competit, qui de morte ac sepultura Saluatoris certi, disij de resurrectione gradiebantur varios commiscentes sermones. n. a resurrectione, quæ post septimam sabbathi facta est, octauo numero continetur, Discipuli ergo, qui de Domino loquentes incedebant, sextum cæpti itineris miliarium compleuerant, quia illum sine querela uiuentem usque ad mortem, quam sexta sabbathi subiit, peruenisse dolebant; complerant et septimum, quia hunc in sepulchro quiescente non dubitabant; verum de octauo dimidium tantum peregerunt, quia gloriam celebratam iam resurrectionis necdum perfecte credebant.

Eiusdem considerationis est quod dum circumfusa nube sublatus esset IESV, ut hominem quem dilexit, quem induit, quem protexit a morte, ad Patrem victor attolleret, postea venturus e calo ad pœnam diaboli, et censuram generis humani, Duo Angeli adstitisse referuntur iuxta Discipulos, eorum ignorantiam increpantes, & de die illa tremendi iudicij verba facturi: Quid, inquit, statis viri Galilei aspicientes in calum? non admiramini: Hic IESV qui assumptus est a vobis in calum, iterum veniet, & quemadmodum abiit, iudicatus iudex est terribilis rediturus, et videbit collecta in unum generalitas hominum quas foderat manus, quod terebrauerat latus, faciem quam conspuerat: non miserebitur ultra Deus, neque tunc audiet pœnitentes, fera erit illa confessio; & cum clausa fuerit ianua, frustra carentes oleo acclamabant exclusi. Nullum ibi refrigerium, nullum remedium. A dextris erunt peccata hoc est acres & acerbi accusatores, a sinistris infinita demonia, subtus horrendum chaos inferni, desuper iudex iratus, foris mundus ardens, intus conscientia urens, et prolata in medium inflexibilis sententia, occurrentibus Saluatori electis, remanebunt impij infinitis deputati tormentis, immortales miseri uiuent inter incendia, & inconsumibiles flammæ nudum corpus allambent, ardebit purpuratus diues, nec erit qui astuanti lingua stillam infundat aquæ, in proprio adipe frixa libidines bullient, & inter sartagine flammæas miserabilia corpora cremabuntur, & omni tormento atrocius desperatio condemnatos affliget.

Dualis Angelorum numerus etiam Sodomitis infausa diraque portendit,

E ij tendit,

D. Hier. in
Agg. cap. 1.
& epla 47.
quæ est ad
Punachri
contra Ruf
finum.
Et in Iou
nianum &
habetur in
canon. 32.
qt. oup.
Petrus L6
bar. lib. 2.
dit. 14.
D. Hiero.
cōm. in E
zech. 11.
Ephes. 2.

Iohan. 10.

Exho. 17.
Num. 20.

Luc. 24.

Cap. 20.

Luc. 24.

Emaus vi
de D. I. he.
d. viri. III.
de Iulio A
treco.
Petrus Ap
poc. 17.
Petrus co
m. in I. ap.
lib. 1.
Iulius Hy
plius.

Act. 1.

admiratio
ab ignorā
tia defe. n
dit. cā Phi
losophi.
Metaph. r.
Cyprianus
de alethio
ne.

Anselmus
d. similitu
dum. mū
di.
Vid. Greg.
Naz. i. pla
gam grad.

Gen. 19. tendit, ut nemo usque adeo sit imperitus, neque tam nullius ingenij, qui non magnae significationis causa factum putet, quod treis Angeli ueniunt ad Abraham stanteis super eum luce meridiana, & fulgentissimo iam sole, ut pote felix negocium. sed ad excidium Sodoma Duo dumtaxat ueniunt, sub uesperam, & primis tenebris intendentes, sedentes in platea, quod tanto exterminio non competeret ternarius, quo gaudet Deus, sed Binarius, ab unitate & trinitate recedens. Vide quomodo dispensatione Spiritus Sancti pro meritis aptati sunt numeri? Vbi gratia largienda, ternarius adest; ubi exercenda seueritas, solus Binarius.

2. Mach. 3. Tentante Heliodoro rapere thesauros Ecclesiae Sanctae, scriptum est quod spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suae ostensionis evidentiam, ita ut omnes qui ausi fuerant ei parere, ruentes diuina uirtute in desolationem et formidinem conuerterentur, dum illis apparuerunt Duo Iuuenes uirtute decori, qui circumsteterunt flagellantes ex utraque parte sine intermissione multis plagis uerberantes. Sic in quodam Psalmo de impijs scriptum legitur: Operiantur sicut diploide confusione sua. Diplois enim duplex est uelamentum, quo figuratiter induuntur, qui iuxta reatus sui meritum & temporali & perpetua animaduersione feriuntur: sicut Antiochus et Herodes, qui utriusque suo tempore aduersus Deum repugnantes, quid tormentorum in gehenna perpetuo passuri essent, praesentium afflictionum miseria cunctis ostendebant. Quibus congruit illud Hier. contritio super contritione, id est, gemina damnatio, & hic & in futuro seculo. Nec non et cap. 17. Duplici contritione contere eos, id est, duplici poena praesenti, scilicet, & futura. solos enim poena liberat a supplicio, quos mutat. nam quos praesentia mala non corrigunt, ad sequentia perducunt. Notat igitur Dualis numerus duplicem peccatorum damnationem, quarum prima sit per culpam, altera per poenam, illa per tribulationem praesentem, ista per futuram. De quibus dicit Iudas in canonica sua: Arbore autumnales infructuosae, bis mortuae, fluctus feri maris, dispumantes suas confusiones. Bis mortui enim dicuntur peccatores, per culpam & per consuetudinem, uel per mortem corporis & mortem animae. Vnde Eccli. cap. 21. Quasi Romphaebis acuta omnis iniquitas. Timeamus ergo ne quod scriptura comminatur apud Esaiam cap. 40. Dei iudicium a nobis incipiat, ne de manu Domini duplicia suscipiamus, id est, duplices poenas pro peccatis nostris, per huiusmodi namque duplicationem mensura scelerum impletur secundum quam emendatur

Greg. Naz. lib. in plaga grand. Cap. 18. datur & Israel. Sic in Apoc. scriptum est, quoniam peruenerunt peccata Babylon usque ad calum, & recordatus est Dominus iniquitatum eius: Reddere illi sicut et ipsa reddidit uobis & duplicate duplicia secundum opera eius, in populo quo miscuit uobis, miscete illi duplum.

Duo sunt genera eorum qui in die tremendi iudicij reprobandi sunt, unum quidem illorum qui fidem Christi uel umquam suscepere, uel susceperunt, per apostasiam deseruere. de quibus scriptum est. Qui non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine filij Dei. Alterum eorum qui fidei Christianae mysterijs initiati, opera fidei exercere contemnant, quibus Iudex dicturus est: Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. esuriri enim & reliqua.

Duo rursus sunt duces demoniorum, Behemot, & Leviathan.

Duo quoque comminatur Christus damnatis, fletus, & stridor dentium.

Duplex plaga est ab aeterno regno Dei separari, et semper in inferno cum Diabolo damnari, praesentiam dico amittere Angelorum, & terribilem semper pati Daemonum praesentiam.

Duo sunt genera delictorum, propria, scilicet et aliena: Diabolus suo delicto cecidit: Adam alieno deiecit.

Duplicem in poenitentia debet habere fletum omnis peccator, siue quia per negligentiam bonum non fecit; seu per audaciam malum perpetravit. Quod enim oportuit, non gessit; et quod non oportuit, egit: sic duas iniquitates commiserunt qui Barabbam sibi dimitti, Christum autem cruci affigi petierunt, bonum reprobantes, & malum eligentes.

Duo iuuenes euntes cum Abraham, possunt significare duos populos, qui consenserunt in mortem Christi.

Duo hadi quos Iacob obtulit patri suo, signant peccatores ex duobus populis.

Two uxores Dauid captiuatae figurant duos populos a Daemonibus in seruitutem adductos.

Gemina percussio petrae de uirga in deserto significare potest Duo ligna, quae in Crucis patibulo eriguntur; quia Christus in uno ligno sacras manus expandit, in alio uero a capite usque ad pedes immaculatum corpus extendit.

In duas partes diuisum uelum templi in passione Domini, significabat Duo testamenta diuisa in scripta.

Ezech. 11.

Viginti & quinque viri in introitu porte, qui cogitant malum, & tractant consilium pessimum in urbe, habent duos principes, quia Binarius scindit unitatem, unde & Eber nati sunt Duo filii, nomen vni Faleg, id est, diuidens, quia in diebus eius diuisa est terra, & fabricata est turris, ubi confusio linguarum facta est.

Matth. 2.

Herodis etiam impietatem in Christum & aquaeuos eius Binarius taxat, quando omnes Lactenteis pueros a Bimatu et infra iussit interimi. si quomodo etiam IESV cum aquaeuis extinguere potuisset.

Cap. 3. Iherem.

Deus apud Hieremiam facit misericordiam in milibus, et reddit iniquitatem Patrum in sinu filiorum eorum post eos fortissime. In quo grandis clementia Creatoris ostenditur, misericordiam suam in mille generationes extendens, & iustitiam in Secunda generatione demonstrans.

Gen. 41.

Ioseph falso accusatus, carceratus detinetur Duob' annis in Aegypto.

Dan. 13.

Duobus testibus Susanna est appetita.

Matth. 26.

Duos testes inuenit & Synagoga, qui aduersus Christum dominum falsa iactarent.

3. Reg. 21.

Duobus falsis testibus pauper occiditur.

Iud. 12.

Duos menses filia Iephte senuit virginitatem suam.

Exho. 22.

Due Mulieres fornicatae in Aegypto Oolla, scilicet, & Ooliba.

3. Reg. 3.

Due Meretrices altercantes coram Salomone.

Matth. 20.

Duo caeci in Hierico sedentes secus viam.

Act. 19.

Duobus horis clamat turba: Magna Diana Ephesiorum.

Ecl. 1.

Due manus labore sunt plena.

Ezech. 43.

Duobus cubitis crepidinis altaris terrena & corruptibilia designantur; quibus apposite competit Binarius cui symbolice tribui solet materia diuisibilis, informis, permutabilis, impotens, expers vita, verum non ens, imago entis, appetito substantia, stans non in statu, apparens omnia, nihil ens, sciens omnia, nihil manens, totius entis defectus, promissa sepe mentiens. D. Hier. com. in Aggeum: Materia in qua reparatio mundi sobolisq. consistit, Duplicem numerum diligit, quare Darius quia amator erat coitus, & socius draconis, cuius omnis virtus in lumbis est, in secundo anno visio cernitur populo, in immundo numero, et post unionem virginitatis, et Paradisi nuditatem, tunicas significante pelliceas.

Cap. 1.

Gen. 3.

Mar. 6. Beda.

Tunicas Duas portare vel habere prohibet Dominus. In quibus videtur duplex ostendere vestimentum; non quod in locis Scythia glaciali niue rigentibus, unica quis tunica debeat esse contentus, sed quo in tunica vesti-

vestimentum intelligamus, ne aliud vestiti, aliud nobis futurorum timore eruemus. Duas etiam tunicas habere dicitur, qui colere vult veterem & nouum hominem. Etiam. Quia per unicam tunicam vita simplex atque ab omni versutia et improbitate libera designatur, scite qui ad Euangelium promulgandum mittitur, Duabus tunicis vti prohibetur. In lege quoque Moysis, cognata quippe sibi est diuina Scriptura, legitur: Vestite, quae ex duobus texta, non indues. Nam in vestimento ex Duobus contexto lana, scilicet, et lino, interdicitur coniunctio simplicitatis innocentiae, quae significatur per lanam; & subtilitas malitiae, quae per lino denotatur. Et nimirum vestis quae ex lino lanaq. conficitur, lino interius calat, in superficie lanam demonstrat.

Prohibemur etiam vti duplici mensura, secundum illam sententiam Salomonis, quae dicitur: Abominatio est Domino pondus duplex et statera dolosa non est bona in conspectu eius.

Duo cornua bestiae similia agni, sunt simulationes Hypocritarum & Antichristi.

Binarius enim Hypocritas maxime notat, qui nunc spiritualia sectari videntur, nunc terrenis actionibus & negocijs inuoluuntur, similes prorsus quibusdam piscibus sive animalibus, quae nunc in aquis nunc in terris versantur, inde ab Iffidoro appellantur dubia, quod non solum sunt naturalia, sed & gressibilia per naturam, cuiusmodi sunt, phoca, castores, & huiusmodi, quae communiter sunt animalia seua, vel maligna, & huiusmodi homines dubium videtur vtrum sint Dei vel mundi: deceptores tamen sunt & iniqui, de quibus legitur scriptum: Omnis hypocrita est et nequa; et alibi dicitur, quia nemo militans Deo implicat se negocijs secularibus, ut placeat Deo. Hos Prophetam regius dicebat corde, & corde loqui, quod aliud in corde occultum gestent, aliud in lingua promptum ostendent. Iacobus Apostolus, vir, inquit, duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis. Et per quendam sapientem dicitur: Nec accefferis ad Deum duplici corde, nec fueris hypocrita in conspectu hominum. Va duplici corde, & labijs scelestis, et peccatori terram ingredienti Duabus vijs. Omnis peccator inuidus, & bilinguis. super firem est confusio, & deuoratio pessima super bilinguem: Item: Cor ingrediens duas vias non habebit requiem. Quibus enim duplex est mens, perpetuos belli tumultus necesse est patiatur, carne nimirum & anima ex aduerbo castra habentibus. Hac enim Christo impigre ac libenter paret ac lucem petit, illa contra car-

ni &

Glo. Terf. sup. Exho 26.

Leuit. 19.

Prou. 21.

Apoc. 13. Glo. Terf.

Esa. 9. 1. Tim. 2.

Psal. 11.

Iac. 1.

Ecl. 1. 2. 6.

Ecc. 3.

ni & sanguini dedita est, Beliamque ad tenebras pertrahentem excipere parata. Et hos quidem arguens Helias, dicebat; usque quo vos claudicatis in Duas cogitationes, nunc Baal, nunc Deo adhaerentes? Si Deus est Dominus, sequimini eum, nam nec Deus commentitius Dijs honorem haberi vult, nec hi verum Deum volunt adorari. Iacob qui Angelum tenuit, uno pede claudicauit. quia qui vero amore sublimia respicit, iam in hoc mundo Duplicibus incedere desiderijs nescit. Vno enim pede innititur, qui solo Dei amore roboratur. Non potestis, inquit Paulus, participes fieri mensa Domini, & Demoniorum. Duplicia sic se habent, quod unum est contra unum. Dei proprium est unitas, at Sathan ille Duplicis est forma, atque obliquo & versipelli consilio, alios aliosq. subinde laqueos nequit. Est quidem ille caligo obscurissima; sed si tenebras suas cogitas & deprehensas intelligat, confessum se conuertit in Angelum lucis, sicque leniter arridens animum demulcet.

Legitur in vitis patrum, quod cuidam egroto apparuere Duo demones in forma Angelorum bonorum, dicentes se a Deo missos, ut eius animam portarent in caelum; sed adeo grauem reperisse, ut eam deferre non possent, nihilominus daturus sibi modum ad allevianda peccata sua, uidelicet, ut exinde teneret silentium continuum. Quibus recentibus, cum nulli loqueretur insanus, nec responsum interrogantibus dare curaret; fuit admonitus ne permitteret se decipi a Diabolo, qui se aliquando transfiguratur in Angelum lucis. Ex quorum verbis illuminatus Aegrotus, verba formauit, apparitionem narrans. Et postmodum recordatus fuit de quodam peccato mortali, quod per obliuionem non confessus fuerat.

Non incongruam hoc loco historiam referre piget ex Philonis Iudaei libro biblicarum antiquitatum desumptam: Cum recordaretur Deus Israel, voluit reuelare Samueli sermones suos; Samuel autem erat dormiens in templo, et factum est cum vellet eum Deus vocare, cogitauit primo dicens. Ecce nunc Samuel puer, quamuis sit dilectus in conspectu meo, tamen cum nondum vocem Domini audierit, neque ad locutionem altissimi sit corroboratus, est sicut Moyses famulus meus octogenarius, cum ad eum primum locutus sum. Samuel autem est octo annorum, at Moyses vidit ignem in spinis & exauit cor eius, quod si viderit ignem Samuel modo, quomodo sustinebit? et ideo nunc erit vox ad eum tamquam hominis, non tamquam Dei, & cum intellexerit, tunc loquar ad eum tamquam Deus. igitur in media nocte vocauit eum vox de caelo: & expergefactus

factus Samuel cognouit ueluti vocem sacerdotis Heli, et cucurrit ad eum & dixit: Quid me excitaſti Pater? Ego enim timui quod numquam me vocaſti de nocte. Et dixit Heli: Heu nunquid ſpiritus immundus ſeducit filium meum Samuel? Et dixit ei: vade dormi, non vocaui te, tamen dic mihi an memor ſis quoties qui te vocauit clamauerit, et ille dixit: Bis. & dixit ad eum Heli: Dic mihi cuius vocem cognouiſti Fili mi? Qui dixit: Tuam, propterea cucurri ad te. In te, dixit Heli, video hoc ſignu quod habebunt homines ab hodierna die, & uſque in ſeculum, quoniam ſi clamauerit Bis alter ad alterum per noctem vel in meridie, ſcient quoniam ſpiritus peſſimus eſt; ſi autem adijciat ter clamare, ſciant quia Angelus eſt. Et abiit Samuel et dormiuit, et audiuit ſecundo vocem de caelo, & exurgens cucurrit ad Heli, et dixit ad eum: Quis me vocauit, quoniam audiui vocem patris mei Helcana? et tunc intellexit Heli, quod inciperet Deus vocare eum; dixit enim Heli: In Duabus vocibus, quibus clamauit ad te Deus, aſſimilatus eſt patri et magiſtro, nunc autem tertio Deo. Et dixit ad eum: Aure tua dextra intende, ſiniſtra tace. Et Abiit Samuel, et dormiuit ſicut praeceperat ei, & adiecit Dominus tertio loqui. Haec cum legiſſent multi factum eſt ut prima facie vera putarent, quae Magis prodita ſunt, Binarium, ſcilicet adferre ſpectra umbrarum, terriſſima larvarum, nocumenta malorum ſpirituum bis qui nocte iter faciunt.

Etiã in ſternutatione oſcitantis volunt Binariu portendere infelicitatem ſimiliter in uolatu auium Binarius mala portendere ſolitus erat. conſiderabant nepe Magi utrum tarde vel feſtinaſſent, ſi quando ad dextrã vel ad ſiniſtram uolitaſſent, quotoque numero inuicem. hoc modo enim Grues quando feſtinaſſent uolarent, tempeſtatem; quando ſilenter, ſerenitatem; quando Duæ ſimul conuolaſſent, malum minitari dicebant. Simili modo de ceteris inueſtigabant, rationem de numeris hic tranſferendo.

Aut demique Binarium in auſpicijſ infeliſſimum, praſertim ſi res illa a quibus auſpicium capiebatur Martia Saturniaue fuiſſent; namque haec Duæ ut inſortunia numerantur ab Aſtrologis. Ouidius de infelicitate nato.

Te fera ne quidquam placidum ſpondentia Martis

Sydera preſſerunt, ſalciferiq. ſenis.

Hanc Binarij naturam non ignorauere Romani, ſecundum anni menſem

Ouid. in Ibin.

Marf. fic. 1
Pie. d. leg.
lib. 8.

em appellantes *Februarium*, *Plutoni dicatum* (est enim *Pluto* prouidentia proprie & separans animas, & iudicans separatas) in eo secunda die urbem lustrabant, iustaque *Dijis Manibus* soluebant, ac purgationibus quibusdam utebantur, mortuis parentantes.

Quid. Fast.
ib. 1.

Nam februare quidem dicunt purgare Latini.

Mos viguit talis Romanis ciuibus olim,

Anno sub quinto dum census fertur ad urbem,

Moenia cum muris templa & lustrare Deorum,

Scilicet, istius mensis sub luce secunda,

Vt quasi purgarent delicti excessibus urbem,

Et venia atque salus per supplicia ista daretur,

Dicere lustrare, sic & purgare solemus,

Sic & multotiens dicitur quinquennia lustra.

Lib. hist.
Vide Bedā
de ratione
reporum.

Gregorius Cedernus Romanos scribit existimasse *Februam*, Romanam quandam esse Deam piacularem. *Anysius lib. de mensibus etrusca lingua* dicit *Februm* nuncupari eum qui est apud inferos. *Labeo Februarium* a dolore putat esse dictum, quia *Februs* Romanis dolor dicatur.

Quemadmodum sunt sacra quadam tempora apud omnis religionis gentes summa veneratione semper obseruata, quae aut a *Dijis* ipsis sanctificari praecepta, aut a *Patribus* et *Maioribus* in accepti beneficij commemorationem, perpetuamque gratiarum actionem dedicata; sunt eadem ratione his contraria tempora, quae piacularia dicimus, & quos dies atros vocamus, quod illis diebus aliquam cladem vel calamitatem *Respublica* passa fuit, qua ratione dicti sunt dies *Aegyptiaci*, olim ab *Aegyptijs* obseruati. Nam quilibet natio hac ratione suos habet vel faustos, vel infastos dies.

2. digesto.
lib. 8.

Quidam etiam narrantur certis anni diebus egrotare, ut teste *Valerio*, *Antipater Sidonius* poeta, in die natalis sui. Quibusdam euenire felicitates, ut est auctor *Aelianus* de *Atheniensibus*, qui mense *Thargelione*, id est, *Februario*, victorias maximas eos adsecutos fuisse dicit. In quo etiam mense nempe die *Sancti Matthiae* in hanc lucem editus est *Carolus V.* Imperator, a *Clemente VII.* P. M. *Bonomia* coronam accepit, *Gallia* Rex *Ticinensi* agro ab eo captus. Olim quoque *Pisanis* ter victoria de inimicis die *Sancti Sixti* contigit, adeo ut ei templum ex truxerint.

Raphael
Volaterr.

Christiana reipublica faustus fuit dies ante nonas *Octobris* memorabili clade a *Fidelibus* aduersus *Turcas* apud *Naupactum*, non longe sane ab eo loco ubi olim *Antonius* fuit ab *Augusto* superatus feliciter pugnatum est.

est, cum *Selinus* *Turcarum* Imperator *Cyprio* regno paucis ante diebus potito uniuersum *Ionium* atque adeo ipsum *Adriaticum* sinum ingenti classe infestaret, omnium fere principum *Christianorum* classis, qui ad id communis hostis bellum reprimendum in unum conspirarant *Marco Antonio* *Columna*, *Iohanne Austria* et *Sebastiano Venereo Ducibus*, tandem *Nonis Octobris* *Turcis* occurrunt. Ibi *Turca*, & recenti victoria terrestri feroc, et quod *Fideles* tertiam fere partem superaret, se iniectum existimans, classem summo mane educit, et aspirante vento dat pugnae signum. faciunt idem non impigre *Christiani Duces*, qui maiorem in Deo, quam in viribus, quibus longe cedebant, spem collocatam haberent; itaq. magno clamore & tormentorum strepitu concurrunt. sub ipso vero pugnae initio diuinitus statim ventorum tanta mutatio consecuta est, ut iam *Fidelibus* aspirarent qui ante reserant venti. quare eodem die paucis quidem horis deiciuntur *Turca* de spe totius orbis imperij, quam antea conceperant; magna superantur strage; & uniuersa classis praeter quindecim triremes, quae Duce *Ochialino* turpiter in principio pugnae fugam ceperant, partim capitur, partim obruitur. Fuerunt quidem Romanis in uniuersum *Nonae*, *Idus*, & *Kalendae* fausti, & agendis rebus felices dies. *Tranquillus* in *Augusto*: Sanxit, inquit, ne plus quam *Bis* in mense legitimus *Senatus* ageretur, scilicet, *Kalendis*, & *Idibus*. tantum ille. Qui predictos proxime sequuntur dies, *Dijis Manibus* attributi, atri & tristi omine infames ab ipsis Romanis habiti sunt, tamquam secundi quidam dies, in quibus exercitum conscribere, legiones educere, manus cum hoste conferere, sponsalia inire, peregre proficisci, quidquam publica vel priuata rei moliri, aut aliquid nouae rei inceptare, inceptum sedum & exitiale existimatum, eo quod illis maxime diebus insignem aliquam cladem calamitatemue passi fuissent. Fuit enim obseruatum ut qui hostes bello tentare, vel acies eo tempore committere curarent, rem in non mediocrem periculum discrimenque adducerent, magno postea exitio consecuto. De hoc meminit *Ouidius Fastorum* lib. 1.

Vendicat Aufonias Iunonis cura Kalendas:

Idibus alba Ioui grandior agna cadit.

Nonarum tutela Deo caret, omnibus istis

Ne fallare caue, proximus ater erit.

Omen ab euentu est; illis nam Roma diebus

F

Marte

Marte sub aduerso tristia damna tulit.

Tacitum Imperatorem posterum calendarum diem nec legere, nec quidquam scribere voluisse narrat Flavius Vopiscus Syracusius, & apud Nonium ex Afranio: Septembris heri calendae, hodie ater dies. Macrobius in Saturnaliis dicit Nonis prohiberi celebritatem nuptiarum, quod primus nuptiarum dies verecundia detur, postridie autem nuptiam in domo viri dominium incipere oportere adipisci, remque facere diuinam. Ideoque ne nuptia postera die libertatem auspicaretur uxori, aut atro im molaret, quo nefas erat celebrari, nonas inhabiles nuptiis esse dixerunt. Quid vero de Alliensis pugna, quae facta est anno ab. u. c. 363. postridie idus quintilis, scripserit Verrius Flaccus in tertio de verborum significatione, videamus: Vrbe a Gallis Senonibus recuperata L. Atilius in senatu verba fecit, Q. Sulpitium tribunum militum ad Alliam flumen aduersus Gallos pugnaturum, rem diuinam dimicandi gratia postridie idus fecisse, tum exercitum populi Rom. occisione occisum, & urbem, praeter Capitolium, captam esse. Compluresque alij Senatores recordari sese dixerunt, quoties belli gerendi gratia res diuina postridie Calendarum, Nonas, Idus a Magistratu populi Rom. facta esset, eius belli proximo deinceps praelio rem male gestam esse. Tum Senatus eam rem ad Pontifices reiecit, ut ipsi quod videretur, statuerent. Pontifices decreuerunt nullum his diebus sacrificium recte futurum. Hac ille. Postridie nonas Aprilis; quod inter septem mirabilia huius mundi opera maxime celebrabatur, templum Ephesinae Dianae combustum est. Postridie calendae Iunij consulatu Lupicini & Iouiniani grandinis multitudo in Constantinopolitana vrbe, saxorum gerens similitudinem vehementer effunditur, & post natum Christum anno 1083. Henricus quartus Imperator Romam captam reddidit, post annorum duorum obsidionem, quod referunt Achilles Pirminius & Albertus Crantus. Accedit quod eam diem mensi extraxerant Athenienses, quoniam tunc contentio Mineruae cum Neptuno fuisse crederetur, ut apud Plutarchum. Postridie calend. sextilis anno duodecimo ante Saluatoris Christi aduentum vult Q. Claudius Quadrigarius factam fuisse illam vastissimam cladem Cannensis pugnae: de qua ita Florus Aemilio Paulo & Terentio Varrone Coss. & ducibus cum maxima clade aduersus Annibalem ad Cannas pugnatum est, caesaque eo praelio Romanorum quadraginta quinque millia cum Paulo consule, & Senatoribus octo-

ginta

Plutarch. in Cami. Aulus Gell. lib. 5. c. 17.

Petr. Crin. lib. 1. c. 15.

Hist. eccel. lib. 7. c. 22.

Plut. in symposio lib. 9. cap. 6.

Lib. 5. antiquarium.

ginta consularibus atque praetorijs, aut adilitijs triginta. Postridie nonas Augusti salutis anno 1546. Mechlinia in Brabantia accidit clades memorabilis. fulmen incidit in portam Arenariam, in qua seruabatur pulvis tormenti, quae illo calidus lapso igne inflammata, tam horrendum edidit fragorem & tonitruum, ut plerique mortales putarent supremum adesse mundi diem. fuit id reuera spectaculum horro- ris, & terroris plenissimum. momento temporis porta illa mira- biliter dissipatur. vicinorum murorum fundamenta reuelluntur. fos- sarum aquae vi tanti ardoris exsiccantur. multi homines partim ex- simeti, partim grauitate saucij reperti sunt. quidam post triduum e- specu progressus sciscitabatur num mundus adhuc subsisteret. Postri- die idus Septembris grauisissimus qui unquam fuisse omnium terra- motus Antiochiam inuasit anno sui natalis quingentesimo sexto. Do- mos eius fere omnes disiecit, cum quidem populosissima foret, ita ut in ea solitudo nulla aut locus quisquam inhabitabilis aut neglectus esset. Eadem quoque die post natum Christum 1509. urbem Constan- tinopolitanam, qua parte spectat mare horrendum in modum concussit terribilis terramotus, domosque subruit, & ruderibus fossam complens solo aquauit. Arcem ubi regis Turcici immensi thesauri in quinque turribus munitissimis asseruabantur, domumque egre- giam, in qua leones aiebantur, euertit. Cuniculos per quos longis ueneribus etiam per montes e Danubio in urbem aqua adducuntur, serenis & impensis & sudoribus effectos, adeo quassauit, ut maxi- mis opibus instaurari nequiverint. Ipsum quoque mare inter Con- stantinopolim & Peram usque adeo intumuit, ut utriusque urbis muros suis fluctibus excederet, & undas in utranque inferret. Mul- ta quoque alia damna eo ipso die Turcis illata sunt. Feruntur turri Constantinopoli ad tredecim hominum millia interisse. Nostro ve- ro seculo anno, scilicet, assumpti verbi 1566. circa tertiam vigi- liam noctis Nauale Venetum totius orbis celeberrimum, casu ne an fraude ignoratur, exarsit, & momento temporis turres, in quibus asseruabatur pulueris tormentarij immensa vis, mirabili temporis ve- locitate dissipantur, et non modo turres, sed et vicina domus reuelluntur, et longe lateque per aera iactantur, tam horrendo fragore et tonitruo ut ad quinquaginta milia stadiorum exaudiretur strepitus flammaque conspicere- tur; Patavij. n. & Tarvisi, quod mirum est, in continenti quasi terra-

FF Laurent. Strucius Cat. thufian.

Nicopho- Call. hist. eccl. li. 15. cap. 20.

FF Laurent. Strucius.

E ij motu

motus domus aliquot maxime concussa sunt, atque culminum pinnae (caminos vocant) decussa. Vrbs certe vniuersa ita a fundamentis commota est, ut penitus in diuina versamiri arbitrarentur, cum interea astuaret mare, quateretur ciuitas, & crebri per aerem ignes fulminis instar coruscarent, multa funditus euerse ades, multa a fundamentis vitata, & vitrea fere omnes fenestrae perfractae sunt, urnaeque abeneae atque alia id generis vasa non aliter ubique per domos resonabant, ac si rerceis aut Bacchi orgia celebrarentur. Sed quod maxime admirandum est, in tanta adiuuina ruina duo tantum homines, qui in ipsis Naualis adibus erant, oppressi vitam cum morte mutarunt, & cum sacrarum Virginum cenobium, quod Caestia vocatur, funditus euestigio euerteretur, omnes tamen Virgines, quae illic erant, incolumes euaserunt, una excepta, quae in sacrarum limine deprehensa grauem tulit sinistro humero lapidis iactum. Postridie Kalendas Octobris anno incarnati Verbi 1187. Hierusalem, ob discordias Christianorum, in ius & potestatem Saracenorum reuersa est. Postridie nonas Octobris anno recuperata salutis 1530. circa horam undecimam noctis Tybris ita repente creuit, & intumuit, ut maximum damnum & iacturam Romanis importarit.

Binario vitia designantur, quia cum virtutis sit unica ratio (namquam enim discedit a mediocritate sed circa illam semper uersatur) vitiorum contra duplex est precipitium: unum quod in excessum; alterum quod in defectum prolabitur. Hinc illud Virgilij.

-----tum tartarus ipse

Bis patet in praecipitium tantum.

Virtutes igitur, quarum aliae morales, aliae intellectuales dicuntur, in mediocritate duorum vitiorum oppositorum consistere propalam est. quod in sequenti diagrammate liquido perspicitur.

Vitium	Virtus	Vitium
Superabundantia	Status	Defectus
Maius	Medium	Minus
Fugiendum	Eligendum	Fugiendum
Audacia	Fortitudo	Timiditas
Intemperantia	Temperantia	Insensibilitas

Pro-

Prodigalitas	Liberalitas	Auaritia
Ruditatis	Magnificentia	Pusillitas
Lentitudo	Magnanimitas	Pusillanimitas
Ambitio	Modestia	Honorum contemptus
Ira	Mansuetudo	Ire vacuitas
Adulatio	Affabilitas	Contentio
Arrogantia	Veritas	Disimulatio
Scurrilitas	Comitas	Rusticitas
Plus	Iustitia	Minus
Plus	Amicitia	Minus
Ignorantia	Scientia	Sinistra persuasio
Stultitia	Intellectus	Error intellectus
Insipientia	Sapientia	Error sapientia
Atechnia	Ars	Error artis
Imprudencia	Prudentia	Error prudentia

Sic corporis bona, quae et sensibilia sunt & materialia, tantum in medio rationem sibi vendicant; ita in extremis mala & vitanda reperiuntur, Horum enim id dumtaxat, quod neque plus, neque minus fuerit bonum et eligendum est: quod vero exuperat aut deficit, malum est et protinus fugiendum. Hinc perspicuum fit omnem prorsus miseriam nasci ex Dualitate. est enim miseria, ut mihi videtur, vel necessarium & naturalium bonorum priuatio, vel eorum desiderium irrationabile, veluti cum subiectum aliquod & naturalis potentia, aut proprio priuatur obiecto, proprioque et naturalium suorum bonorum fit exfors, aut quando ipsa appetitio, utriusque & subiecti & naturalium eius bonorum seu potentia & obiecti, quantitatem transcendit, ut si & finita est potentia, & finitum eius obiectum, illius tamen ad hoc irrationabilis appetitus. Pari modo et cum finita sunt subiecta et naturalia bona, illorum tamen ad haec irrepresentabilis & inextinguibilis ardor. Hanc Dualitatem abhorreere visus est Sapiens ille, quando Dominum suppliciter his verbis exorabat: *Diuitias* Prou. 30.
uel paupertatem ne dederis mihi, sed tribue tantum victui meo necessaria; ne forte satiatus illiciar ad negandum, & dicam: *Quis est Dominus?* aut egestate compulsus furer, & periurem nomen Dei mei. Cui simile est illud Apollonij Tyanei, quando sic Deos precabatur: *Concedite mihi pauca habere, & nullius indigere.* Hanc quidem Dualitatem

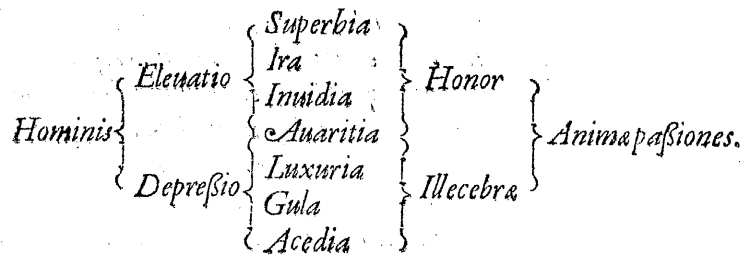
F iij deu-

S. Naz.

Greg. Naz. 5 nobilem malemoria num.

deuiterent homines, ac quietissimam uitam agerent in terris si ex Pythagore precepto omnia forent communia, Duoq. illa frigida uerba Meum, et Tuum, a natura omnium rerum tollerentur. Vnus enim puluis omnes sumus, ab eodem fictore genus omnes ducimus, in Duas partes non natura, sed tyrannus homines secuit ac distinxit.

Duplices rursus anima sunt passiones, quibus in varia hinc inde intranquilla mens diuellitur, honoris, scilicet, appetitio, & carnis delectatio. Ex honoris appetitione homo, cum supra se ipsum extolli, & medio sui aequalitate fieri superior cupit, in tres scopulos impellitur, Superbia, Iras, Inuidiam, quas spirituales uocant animi labes. At ex carnis corporisue illecebris fit tripliciter homine inferior, quia mergitur in Luxuriam, Gulam, Acediam, quas hominis corporeas maculas dicunt. Auaritia commune est malum: nam & diuitias ipsi partim comparandis honoribus denouemus, partim ipsas expetimus, ne illecebroso genio defraudemur. In utramque igitur partem digressus a medio homo euadit infelix.

Ad hac quemadmodum una est scientia & simplex ueraque rerum notitia, contra duplicem esse dicimus ignorantiam. Aut enim ignorantia scientia priuatio est; aut contrarius oppositusue habitus. Hunc errorem; illam puram negationis ignorantiam uocant. Duorum quippe oppositorum quod praestantius est, medium est et unum; quod uero est imperfectum, geminum diuisum, Dualeq. reperitur.

August. de Doct. Christian.

Sunt eodem modo duo generis falsi, unum eorum quae non sunt, quamuis esse possint; alterum eorum quae omnino esse nequaquam possunt. Nam qui dicit Calendis Aprilis, uerbi gratia, pluisse, tamen et si factum non sit, id dicit quod fieri potuerit. At qui dicit Hominem esse Leonem, id dicit quod omnino esse non potest, quia semper contradictionem claudit. Et sicut numquam ad unionem, ita numquam ad ueritatem redigi potest.

Bina-

Binarius denique mystico significato corpoream naturam declarat, quod Dualis numerus sociandis generandisque corporibus aptari solet. Neque tamen cum D. Hier. paulo infensor nuptijs uideri uellem, ut unitate, quae tota Dei est, uirginitatem dumtaxat, Dualitate uero matrimonium uel federa nuptiarum hieroglyphice significari contendam: Cum matrimonium quandam immortalitatem inducat, ac in noua lege habeat institutionem, quatenus repraesentat coniunctionem Christi & Ecclesiae. Quo fit ut sit sacramentum nouae legis ob duplicem coniunctionem, quae est in Christo. Prima quidem coniunctio est animorum; corporum altera. notat illa unionem fidelis animae ad Deum; significat ista coniunctionem Christi & Ecclesiae. Inde Aug. super illud. Numquid qui dormit, non adiciet ut resurgat? Nota, inquit, quod dicit, qui dormit, quia sicut de latere dormientis Adae, qui erat forma futuri Christi, assumpta est costa, de qua formata est Heua, ita dormiuit Christus sono mortis, ut de latere dormientis, de quo profluxerunt sanguis & aqua, quae sunt nostrae redemptionis sacramenta, formetur sibi sponsa Ecclesia. Corporum etiam coniunctione significatur coniunctio Diuinitatis & Humanitatis facta in utero uirginis, ut habetur 26. dist. Acutius. Cum ergo tam coniunctio Christi & Ecclesiae, quae unio Diuinitatis et Humanitatis unica sit irreuerabilis & indiuisibilis, merito significata est in primi matrimonij coniunctione carnali: sed ubi quis ad secundam transit uxorem, recedit ab hac diuina unitate cadens in Dualitatem, & ideo non poterit de cetero significare dictam unitatem, et irreuerabilem ac indiuisibilem coniunctionem. Ex quo enim significatum, scilicet, coniunctio Christi et Ecclesiae, item coniunctio Diuinitatis et Humanitatis unicum et irreuerabile et indiuisibile est, oportet quod suum significans, scilicet, matrimonium carnale consummatum, unicum & irreueratum ac indiuisum fuerit. His de causis, licet coniugatus ad sacerdotium priscis canonibus admitteretur (nam Petrus, Paulus, Philippus Apostoli Christi uxores habuisse leguntur, & Iustinianus Epiphanium Patriarcham oecumenicum laudat, quod ex Sacerdotibus genus & originem ducat) Digamus tamen omnino repulsus, quod uel ex Paulo colligi datur, dum prima ad Timoth. capit. 3. & ad Titum cap. 1. Episcopus et Diaconos unius uxoris uiros esse uult, & prima ad Timoth. 5. Vidua deligatur, quae unius uiri uxor fuerit. Non debet, inquit Ambrosius, in sacerdotem Digamus ordinari, non quia deliquerit, sed quia prerogatiua exutus est sacerdotis, quod in eo sit defectus sacra-

Cl. 26. di.
E. 1. 1. 1. 1.
C. 1. 1. 1. 1.
ha. off.

sacramenti unitatis, cu[m] carnem suam diuiserit in plures. Item: una tantum nec repetita nobis copula permittitur: & in ipso coniugio lex est non iterare coniugium, nec secunda coniugis sortiri coniunctionem. Item: Homini unam uxorem decreuit Deus cum qua benedicatur: nemo enim e[um] secunda benedicatur. Item alio loco: Prima nuptia sub benedictione Dei celebrantur sublimiter, secunda autem et in presenti carent gloria. concessa sunt autem propter incontinentiam, & quia solent viduatum iuniores incurrere. Porro quod de digamis dictum est, in his quoque, qui viduam duxerunt, locum habet. Hos enim canon Apostolorum decimus septimus Digamis omnino comparat, hac ut arbitror ratione, quia digamiam uxoris, quam ducunt, probare videntur, eiusq[ue] digamia occasionem eis prebere. Nam digamia mulierem non minus, imo magis, quam virum dedecere videtur. Quare Porcia cum laudaretur apud eam, inquit Hieronymus in Iouinianum, quaedam bene morigerata, que secundum habebat maritum, respondit: Felix & pudica nunquam preterquam semel nubuit. Itaq[ue] apud veteres Romanos et alias gentes, Digami a sacerdotio repellbantur. Idem Hieron. ad Gerontiam: Flamen unus uxoris ad sacerdotium admittitur. Flamina quoque unus mariti eligitur uxor. Ad Thauri Aegyptij sacra semel maritus assumitur. Sed et lege Mo-

Leuit. 2. 1.

Ambr. lib.
de Noe &
Gen. 2. 2.

saica preceptum fuit, ut Pontifex virginem tantum uxorem ducere possit. Vir enim seu Pontifex significat Christum qui sibi copulauit Ecclesiam, que semper virgo permansit mente. Quare dicit Apostolus: Respondi vos uni viro virginem castam. Quod si mulier carnem suam di-

Cl. 1. rom
no nouam
C. de iud.

uiserit in plures destruetur significatio sacramenti unitatis, & fiet diuisa. Non est autem plenus Binarius, quia diuisus, quod vero non est plenum, vacuum habetur. Adde si lubet quod ridicula vulgo res est, & canillibominum obnoxia, uxorem viduam ducere, quod uel tritum apud Legistas dicitur, Bulgari Iureconsulti discipulorum in preceptorem satis ostendit.

DE NUMERO III.

Aggredimur Triadem, qua nihil est uberius ad mysticas significationes & reconditas. Est autem hac primus numerus: nam Pythagorai binarium non esse numerum dicunt, sed confusione[m] quandam unitatum, et Plutarchus unitatem a Pythagorais Apollinem refert nuncupari, Diada item & audaciam, Triada Iustitiam, qua ad summa perfectio, & quatenus Virtus est etiam medium duorum vitiorum utrinque reductum, quorum alterum est afficere iniuria; alterum affici, quae utraque sunt fugienda. Impar numerus incorporeis indiuiduisq[ue] similis esse videtur. Par primus nempe dualitas est diuisio primaq[ue] diuersitas ac casus primus ab uno; Ternarius autem primus numerus impar est quasi relictus ad unum atque principium, et perfectior est pari, cum illum comprehendat, non ab eo comprehendatur. Ultra pare[m] abundat uno, ob quam plane copiam masculus appellatur. Par autem ob inopiam, partitionem, & recessum a perfecto, quasi femellus numerus apparet. Parium quidem numerorum humana laus est atq[ue] moralis, quatenus in eorum partitione iusta utrinque fit distributio. Imparium vero sacratior est laus, atque diuina, siquidem Iustitia in ipso pari quasi dissoluta est, nec ullum habet cardinem quo innitatur, sed in ipso impari semper ipsum unum est medium quasi centrum atque numen quo aqua distributio regitur, & ad quod, quasi finem refertur. Impar etiam propter medium, sui ipsius vinculum intra se possidet, & propter centrum circulare existit, & propter comparationem extremorum ad medium, uniuersi ordinis est principium. Primo Ternario numero contigit ut inter duo summa medium, quo uinciretur, acciperet. in Ternario enim est principium, medium, finis, unde et Tria sunt omnia, et prisca Theologi, ut designarent principium, medium, & finem esse referenda in Deum, Tria in sacrificijs offerebant. Et Tria posita sunt a Philosophis in cultu Dei, Adoratio, propter reuerentiam; Tus, ob distributionem suauissimae cognitionis diuinae, et caelestium, ac terrestrium uirtutum; Hymnus secundum Pythagoram, propter concentum cali. Atqui ne uerbis solum egisse uideamur Aristotelem hoc ipsum testantem audiamus. Magnitudinis ea quidem quae ad unum est diuisibilis, linea est; quae uero ad duo, superficies; at ea quae ad Tria, est corpus. Atque praeter has nulla alia prorsus est magnitudo, propterea quod ipsa Tria omnia sunt, & ipsum Ternarium

Plutarc. de
Psych. disc.

adi. Card. de
in Th. ecco
cl. ma. u. ca. 2. et 3.

omnem partem se fundit. Nam, ut Pythagoræ si inquit, ipsum omne ac omnia, tribus sunt definita. Finis enim & medium, & principium uniuersi numerum habent, hæc autem Triadis. Quapropter a natura quasi legibus acceptis, et in Deorum sacrificijs celebrandis hoc toti numero selemus. Hactenus Aristoteles. Est igitur Ternarius numerus sacer, numerus potentissimus, plurimum conferens ad ceremonias Deorum et religionis, ut cuius auspicio & preces & libamina tertio repetuntur, ut tertio quoque die aut trimestri spacio peragerentur. Quod his uerbis ascribit Nicomachus: Ter libant & ter sacrificant qui uota sua petunt a Deo consumari. Apud Theocritum.

Ter libo, Ter & hæc pronuncio mystica uerba.

Valerius Flaccus in Argonauticis.

Ipse Ter æquorco libans carchesia patre

Apollinis oracula:

Terna quidem diuis cælestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est, terna & terrestribus, atque
Atra eadem.

Item Anatis:

Forma sacrificij perfecti prisca canistro
Tres panes offerre iubet.

Sic Homerus, disparem numerum in sorte boni ponens, semper imparia ducit superis sacrificari, ut facit Nestor Neptuno, ac ut iubet Ulixi Tiresias; Achilles uero ingulat manibus Patrocli omnia paria, quattuor quidem equos, duodecim Troianorum filios; sed superis Ternario. Cuius disciplina non ignarus Virgilius Maro ita canit in Eclo. 8.

Numero Deus impari gaudet.

Neque enim quouis impari Deum gaudere significauit, sed eo qui primus est numerorum imparium, & initium corporum solidorum constantium ex pluribus areis. Porro sicut Deus est principium omnium que aguntur, ita primus Ternarius numerus omnium reliquorum, per se ipsum autus, Triangulum constituit parium laterum, que prima est earum figurarum, que pluribus constant lateribus. Profecto simplex Triangulus æquilaterum Diuinitatis indicium est siue rerum cælestium effigies, ut pote quod sit sibi ipsi æquale, et propterea difficiliter moueatur, et ad malum declinare minime possit. Ita Pythagoræ non numeros tantum, uerum etiam figuras, Deorum nominibus dedicauit, quippe qui Triangulum
aqui

æquilaterum Mineruam nuncupabant. Etiam Ternario usi sunt in purificationibus. Ter enim spargebantur qui lustrationis aqua irrorabantur, ut apud Virgilium lib. 6. Aeneid.

Idem Ter socios pura circumtulit vnda
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Ouidius lib. 7. Metamorph.

Ter se conuertit, ter sumtis flumine crimen
Irrorauit aquis, Ternis & hiatibus ora
Solut, & in dura summissa poplite terra.

Quin etiam cum fierent lustrationes aruorum, Ter hostia circa fruges agebantur, ut docet his uersibus Virgilius in primo Georg.

Terq. nouas circum felix eat hostia fruges.

Fuit præterea Ternarius ligationibus aptissimus, hinc illud eiusdem Poeta in Pharmaceutria:

Terna tibi hæc primum Triplici diuersa colore
Licia circundo, Terq. hæc altaria circum
Effigiem duco.

Et paulo post:

Necte Tribus nodis Ternos Amarylli colores,

De Medea quoque legimus:

Verbaq. Ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Etiam in sacris feralibus Dea Muta apud Ouidium:

Ecce Anus in medijs residens annosa puellis.

Sacra facit tacite nec tamen ipsa tacet.

Et digitis Tria tura Tribus sub limine ponit.

Carna quoque siue Crana Dea liberans Procam filium regis Albani a strigibus obsessum.

Protinus arbuta postes Ter in ordine tangit.

Fronde Ter arbuta limina fronde notat.

Fuit enim Pythagoræ constans opinio numeros impares ad omnia esse uehementiores, in primis uero Ternariū. Plinius natural. hist. libro 28. Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiuuati. Huic rei argumento est Claudia Vestalis, que in impudicitia suspicionem ueniens, quo integritatem suam manifesto aliquo exemplo comprobaret, nauim, in qua mater Deum uehebatur cingulo
suo

East. 2.

Quid. East.
6.

suo duxisse narratur, prius tamen Ternario numero usa est interprecādū.

Quid. li. 4.
Falt.

Ter caput irrorat; Ter tollit ad æthera palmas,

Et subito nauim paruo conamine traxit.

Ferunt priscorum Theologorum fabula Cererē Deam toto errasse Mundo, cum Proserpinam filiam quæreret, cumque in Atticam diuertisset, a Celeo Attico sene receptam hospitio. cuius beneficium, ut aliquo munere pensaret Ceres, filium eius infantem è cumis raptum immortalem reddere cum destinasset, sacrificia peregit:

Ibidem.

Terq, manu permulsit eum, Tria carmina dixit,

Carmina mortali non referenda sono.

Sed & Hippolytum sato sanctum, dum Aesculapius a Diana exoratus, ab inferis reuocatum pristina incolumnitati restituere intendit,

Quid. li. 6.
Falt.

Pectora Ter tetigit, Ter verba salubria dixit:

Depositum terra sustulit ille caput.

Ternarius etiam funeribus sacer fuisse perhibetur. nam sato sanctum proprio nomine Ter clarum in clamabant, forsatis quod ad nihil eque, ac ad propriū nomen citius expergiscamur, ad quod si vitalis aliquis adhuc calor inclusus lateret, vitæ signum aliquod ederetur. quod si ne tum quidem se praderet spiritus vitalis, de eo conclamatum dicebant. Vnde dicebantur conclamati. De qua Proclus inquit: Mortuorum vocationes Ter consueuimus facere. Apud Homerum Vlisses asserit se prius naues non recepisse, quam socios suos, qui in pralio contra Ciconas occubuerunt, Ter vocasset.

Οὐδ' αἰδ' μὲν προτέρων ἦτον ἀμφίλοισι
Πρὶν τίνα ἦν δειλῶν ἑτέρων τριέτασον αἴσας
Οἱ θάνον ἐν πεδίῳ νικῶσαν ἀποδύωβήσας.

Theocritus:

Et supremum Ter voce ciemus.

Sed & Virgilius inquit:

Manes Ter voce vocauit.

De Pallantis etiam funere verba faciens, hæc canit Aeneidos lib. 11.

Ter circum accensos cincti fulgentibus armis

Decurrere rogos; Ter mœstum funeris ignem

Lustrare in equis, vlulatusq, ora dedere.

Item lib. sexto:

Tunc egomet tumulum Roethæo in littore inanem

Constitui, & magna Manes Ter voce vocauit.

Sed

Sed quid Ethnicos conamur afferre, ad huius numeri mysteria demonstranda? cum etiam in sacris litteris videamus complura arcana Ternario significata. Apud Iudæos quidem funeribus & vita defunctis consecratus erat hic numerus. Dauid enim Rex ab Absalone filio suo regno pulsus, tandem receptis viribus, & iusto exercitu conflato, ducum suorum auxilijs regnum recuperauit: tamen ducibus suis in prælium exeuntibus mandauerat ne filium Absalonem occiderent. ceterum contra quam Dauid præceperat, Absalon in bello perijt tribus hastis a duce Ioab confixus. quam filij necem Pater agre ferens, illum his verbis cepit deplorare.

3. Reg. 18.
& 19.

Fili mi Absalon, Absalon fili mi,

Absalon fili mi, Fili mi Absalon,

Fili mi Absalon, Absalon fili mi,

Tertia die populus Israel, cum exisset de Aegypto, ad montem Synai perueniens, obtulit sacrificium Deo, & in die tertia legem accepit.

Sed & in Exhodo & in Iosue populus Iordanem transmissurus indiē.

Tertium paratus esse iubetur.

Helias Ter infundit aquam super holocausta. 3. Reg. 18.

Tertio cum uerberasset asinam Balaam, apparuit ei Angelus. Num. 22.

Ter Balaam benedixit populo Israel. Num. 23. 24.

Ter Petro apparuit Angelus Domini, dum mentis excessus in eum cecidisset.

Tres viros Cornelius misit ad Petrum. Act. 10.

Ter in anno comparere omne masculinum coram Deo Mosaica lege sancitum, in Paschate, scilicet, Pentecoste, et die Tabernaculorum. Pascha, id est, transitus Israel ex Aegypto, aut rerum ex non esse ad esse, cōpetit Patri, qui nos eripuit de manibus Diaboli. Pentecoste, quando lex tanta celebritate fuit data, competit Filio: collatio enim competit Filio et Verbo, in quo lex erat, antequam daretur, secundum Elchanam. Remissionum ac Tabernaculorum dies in memoriam umbraculi a nube in deserto facti respōdet Spiritui sancto, in cuius virtute et numero datur remissio.

Trini præterea culti Deo exhibemus, cordis, lingua, & operis. Sic tres sunt gradus pœnitentiæ cordis contritio, oris confessio, & operis satisfactio.

Ternario numerantur & partes satisfactiois, ieiunium, elemosina, oratio. Deum quoque diligere iubemur ex toto corde, ut omnes cogitationes nostras; ex tota anima nostra, ut omnem vitam nostram;

2. quef. 7 c.
nos §. itē
Balaam.

Exho. 24.

D Aug. de
doc. christ.
& quef. e-
uan. lib. 2.
in Ciu. Dei
lib. 10. c. 4.

ex tota mente nostra, ut totum intellectum nostrum in illis confirmamus, a quo habemus ea que conferimus.

Tres partes facit sacerdos sacratissimi corporis in Missa;

Ter dicit Agnus Dei, et Ter Sanctus.

Ter oportet dicere culpam suam, qui a peccato vult absolui.

Ter cum Centurione dicere oportet: Domine non sum dignus, si digne sanctam Eucharistiam sumere volumus.

Tres gratia a Deo proueniunt:

Præueniens, Illuminans, Perficiens.

Tria sunt vota sacerdotum claustralium:

Paupertas, Obedientia, Castitas.

Tria erant in arca fœderis:

Virga, Manna, Lex.

Tria sunt in quolibet Sacramento: Nempe Sacramentum tantum, Res tantum, & Res ac Sacramentum simul. Et quemadmodum Homo ex spiritu, anima, & corpore constituitur; ita sacramenta Ecclesie vnius sunt spiritus & sacerdotium, ut anima, & fideles ut corpus.

Tribus modis homo saluatur { Agnitione sue iniquitatis,
Obedientia,
Et in doctrina Christi perseverantia.

Per tria ornatur anima: { Per cognitionem rectam,
Per sermonem veritatis,
Per opera iustitie.

Per tria reuertitur Christus ad Ecclesiam vel ad animam: { Precibus,
Ieiunijs,
Lacrymis.

Tria sunt Ecclesie, vel cuiusque anima:

Baptismus, Penitentia, Martyrium.

Tribus modis inuitat Deus ad se peccatorem:

Virtutibus signorum, Occulta compunctione, Ore doctoris.

Tres status sunt hominis, in quibus Deus posuit Adam: Primus ubi facultas illi data est manducandi & bibendi; secundus, in quem deuenit postquam de Paradiso eiectus est, ubi habuit mori; tertius, ad quem venturus esset per obedientiam consummatam, videlicet, ad supernam beatitudinem, in qua nulla necessitas manducandi et bibendi.

Tres

Tres paradisi: primus terrestris floribundus, in primordijs seculorum plantatus, et omni iucunditate amœnus, cuius incolæ protoplastus. secundus Ecclesia Sanctorum, quem fundauit & inhabitat secundus Adam celestis, id est, Christus. tertius etiam celestis est; quod est regnum Dei & vita æterna inuisibilis Sanctorum patria. In primo paradiso lignum vite est arbor materialis. in secundo lignum vite humanitas Saluatoris. in tertio lignum vite est sapientia Dei, fons vite, verbum Dei, et origo boni.

Sed illud huius numeri admirabile videtur, quod in tentationibus Ter a nobis superatus Diabolus, ita eneruis & confusus discedat, ut ultra nos adoriri vel nequeat, vel erubescat. Quare merito Satanas Pardo comparatus legitur, qui in capienda præda, nisi Tertio saltu eam fuerit affectus, indignatus ultra aggredi cessat. Tanta est huius numeri vis & potentia. quod dico discere potes plurimis locis sacrarum scripturarum.

Tertio & nouissimo puteo effosso, cessauit iurgium. Et lib. Iudicum legitur, quod eum omnis Israel ad ulciscendum scelus Beniamin in Gabaa iubente Domino ascendisset, semel atque iterum casus, Tertio victor extitit. Quo docemur per Tertiam pugnam Deum perpetuam requiem ac triumphum præstare solum. Sic Apostolus Paulus post Triplicem victoriam, per Triplicem orationem, impetratam, quieuit securus dicens: Propter quod Ter Dominum rogavi, & dixit mihi: sufficit tibi gratia mea. Sic Iamnes & Mambres magi Pharaonis, quia per ipsam mentis corruptionem iniquissimi fuerunt, virgas in serpentes conuerterunt, aquam in sanguinem, & aquam fecerunt ranis ebullire, sed cyniphes educere minime potuerunt: unde dixerunt sibi aduersum esse Spiritum sanctum. & ita defecerunt in Tertia plaga, quia primum miraculum non fuit plaga, ideoque in Tertio miraculo defecisse dicuntur, Gloss. prima quest. prima, teneamus. verb. magi, & Augustinus de celebratione pasche.

Sic Satanas in bello Christo illato in deserto in pinnaculo templi, Ter repulsus & superatus recessit. Quare post Tertiam pugnam & victoriam IESV Christus quietus & triumphans dicebat apud Iohannem: Venit princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. Sic denique debellatis hostibus inferni die Tertia

G ij Domi-

Dominus resurrexit in gloria et pace. Hinc in Ecclesia ipsa die sanctissima Resurrectionis legitur Evangelium secundum Marcum, cui ex quattuor animalibus Leo per D. Hier. fuit attributus. Ait enim Adamantius Phisologos hac de catulo Leonis scribere. Eum quidem simul ac natus est, Tribus diebus & Tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tamquam tremefacto, concussoque cubilis loco, catulum dormientem expergeseri. Eoque trahit dictum illud a Iahacob in sacra lectione: Catulus Leonis Iuda, ad pradam Fili mi ascendisti, requiescens accubuisti ut Leo, & quasi leona quis suscitabit eum? Atque etiam illud ex secundo Balaam responso: Recumbens ut Leo requiescet, & quasi Leona, quam suscitare quis audebit? Quod dubio procul ad Christi sepulturam & resurrectionem pertinet.

Haecenus quae sunt exposita fuerunt tamquam leuioris pugna praeludia quadam. nunc conabimur, ordine quodam proposito, tractationem de Triade institutam persequentes, diuinam probare Trinitatem, a qua fluxerit aliquando triplex creatura sui Creatoris imaginem pro se ferens. Quemadmodum enim opus omne imaginem quandam & similitudinem refert sui opificis, adeo ut ex opere qualis sit opifex, & ex opifice quale sit opus futurum in promptu sit intelligere: ita in rebus omnibus animaduertere est Diuinae Trinitatis effigiem in Vnitate substantia.

Deus summa vigorositatis, nihil imperfecti, parui, & minuti in essentia habens, ocium necesse est abhorreat, aliter summe ociosus esset: & sic summa felicitas esset in pigritia & ocio, quod est impossibile. Et quoniam hoc sic est, quod apud Diuinam essentiam impossibile est ocium reperiri, consequens est illum summae actionis existere. In omni autem actione perfecta Tria correlatiua necessario reperiuntur, quoniam nihil agit in seipsum, sed in aliud distinctum a se, & Tertium surgit ex agente & eo in quod actio fit, id autem est agere. Erunt ergo hac correlatiua in essentia Diuina Tres Persona. Quare Deum Trinum vocamus. Est enim Deus deificans, generans, iustificans, amans cum ceteris perfectionibus, quem vocamus Patrem. Est Deus deificabilis, generabilis, iustificabilis, amabilis, & sic de reliquis; & hunc Filium a Patre Genitum nominamus. Est postea spirando deificare deificantis & deificabilis, id est, Parris & Filij, & sic iustificare, conciliare, & amare amantis & amabilis:

bilis: & hunc Spiritum Sanctum ab utroque procedentem nominamus. Cum autem summa incommensurabilis bonitas vellet non solum intra se ab aeterno producere, multiplicauit etiam creando in tempore extra se suam bonitatem. Sed non potuit Deus optimus ad imaginem alicuius extrinseci creasse omnia, nec ad alium finem; nisi ad summum, scilicet, seipsum. Quamuis autem difficile sit admodum in his infimis creaturis Diuinarum rerum coniecturam facere per similitudines, immo inconueniens dici possit ex humanis rebus imaginem colligere Diuinitatis, & res immobiles ad naturas fluxas exigere; Deus tamen sic ab initio temperauit notitiam sui, ut sicut numquam totus voluit comprehendi, sic numquam totus prorsus potuit ignorari. Et sicut totus noluit manifestari, quo fides haberet meritum, sic nec totus voluit occultari, ut infidelitas de ignorantia non excusaretur. Ut enim scribit a Sancto Victore: Deus conditor mundi contemplato mundo conspicitur, & qui videri non potest, fecit quod videri posset. Et visus est per id quod fecit. Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius Virtus & Diuinitas, ait Paulus ad Roman. primo. Quem locum expandens Scholiasies asserit potuisse Philosophos in lumine naturali peruenire ad tributa trium diuinarum personarum. Nos igitur operaprecium facturos existimamus; si in mundo angelico, celesti, sensibili, humano, vniuersaque creatura diuinae Trinitatis imaginem quandam reperiri probabimus, ut his presidij, & non parui ponderis coniecturis natura nos ad tantum mysterium erudiat, ad arcanumque tanta scientia quatenus fas est attollat. Postquam igitur Deo non fuit satis sola sui ipsius contemplatione frui, sed operaprecium videbatur, ut quo plures beneficium sentirent, latius se ipsum diffunderet, derivaretque (quod summa benignitatis erat) primum quidem cogitatione concepit Angelicas potestates ac caelestes, et statim ipsa cogitatio transiit in opus, quod verbo complebatur, & spiritu perficiebatur. Eorum enim quae sunt causam Patrem cogites opus est; effectricem Filium; perfectricem Spiritum, ita ut Patris quidem uoluntate administri spiritus existant; actione uero Filij in rerum naturam producantur; Spiritus autem praesentia perfectionem accipiant, & expletionem. Sic sicut constituti velut secundi splendor, primi illius lucis ministri, siue eos dicas Angelos, siue spiritus intellectuales, siue ignem ab omni materia pondere immunem et incorporeum, iuxta illud Psalmographi.

G ij Qui

Actio ex.
manaus.

Psal. 103.

Qui facit Angelus suos Spiritus, et ministros suos flammam ignis; siue aliam aliquam naturam impatibilem, et mobilitatis expertem, ac tenuem, et simplicem ab his quas commemorauimus proximam. sed longo proxima interuallo. Ad hunc ergo modum Angelicus chorus, siue celestis Hierarchia, siue Intelligibilis mundus institutionem accepit, et creationem. quantum nobis de his rebus differentibus paruo rationis lumine licet examinare. Postea vero quamprimum hoc opificium ipsi artifice satis arrisit, alium quendam mundum expressit cogitatione, qui et materia constaret, ac per hoc oculis corporeis pateret, atque hoc est vniuersum illud, quod ex calo, terraq. et qua in medio sunt, omnibus cernitur concretum ac concinnatum, laudabile quidem felici singulorum, ex quibus compingitur, statu, dexteritateq. laudabilius vero omnium rerum admirabili concentu, quo fit ut cum singula singulis pugnent, vniuersa tamen ad vnum mundum consummandum, mirabiliter conspirent. Sic materialis, corporeus ne creatus est Mundus. Ceterum nullum erat adhuc vtriusque temperamentum, nec aliqua diuersissimorum mixtura, qua indicio esse potuisset, et sapientia maioris, et ingentis, quod Deus in creaturas insumeret impendij. Quare cum Artifex ipsum Dei Verbum hac vellet ostentare, animal quoddam vnum ex vtraque natura visibili, scilicet, et inuisibili, nempe Hominem fabricat, corpore quidem a materia, qua iam ante suppetebat, accepto; vita vero per ipsum indita, quam rationalem animam nuncupamus. Hunc compositum, ut alium quendam mundum in re tenui magnum, in terris constituit, ut mixtum quendam adoratorem, visibilis quidem creaturae inspectorem, intelligibilis autem cultorem.

Deus igitur cum Verbo suo et Spiritu Sancto, qua Tria vnum sunt Deus vnus omnipotens, Tres condidit mundos Angelicum, materialem, et humanum; intelligibilem, scilicet, corporeum, et mixtum.

Mundus { Angelicus, Materialis, Humanus,
Intelligibilis, Corporeus, Mixtus,

Omne autem quod creatum est, aut est extremum, aut medium; si extremum, intellectus est, aut angelicus, aut humanus; si medium, est sensibilis creatura posterior Angelis Homine prior creata. Angelicus intellectus est esse omnium, et vniuersalis omnium actus. sicut enim a materia abiunctus est; ita et sine specie intelligit, nouitq. omnia, non per ipsa omnia, neque per ipsorum omnium species; sed simpliciter, et per se, intuitu et contemplatione sui esse, antequam omnia fiant. Humanus intel-

lectus

lectus est omnium posse, et vniuersalis omnium potentia. Et quacumque intra vtrumque intellectum relinquuntur, sunt omnia secundum substantiam ex actu et potentia. Intellectus enim angelicus est, ut simplex omnium actus; humanus, ut simplex et vniuersalis omnium potentia. Quidquid vero superest, sensibile est, et eorum medium, ex actu et potentia. Fit igitur ut omnia sint tantum Tria, duo videlicet, extremi intellectus, quorum vterque est omnia; et reliqua omnia, qua vtriusque intellectus medio clauduntur. Et eorum quodlibet est quodlibet; et eorum quodlibet est omne; et omnia, omnia. Ante omnia igitur creatum est omne; Angelus, scilicet. In omnibus creata sunt omnia; cetera omnia. Post omnia creatum est omne; Homo. quod subijcitur oculis per sequentem figuram:

M V N D V S

Intelligibilis	Sensibilis,	Intelligibilis et sensibilis.
Angelus,	Cetera omnia,	Homo,
Extremum,	Medium,	Extremum,
Ante omnia	In omnibus	Post omnia,
Actus simplex,	Actus et potentia,	Potentia simplex,
Actus omnium,	Vtriusque vnio,	Potentia omnium,
Omne et totum,	Omne et totum,	Omne et totum,
Vnum.	Vnum.	Vnum.

Est enim horum Trium vnumquodque vnum, totum et omne; quia Actus simplex est totus actus; Potentia simplex, tota et vniuersalis potentia; Actus et Potentia, simul totum sunt ex actu et potentia.

Creauit etiam Deus Vniuersale affirmatiuum, Angelum; Vniuersale negatiuum, Hominem, in quo nullus est actus a principio; Particulare affirmatiuum et negatiuum, cetera media.

Trisariam etiam Deus { Esse simplici, } per { Angelicum intellectum,
omnia creauit, in { Posse fieri, } { Humanum intellectum,
{ Continue fieri, } { Esse et posse;

quando humanus intellectus continue perficitur, fitque actu id quo fieri natus est.

Quidquid est, est vnum, et nihil est praeter vnum. Angelicus intellectus vnus est; similiter et Humanus est vnus. Omnes item media creaturae inter vtrumque intellectum, sunt vnum aliquid. Sicut enim

in

in Trino rerum ordine, utrumque extremum est unum; ita & medium quodammodo oportet esse unum. Triplex igitur est unum quod creatum est.

Vnum ante esse, Angelus:
Vnum in esse, Reliqua omnia:
Vnum post esse, Homo.

Vniuersa deniq; { Sunt in { Intellectu angelico } Antea esse
creaturæ mediæ: { Scipis } ut { In esse
{ Intellectu humano } Post esse
(nā hæ sunt oīa) { Subsistit } Angelo } Intellectuale
in { Scipis } secundū esse { Sensibile et naturale
{ Homine } Rationale

TRINITAS in mundo Intelligibili, seu Angelica Hierarchia.

Angelica hierarchia Triplici ordine distinguitur, et quilibet ordo Triplici choro, ut per omnes caelestium angelicorum spirituum choros sit Vnitatis hierarchica, et signaculum Trinitatis et Vnitatis in Trinitate, et Trinitatis in Vnitate. Est autem Angelorum Ordo multitudo caelestium spirituum, qui inter se aliquo munere gratiæ simulantur. Nec a mysterio vacat Angelicos Ordines sub Ternarij quadrato contineri. Est enim Trias Trinitate prima summi illius principij numerus. summum autem primumq. principium ab vniuersis Theologis in eiusdem substantia Vnitate sub personarum Trinitate sine sui diuisione celebratur. Rationabile itaque est sacrum principij numerum nempe Ternarium in se ductum antistantium illi antiquissimarum ac immaterialium substantiarum peperisse frequentiam. Neque reprobendam iudicamus Raymundi Lullij rationem dum probat in Angelicis Choris esse maioritatem, aequalitatem, & minoritatem. Quemadmodum nouem, inquit, sunt glorificationes speciales in Diuinis, ita sunt nouem Ordines Angelorum. Gloriatum enim Deus Pater in se, in Filio, et Spiritu Sancto. Et Filius gloriatum in se, in Patre, & Spiritu Sancto. Et Spiritus Sanctus gloriatum in se, in Patre, & in Filio. Sic et omnes Angeli in Deo Trino et vno.

Sunt in superiori Hierarchia. { Cherubim, } Bonitatem,
{ Seraphim, } considerantes Dei Veritatem,
{ Thronus } Aequitatem.

{ Cherubim } Amat } Charitas,
In { Seraphim } Deus } Noscit } ut } Veritas,
{ Thronus } Sedet } Maieftas,

Tri-

Triplex est & Ordo { Dominationes, regentes officia Angelorum,
media Hierarchia. { Principatus, capitibus presidentes populorum,
{ Potestates, potestatem Daemonum coercentes.

In { Dominationibus } Dominatur } Maieftas,
{ Principatibus } Deus } Regit } ut } Principatus,
{ Potestatibus } Tuetur } Salus.

Triplici quoque ordine subsistit, infima Hierarchia:

Habet .n. { Virtutes } ad quos } Miraculorum operatio,
{ Archangelos } pertinet } Negociorum denunciatio,
{ Angelos } Sollicitudo humana custodia.

In { Virtutibus } Operatur } Virtus,
{ Archangelis } Deus } Renelat } ut } Lux,
{ Angelis } Mittit } Inspirans.

Huiusmodi autem gradatio in Angelica seu spiritali natura necessaria censetur, sicut & in corporali, cum in tali gradatione totius vniuersi pulchritudo consistat: & certificatio aequalitatis et inaequalitatis fiat per gradus perfectionis Tribus modis, scilicet, aut per excessum, siue secundum maius; aut secundum minus; aut secundum aequale: Et sic assignantur Tres Hierarchia, Tribus Ordinibus distincta. Sunt tamen qui putent repugnare rationi, Cherubim, scilicet, considerare Dei bonitatem; & in Cherubim Deum amare, ut charitatem, quinimo hoc de Seraphim, qui praeceteris ardent charitate dicendum putant; interpretatur enim ardens, vel succedens, quare dici potest in Seraphim, Deum amare, ut charitatem, ac Seraphim considerare diuinam bonitatem; Cherubim vero, cum praeceteris in scientia eminere dicantur (interpretantur enim scientia plenitudo) asserimus considerare Dei veritatem, atque in hoc ordine Deum ut veritatem agnoscere.

{ Seraphim, } Bonitatem
{ Cherubim, } considerant Dei } Veritatem,
{ Thronus } Aequitatem.
In { Seraphim } Amat } Charitas,
{ Cherubim } Deus } Noscit } ut } Veritas,
{ Thronus } Sedet } Maieftas,

Hoc igitur modo dispositi sunt Caestes Ordines Angelicarum mentium secundum Greg. Pap. Hom. 34. super Luc. capit. decimoquinto Bernar. lib. quinto de conf. ad Eugenium, Petrum Lombard. sent. lib. 2. dist. 9.

Sera-

Aug. in ps. 79.

Seraphin,	Cherubin,	Throni:
Dominaciones,	Principatus,	Potestates:
Virtutes,	Archangeli,	Angeli:

Apud Athanasium Alexan. lib. questionum cap. 4.

Throni,	Cherubin,	Seraphin:
Dominaciones,	Virtutes,	Potestates:
Principatus,	Archangeli,	Angeli:

Hugoni a Sancto Vict. de sacramentis fidei lib. 1. part. 5. cap. 33.

Cherubin,	Seraphin,	Throni:
Dominaciones,	Virtutes,	Potestates:
Principatus,	Archangeli,	Angeli:

Raymundo Lullio.

Seraphin,	Cherubin,	Throni:
Potestates,	Virtutes,	Dominaciones:
Principatus,	Archangeli,	Angeli:

Iuxta Dionysium Areopagitam lib. de Caelesti hierarchia.

Seraphin,	Cherubin,	Throni:
Dominaciones,	Virtutes,	Potestates:
Principatus,	Archangeli,	Angeli:

Suprema Hierarchia, ut idem sentit Dionysius, soli contemplationi vacat, Deumq. perenni sono, continuaq. assiduitate nullo unquam tempore defutura collaudat: Media caelestibus officijs atque muneribus delegata, per firmamentum, quod ab excellentia Calum appellant, significatur: Postrema, & si natura supra omne corpus est, supraq. calum, curat tamen ea quae sub calo sunt, cum enim dividatur in Principatus Archangelos, & Angelos; omnium horum munus circa ea tantum versatur, quae sub Luna sunt. Principatum cura circa Respublicas, Principes, ac Reges, ut ex Daniele cognoscimus; Archangelorum circa mysteria, & sacras caeremonias; Angeli priuatis student rebus, et singuli singulis hominibus adhibentur, ut asserunt Damascenus, Origenes, Gregorius Papa Hieronymus lib. 3. super Matthaeum, Augustinus lib. 83. qq. 10. Picus in Heptaplo lib. 3. cap. 3.

Tres Dionysio sunt actiones Angelicae:

Purgatio,	Illuminatio,	Perfectio,

ita inter se distributa ut purget ultima Hierarchia; illuminet media; suprema perficiat.

Tri-

Triplex Angelorum cognitio:

Habet. n. Angelus } Matutinam. i. cognitionem rerum in verbo,
 } Meridianam. i. apertam Dei visionem,
 } Vespertinam. i. cognitionem rerum in se.

Triplex Angelorum status:

Innocentia, Gratia, Gloria.

Ternario rursum distinctus est Angelorum motus apud Dionysium.

Circularis, Rectus, Obliquus.

Triplex item in Angelo mobilitas est, nempe:

Natura, Intelligentia, Voluntas.

Natura mobilitatem habet, quia omne creatum est vertibile in nihilum, nisi a Deo contineatur. Intelligentia quoque mobilitate ditatus est; quia licet in Angelo non sit intelligentia vicissitudo, quo ad scita in Verbo, cum deiformem habeat intellectum, potest tamen in eo quo ad cognitionem rerum in propria natura esse vicissitudo intelligentiae, & quo ad discenda. Et hoc est quod dicit Augustinus: Omne creatum habens intellectum, intelligit unum, et post, aliud. Habet denique Angelus voluntatis mobilitatem, quia non simul vult hoc, & illud.

TRINITAS in Ecclesiastica Hierarchia:

Militans. Dormiens. Triumphans.

Trinitas in Ecclesia militante:

Virtus regitina, quae est in Ecclesia, ex qua pastoralis omnis cura, tres Ordines habet varios, & in qualibet tres choros.

Primus	} Ordo constituitur ex	Papali, Patriarchali, Archiepisc.
Secundus		Episcopali, Archidiaconali, Decanali.
Tertius		Sacerdotali, Diaconali, Subdiaconali.

Etiam in Ordinibus Religionis, et illius partis Ecclesia quae spiritualiior censetur, sunt nouem Chori ab Episcopali, usque ad Monachalem supremus Ordo ex Episcopali, Sacerdotali, & Diaconali constituitur totus sacer; medius ex subdiaconatu, Acolito et Exorcista mixtus; infimus ex Lectorali, Ostiariali, et Tonsorali. Monachatus autem ad Tonsoralem connectitur chorum, quoniam est ut medium inter laicos, & Clerum.

Tres sunt status bene viventium in Ecclesia, quos enumerat Aur. Aug. de Civit. Dei lib. 1. cap. 28. et Ambr. lib. de Viduis,

Virginalis castitas, Vidualis continentia, Thori coniugalis fides.

de

de quibus etiam Matt. 13. in parabola seminantis, in qua ponit Triplicem differentiam bonae terrae, reddentis fructum,

Centesimum, Sexagesimum, Trigesimum.

Ternarius numerus in his qui salute aeterna donantur.

Greg. Naz. in 3. hupt.

Eorum qui salutem affecuntur Tripartitus est ordo. Primus est Filius, cum quis Dei amore flagrans praclare vitam instituit: quandoquidem filius nec verborum metu, nec praemij, ac mercedis spe, sed amore patrem colit atque observat. Medius Mercenariorum, cum quis futurorum bonorum pollicitatione illectus probis atque honestis actionibus se ipsum addicit. Postremus Servorum, cum quis suppliciorum metu, virtutis studium amplectitur.

Aug. lib. d. Vitis excidio. Ezech. 14.

Tres sunt viri apud Elzechielem, quos Deus de magna tribulatione liberaturus est, Nohe, Daniel, Iob: In quibus Tria hominum genera significantur. Nam enim illi Tres Viri dormierant, & apud Deum sunt spiritus eorum; quare nullam timent, a qua liberari debeant, tribulationem. In Nohe significantur Praepositi boni, qui regunt & gubernant Ecclesiam eo modo quo Nohe in Diluvio gubernavit arcam. In Daniele omnes Sancti continentur. In Iob omnes coniugati iuste, & bene viventes. Hac igitur sunt Tria hominum genera, quae liberat Deus, Praepositi, Continentes, Coniugati.

Trinitas in Ecclesia Triumphante.

Lib. de creat. c. 21.

Beatitudo nostra Trinitate perficietur secundum Hug. a sancto Vict.

Ibi n.

} nostrum non habebit	}	Esse	Mortem,
		Nosse	Errorum,
		Amare	Offensionem.

Idem. c. 22.

} sed ibi	}	} &	Vacabimus	Videbimus,
			Videbimus	Amabimus,
			Amabimus	Laudabimus.

Tria rursus principalia erunt in Paradiso, quae commemorat Psalmographus, Psalm. 111.

Gloria, Divitia, Iustitia.

Ecce quid erit in fine sine fine.

Trinitas in Caelesti Mundo.

Interrogatus Anaxagoras, cur nam se natum arbitraretur, respondisse fertur: Cali ac Solis videndi causa. digna profecto Philosopho sententia. Nam qui rem totam pensarit comperiet caelestem claritatem adeo

adeo praecellere natura quadam praesigni maiestate, ut in illa vitali luce Divinae Triadis mysterium facile sit deprehensus, quando Vertiginosus ille motus ampliolem nobis indicat potestatem; Lux nitidissima sapientiam; Calor suavissimus Amorem. Quibus, videlicet:

Potestate, Sapientia, Amore,
a Deo moventur, illustrantur, perficiuntur atque servantur uniuersa.

Triplex dimensio reperitur in calo relato ad terram seu ad centrum, sunt enim Tres viae continuae, nempe Longitudo summo adimum, vel e conuerso; Latitudo a dextro ad sinistrum; Altitudo ab ante, & retro. In Calo igitur ad terram relato, relatio circumferentiae ad centrum caussat longitudinem ascendendo & descendendo. Ordo vero signorum in circulo aliquo facit altitudinem, quia ab occidente, in orientem facit ante; sed retro est ab oriente, in occidentem. Alius vero motus facit latitudinem, id est, dextrum, ad sinistrum.

Triplex est planetarum circulus, Deferens, Aequans, Epicyclus.

Triplex est gradus in quinque planetarum cursu, quia quandoque planeta est retrogradus, quandoque stationarius, quandoque directus. Quasi stationarius Pater a nullo est procedens. Sed quasi retrogradus est Filius carnem assumens. tunc enim Sol retrocedit ad decimam lineam, quemadmodum figuratum Esaiæ cap. 38. id est, usque ad humanam naturam, quae quasi decima est post nouem Ordines Angelorum, ut aperte monstratur numero Denario. Quasi Directus est Spiritus sanctus qui missus est ad directionem fidelium. Vnde Psalm. 142. Spiritus tuus bonus deducet me.

Planeta	}	Stationarius,	Pater,
		Retrogradus,	Filius,
		Directus,	Spiritus sanctus.

Caelestia luminis subiecta, & luciferae faces sunt trinae, Sol, ceteri Planetae, qui erratici dicuntur. & stella fixa. Sol enim fons est et lucis initium, a quo in ipsos erroneos et in firmamenti stellas derivantia lux transfertur.

Corpora caelestia diuiduntur in Lucentia, Non lucentia, & Diaphana. Lucens est Sol. Non lucens stella & planeta: lumen enim suum a Sole recipiunt. Diaphana corpora sunt omnes sphaerae caelestes.

Trinitas 7 corporib. caelestib.

Corp. caelest.	}	Lucens,	Sol,
		Non lucens,	Stella,
		Diaphanum,	Sphaera.

H Tres

Baptist E.
Guaricci-
mat. 1.

Tres & sphaerarum sunt status.

Centrum, Dimetiens, Circumferentia.

Syderum quoque totidem.

Propodisimos, Hypopodisimos, Achronychia.

Triples in sphaeris colorum est differentia, est enim aliquod calum mobile & stellatum, ut Firmamentum, cum quo septem planetarum orbis sub eo existentes computantur. Aliquod vero est mobile, sed minime stellatum, ut nona sphaera, Tertium quod nec est mobile, nec stellatum, sicut Empyreum, quod est Beatorum locus, ad quod raptus est Paulus Apostolus.

1. Cor. 12

Stellatum mobile,
Calum { Mobile carens stella,
 { Immobile sine stellis.

In Sole enitescere imaginem Diuinæ Trinitatis miram,

Quod Sol in sensibilibus, hoc Deus in intellectibilibus. Quemadmodum ille visibilem mundum illuminat, eodem hic modo invisibilem. Vt ille eos, qui aspiciunt, claros efficit; ita hic Diuinos reddit. Sicut unus est Sol, sic unus est Deus: In Sole sunt tres quasi persona Solis, scilicet, substantia, radius, & lumen. Radius discedit lampadis, instar percutiens terram: Lumen illuminat loca tenebrosa absque radio. Ecce itaq. tres quasi persona, corpus solare, radius, lumen: Non tamen dicimus tres soles, sed unum: nec unam dicimus personam, sed tres. Namq. si fueris interrogatus quot sint in calo soles, respondebis profecto unum esse tantum. At si de personarum numero facta questio fuerit, respondebis nimirum tres, solare corpus, radius, & lumen. Eadem quippe de Deo responsionem afferre licet, Deus. n. unus, persona autem tres, Pater, Filius, Spiritus sanctus. Vt igitur in Sole tria sunt distincta; ita est & unus, Deus trium personarum. Pater ipse est corpus solare, Filius autem est radius, et Spiritus sanctus est lumen Solis. Et sicut in Sole est corpus solare, est radius, & lumen, & tamen unus est Sol, non tres; similiter & in Deo Pater, Filius, & Spiritus sanctus, unus Deus, non tres sunt Di. Sicut simul sunt corpus Solis, radius, et lumen sic Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Et quamquam utriusque causa est Pater, non tamen antiquior est, non hercule magis quā Sol illis tempore prior. Et quemadmodum substantia Solis producit radios, & a Sole & radijs procedit lumen: ita Pater generat filium, et a Patre & Filio procedit Spiritus sanctus. Et sicut radius Solis descendit de calo ad terram, & cor-

Gena-dius
Scholasti?

pore Solari, et non separatur, et neq. a calo abest, neq. a terra, sed est in corpore Solari, in calo, in terra, & ubiq. neque sursum neque deorsum abest: ita & Filius Dei descendit in terram, et neque a Patre abest, nec a calo, nec a terra; sed fuit semper & est in gremio Patris, inseparabilis, & sursum, & deorsum, & ubiq. & nunquam deest. Et quemadmodum est lumen solare & in corpore solari, et in radio, et in calo, & in terra, & ingreditur interiora domus, & omnia illuminat: ita & Spiritus sanctus, ubiq. et cum Patre, et cum Filio est sursum & deorsum, et omnes homines illuminat, et nullibi deest. Spiritus enim, ut ait Paulus, etiam inquit et profunditates Dei, Solitaque visibilis & unus est, & in se habet

1. Cor. 2.

Tria distincta pariter & unita. Quare Solem credidit Plato per spicuum Dei statuam esse in hoc templo mundano ab ipso Deo positam, quem etiam, ut refert Plotinus, venerabantur ut Deum. Et Heraclitus vocat fontem celestis lucis. Et qui non videt Solem in mundo esse imaginem, vicariumq. Dei, is certe noctem nunquam considerauit, nec Solem suspexit ex orientem, nec illius animaduertit munera. Extat et alia Triadis effigies in Sole, qua Deum veneratur homo. Tribus enim differentijs mortalium oculis Sol reuelatur: primo in ortu, deinde in meridie, tertio in occasu. In septentrione autem, et media noctis puncto nobis est occultus. Sic prisca Theologia tres regiones faciens, Ortum, Occasum, et Meridie: Inferos in septentrione locabat, propterea quod Sol nunquam eo perueniat: quemadmodum & sacra littera impios ad sinistram a Deo in extremo iudicio sistendos asserunt: sinistram vero in eodem septentrione esse priscis Theologis quis dubitet? nam T. Liuius libro ab ur. con. primo, dexteram ad Meridie partes Augurii instituto, ad Septentrione sinistras statuas ait. Atq. ad hanc sententiam facit, quod P sal. 88. legitur: Aquilonem et dextrum tu creasti, quod nos mare interpretamur: unde quia in sinistra constituta sunt mala per Hier. Prophetam, dicit Dominus: Ab Aquilone exardescunt mala, et rursum: Malum ego adduco ab Aquilone, item alibi: Vox auditionis ecce venit, et commotio magna de terra Aquilonis. Consentunt Platonicus qui asserunt septentrionales demones esse malos, id ipsum comprobant Astronomi. Orbe. n. in quattuor quadrantes diuiso, partibus extremis Aquilonaribus Martem, et Saturnum Ptolmo, tribuit. Quare nullum inuenias ad septentrionem suas fundere preces, sed Lex Hermetis, et Maumethi ad meridie adorat: Lex Moysi ad occidentem. Lex Pythagoricorum, et Christianorum ad orientem. Pythagorici quidem

Math. 25.

c. 14. 10.

H ij ideo

pore

Deo adorant ad orientem, non quod in ea parte mundi Deus aliquo modo circumscriptus, aut specialiter habitet; sed quia Deus lux est vera diciturque; eam ob causam ad creatum istud lumen conuersi, non illud quod creatum est lumen, sed eius luminis Creatorem adorant, & ex elemento omnium splendidissimo, omnium splendidissimum Creatorem Deum venerantur. Nos autem fideles scimus, quod Apostoli Christianorum Ecclesias ideo iusserunt orientem versus orare, ut ad paradysum respicientes, suppliciter a Deo petamus, ut in antiquam nos patriam & locum, unde cecidimus, restituere velit. Sed & Spiritus sanctus per Psalmographum precipit, ut adoremus ad locum ubi steterunt pedes Domini. Docet autem Zacharias Propheta, pedes Domini stare in oriente in monte Oliuarum è regione Hierusalem. Appollini quoque, qui idem cum Sole est, Tripas datus est, ob Ternarij numeri plenitudinem. deinde etiam a Tribus aquidistantibus circulis, quorum unum quidem secut Sol anniuersarium motum conficiens, ac duos pertingit tropicos. Hinc Albericus lib. de Deorum imaginibus: Apollo, inquit, sub pedibus depinctum habebat monstrum, cuius corpus erat serpentinum, triaque habebat capita, Caninum, scilicet, Lupinum, & Leoninum; quæ quamquam inter se diuersa forent, in unum tamen corpus coibant, unam solam habentia caudam. Dicebat item Pythagoras uaticinari Apollinem ex Tripode, eo quod per Trinitatem primus numerus.

Trinitas in his quæ in Mundo sunt.

Sol primus est, & per se lucidus, ipsiusque lucis initium. a Sole lux in Lunam derivatur. a Sole uero, et Luna, in Terram. Sol a nullo lumen recipit. Luna a sole illustratur. Terra ab utrisque.

Sol,	Luna,	Terra,
Per se,	Ab uno,	Ab utroque,
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Ex his quæ sunt in Mundo manu ducitur ad cognitionem Diuina Trinitatis. Mundus enim sine Fecunditate, Prole, et Amore perseuerare non potest. nam his sublatis, Mundum deficere oportet. Et Fecunditate Partus et Amore unus est Mundus. Vnius igitur Mundi sunt Fecunditas, Partus, et Amor. Nec Fecunditas est alius Mundus, et Partus alius, et Amor alius, sed sunt unus & idem Mundus. Et sic hæc sunt unius Mundi, ut nihil Mundi sit absque illis, participatur enim Fecunditas mundi,

mundi, & partus, et amor in Angelis, angelice; in Hominiibus humane; in brutis (ut ita dicam clarioris doctrina gratia) brutaliter; in mineris, mineraliter; in sole, solariter; in entibus, entice; in elementis, elementaliter; & ita de singulis suo modo. Et unde habet Mundus illa, ut sit necessario ita Trinus, sicut unus, nisi a Creatore? Est enim in Deo naturalis hæc perfectio, quam omnibus tribuit, ut sint meliori modo, quo esse possunt. Nam sine hac Trinitate Mundus naturam non haberet; neque naturalem imperfectionem: nec benedictionem a Deo possideret, quæ in unitate essentia sic Trinitate lucet. Quemadmodum igitur Creator est unitus; ita et creatum Trinum, & unum est, cui creatum a se nihil sit, & omne id, quod est in hoc subsistat, quod est imago, et similitudo Creatoris. Trinitas igitur, quæ in creatura uidetur est a Trinitate increata, tamquam imago ab exemplari; et causatum, a causa. In Diuina igitur natura est Fecunditas, Proles, et Amor. Fecunditas Deus est, qui & origo, & Pater. Proles autem ipsius Fecunditatis, Filius. Amor utriusque nexus.

Fecunditas,	Proles,	Amor.
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Trinitas eadem in intellectuali natura.

In natura etiam intellectuali speculatiua, quæ magis Deo similis est, quanta sit Fecunditas, Proles, & Amor, ostendunt libri innumerabiles nam quot theorematum circa ueritatem generauit intellectualis Fecunditas? quot delectationes processerunt ab illis, & suauitates spirituales, quæ fecerunt illos pro nihilo habere gaudia huius mundi? In illa enim natura intellectuali est Fecunditas, quæ de se generat Verbum, seu conceptum intellectualem, et ab ipsis procedit amplexus seu uoluntas. Quando enim mens uerbum generat, seu notitiam, statim procedit amplexus, seu uoluntas, sicut enim id quod non scitur, non amatur; ita non potest non procedere a mente & notitia uoluntas. Scientia enim est de numero bonorum honorabilium. bonum autem est quod appetitur, omnia enim bonum appetunt.

Trinitas ad omnem effectum concurrens.

Trina actionum nostrarum sunt causa; Trina agendorum initia; Trina ad omnem effectum concurrentia. quorum si quid defuerit, nihil absoluitur: et, si ad sint omnia, pariter consummantur.

Scientia,	Potentia,	Uoluntas.

Vbi igitur hæc Trina, Intelligere, Posse, Velle, una, & concordia

D. Athan.
lib. quicq.
cap. 14.

Psal. 131.
Zach. 14.

Zach. 14.

Phornus?

Iamblicus
in uita Py-
thagoreæ.

chorea inuicem colligantur, libera est, facilis, et non impedita actio; si tollas unum aliquod, perfectionem imminuis. Hac Trinitate rerum conditor Deus opera sua perfecit. Nam cum sit ipse perfectus, in ipso perfecta sunt omnia, quae neque in parte augeri possunt, quia plena sunt; neque in toto consummari, quia perfecta sunt; neque in unitate diuidi, quia unum sunt.

Aliud Trinitatis vestigium est in creaturis omnibus, quod sexto de Trinitate comprobatur Aug. quando in unoquoque est quod ad Diuinas personas, cuius ad causam referre debeas. quodlibet enim subsistit in suo esse; habet formam, per quam determinatur ad speciem; habet ordinem ad aliquid aliud. Patrem indicat substantia; Verbum autem forma, ut qua ex Artificis conceptione proneniat; Spiritum sanctum nobis praefert ordo. amor est enim, ac ordo effectus ad aliud quippiam ex creaturis voluntate profuit.

Substantia,	Forma,	Ordo,
Pater,	Verbum,	Spiritus sanctus.

Quae significantur ab eodem Aug. lib. octoginta trium quest. dicente.

Quod constat,	Aliquid enim	Constat per substantiam,
Quod discernitur,		Discernitur per formam,
Quod congruit.		Congruit per ordinem.

Ad haec Triareuocantur & illa Numerus, Mensura, Pondus, de quibus meminit auctor libri Sapientiae:

indicat enim	Substantiam,	Mensura;
	Speciem,	Numerus;
	Ordinem,	Pondus.

Uniuersa quidem Mesuram habent ab illo artificis spiritu, qui unicuique convenientem tribuit portionem. Numerum ab illa summa unitate, & fonte omnium numerorum. Pondus ab illa sapientia, quae omnia librat.

Quia Trinitas est in unitate, gerit intra se omne creatum in suo esse Trinitatis imaginem, per hoc quod

habet	Esse,	Virtutem,	Operationem:
est ex	Potentia,	Obiecto,	Actu.

est ex suis innatis correlatiuis, sicut enim Diuina bonitas est ex bonificante Patre, bonificabili Filio, & bonificare Spiritu sancto; ita bonitas effluxa hac Trinitatis vestigium intra se gerit, ut nulla bonitas creata esse possit sine

Bonificante,	Bonificabili,	Bonificare.

Ita

Ita quidem de amore, esse, veritate, et ceteris omnibus a Deo effluxis. Ergo in omnibus infimis, & supremis creaturis, ut ait Diuinus Dionysius, est Essentia, de qua generatur Virtus. ex his autem procedit Operatio, qua fit per motum: omnis autem motus dicitur Spiritus, sicut aer motus dicitur ventus, seu Spiritus.

Essentia,	Virtus,	Operatio,
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Trinitas in omni essentia.

Omnis essentia cuiuscumque creatura est ex
 Posse, Actu, Unione.

Posse se mouet ut ex se eliciat actum; ex posse, & actu oritur unio, quies, & delectatio. Potentia enim visua exerit actum, & oritur visio, in qua delectatio est, et quies visionis. Item ex potentia intellectiva oritur notitia, seu sapientia, ut intellectus ex sua potentia actum exerat: atque ab utroque procedit delectatio, et quies.

Alia Trinitatis similitudo in creaturis.

In omni creatura alia exprimitur Trinitas, nimirum:

Quia est,	Quia sic est,	Quia ad aliquid est.

Quodlibet enim creatum quantumcunque paruum: primo habet esse cum omnibus alijs commune; deinde & propriam formam, qua distinguitur ab omnibus alijs; postremo & suum finem, in quem ordinatur. Nihil enim frustra creatum est: et quo nobilior in se est aliqua creatura, eo perfectius in se illa habere dignoscitur. Homo enim habet suum esse, suam formam, suum denique finem; sed omnia haec perfectius ceteris creaturis.

Tria quoque in quaque creatura requiri scribit August. scilicet:

Quis eam fecerit,	Deus,
Per quid fecerit,	ut respondeatur } Per verbum,
Quare fecerit.	Quia bonus.

Pater. n. intelligitur verbi, qui dixit, ut fiat; quod autem illo dicente factum est, proculdubio per verbum factum est. In eo vero quod dicitur: vidit Deus quia bonum est, satis significatur Deum nulla necessitate, nulla sua cuiusque utilitatis indigentia, sed sola bonitate fecisse quod factum est, id est, quia bonum est, quod ideo posteaquam factum est, dicitur, ut res, quae facta est, congruere bonitati, propter quam facta est, indicetur. Quae bonitas, si Spiritus sanctus recte intelligitur, uniuersa nobis Trinitas in suis operibus intimatur.

Nic. Cusa.
 li. 2. excit.
 Fid. cath.

Lib. 11. ci-
 uit. di. cap.
 23. 24.

Gen. 1.

Nic. Cusa, li. 2. excit. Fid. Cath.

In creaturarum	{	Magnitudine	} cognoscitur	Potentia Patris,
		Dispositione		Sapientia Filij,
		Ornatu		Bonitas Spiritus sancti.

Nic. Cusa, ibidem.

In quolibet indi-
viduo inuenies	{	Vnitatem	} consuenien-	Patri,
		Speciem		Filio,
		Vtilitatem		Spiritui sancto.

In omni creatura est	{	Vnitatis	} sive	Modus	} ut sit in omni creatu-
ra, quo vna ostende-
retur principij unitas; & quo Trina personarum Trinitas.
		Veritatis		Species	
		Bonitatis		Ordo	

Adbuc in omni creatura relucet Dei

Potentia, Sapientia, Benignitas.

Potentia Dei apprehenditur per immensitatem creaturarum; Sapientiam decor; Benignitatem utilitas ostendit. Immensitas in multitudine, et magnitudine attingitur. Decor in situ, motu, specie, & aequalitate. Vtilitas in grato, apto, commodo, necessario.

Immensitas, Decor, Vtilitas.

SVBSTANTIA Trina.

Tria in se genera habet Substantia, secundum Peripateticos; unum eorum, qua sensibus subiiciuntur, & generantur, & intereunt, de quibus nemo unquam dubitavit. eiusmodi sunt animalia omnia, & qua gignuntur à terra. Alterum ea complectitur, qualicet sub aspectum cadant, semper tamen sunt, neque ullum habent ortum: cuiusmodi illam quintam naturam Divinam esse arbitrantur Peripatetici, ex qua caelestes Sphaerae, & Stella vaga, & inerrantes constituta sunt. Tertium genus earum substantiarum est, qua nullo motu agitantur. eas Pythagoras, & Platonici simplices; & ab omni corporis societate liberam esse dicunt. sed hoc tertium genus a Platonice secatur in duo; Mathematicas, inquam, formas, & Ideas. Verum Pythagorici, et Peripatetici Ideas repellunt; & Mathematica relinquunt.

Triplex est Substantia, Materia, Forma, Compositum: sic et Triplex definitio per Materiam, per Formam, per Compositum; & illa tantum sunt perfecta.

Tria sunt vera principia rerum naturalium omni composito concurrentia, scilicet, Materia, Forma, et Priuatio. nam unum subiectum (hoc est Materia) quod Graeci hylem vocant, sufficit ad patiendum: &

Arist. primo phys.

duo

& duo contraria, scilicet forma & priuatio, ad agendum.

Tria generationis et corruptionis sunt principia, Materia, Forma, & Efficiens ad generationem & corruptionem requisita. Nam nihil est mobile, nisi habeat materiam, & materia nuda non potest esse mobilis, cum non possit existere: ergo in motu requiritur forma: Et cum nihil reducit seipsum de potentia ad actum, ergo requiritur Efficiens.

Arist. lib. 8 generatione & corrupt.

Platoni Tria sunt uniuersorum principia. Mens qua opus conficit. Materia sit, ex qua fabricatur. Exemplar, quod cum aliquid spectat.

Tria apud Orpheum ab initio rerum principia pullularunt. Nox, Terra, Calum.

Trinitas in Natura.

Elementorum quaedam sunt simpliciter leuia, ut Ignis; quaedam simpliciter graua, ut est Terra; Quaedam graua & leuia, ut Aer, qui est grauis respectu ignis, leuis respectu terra; & Aqua, qua est leuis respectu terra, & grauis respectu aeris.

Respectu loci est in elementis Trinitas. Tria enim dumtaxat Elementa se contingunt in loco generationis, scilicet, Aer, Aqua, Terra.

Prisci Theologi asserunt in Alphabeto Hebræo tres esse litteras, Tria significantes Elementa, Terram, Aquam, Ignem: ex quibus uniuersa componantur, & conglutinentur per aerem, quem non elementum, sed glutinum Elementorum esse affirmant.

Trinitas in Igne.

Inuenimus in Igne Tres Diuinas proprietates: prima ipsa est substantia corporalis quod Ignis est; deinde splendor eius, qui in ipso permanet; Tertia calor, qui ab utrisque procedit: qua hoc modo estimanda videntur, ut quod est in igne substantia corporalis, ita intelligatur in Trinitate quodammodo persona Patris; & quod est in igne splendor eius, hoc sit in Trinitate persona Filij, sicut Apostolus dicit. Splendor gloria eius; quod autem est in igne calor, hoc est in Trinitate persona Spiritus sancti, sicut legitur in Psalmo: Quis se abscondet a calore eius? In Igne igitur primo animaduertitur ipsa fecunditas sensibus nostris prorsus occulta; deinde lux eiusdem manifesta ex ipsa manans fecunditate, ipsique semper equalis; postremo est ab utroque propagata vis calefactoria penitus utrisque par.

Cass. Sen. 7 psal. 50.

Hebr. 1.

Sal. 18.

Ignis.

Ignis	Pater	A nullo
Splendor	Filius	Ab uno
Calor	Spiritus sanctus	Ab utroque.

Triplex esse habet ignis. Est enim ignis purus in propria sphaera; ignis conunctus rei combustibili, videlicet, in aliena materia; Ignis mixtus, scilicet, in re elementata, in qua secundum quosdam Ignis et alia elementa sunt actu, non quo ad esse primum, videlicet, formarum substantialium; sed quo ad esse secundum, nempe qualitatum suarum, quae sunt reducta ad medium; & ideo sunt ibi sicut extrema in medijs, & secundum aliquos non sunt ibi in actu; sed in virtute.

Tria habet interstitia sphaera Ignis, videlicet: supremum, quod vocatur igneum; medium; & infimum, quod dicimus Olymum.

Anst. Top. lib. 3. c. 15.

Tripliciter apparet Ignis, nempe in
Flamma, Luce, Carbone.

Trinitas in Aere.

Tres sunt aeris regiones, seu partes secundum diversas qualitates differenter, scilicet: suprema, quod dicitur aethereum; media; et infima, quod vocatur aereum. Suprema lucida, et excessive calida, & sicca existit propter ignis vicinitatem, cui contigua est, atque circulariter cum ipso ad motum calorem rapitur. Semper enim unum elementum circumdat alterum, & est altero in decupla quantitate maius. Infima simili modo lucida & calida, atque humida ob radiorum Solis repercussionem a terra, temperata per accidens: quandoq. frigida, ob solis elongationem, seu distantiam multam. Media autem est perpetuo frigida, quia radiorum solarium reflexio eo pertingere nequit. Frigiditatem eius, effectus in ea geniti, probant.

Aer	Supremus	Calidus	Lucidus
	Medius	Frigidus	Opacus
	Infimus	Calidus	Lucidus.

Trinitas in Aqua.

Aquarum natura Triplici virtute fungitur, id est: Liquida, Fecunda, Potabili. Hinc Neptunus aquarum praesul Tridentem ferre pingitur ipsiq. Amphitritem in coniugium deputat. Amphitritem enim graece circum circa dicimus, eo quod omnibus Tribus elementis conclusa sit aqua, nempe in Calo, Aere, id est, nubibus, & in Terra, ut fontes.

Aqua

Aqua locus	Celum,	Liquida,
	Aer,	Natura
	Terra.	Facunda,
Potabilis.

Potest & alio modo distingui Trinitas in aqua, ut dicatur

Condensata,	Nube,
Congelata,	In } Glacie,
Liquida.	Flumine vel fonte.

Nubes una & liquida substantia in hac Tria potissimum & usitatissima soluitur Pluuiam, Nivem, Grandinem, a quibus anni tempora, sicut ipso eorum lapsu variantur, ita & mira utilitate distinguuntur. Pluvia estate utilis est, ut torrefacta a Sole & adusta terra superficies ab ea rigetur. Grando consuevit medijs temporibus gigni, uti in aquinoctio veris, tunc enim ruere e nube plus solet. Nix praesertim hyeme decedit, utilis quidem operiendis terra seminibus, tuendisq. illis a nimia & insolentiore frigoris in Haec tria, sicut distincte sursum nascentia, ita et in imo efficientia unum, nimirum. Diuinarum Trium personarum mysterium nobis exponunt. Quod tetigit David hac canens de eloquio Dei quod pluuiis comparatum & imbri. Qui emittit eloquium suum terra, & infra: Qui dat nivem sicut lanam. Postremo grandinem submittens sub crystallo nomine inquit: Mittit Crystallum suam sicut bucellas. Nam & in quibusdam plagis, & partibus orbis in media aerea regione vera crystallum cum communi grandine gigni, & in terras e nube decidere frequens experientia docuit; cuius magnitudinem tangens, bucella similem dicit, tantum, scilicet, quantum potest una vice ori hominis intradi.

Trinitas i nube.

Psal. 147.

Trinitas in aquarum delatione.

Aquarum motus tribus differentijs adimpletur, Fonte, Fluvio, Mari, Fons prima est aqua apparitio, & ex ipsis terrae visceribus emanatio, Fluvius medius est earum motus, quo in suum naturalem locum devehuntur. Mare vero earum est receptaculum.

Motus aquarum:	Fons,	Initium,
	Fluvius,	Medium,
	Mare,	Finis.

Est igitur in Aqua quedam Trinitatis imago. Nec mirum, cum ipsa sit unum ex illis tribus, quae testimonium dant in terra ipsi Trinitati beatissima: Iohan cap. 5. Tres sunt qui testimonium dant in terra, Spiritus, Aqua,

Aqua, & Sanguis. spiritus, inquam, sanctificationis, Aqua ablutionis; Sanguis redemptionis. Extra de celebr. miss. cap. in quadam nostra.

Mundus trinus.

Tres mundos apud antiquos fuisse figuratos asserit in Phadro Plato, quorum supremum vocarunt Ultramundanum, Philosophi Intellectualem, Theologi Angelicum: proximum huic caelestem: postremum sublunarem hunc, quem nos incolimus.

Sic Tres sunt partes materiae apud Raymundum Lullium.

Materia	Suprema,	Intelligibilem,
	Media,	Caelestium,
	Infima,	Sensibilem.

Sic trinus erit et calor. est enim.

apud nos	Calor elementalis	Ignis elementum,
in caelestibus	Virtus excafactoria	Sol,
in Angelicis mentibus	deus calor	Seraphicus intellectus.

Est eodem modo triplex aqua,

Est aqua apud nos elementalis;

Est aqua in calis huius motrix & domina; vestibulum, scilicet, calorum Luna.

Est aqua super calum, Mentis Cherbica.

Idem de ceteris elementis iudicari potest. Tres enim mundi sunt unum, quia ab uno principio, & ad eundem finem omnes referuntur, tum quoniam debitis numeris temperati, & harmonica quadam natura cognitione colligantur; tum etiam quoniam quidquid in omnibus simul est mundis, id & in singulis continetur, neque est aliquis unus ex eis in quo non sint omnia, quae sunt in singulis.

Trinitas in voce.

Tria versantur in voce, nempe nomina, quae sunt signa eorum quae animo cogitantur principaliter, per consequentiam autem etiam subiectorum. Secundo cogitata, quae res subiectas referunt et exprimunt, unde sunt omnibus eadem cogitata, propterea quod ex subiectis rebus eadem forma et typus ingeneretur omnibus, non itidem etiam nomina propter diuersos sermones. Tertio numerantur loco res subiectae, ex quibus imprimuntur nobis cogitata.

Nomina, Cogitata, Subiecta.

Trinitas

Trinitas in Artifice.

Ars oritur de exercitio artificis, & est artificium in arte ut Pater in Filio; & ars in artificio, ut Filius in Patre. Hoc autem quod conseruat operantem in opere, est delectatio, quae est hoc bonum quod procedit ex exercitio, & arte. Tres igitur causas ex artificio deprehendimus, scilicet, efficientem, formalem, et finalem, et una non est alia, coincidunt tamen in unitate magistri, qui est causa

Efficiens, Formalis, Finalis:

Trinitas in omni opere intellectualis naturae.

Sicut Creator omnium est purus intellectus, qui de se generat suum verbum, seu conceptum, siue ideam rerum creabilium, & ex ipso patre, qui purus intellectus, et verbo eius procedit spiritus, seu voluntas, quae mouet ut fiat creatura; sic fiunt omnia opera intellectualis naturae; puta intellectus meus vult sui ipsius similitudinem in nobis formare, concipit primo seipsum generando de se verbum suae intelligentiae, in quo seipsum intuetur, & facit conceptum illum quandam ideam seu formam exemplarem, ad cuius similitudinem vult formare naturam intellectualem, quae est in interiori homine nostro. Et quia hac forma est ei grata, ipsam amplectitur tamquam bonam. Et quia bonum est sui ipsius communicatum, tunc oritur motus in voluntate, & mouet linguam & omnia alia, ut formetur vox, quam exspiro, in qua voce sensibili & formata, est spiritus desiderij mei, in quo est verbum conceptus mei, & in conceptu intellectus qui est pater verbi. Unde in omni opere intellectualis naturae relucet similitudo Creationis Dei. Et videtur quomodo perfectio requirit Trinitatem, scilicet, Patrem, Filium & Spiritum sanctum.

Tria doctrinae insignia.

Humana mens est, cuius nota & expressiones sunt tres.

Conceptio, Vox, Scriptura.

in quibus aut uniuersa disciplina continetur, aut eorum medio disciplina paratur. et ab his signis Trini procedant disciplinae actus.

Conceptio, Locutio, Scriptitatio.

Menti quoque Aristoteles tres attribuit species, ex quibus tres Idea exorta

Natura, Disciplina, Exercitatio.

I Ipsa

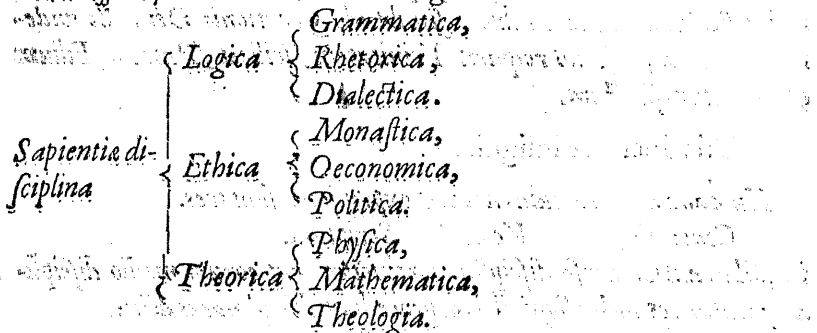
Ipsa rursus cognitio, qua de possibili est, perficitur tribus, nempe Sensu, quo manuducimur. Imaginatione, qua indagamus verum ex his qua manuducunt. Intellectu quo conspiciamus inuentum.

Tria sapientiae genera.

Musas, quas Alcander dixit genus ducere a Ioue et Memoria, & reliqui Poetae scriptores ut Deas habent et colunt, Tres tantum esse volunt Antiqui, quod Tria quoque fecerint sapientiae genera, quibus tota philosophia ratio impletur, immo ut Aug. verbis utar, tripartita esse sapientiae disciplina animaduertere potuerunt. Neque enim ipsi instituerunt ut ita esset, sed ita esse potius inuenerunt, cuius una pars appellaretur Theoretica, altera Logica, tertia Ethica, quarum nomina Latina iam multorum litteris frequentata sunt, ut Speculatiua, Rationalis, Moralisque vocarentur. At cum iam facultates istae multis post temporibus latius se proferrent, ac eas in partes seu formas diuiderent, cognouerunt unamquamque Tria in se continere discrimina, ut in se ducta conspiceretur Trinitas. Nam Rationalis, qua circa orationem et differendi subtilitatem versatur, Tres in partes est pariter distributa, nempe in Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Moralis, qua vita actionibus occupatur, in Monasticam, Oeconomicam, Politicamque diuiditur. Theoretica seu speculatiua, cuius finis est veritas, secatur in Physicam, Mathematicam, et Theologiam. Physica de inuisibilibus naturis rerum visibilibus disputat. Mathematica de inuisibilibus formis rerum visibilibus agit. Theologia de inuisibilibus essentibus et earundem naturis agit.

Phornu? i
spee. de na
tura Deor.

Aug. in Ci.
Dei lib. 11.
c. 7. & 23.

Atque has Theoreticae partes Theologiam dico Mathematicam & Physicam, sunt qui Palladis nomine, qua Dea fingitur sapientia, significari putent, Triplicique proinde subnixam veste, vel ut scribit Albricus triplici colore Aureo, Purpureo, Caestri.

Albric. lib.
de Deorū
imaginib.

distin=

distinctum habentem pallium, quod omnis doctrina Trino subiaceat numero. Cum igitur scientia & ars, qua ratione & sermone absoluitur, in Tria genera diuidatur, atque horum unumquodque in Tria singularia deducatur, cuique suam contingere Musam eius fouentem ornantemque facultatem opinati sunt philosophi, nouem fingentes Musas, ut apud Hesiodum in Theogonia.

Trinitas in caelesti philosophia.

In Psalmis caelestis philosophia verus ordo prolatus est, ut primus ad moralem pertineat disciplinam, de quo & bonus imbuitur, & peccatorum mens scelerata terretur: secundus ad naturalem, id est, substantiam humanitatis et pietatis Christi: tertius de resurrectione ipsius loquens, inspectiuam quodammodo continet partem. Quae ratio per omnes Diuinas scripturas decurrit. Inde & Isahac Patriarcha Tres puteos fodit, demonstrans praecpta Domini doctrina triplici contineri. Sic & sapientia monet ut describamus eam nobis in corde tripliciter.

Cass. Sen. 1
psal. 3.

Sic Salomon, disciplinarum ordinem seruans, dumtaxat Tres totius disciplinae partes agnouit, Moralem, Naturalem, et Contemplatiuam, quas per Tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiastes, & Canticum canticorum, Mores utique per Prouerborum praecpta docens; naturam rerum per Ecclesiastem; per Canticum autem speculationem. Neque enim Logicen distinctam ab his portionem arbitratus est, quae in unaquaque disciplina per se ipsa conseritur, et instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscumque subtegminis laborem admittit, siue pexum plumatile, siue beluatum opus intexere uolueris. Nam cum institutio omnis per sermonem fiat, quomodo quisquam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, ut ipsius rei quae in promptu est ratio, uerisimilitudo, ipsa denique, ueritas deposcere uideatur? Unumquemque igitur sermonem dirigit Dialectica. Neque tamen inficiabor Logicam post has disciplinas fuisse repertam. Nam priusquam esset Grammatica, & scribebant & loquebantur homines; priusquam esset Dialectica, ratiocinando uerum a falso discernabant; priusquam esset Rhetorica, iura ciuilia tractabant; priusquam esset Arithmetica, uisum habebant numerandi; priusquam esset Musica, canebant.

Hugo a. 5.
Vi. Didac.
lib. 2. 11.

I ij His

Exho. 34.

His similia videntur, quae de Deo Abraham, Deo Isahac, & Deo Iahacob habentur in sacris litteris. Nam quod Abraham ubique locorum se morigerum & obsequentem Deo praeberit, moralem innuit. Isahac dum scientia putes fudit, profundaque & abdita quaeque rimatur, naturae indicat Philosophiam, Contemplationis vero munus Iahacob ostendit, ob inspecta caeli castra, Dei sedes, & Angelorum vias, scilicet quippe a terris in caelum usque subiectas, de quibus in hanc omnes sententiam Theologi plurima disputant. Salomonem plerique Graecorum sapientes, qui eius inuenta sibi vendicant, non temere secuti sunt. Vt enim refert Laertius de vita Philosophorum, miscuit Plato Heracliteorum, Pythagoraeorum, & Socraticorum rationes. Ac in ijs quidem, quae sensibus subiacent, Heracliti partes tuebatur, Quae ad intelligentiam pertinent, Pythagorae acquirerebat. In rebus civilibus Socratem suum maxime amplectebatur. Atque ita in unum corpus triplicem Philosophiae coepigit rationem.

Platonica philosophia	{	Heracliteorum,	Sensibilem,
		Pythagoraeorum,	Intellectualium,
		Socraticorum:	Civilium.

Diog. Laert. lib. 3.

Tres in partes Disciplinas diuidit etiam Epicurus:

Physicam, Canonicam, Ethicam.

Physica naturae totam continet speculationem: Canonica accessum continet ad opus: Ethica de electione differit & fuga. Appellatur autem Naturalis de generatione & corruptione, & de natura. Canonicam de iudicio, & principio sine introductione. Moralem de his quae eligi, vel deuitari debent, & de vitis, & de fine. Dialectica in hac diuisione praeterita, quod ea minime particularis scientia esse videatur, sed tamquam spiritus harum unicuique partium insita, coalescunt: per eam enim morum rationes varias edocemur, per eam naturae vim perscrutamur, per eam demum ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, uti superius dictum, etiam Plato & Epicurus dialecticam, ut pote cuiuslibet institutionis ministrant, in partem non admiserunt.

Triuitas in prima littera alphabeti.

Quemadmodum apud Italos, Latinos, Graecos, Hebraeos, & ceteras linguas A siue alpha, & X aleph primum in Alphabeto continet locum secundum ordinem aliarum litterarum; sic & Deus respectu creaturarum, a quo, diuino ordine emanant omnia. Et sicut A est Triangulus figura & Tribus lineis sicut & X Aleph constructur;

tur; sic et Deus est Trinus in personis, et vnus in potentia. Et quemadmodum A siuapte natura nullius, veluti reliqua, instrumenti indiga, ut puta lingua, dentium aut labiorum, et libera pronuntiatur, et prima in infantibus articulata dignoscitur, solaque in corde et imo barathri causatur, ut E, in gutture, I in capite gutturis, O in faucibus, et V in labijs; & consonantes ab his vocalibus originem trahunt: sic vniversa creatura, a Deo effectiue, quorum causa causatissima dicitur. Et idem etiam dici potest de corde respectu aliorum membrorum, quorum vita ab ipso corde pendet. Quare per allegoriam Anima dicitur cor, ut apud fatidicum vatem: Qui requirunt Dominum, viuet cor illorum in seculum seculi: & apud Hieremiam: Laua a malitia cor tuum Hierusalem: et ad Rom. Obtenebratum est cor.

Tres orationis partes.

Tria numerantur Rhetorica genera Δικαικόν, id est, Dicanicum, seu Iudiciale; Παναγκυρικόν, id est, Panegyricum siue Demonstratiuum; Συμβουλευτικόν, id est, Symbulenticum, id est, Deliberatiuum, quae Gregorius Theologus, necnon interpres Hesiodi symbolice per chimaram intelligunt caput habentem leoninum, ventrem caprinum, & caudam draconis, ut apud Homerum.

Πρόθε λέων οπίθε δὲ κίον μέσθδ' χίμαιρα.

Prima leo, postrema draco, media ipsa chimera.

Vt leo Iudiciale praferat genus ob terrorem, quem reus incuit. Chimera vero, id est, capra Demonstratiui obtinet typum, quod in eo genere plurimum lasciuire soleat latius simul qui dicit, simul & qui audit. Deliberatiuum denique genus canis, seu ut vertit Imcretius draconis esse dicunt ob argumentorum uarietatem, copiam, uehementiam, & contentionem, longioreque circumductus, et spiras quibus in persuadendo opus est.

Tres quoque Oratoria sunt facultates.

Exornationis, Consultationis, Iudicialis facultas.

Trinitas in Dialectica.

Omnis perspicua docendi via, seu differendi ratio, auctore Platone, diuiditur in Definitiuam: Diuisiuam, et Analyticam seu Resolutoriam, quae Tria sola docet Dialectica. per eam enim habetur docendi scientia: et sine hac Trinitate philosophia non potest esse consummata.

Definitio, Diuisio, Argumentatio.

Tres etiam apud Dialecticos sunt partes propositionis, subiectum, pra-

I ij dica-

Psal. 21.
Hier. 4.
Rom. 1.

dicatum, & verbum substantivum, quod copulam dicunt, quia subiectum cum predicato coniungat. in verbis enim naturaliter inest copula, ut Planetæ non scintillant, id est, planetæ sunt non scintillantes.

Omnis Dialectica ratiocinatio tribus coalescit:

Primo, Maiori extremitate,

Medio, Medio,

Ultimo: Minore extremitate.

quibus tres procreantur syllogismi partes.

Propositio, Assumptio, Complexio.

Est autem prima premissarum, ut intellectus; secunda siue assumptio, ut memoria; tertia, que duabus premissis & extremitatibus insertur, velut utriusque species, status, finis. Cum igitur tres sint partes syllogismi, fit ut Trina positione medij, totidem ratiocinationum figuris eliciant Dialectici. Prima, qua medius terminus in primo pronunciat subijcitur, in altero predicatur. secunda, qua utrobique medius predicatur. Tertia, qua utrobique subijcitur medius terminus. Primus autem in ratiocinatione terminus est, qui superior & cunctis amplior de ceteris recte dicitur, ac enunciatur. Ultimus, qui ceteris subest, ac de quo ceteri dicuntur. Medius, qui cum vni subest, alter ei subest.

Tres syllogismorum figura Trina positione medij.

Prima Ultimum, Medium, Primum.

Secunda, Ultimum, Primum, Medium.

Tertia, Medium, Primum, Ultimum.

Triplex est materia propositionum:

Necessaria, Contingens, Remota, seu Impossibilis.

Hinc similiter triplex discrimen propositionum:

Necessaria, in qua est definitio, aut pars definitionis, vel genus, vel differentia, vel proprium:

Contingens, ubi accidentia predicantur de subiecto:

Remota, cum diversa species connectuntur.

Sic & Tres syllogismorum species:

Necessaria Possibilis de Inesse.

Tres item demonstrationis (hac est syllogismus necessarius) species, seu genera secundum Averroem & sequaces:

Demonstrativum, Quia, seu ab effectu, Propter quid, seu causa:

Et utriusque.

Trinitas in syllogismis.

In prima acquiritur cognitio rei quod sit; in secunda, per quid sit; in tertia, quod sit, & propter quid sit, uno & eodem tempore. Cic. 110. 2.

Trinitas in Amicitia.

Triplex est amicitia genus, et eorum quidem primum, optimum & prestantissimum indicatur id quod est ex virtute. valida enim est quæ est ex ratione dilectio; secundum autem, et medium, ex remuneratione. est autem hoc genus aptum ad societatem, & communicationem, libenter impertiens, et vite conducibile, communis enim est, quæ ex gratia amicitia. Tertium et ultimum, nos quidem dicimus id quod est ex consuetudine; alij vero id, quod ex voluptate verti, mutariq. potest. Ac mihi quidem pulcherrime Hippodamus Pythagoricus videtur Ternario describere amicitias. Vna quidem ex scientia Deorum; altera vero, ex hominum suppeditatione; tertia, ex voluptate animantium. Quo fit ut una sit Philosophi amicitia; altera, Hominis; bruti, tertia. Re vera enim Dei est imago Homo benefaciens, quæ in re ipse etiam beneficio afficitur, sicut gubernator simul servat, & servatur. & ideo cum quis petens quod petijt fuerit consecutus, non dicit danti: Recte dedisti; sed recte accepisti. Ita accipit quidem, qui dat; dat autem, qui accipit.

Amicitia ex Virtute, Philosophi, Scientia Deorum, Remuneratione, Hominis, ex Homi suppeditatione, Consuetudine, Animalis bruti, Voluptate animaliu.

Trinitas in amore.

Phædrus apud Platonem Tria ponit Amoris exempla; primum femina ad masculum, ubi de Alceste Admeti uxore loquitur, quæ pro marito mori voluit; secundum masculi ad feminam, ut Orphei ad Eurydicen; tertium, Patrocli ad Achillis virtutem: ubi ostendit nihil fortiores homines reddere.

Allegoriam vero vel Alceste, vel Orphei, vel Patrocli perscrutari non est consilium, vehementius enim ista amoris naturam exprimunt si tamquam historia narrentur. illud tamen minime prætermittendum tertij amoris vicissitudinem inter illos esse, quorum in genesi luminum, id est, Solis & Luna fuerit commutatio, veluti si Achilles habuerit in genesi Solem, in Ariete; Lunam, in Libra; Patroclus vero habuerit in Libra Solem, Lunam, in Ariete. Aut quibus signum idem simileve, idemque planeta similisue ascenderit, aut benigni planeta similiter angulum aspererint orientis. Aut quando Venus eandem natiuitatis domum, eundemq.

demq. possederit in genesi gradum. Aut quando Venus fuerit in signo masculino cum Saturno, vel in Saturni sinibus, vel et Saturno opposita.

Trinitas in pulchritudine.

Quod Amor sit pulchritudinis desiderium, de pulchritudine dicendum, nam et ipsa Trinitate perfecta. Ex plurium sane Virtutum concinnitate in animis gratia est; Ex plurium colorum, linearumq; concordia, in corporibus nascitur gratia; ex vocum plurium consonantia, gratia in sonis maxima est.

Triplex igitur pulchritudo,	Animorum
Corporum
Vocum:	} cogno-
scitur	Mente	} Hinc fit	Intellectus, seu
			Oculis		Visus (Mēs
			Auribus		Auditus.

Trinitas in coloribus.

Licet a priscis ingenijs singulis planetis colores singuli dicati reperiantur, ex Platonicis tamen minime ignobiles exstiterunt qui universales, praeipuosq; mundi colores ad Trinitatis numerum redigerunt, scilicet,

Viridem, Aureum, Saphyrinum, quos Tribus aiunt dicatos Gratijs. Dum vero eosdem planetis dedicant, viridē volunt esse Jovis, et Lunae; Aureum Solis; a Iove tamen, et Venere non alienum; Saphyrinum vero Iovi maxime praedicant accomodatam, cui et Saphyrus dicatur consecratus.

Trinitas in tempore.

Ternario numero tempora mensurantur, primum tempus ante legem, secundum in lege, tertium in gratia. hi sunt Tres dies quibus apud Marcum Turba Domino perseverant, quia totis his Tribus temporibus viri Sancti Spiritu Dei pleni in Christum credunt, Christum expectant, eiusq; panibus et doctrina magno desiderio refici cupiunt, nec habentes quod manducarent, quia panis vivus qui de caelo descendit, nondum eis appositus fuerat, Tertio igitur die, id est, hoc Tertio sua incarnationis tempore turbas reficit, neque ulterius eas fame perire patitur. Sic dies tertius quo Abraham immolavit, indicabat hoc tempus gratia, quo gratum sacrificium offertur Deo per Christum. Ad hunc diernum numerum referri possunt Tres Missae quas Sacerdos celebrat die Dominica natiuitatis. Quae namque noctu Missa cantatur, illum refert statum qui fuit ante legem, quando scilicet, omnes erant in tenebris. Quae vero in aurora cantatur Missa refert tempus sub lege, in quo iam incipiebant ex parte Christum scire, sed non plene propter dicta legis et Prophetarum, et ideo

Math. 25. cap. 8.

Gen. 22.

cele-

celebratur inter diem et noctem, Tertia cantatur in die, qua designatur tempus gratia.

Tria sunt et temporis spacia. Praeteritum, quod fuit, et iam non est. Praesens est finis praeteriti, et initium futuri, quod alioqui instans et nunc dicitur. Futurum, quod modo non est, sed aliquando erit.

Praeterita, Praesentia, Futura, quasi unum corpus aeternitatis perficiunt. Praeterita amare, insipientis est; Praesentia, stulti; Futura, prudentis. Praeteritorum pietas est; Praesentium, cupiditas; Futurorum, charitas.

Tria haec temporis spacia in animo requirenda videntur, secundum Isidorum lib. 1. de summo bono cap. 9. Praeterita reminiscendo, Praesentia contuendo, Futura expectando. Recolimus transcurrentia; Speramus advenientia; Intuemur praesentia.

Trinitas in Aeternitate.

Aeternitas in Tria secatur;

Aevum, Tempus, Aevum.

Statuit Omnipotens Deus corporeum hunc visibilemque mundum in tempore, definiuitq; illi extrema, principium, et finem, librans illum inter duplex aevum. In prima aeternitatis parte, nil creatum est, solusque fuit Deus. In presenti seculo, et in tempore hoc profert Deus, quae in futurum aevum introducet, Angelos, inquam, quos creavit in instanti, et in temporis initio. Materiam post Angelos in instanti, ex qua sensibilia creaturarum species, in tempore, et in numero sex dierum perfecit. Rationalem item animam protulit, ex qua, et ex materia humanam substantiam sexta supremaque die compegit. In futuro aevio salvabit Deus Angelos, et rationales animas, propter quas et materiam in idem aevum introducet. Namq; ex materia instaurabit humanum corpus.

In praeterito igitur aevio, Deus tantum erat:

In presenti seculo, creavit omnia;

In futuro aevio, Trinitatem salvabit, videlicet:

Angelum, Animam, Materiam.

Primum aevum seu prima aeternitatis pars, in qua solus est Deus.		Visibilis mundus creatio rerum.		Futurum aevum in quo nihil creabitur, sed creata salvabitur Trinitas.

De serietate poru & a-madorum ratione ex Hug. a. V. lib. 1. c. 32. eruditissimis theologis.

Materia p- ptei rōnar lem aīam aeterna.

Trias im-mortalis.

Tri-

Aug. lib. 8
reptici ha
bitaculo,

Trinitas in loco;

Triplex est locus rationali creatura deputatus, locus summus, videlicet, calum, ubi sola latitia: locus infimus, scilicet, infernus, ubi sola tristitia: locus medius, qui est mundus sensibilis, in quo sunt summa speranda, & infima timenda Philip. 2. In nomine IESV omne genus fleatur caelestium, terrestrium, & inferorum. Hinc patet cur vita presens dicitur medium, et tolli de medio pro tolli de hac vita 23. q. 4. cap. hac vita & Glos. in proem. Clem. in ver. de medio.

Locus		
Summus	Medius	Infimus
Calum, seu paradysus	Mundus	Infernus.
Vbi		
Summum bonum,
Sola latitia,
Boni tantum,	Summa speranda & infima timenda,
Vtrumque,
Boni & mali,	Summum malum,
Sola tristitia,
Mali tantum,

In altera vita tres loci deputati sunt hominibus.

Paradysus, Infernus, Purgatorium.

Trinitas in Mathematicis disciplinis.

Artes Mathematicas Pythagorici secant in Arithmetica, Musicam & Geometriam, cui coniuncta est Astrologia, ut Musica Poetica.

Trinitas in vnitate.

Refert Minar libro antiquitatum Sissenios maxime vnitatem aduasse, ut qua similis esset Diuina creaturarum origini, aeternoq. principio. Hanc autem Pythagoras vir clarissimus et suo auctore irrefragabili Trinam esse probauit. Est enim Vnitas aeterna, nec vllum numerorum enuntiare poteris supremum esse Vnitatis partum, quod enim omnem alteritatem precedit, aeternum est. Alteritas nempe idem est quod mutabilitas, sed omne quod mutabilitatem naturaliter precedit, immutabile est, quare aeternum. Alteritas vero constat ex vnitatem, & dualitate, quare alteritas, sicut numerus, posterior est Vnitatem. Vnitas ergo natura prior est alteritate; & quoniam eam naturaliter precedit, est Vnitas aeterna. Amplius omnis inaequalitas est ex equali & excedente, inaequalitas ergo est natura posterior aequalitate, quod per resolutionem firmissime probari potest. Omnis enim inaequalitas in aequalitatem resoluitur, aequale enim inter maius & minus est. si igitur demas quod ma-

ius

ius est, aequale erit; si vero minus fuerit, deme a reliquo quod maius est, et aequale fiet. Et hoc etiam facere poteris quousque ad simplicia demendo veneris. Patet itaque quod omnis inaequalitas demendo ad aequalitatem redigitur, aequalitas ergo naturaliter precedit inaequalitatem. Sed inaequalitas & alteritas simul sunt natura, quia ubi inaequalitas, ibi necessario alteritas, & e conuerso, inter duo namque ad minus erit alteritas: illa vero ad vnum illorum duplicitatem facient, quare erit inaequalitas. Alteritas ergo, & inaequalitas simul erunt natura, praesertim cum binarius sit prima alteritas, & prima inaequalitas; sed probatum est aequalitatem precedere naturam inaequalitatem, quare et alteritatem, aequalitas ergo aeterna. Amplius si duae fuerint causae, quarum una sit altera prior, erit effectus prioris natura prior effectu posterioris; sed vnitatem vel est conexio, vel est causa connexionis. Inde n. aliqua conexa dicuntur, quia simul vnita sunt. Binarius quoque vel diuisio est, vel causa diuisionis. Binarius enim (ut suo dictum est loco) prima est diuisio, si ergo Vnitas est causa connexionis, binarius vero causa diuisionis, ergo sicut Vnitas est prior natura binario, ita etiam conexio prior natura diuisione; sed diuisio et alteritas, simul sunt natura, quare & conexio, sicut vnitatem, est aeterna, cum prior sit alteritate. Probatum est igitur quia Vnitas ipsa aeterna est, & aequalitas aeterna, similiter conexio est aeterna. Sed plura aeterna esse non possunt: si enim plura aeterna, alterum alteri deesset, ideoque nullum illorum perfectum esset, et ita esset aliquod aeternum, quod non esset aeternum, quia non esset perfectum, quod cum non sit possibile, hinc plura aeterna esse non possunt. Sed quia Vnitas aeterna est, aequalitas aeterna est, similiter & conexio, hinc

Vnitas, Aequalitas, Conexio,

sunt vnum. Et haec est illa Trina Vnitas quam Pythagoras Italia, & Graecia decus docuit adorandam. Non tacendum hic, quod res quilibet a Deo Patre habet esse, quia vnitatem est; Et a Deo Filio habet specificationem esse, quia Aequalitas; Et a Deo Spiritu sancto habet perfectum esse, quia Nexus.

Quemadmodum diuina vnitatem Trinitatem gaudet personarum; sic interna vnitatem fecunditas Triade absoluitur. Vnitas enim in se primam ducta progignit aequalitatem, dicitur enim Vnitas, si nobis per vindices lingua latina conceditur, quasi entitas, et aequalitas Vnitatem, tamquam aequalitas entitatem, est autem entitatem aequalitas, cum nec plus, nec mi-

nus,

nis, quod maxime in ortu et generatione perspicuum est. Si enim plus, aut minus; iam monstruosum quiddam. Quare unitatis generatio, sola Unitatis est repetitio. Nam si bis, ter, aut aliquo alio numero, tum non est Unitatis generatio, sed id creationi respondet, quando quidem effectus diuersa a sua causa natura in esse deducitur. Itaque Unitas ex se gignit aequalitatem. Quod si hanc inaequalitatem ducis, qui ductus cubicus, idēq. trinus a Pythagorae appellatur, nascitur etiam Unitas, Unitatis et aequalitatis connexio. Porro ductus ille processio est. Nam quid aliud processio, quam quadam ab altero in alterum extensio? Talis autem processio non unius tantum est, sicuti neque unius est nexus, sed plurimum, ac eorum quae connectuntur unio. At qui non contingit aliquem numerum in se amplius quā trine duci, ut dicendo, ter tria ter, quater quattuor quater. Et ut radix, et tetragonus in cubo uniantur, unaque tetragoni et cubi etiā in numeris radix est; ita sane Unitas & ipsa aequalitas in connexione uniantur, estq. aequalitatis et connexionis una radix, eaq. primum in numeris originis principium. Tetragonus tamen proxime primoq. loco gignitur a radice, atque ipsius exprimit fecunditatem. At cubus proxime quidem a tetragono, sed a radice mediate est, utriusque nihil minus refert fecunditatem; Radice siquidem in semetipsa ductitata, prodit tetragonus, radicalis virtutis expressio, et velut imago quadam; ex ductu vero radice in suum quadratum, nascitur cubus utriusque expressio, et veluti quadam similitudo. Quod si spectes ordinem processionis, ut quod quadratus primo loco a radice, & secundo loco cubus, facies proculdubio quadratum immediatum radici et secundum, cubum autem mediatum & tertium, tetragonum autem proximum. Quare ibidem, processio quadam duntaxat immediata est, quadam mediatā pariter et immediata, quae autem mediatā solum, inibi non reperiri potest. Sin vero mediū naturam, cuius est ex aquo unire extrema, cubum, ut qui est radice, et quadrati secunda unio, ex aquo ab utroque dices procedere, & utriusque perinde immediatum. Porro quidnam hanc unitatis interna fecunditas Trinitate expressa, et quae in ea conspiciuntur, aliud sunt, quam Divina Trinitatis tam aperta et manifesta symbola quam quae maxime? Quid unitatem de se simplicissimo ductu gignere aequalitatem, nisi Patre summā et superexcelsam unitatem, cuiusque unius rationem deferrebant Pythagorae, de sua substantia Filium gignere sua fecunditatis expressionem con-substantialēque imaginem? Et quid aliud ductus unitatis in aequalitatem,

tem, procedere connexionem per omnia utriusque conformem, quam Patrem, et Filium sibi consubstantialē amorem, utriusque nexum, et Spiritum spirare? Sed quid, quod Trino ductu tota Unitatis pariter et numerorum fecunditas absoluitur, nisi illo superimmeso Ternario, Divinam eamq. immensam fecunditatem perfectam, absolutamq. esse? Quid item aliud innuit coincidentia radice, tetragoni, & cubi in unitate (est siquidem unitas radix, est tetragonus, est cubus) quam summam illam coincidentiam trium Divinarum personarum in natura, substantiaq. ? Nonne tetragoni a sola radice emanatio, Filium a solo Patre esse exprimit? Quid radice non ab alio esse, nisi Patrem a nullo esse? quid cubum a radice et quadrato (nec enim radix sola, solus nec quadratus cubum restituit, sed utriusque coniuncta operatio) quam Spiritum sanctum ab utroque procedere? si enim radice in se unice ducis, non habes cubum, nec magis si quadratum in se. Quid, quod ultra cubum non progrediuntur Pythagorici (adeo cubum in Numeris, velut complementum observant.) est ne id nobis argumento, quod in Divinis Tertiae persona omnium est consummatio & terminus? Quid cubum mediate a radice, & id spectato progressionis ordine, & immediate a quadrato, quam si spectes ordinem originis in Divinis Spiritum mediate esse a Patre, & immediate a Filio? sed quid hoc, nisi Spiritum a Patre per Filium procedere, tamquam Divina motio a Patre per Filium, in Spiritu sancto terminetur? Et id quidem censuere Graeci Cyrillus, Gregorius theologus, et Damascenus. Porro quod ibi est immediata processio, est item et quae mediatā pariter et immediata. mediatā autem non reperitur, quid istud distat a Sanctorum sententia, qui nullam in Divinis mediatam processionem asserunt? Et quid mediū inspecta natura, quae est ex aquo extrema unire, cubum dicere medium, & ex aquo a radice, & tetragono, atque a deo utriusque immediatum? quid inquam aliud, praeterquam quod Latini Spiritum sanctum mediam personam facientes, ab utroque ex aquo procedere asserunt? sicq. non tam in re discrepant Latini a Graecis, aut hi ab illis, quam modo & ratione differendi. Hanc autem concordiam praecclare admodum detexit Iacobus Faber Stapulensis in commentario ad Richardum adiecto.

Trinitas in Numeris.

Tres sunt prima et praecipua Numerorum unitates, Linearis, Superficialis, Corporea, quae ab eadem oriuntur simplicissima Unitate Denaria,

centenaria millenaria. namque inter numerorum sedes, locos, et positiones, quae decimo quoque loco, denariaeue distantia notantur, Denarius primus est linearis numerus, Centenarius primus planus, ut quadratus, Millenarius primum corpus, nam cubus:

Linearis Planus Solidus.
Decem Centum Mille.

Secatur item Numerus in Digitum, Articulum, et Compositum. Digitus continet simplices numeros ab Unitate ad decem. Articulus denarios, ut decem, viginti, triginta etc. Compositus utrumque complectitur, ut undecim, duodeviginti.

Digitus, Articulus, Compositus.
Est & Triplex Numerus secundum Auerroem.
Mathematicus, Formalis, Realis.
Trinitas in Musica.

Trinitate distincta est Musica. est. n. Humana, Mundana, & Instrumentalis. Mundana reperitur in Elementis, Planetis, & Temporibus; Elementalibus in Numero, Pondere, & Mensura; Planetaria, in Situ, Motu, & Natura; Temporanea, in Diebus, Vicissitudine lucis & noctis; in Mensibus, crementis et decrementis lunaribus; in Annis, Mutatione veris, aestatis, autumnii, & hyemis. Humana fit in Corpore, Anima, et in utriusque connexu. Quae in corpore, in vegetatione, secundum quam crescit, quae omnibus nascentibus convenit; in humoribus, ex quorum complexione subsistit humanum corpus, quae sensibilibus communis est; in operationibus, quae specialiter rationalibus convenit, quibus mechanica praest. Instrumentalis seu harmonia fit Pulsu, Voce, & Flatu. Omnis enim sonus editur, aut pulsu, videlicet per tympana, psalterium etc. aut voce, per fauces; aut flatu, per fistulas. Pulsus secundum Iffidorum importat potentiam Patris; Vox, Filij sapientiam; Flatus ad Spiritus sancti vivificationem bonitatem refertur.

Boetius in Musica, & Macrobius 2. natur. tria tradunt genera cantus.

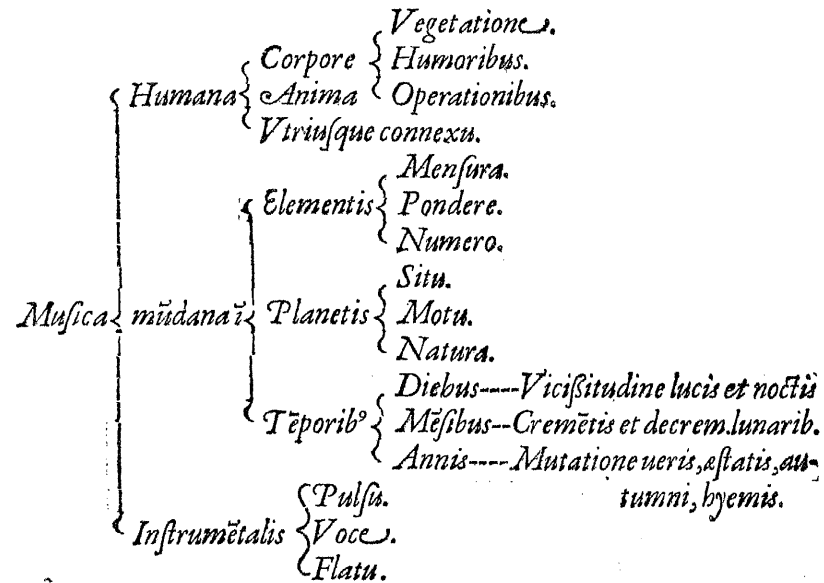
Diatonicum, Chromaticum, Enharmonicum.

Terminos item interualla continentes totidem, imam scilicet, mediam, et supremam chordam. sicut & tres symphonias continet harmonia.

Diapason, Hemiolion, Diatessaron.

Sunt & qui Musicorum genus sic diuidant. Vnum, quod carmen fingit; alterum, quod instrumentis agit; tertium, quod instrumentorum opus, carmenque diiudicat.

Hugo S.
Vid. Di-
dact. 2. 13

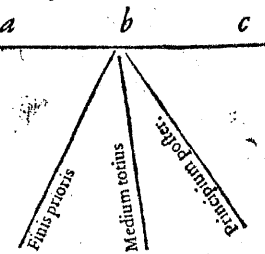

Poematum tria recensentur genera. Actiuum, in quo persona tantum loquuntur, citra omnem Poeta ipsius interlocutionem, Enarratiuum, quo semotis personis, solus Poeta loquitur. Mixtum, in quo & Poeta & persona introducta loquuntur.

Actiuum, Enarratiuum, Mixtum.

Trinitas in Puncto.

Demonstremus iam apertius quam sint Mathematica disciplina ad capescendam, intelligendamque. Diuinam Triadem exigenda. Punctum quod substantia unicum est ac insectile, quamuis re ipsa indiscretum, in secundumque sit, carens personali, realique numero, ratione tamen Trinum reperitur. Punctum enim in recta lineae medium unius quidem partis est finis, alterius vero initium, totiusque medium. Unde fit ut medio eiusmodi puncto lucidissimum insit Diuinae secunditatis, atque Trinitatis vestigium. Nam ex necessitate tres, & non plures quam tres, id punctum rationes ambit, recipit, & apprehendit. Est enim punctum b finis lineae a b. Initium vero lineae b c. totius autem lineae a b c, medium. Deesse autem illi aliqua e tribus ratio, aut quarta illi ipsi addi nequit.

Id

Id igitur punctum cum se ipsam unitate substantia, rationum vero perneccessaria Trinitate metiatur, non immerito primi Entis internas coniunctiones, atque discretionones expressisse videtur. Insunt tamen huic puncto ad extremas litteras a b, & b c, eiuscemodi rationes prapostere, contrariog. nomine. Ad mediam vero, totamq. a b c unanimi nomine ratio exprimitur. est enim prioris finis; posterioris initium; media vero, totiusq. linea medium:

Punctum prioris finis, Totus medium. Posterioris initium.

Trinitas in Magnitudine.

Tria sunt Magnitudinum interualla, Longitudo, Latitudo, Profunditas, ac tres tantum magnitudines et continua qualitates, Linea, Superficies, Corpus, quarum idem fons atque initium punctum. Linea est tantum producens, & ideo competit Patri, qui est principium, non de principio. Linea enim, secundum Philosophum, dicitur esse producens, quia est principium, a quo superficies fluit; sed dicitur esse non producta, quia licet dicatur fluere a puncto usque ad punctum, quod non est in continuo, nisi lineam ducere; non potest tamen habere a puncto aliquam quantitatem, cum punctum sit indiuisibile. Vnde linea, prout continua non diuiditur in puncta, sed in partes continuas. Corpus vero est tantum productum, quia profundum, quod est corpori proprium; fluit a superficie, alioquin idem produceretur a seipso, si in plano plures essent superficies: sed tamen dicitur corpus non esse producens, quia non intelligibilis ultra corpus alia species magnitudinis differens ab istis. Vnde profunditas siue corpus conuenit Spiritui sancto, quia ab aliquo procedit principio, videlicet, Patre, & Filio. sed nulla alia Diuina persona procedit ab ipso. Superficies autem producens, & producta est. producit enim a linea, & ipsa simul cum linea producit ipsum corpus, siue profunditatem: & ideo competit Filio, qui nascitur ex Patre: et ab eo simul & Patre procedit Spiritus sanctus.

Tria igitur

Magnitudinum interualla,	Longitudo,	Latitudo,	Profunditas;
Et tres magnitudines,	Linea,	Superficies,	Corpus;
Representantes	Patrem,	Filium,	Sp̄m sanctū.
Corporis superficies trina,	Plana quidem,	quorum nulla superficies	alte-

alteri supereminet, ut superficies mensa superior; Concaua, ut interior vasis pars; Conuexa, ut vasis pars exterior.

Apud Geometras tres sunt Angulorum recti linearum species:

Rectus, Obtusus, Acutus.

Hic Trinis lineis eodem puncto coniunctis clauduntur. Rectus medius et aequalis est; Obtusus, & acutus extremi; hic, recto minor; ille, maior.

Anguli rectilinei	{	Obtusus,	Rectus,	Acutus,
		Maior,	Medius,	Minor.

Trinitatis effigies in circulo.

Figura circularis representat Trinitatem, quia Deus est circulo similis. Dicit enim Mercurius Trismegistus, quod Monas gignit Monadem, & in se suum reflectit amorem. Vnus enim pater unicum generauit ante secula Filium, cum quo etiam simul ab aeterno spirat Spiritum sanctum, qui est nexus, et amor amborum. Nam Deus Pater ab aeterno se profecto intelligit, et intelligendo se diligit, quam dilectionem extra se ad alium non extendit, sed in se reflectit, quia ad intelligentem, & intellectum, ad Patrem, & Filium, a quibus procedit ipsa dilectio, admodum circuli in seipsum reflectit. Quare interrogatus idem Trismegistus quid esset Deus? respondit: Deus est sphaera intelligibilis, cuius centrum est ubique; circumferentia vero, nusquam. Nam quia Deus corpus non est, nec etiam esse potest, eo quod summe simplex est; quia omne perfectissimum oportet esse simplicissimum, eo quod posterius componentibus sit omne compositum; ideo ad differentiam sphaera corporalis dicit esse sphaeram intelligibilem. vnde in centro, quod est quid minimum et simplicissimum, circumferentia comparatum, Diuinam simplicitatem intellige; sed per circumferentiam, quae est maxima, immensitatem Diuinam accipe. Est ergo sensus descriptionis praedictae: Deus est sphaera, id est, principio carens et sine, multo magis quam circulus siue sphaera, ut sic eius notetur aeternitas; intelligibilis, ut notetur eius immaterialitas; cuius centrum, id est, indiuisibilis et simplex essentia ubiq. tota est. sed circumferentia eius, id est, eius immensitas nusquam est, quia a loco comprehendi non potest. Etiam Deus est sphaera, cuius centrum id est, Pater, est ubique per suam potentiam; Circumferentia vero, id est, Sapientia, & Filius Dei, nusquam, quia capi nequaquam potest, & vniuersa circumplectitur, ut in Ecclesiastico cap. 4. legimus: Gyrum cali circuiui

K ij sola

folia, & in profundum abyssi penetraui: relatio vero mutua utriusq; centri, videlicet, & circumferentia spiritus, & amorem reciproci præsignat.

Trinitas in præca theologia.

Prisci Theologi tres præcipue Deos venerabantur, Iouem, Neptunum, & Plutonem, Saturni, et Rheæ filios, quibus vulgatum est, calum, maria, & infera regna paruisse. Nam post Saturniam unitatem, id est, intelligibilis mundi unionem intra se omnia implicantis, tres in partes sensibilem mundum partiti sunt, caelestem regionem, Ioui; subterraneam, Plutoni; mediam vero, Neptuno adscribentes. Trifidum præterea fulmen Ioui; Tridentem, Neptuno; Tricipitem cerberum Plutoni tribuere. In quibus Ternarij numeri seruata est ratio. Tres namque fratres, tria regna, tria diuersa sceptrâ habent. et hæc trifariâ disposita. Triplicem, n. cuspidem, fulmini; tres dentes, fuscina; tria cerbero capita dederunt. Adhuc etiam tres scelerum ultrices furie Alecto, Tethysphone, & Megeera. Tresq; humanum sensum perturbantes Harpia, Aello, Ocypte, Celeno. Tria denique fata, Clotho, Lachesis, Atropos, in quorum manu mortalium omnium vita posita est, eidem Plutoni destinata sunt. Sed quo tendit huius numeri tam diligens obseruatio? nempe ut unus omnes, et omnia idem habeantur & sint, quod ipsius Diuinitatis communitio, omnes enim Dii habitati sunt, & idem omnibus nomen probabile reddit. Enimvero, quem celo regnare putarunt Iouem supremum omnium maximum vocauerunt, hinc trita illa apud antiquos Oratores præfatio, Iupiter Optume Maxime: sic enim ordiebantur. Neptunum vero secundum Iouem appellari Papinius his verbis ostendit.

-----dextramq; secundi

Quod superest complexa Iouis.

Aeneid. li. 4. Plutonem denique Stygium Iouem dici satis constat apud Virgil.

Sacra Ioui stygio quæ rite incæpta parauit
Perficere est animus.

Iupiter igitur cali rex, Iupiter maris arbiter, Iupiter inferum rector est. Porro omnibus his locis unum regnare, & unum esse Iouem, non aliud præfert, quam unum esse Deum, ac tres, quamuis distinctos, unum atq; idem habere numen, & in unam coire potestatem. Tres item Deos, Iouem, Neptunum, & Mercurium, dissimulata persona sua magnitudine ad senem quendam Hyreum, ante casam suam stantem venisse canit Ouidius in. Fastis. Fuit hic hospitalis, & ter giuer sant es in tecta sua ducit,

Lib. 5.

ma-

maest at bouem, & igni torret, pascitq; eos pro præsentis sua fortuna. Tandem ubi Deos esse senex agnouit, communicati hospitij loco filium ab ipsis Dijs, cum ab uxore sterili tollere non posset, exorauit. Poeticum nempe hoc a tribus Angelis ab Abraham hospitio susceptis, detortum videtur. Mirabile vero quod de Serapidis sorte fertur, qui consultus quisnam eo esset beator, hoc disticho respondisse fertur.

Πρῶτα θεός, μετέπειτα λόγος καὶ πνεῦμα σαωαυτοῦ;
Σύμματα δὲ τρία πάντα, καὶ εἰς ἐνὶόντα.

Principio Deus est, tum Verbum, his Spiritus vna est.

Congenita hæc trina sunt, cuncta hæc tendentia in vnum.

Quid de Plotino? cuius etiam liber est de tribus substantijs, siue personis, in quo primum statuit æternum illud atque perfectum, quod secundum generauit, & mentem æternam itidem & perfectam. Alio in loco Patrem mentem nominat, sed ab eo manasse Verbum, a quibus condita sunt vniuersa. Ita enim ait in principio libri de prouidentia: Itaque a Mente ipsa, et ab eius Sermone natum hoc vniuersum, et digestum est. Porphyrius hæc principia ponit Patrem, & Filium, quem Græce appellat paternum intellectum: quod, quamuis in tenebris, videntur tamen Poeta attingisse, cum Mineruam suam διὰ τοῦ νοῦ faciūt, sine matre, de illius vertice ac capite productam sapientiam ipsam. Sic Zoroaster & ceteri Magi tres ponunt præcipuos mundi principes, et trium ordinum dominos, Oromasim, Mithrin, & Arimanin, quos Plato vocat Deū, Mentem, et Animā. Dei enim excelsi proprium est unitas, Mentis vel sapientia, ordo, vel pondus; Anima autem vel Spiritus, mensura & motus. Tres item Deorum ordines ponit idem Plato, non dignitatis tantum maiestate interpretatos abiunctosq; sed & locorum intercapedine, hi sunt Dii, Dæmones, Heroes. Dii excelsissimum locum tenent, Heroes infimum; Dæmones, medium. De quibus lib. de legib. 4. & in Epinomide. Et Aug. in Ciuit. Dei lib. 8. cap. 14. Iam vero libro de legibus 6. Plato noster præcipuam orbis arcem consecrat Vestæ, Ioui, Palladi: ut intelligeremus in Diuinis tres omnium fontes existere. Vestam quidem essendi fontem, Iouem uiuendi, Mineruam intelligendi. Sic Socrates Deos tres posuit imitatione Pythagoræ, licet Plato eo modo scripserit, ut inter manifestum atque occultum sententiam suam calauerit, non inuidia quidem neque maliuolentia, sed rerum dignitate commotus, sciens per se bonum vestigari nullatenus posse, Prophetæ regio dicente: Nubes et caligo in circuitu Dei. Te-

Fusebius d.
præp. euā.
lib. 14. 2.

Plal. 96. 17

ne-

Psal. 64.

nebras posuit latibulum suum. Et alibi: Te decet silentium Deus in Sion. et si Septuaginta interpretes pro silētio hymnum transulerint, significans omnem ratiocinandi, omnem intelligendi facultatem feriari oportere, quando postrema rerum cum Auctore copula sit. Cum nec amicus Dei Moyses Diuinā faciem videre potuerit: sed ex quinquaginta portis, que nos ad Diuinorum cognitionem introuertunt, dumtaxat per quadraginta nouem accesserit, ut asserunt Sapientes Hebræorum. Sic Pythagorici scientes neque Angelum, neque Hominem immensitatis Diuinæ profundum scrutari posse negationibus submixi propius ad summum bonum accedere debant. quod si aliquando affirmationibus uterentur, eas semper intelligebant ad res habere comparisonem. Quare dicentes Trinitatem rerum omnium esse mensuram, nil aliud intelligi volebant, quam per se bonum esse principium, medium, et finem. Quod et uaticinatus Orpheus Iouem principium, medium, et finem uocauit uniuersi. Summus etenim ille Auctor creat primo singula, mox rapit, ac denique perficit. Uniuersa enim ab illo perenni fonte effluunt, dum nascuntur; deinde in eundem refluant, dum originem illam suam repetunt; postremo perficiuntur ubi in suum redierint principium.

Trinitatis symbola in Homine.

Agnel. lib. de ratione fidei.

Tria etiam sunt in Homine inuisibilia, et indiuisa, et in unum conglobata, et uirtutis efficacia redundantia; Vox genitrix uerbi. ex uerbo simul cum uoce procedit efficacia, qua facit alterum consulem fieri, alterum trucidari. Sunt autem ista tria, Vox, Verbum, Efficacia, unum. qui enim fieri potest, ut diuidas uocem, a uerbo; et efficaciam a uoce, et a uerbo? Vna itaque est in his subsistendi potentia, Uoce, Uerbo, Efficacia; Tres uero persona.

Caro. Bou. de sensib. cap. 26.

Anima nostra in Trino residet Orbe, Trinisque inuestita, et circumuallata est orbibus:

Intellectuali	} seu	Proprio,
Vocali		Corporeo,
Scripto		Mundano.

Est in Anima ignis interior Orbis, quo essentia anima exprimitur;
Aer, orbis secundus intellectualibus notionibus plenus;
Aqua, orbis tertius uocibus refertus;
Terra, orbis ultimus scripturis plenus.

Anima

Anima in interiori orbe, scilicet in igne, est, sed nihil agit;

In secundo orbe, scilicet aere, intelligit;

In tertio orbe, nempe in aquis, loquitur.

In quarto, uidelicet terra, scribit.

Est itaque tantum unum, sed Triaprofert. nam unica illi est simplicissima adest essentia; sed Trimipara, triumue specierum secunda,

Conceptuum, Vocum, Scripturarum.

Anima est Triplex circuitus, quia respicit Deum. seipsam considerat. a causis rerum ad effectus descendit, rursumque ab effectibus ascendit ad causas.

Eadem Anima tribus speciebus pascitur, et eruditur:

Sensibili,	} nempe a	Mundo,
Imaginaria, siue phantastica		Corpore,
Rationali, siue intelligibili		Seipsa.

Mundus enim sensibilem mittit, vibratque speciem. Corpus imaginationis speciem, ut spectrum anima presentat, proponit, et offert. Rationalis species est in anima subsistit, et ab anima anima presentatur; et in hac sola consistit hominis scientia, eruditio, et consumatio.

In Anima, qua ad imaginem Dei facta legitur, est ipsa substantia incorporea rationalis, in qua nunc intellectus et uita est: et quod est in anima substantia, hoc intelligatur, si dici fas est, in Trinitate persona Patris. quod autem est in anima, uirtus et scientia, hoc intelligatur in Trinitate filius, qui est Dei uirtus, et Dei sapientia. Et quod in anima uiuificandi proprietates, hoc et in Trinitate intelligatur Spiritus sanctus, per quem uiuificandi opus multis locis predicatur impleri, sicut ait Petrus Apost. in epistola prima: Mortificatos carne, uiuificatos autem spiritu: item Apostolus: Littera occidit, spiritus autem uiuificat. Et in Euangelio Dominus ait: Spiritus est, qui uiuificat. nam caro non prodest quicquam. Hac autem qua diximus tria singulariter sequestrata nullatenus inueniuntur, quamuis intellectus noster ea distincta possit aduertere: sed ita naturaliter sunt unita, ut dum unum horum se obtulerit, simul tria semper occurrant.

Anima,	Pater,
Virtus, et scientia	Filius,
Uiuificandi proprietates	Spiritus sanctus.

Ex his, qua in nobis sunt, ea, qua supra nos sunt, intelligimus atque imagina-

Cassio. fen. in psal. 50.

1. Pet. 3.
2. Cor. 3.
Io. 6.

ginamur, In nobis enim & Mens est, & Sermo, & Spiritus. Hac autem tria inseparabilia sunt, & equalia. Et quidem Mens sermonem impatiibili modo gignit. Sermo autem sine spiritu ex mente progredi nequit. Ita fit, ut quamquam in nobis tres sunt hypostases, unus tamen homo sit iuxta id, quod in Tribus personis intelligitur, eo quod Mens & Sermonem, et Spiritum habeat. Eodem modo Pater, Filius, & Spiritus sanctus tres quidem personae inseparabiles, unus autem Deus. Et Pater citra passionem Filium generat, Filius rursus sine spiritu non est.

Mens	Sermo	Spiritus,
Pater	Filius	Spiritus sanctus,

Est item anima nostra una persona, anima vero producit sermonem, et ecce sermo; alia persona anima producit spirationem, & ecce spiratio alia persona, sunt ergo quasi personae tres, Anima, Sermo, Spiratio. Anima est ad Modum Patris; Sermo anima, ad modum Filij et verbi Dei; Spiratio anima, ad modum Spiritus sancti. Quemadmodum enim anima est ingenta, ita Deus Pater ingentus est. Et quemadmodum sermo generatur ab ipsa anima, ita et verbum Dei a Patre generatur. Et quemadmodum Spiratio ab anima & sermone, ita Spiritus sanctus a Patre, Filioque procedit. Anima, Sermo, et Spiratio, anima una et non tres: ita & Pater, Verbum, et Spiritus sanctus unus Deus, & non tres. Inseparabilis anima, & sermo, & spiratio, una anima & non tres. Inseparabilis Pater, Verbum, & Spiritus sanctus. Inuisibilis Anima, inuisibilis et Deus.

Anima	Sermo	Spiratio.
Pater	Verbum	Spiritus sanctus.

& sicut Deus est, vivit, & sapit, ita Anima secundum suum modum est, vivit, & sapit.

Unus est Deus, est & Unitas in Anima, quia non ex partibus, ut corpus, composita; sed est simplex natura, et immortalis essentia. Deus semper ubique totus est in toto orbe, & totus in qualibet parte, uniuersa viuificans, & gubernans, ut in Actis scribit Lucas, dicens, quod in eo vivimus, mouemur, et sumus, ita in orbe suo, id est corpore ubique tota in toto, & tota in qualibet parte corporis est anima, illud viuificans mouens, & gubernans. Neque enim in maioribus sui corporis membris maior, & in minoribus minor; sed in minimis tota est, & in maximis tota. Et haec est imago Unitatis omnipotentis Dei, quam anima habet in se,

Aug. lib. 8
cognitiōel
uerq̄ uirg.

Cap. 17.

in se, quae etiam sanctissima Trinitatis quandam aliam habet imaginem. Est enim Deus memoria, quae sui, et omnium quae sunt, meminit, quae Pater nominatur, ex qua intelligentia nascitur, quae & cuncta quae sunt, intelligit, quae Filius nuncupatur, ex utraque dilectio procedit, quae se, & uniuersa quae sunt, diligit, quae spiritus vocatur. Ad huius Trinitatis imaginem Anima conditur, dum ei Memoria, Intellectus, ratio Dilectionis indicitur. Praetitorum namque meminit, Inuisibilia intelligit, Mala respuens, bona diligit.

Anima potentia tres sunt, Intellectus, Voluntas, Memoria, quae in una sunt anima, quemadmodum Pater, Filius, Spiritus sanctus in una Diuinitate. nam sicut ex Patre generatur Filius, & ex Patre filioque procedit Spiritus sanctus, ita ex intellectu generatur Voluntas; & ex his item duobus procedit Memoria, sicut facile a quolibet Sapiente intelligi potest. nec enim anima perfecta potest esse sine his tribus, nec horum trium unum aliquid, quantum ad suam beatitudinem pertinet, sine alijs duobus integrum constat. Porro sicut Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus est, nec tamen tres sunt Dij, sed Deus unus personis excellens tribus: sic et anima Intellectus, anima Voluntas, anima est Memoria; nec proinde anima tres in corpore uno, sed anima prorsus una, dignitate insignis triplici. Est itaque anima una, & indiuisibilis substantia sine sui diuisione trina, discretam in Intellectum, Voluntatem, et Memoriam. Intellectus non est memoria, nec voluntas. Memoria non est intellectus, nec voluntas. Voluntas neque intellectus, neque memoria. Sunt tamen hac inuicem correlatiua, aquata, & similia; una in super eademque anima substantia. Quare in his tribus Diuinam imaginem gerit in sua natura noster interior Homo, & ex his quasi excellentioribus anima dignitatibus iubemur Deum diligere, ut in quantum intelligitur, diligatur, et quantum diligitur, semper in memoria habeatur. Quod enim apud Matth. c. 22. iubemur diligere Dominum ex toto corde nostro, ex tota anima nostra, et ex tota mente nostra, sic accipiendum ex toto intellectu, ex tota voluntate, et ex tota memoria.

Tria sunt in Homine, Esse, Nosse, Velle. Sum enim, & noui, & volo; sum sciens & volens; et scio esse me, & velle ut sim; & volo esse & scire. In his tribus quam sit inseparabilis vita, & una vita, & una mens, et una essentia, quam denique inseparabilis distinctio, & tamen distinctio, videat qui potest.

Aug. 8
ritu & ani
ma.

August. 8
creatione
primi ho-
minis.
Primasius
in Apoc.

Aug. lib.
consect.

Est in

Aug. in ci-
uit. lib. 11
cap. 26.

Est in Homine alia Dei imago, nam & est homo, & suum esse no-
uit, & suum esse & nosse diligit.

August. d
Tri. lib. 9.
cap. 4.

Potest & alio modo distingui Trinitas in Anima: Mens, No-
titia eius, & Amor tria sunt. Mens nouit se, & amat se, nec ama-
re se potest, nisi se nouerit. Duo autem sunt Mens, & Notitia
eius. Duo item sunt Mens, & Amor eius. Cum ergo se nouit mens
& amat se, manet Trinitas, videlicet, Mens, Amor, Notitia.

August. d
Tri. lib. 14
cap. 7.
Pct. Lom.
sent. 1. di-
st. 3.

Hæc autem tria, cum sint à se inuicem distincta, dicuntur tamen
esse unum, quia in Anima substantialiter existunt. Ecce iterum
mens intelligit se, diligit se. hoc si cernimus, Trinitatem cerni-
mus. Mens rationalis est una, & de se generat intellectum una
unum; quem nonnunquam dum conspicit quam subtilis, quam ve-
rius sit, & quam iucundus, mox diligit eum, & sibi complacet in
ipso. Considera ergo tria hæc, Mentem, Intellectum, Amorem.

De Mente nascitur Intellectus; de Mente pariter & Intellectu
Amor oritur; de sola Mente Intellectus; quia Mens de se gignit
Intellectum; Amor vero nec de sola Mente, nec de solo nascitur In-
tellectu, sed ab utrisque procedit. sicut Pater generat Filium, à Pa-
tre, & Filio procedit Spiritus sanctus; sic Mens generat Intelle-
ctum, à Mente & Intellectu procedit Amor. Amplius, sicut Mens,
Intellectus, & Amor unum sunt, sic Pater, Filius, & Spiritus san-
ctus unum sunt. Tres unum sunt, quia in Tribus personis est una
substantia. Tres unus non sunt, quia ille, qui genitus est, non potest
esse ille, à quo genitus est. neque item ille, qui à gignente, & geni-
to procedit, ille esse potest, qui est gignens, vel genitus. Quare
inexpugnabili veritatis ratione cogimur in Deitate personarum, Tri-
nitatem, & Vnitatem cognoscere substantie.

Tres sunt partis Anima principis operationes, quas Anima
etiam extra corpus, absque organorum adminiculo; vel etiam à
corpore segregata, post mortem potest exercere. Eas Philosophi
vocant mere animales operationes, quia sine corpore, vel extra
corpus à sola Anima queunt effici. Ipse sunt tres Anima rationalis vires:

Intellectus, Affectus, Voluntas.

quarum dua posteriores recte etiam appetitus intellectiuus appellantur.
Et sic est quidam anima motus, quo localiter anima mouetur, etiam ex-
tra corpus & a corpore separata, quo moueri oportuisset animam. Her-
mothæi

mothæi (Clazomenij verum fuisse ipsam extra corpus errare in longinqua
confuisse, ac inde redire in corpus. qualem fingit & Diuinus Plato in
fine de Repub. Socrat. de anima Heri Armeni genere Pamphili, qui, cū
duodecimo post mortem die in rogo fuisse positus, reuixisse dicitur. Hoc
motus non organico mota, & regressa sunt anima suscitatorum, puta La-
Zari quadriduum iam mortui. Tali motu feruntur iam beatorum, &
damnatorum anima, sicut & appetunt iam affectu, vel appetitu intelle-
ctiuo, non organico. Plato ex Timæo Locrensi, & ceteris Pythagoricis
tres enumerat anima partes, siue potentias in anima coniuncta corpori;
Irascentiam, quam statuit in corde; Concupiscentiam sub medio septo, in
iecore, & splene; Rationem in cerebro, tamquam in arce mandatricem
operum (ut inquit Claudianus) prospecturamq. labori. Eadem scribit
D. Athanasius, cum ait: Habet anima tres partes, Rationem, Animo-
sitatem, Appetitum. Atque per partem quidem F rationalem, Deum di-
ligit; per Animositatem vero, demonibus irascitur, & se se strenue ad-
uersus eos gerit; et per partem Appetitiuam, appetit aterna bona.

Anima rursus in tribus corporis partibus suam habet sedem. Sicut
Solis radius unum aliquem locum occupat, & in domum penetrat, illu-
minat vero totam domum; pari analogia anima in tribus corporis par-
tibus residens, totam domum corporis viuificat. Habet porro anima se-
dem suam, secundū Peripateticos in corde; secundum alios, in posteriore
parte capitis, qua caua vocatur, & in basilicis seu regijs venis. In his tri-
bus corporis partibus habitat anima. quare si cor vulneretur; aut ex ba-
silica vena aliqua multum sanguinis effluat, aut si caput ac cerebrum ca-
datur, vel gladio secetur et abscindatur, statim a corpore secedit anima,
& mortuum corpus relinquit. In istis porro tribus partibus anima sedem
habens, in totum corpus vitalem suam potentiam distribuit.

Omnium operationum initium est Virtus, ut astruit Auicenna do-
ctrina sexta, sen prima, primi canonis. hæc etenim abiuncta, abscissaue
nulla prorsus erit operatio. Virtutum apud Medicos tria numeran-
tur genera, Vitalis, Animalis, Naturalis: mysterium quidem Di-
uina Trinitati simile. Nam sicut Deus vnus, Trinus, ac perfe-
ctus vniuersa complectitur, implet, fouet, superexcedit, & am-
bit; ita & anima tribus hisce viribus per totum insinuat corpus,
non quidem locali extensione, sed interusione vitali. Natura-
lis virtus ab hepate in animali, & dicitur Anima vegetatiua,

L vege-

Plato de
Repub. lib.
10.

Atha. lib.
de finit.
Philo Iu-
dæus alle-
ge r. lib. 1.
Aug. i Ci-
ui. lib. 14.
c. 19.
Martianus
Capella.
Sedes in
aia tring.

Vires in
aia tring.

sentia Humanitatis, ab Humanitate exoritur substantia inaequalitatis. Inaequalitas autem per equalitatem subsistit. Quare in essentia Humanitatis est Vnititas, a qua equalitas. Video vos diuisos, & ab inuicem separatos, sed diuisio seu separatio procedit a pluralitate, et inaequalitate. quare in essentia Humanitatis reperitur id, in quo subsistit diuisio, quod procedit ab Vnititate & equalitate, & id est connexio. Quare habemus in simplicissima essentia Humanitatis. Ex qua, per quam, et in qua Homines id sunt quod sunt, propter quod nisi Humanitas vnitritina esset, per ipsam Homines esse non possent.

Etiam ex tribus personis manuducimur ad Diuinam Trinitatis inspectionem, et contemplationem. Non ita dicimus esse plures Humanitates, sicut plures homines; sic non idem est Humanitas & homo, sed idem est Deitas, et Deus, propter simplicissimam essentiam Diuinam; unde sicut non sunt plures Deitates; ita nec plures Dij, & non sunt nisi tres personae in Humanitate, videlicet: Ego, tu, ille, unde vere dicere possum.

Ego sum, homo, Tu es homo, Ille est homo.

Et sunt tres illae personae eiusdem Humanitatis. Unde igitur haberent hoc tres illae personae, nisi Creator Deus esset simili modo Trinus in personis, et Vnus in essentia? Potest igitur Deus dicere:

Ego sum Deus, Tu es Deus, Ille est Deus,

eiusdem Deitatis. & non sunt tres Dij; quia non sunt tres Deitates; sed sunt vnus Deus, quia vna Deitas, quae Deus. Certum est tres personas in vnititate non esse vnitatem, seu singularitatem; & tres personas in numero non esse nisi numerum & pluralitatem. Et veraciter dicimus tres esse diuinas personas vnitatem, non in numero; & tres humanas personas in numero dicimus, ideo plures homines.

Trinitatis vestigiū in humana specie, siue in hominis creatione.

Humana species tantum vna est, Trino tamen actu a Deo substantiatim condita atque perfecta. Adam primus homo, & per se a nullo; Eua ex Adam, ab vno; Abel ex Adam & Eua, ab vtroque. Grego-
Naz. Theologia lib. quinto Adam quid erat? Figmentum Dei. Tu quid Eua? sectum quiddam ex figmento. Quid autē Seth? Vtriusque proles, non idem autē Figmentū, Sectū, et Genitū, sed eiusdem substantiae. hanc Iohānes
Silua tractatus de beneficio: Moriente aliquo campana debent pulsari, pro Muliere quidem bis, pro eo quod ipsa inuenit alterationē. primo enim fecit hominem alienum a Deo; quare secunda dies nō habet benedictionē.

Pro

Pro viro vero ter pulsatur, quia primo inuentus est in nomine Trinitatis primo enim formatus est Adam de terra; deinde Mulier ex Adam postea homo creatus est ab vtroque. Et ita est ibi Trinitas. Protulit igitur Diuina Mens primo humani generis Actum, Virum: Deinde ex Actu Potentiam, id est, Mulierem, eduxit: Tertio ex ambobus extremis actu, scilicet, & potentia, viro & muliere, eorum medium, amborum scilicet, Filium; proferrī voluit, per quem Humana species trinum, totum perfectumque esse naturaliter est adeptā. Mitto tria hominum genera apud Platonicos Marem dico, & Feminam, tertium ex vtroque compositum, cuius integra cuiusque hominis species atque rotunda, dorsum, & latera circum habens, manus quattuor, & paria manibus crura, vultus duos, masculinum genus Sole genitum dicentes, femininum terra, Luna promiscuum. Tripartita sunt hominis bona Vtilia, Honestā, & Delectabilia. Vtilia, sunt corporis bona, naturalesque corporis necessitudines, ut vestes, cibus item & potus, sine quibus saluari nequit humanum corpus. Honestā vero bona sunt disciplina omnesque Virtutes, quae propria sunt animi bona. Delectabilia autem sunt sine quibus esse quidem potest animalis corpus, hilaritatem tamen & iocunditatem praestant, ut varij flores, et vnguenta, Quo sit ut hominem partiamur treis in parteis. Corpus, Animam, Totum, ut bona Vtilia referantur ad corpus, Honestā ad animum, Delectabilia ad compositum. Alia quippe sunt corpori propria; alia Animo; alia Vtrique communia, quae composito sunt propria. Corpus per se deorsum ad inferiora rapitur. Anima suapte natura ad superiora tollitur, Compositum vero nexus est, et amor vtriusque, quo continentur ambae partes in medio. Itaque alia sunt bona ob quae disquirenda deprimitur deiciturque corpus in mundum. Alia vero quorum amore oblita nesciaque corporis anima, sese quodammodo illius claustris exerit tallitque pro viribus ad Sydera. Alia denique sunt, quae vtrique parti epithalamium siue hymenaeum canunt, quibusque coercentur in medio, copulantur inuicem, coeuntque in toto.

Erit igitur trina rerum positio seu susceptiua potentia & locus,

Corpus, Anima, Mundus.

quod vniuersa hominis bona sint, vel in Corpore, vel in Anima, vel in Mundo, tamquam in potentia; in subiecto, et in continenti loco.

L iij Tri-

Plat. Sym-
pohq.

Plato d' le-
gib. lib. 4.

cali, ut Arcticus et Antarcticus, vel a causis, ut Tropicus aestivalis, Tropicus hyemalis, siue hybernus, et Aequinoctialis; sub hoc enim decurrente Sole sunt aequinoctia; sub illis solstitia.

DE NUMERO VI.

Senarius Numerus, siue spectes mysticos sensus in sacris voluminibus, siue quae ab his scribantur, qui de numeris philosophantur, uberrimam segetem ad contemplandum suppeditat. Moyses enim diuino spiritu afflatus admirabilem hanc rerum uniuersitatem a summo Architecto Sex diebus exaedicatam scribit, non quod Opifex Verbum Dei que Filius, cui intra momentum suppetit facere, quae velit, tempore indigerit ad eam constituendam. Credendum est enim Deum uniuersa simul dicto citius effecisse solo voluntatis nutu. Sed numero usus est, quod ea quae sunt ordinem requirant; ordo autem numero continetur. namque ordo plurium rerum est; quae uero plura sunt, aliquem numerum habeant necesse est. Cum autem Omnipotenti Deo liberum esset uniuersa simul ordinare, sicut et creare, quod opificis finiti sit ordinatio, infiniti creatio; ostendit per ipsum quidem licere infinitum esse, sed rebus ipsis haud concedi, ut summam perfectionem, quae est Unitas, assequerentur. Quamuis enim pro natura corporea perfectus sit mundus, absoluta tamen natura non est omnino perfectus, cum, propter materiam, informia patiatur, vel deformia; propter dimensionem, virtutis subeat defectum, diuisionemque expectet, si diuisor accesserit; ob compositionem, dissolutioni sit obnoxius; ob partium repugnantiam, machinetur malum; propter motum, pra se ferat indigentiam, priuationemque patiatur admixtam. Beneficus autem cum sit Deus, non pro magnitudine sua benignitatis, quae immensa est, ac infinita, sed pro uiribus accipientium beneficia confert. Non est uero mundus tam natura sua ad accipiendum beneficium dispositus; quam Deus ad conferendum. Namque huius uires omnium praestantissima sunt. At illius infirmitas impar est eorum magnitudini, penitusque succumberet, nisi Deus apte, quod cuiq.

D. Ambr.
pist. 39.

cuique conueniat, uiribus cuiusque metiretur. Argumento est Moyses Dei amicus, et mysteriorum interpres, qui, dum simplex Deum his uerbis deprecaretur: Ostende mihi te ipsum, sibi dictum audiuit: Ardorem discendi probo, ut meretur. Ceterum quod petis neminem natum impetrare fas est. tibi tantum largiar quantum conuenit. Neque enim quidquid ego dare possum facile, id et homo potest accipere. Apostolus item: Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Non quod ad mensuram spiritum, et gratiam tribuat Deus, cuius beneficentia nullis terminis circumscribitur; sed quod iuxta mensuram uasculorum infundat liquorem, tantum muneris largiens, quantum potest ille, cui donatur, accipere. Quare licet D. Lucas de Apostolis scriptum reliquerit, quod repleti fuerint Spiritu sancto: hoc tamen secundum mensuram uasculi intelligendum est. Quomodo enim, uerbi gratia, si dicere uoluerimus: hac uasa sunt plena uino, non statim equali mensura sint plena, indicabimus, si quidem aliud sextarium, aliud amphoram eapere potest: et tamen est secundum mensuram suam utrunque completum. Ita fere mundus perfectus est. at perfectionis summam, quae in unitate consistit, assequi non potuit; sed ad secundum declinauit perfectionis gradum, qui in senario constitutus est, quod hic lege natura generationi sit aptissimus. Numerorum enim, qui oriuntur ex unitate, iste primus omnium perfectus est, quippe qui suis partibus aequetur, et ex eisdem plene expleatur, ex ternario nimirum, qui est illius dimidia pars, et ex binario, qui est tertia, et ex unitate tandem, quae est sexta. quae partes omnes ductae in summam, Senarium conficiunt. Pars autem in hac numerorum contemplatione illa est intelligenda, quae aliquoties sumpta, totum conficit, et quae quot a sit, dici potest; sicuti est dimidia, tertia, quarta, et deinceps ab aliquo numero denominata. Neque enim exempli gratia, quia in nouenario numero, quattuor est aliqua illius pars, ideo dici potest quot a pars eius sit: unum autem dici potest quot a pars sit, nam nona eius numeri est; sic tria, nam tertia pars eius sunt. coniuncta uero ista binæ ipsius partes, nona scilicet, et tertia, id est, unum, et tria distant à tota summa eius, quae nouem est. sunt enim quattuor. Itemque in denario, quaternarius est aliqua pars eius, sed quot a sit haudquaquam dici potest. unum autem dici potest quot a pars sit, quia illius est decima pars. habet et quintam denarius, quae sunt duo: habet et dimidiam, quae sunt quinque. Sed haec tres partes eius decima, et quinta, et dimidia, id est, unum, duo, quinque, si-

Philo Alex.
Exho. 33.

Ephes. 4.

Act. 2.

Quia simul

mul ducta, non complent decem. sunt enim octo. Duodenarij contra partes in summam ducta, ipsum superant. habet siquidem hic numerus duodecimam, quod est unum: habet & sextam, quae sunt duo; & quartam, quae sunt tria: habet tertiam, quae sunt quattuor: habet et dimidiam, quae sunt sex. sed huius partes maiorem summam colligunt, quam sit ipse duodenarius. Nam omnis hic cumulus, unum, duo, tria, quattuor, & sex, redundat in sexdecim, maiorem utique summam, quam sint duodecim.

Primus igitur omnium Senarium partibus suis in summam reductis perficitur. quare non incongrue generationi, nuptijsq. sacer dicitur, quod eius partes simul collecta, ipsum, ut diximus, gignant, similemque reddant genitum genitori. Præterea cum mundus creaturarum omnium absolutissimus in seipso complexurus esset generationes à binaria copula, ut in se contineret, tum proferentis masculi, tum femina gignendam speciem susceptura, necesse fuit ex hac copula Senarium componi perfectum numerum. Nam cum in rebus masculus censeatur numerus impar, sicut par femina, imparium autem principium sit ternarius, parium binarius: mascula, feminaque natura Senarius prædictus dicitur, cum ex ambarum viribus constet, ac utriusque sexus admixtione conficiatur. Exstat Clementis Alexandrini hæc disertè scribentis Stromatum primo, de duobus mundis auctoritas: Unde quidem mundum novit barbarica Philosophia, qui percipitur intelligentia, alterum sensibilem; illum quidem archetypum; hanc imaginem eius qui dicitur exemplar: ac illum quidem attribuit Unitati; hunc vero nempe sensilem Senario. Coniugium siquidem apud Pythagoricos vocatur Senarius, ut qui genitalis sit numerus. Idem alibi: Senarium, inquit, Genesi ac Nuptijs accommodare probant Pythagorici. Gomon nempe coniugium appellant, quod ex utriusque sexus mixtione conficiatur. Nam sicuti coniugium ex masculino generatur, & femina: pari modo Senarius ex impari quidem ternario, qui masculus est, ex pari que binario, qui femina, procreatur. Clementi assentitur Martianus Capella hunc numerum tribuens Veneri, quæ iccirco forte mater Harmonia dicitur, quod Senarius fuerit primus harmonia genitor. nam per primum motum, hoc est, binarium collatus, 12. facit, inter quos duos numeros duo medijs inveniuntur, id est, 8. & 9.

Por.

Porro 12. ad 6. gignit dia pason Symphoniam; 9. ad 6. gignit dia pente; 8. ad 6. dia tessaron producit. Constat præterea Senarius ex proportione dupla, quam intra se proxime continet. ea est 4. ad 2. qui simul iuncti numeri Senarium conficiunt. quod in ceteris numeris vix poterit reperiri, nisi in quibus servata fuerit natura Senarij, ut sunt duplus, triplus, quadruplus, aut quadratus eius, & similes.

Est igitur Senarius resultans exdupla proportione, quæ dia pason conficit omnium consonantissimam. Quare ad huius visibilis mundi fabricam nec consonantior, nec perfectior reperiri numerus poterat, quam Senarius, in quo Summus Artifex Deus sua perficeret opera. Neque enim Senarius sacer, ac perfectus perhibetur, quod hoc dierum numero condita sint uniuersæ rerum species, ut opinatus fuerat Gulielmus Hamerus, secutus Gregorium Pontificem summum lib. 35. cap. 20. moral. sed ea de causa sex diebus Deus opera sua perfecit; quia Senarius perfectus est, ac sacrosanctus. Itaque etiam si ista non essent, ille perfectus esset. nisi autem ipse perfectus esset, ista secundum eum perfecta non fierent; quemadmodum sentire visus est Hugo, qui à Sancto Victore nominatur, cum libro de Sacramentis legis naturalis & scriptæ hunc in modum loquitur: Senarius, quia ex partibus suis constat, signum perfectionis est: & iccirco voluit Deus sex diebus complere opera sua, ut ostenderet se in his quæ fecerat, nec superuacaneum aliquid posuisse, nec imperfectum reliquisse. Confirmat hoc ipsum Aurelius Augustinus asserens, Senarij perfectionem nobis à sacris litteris commendatam in eo maxime, quod Deus sex diebus perfecit opera sua, & die sexta fecit hominem ad imaginem, et similitudinem suam. Sicut igitur perfecto nihil deest: ita neque ordinationi, aut rebus ordinatis quidquam, aut addi tamquam diminuto, aut detrahi tamquam à superabundante potest, non potestate quidem terminata, sed ipsa rerum serie sibi terminos præscribente. id fuit, ac si dixisset, per Senarium illum eorum quæ creata sunt, ordo melior, ac dispositio non potuit assignari, aut esse. Quare die sexta subdit Propheticus sermo. Vidit Deus uniuersa quæ fecerat, & erant valde bona: & factum est vespere, et mane dies sextus. Cum ergo audis sex diebus constructum fuisse mundum, non intelligas de numero dierum tantum, sed de perfectione uniuersi, quæ

per

Plutarc. de Oratorum defect.

Rufeb. de præp. Euang. legat. Clem. in 6.

D. Th. quolib. 8. q. 1. art. 1.

De Trin. lib. 4. & in Gen. ad lit. lib. 4.

per Senarium perfectum numerum designatur. Vnde cum ad hunc abso-
 lutum numerum opus Dei peruenisset, dixit Diuini verbi Scriba: Per-
 fecti sunt cali, & terra, & omnis ornatus eorum. Sic & Orphæus My-
 starum princeps Hymnos iubet sexta generatione finire, cum ait:

Aetate in sexta studium finite canendi
 quòd de rebus creatis non ultra cani possit, cum ibi tota sit terminata per-
 fectio. Non videtur hic prætermittenda fabrica, maxime competens fi-
 gura trigona, quam constituunt Senarij partes. Huius enim
 basis est, . . . ; summitas, . . . ; intermedium, . . . ;
 ut in obiecta figura facile patet. Vnitas, ut que impartibilis
 sit in se, à se, et circa se, Fabricatori Deo adscribitur.
 Dualitas prima Monadis productio femina, mater elemen-
 torum, (nam de illa quattuor elementorum numerus procreatur) similis
 est materia prima, ac generationi. Trinitas secunda monadis productio
 mascula, idealibus formis, vel compositis corporibus consequenter apta-
 tur apud Martianum Capellam.

Vnitas	Diuina virtus.
Dualitas	Generatio rerum.
Trinitas	Forma perfecta.

Verum iuxta Auic. Essentia est	Trinitas
Materia	Dualitas
Forma	Vnitas.

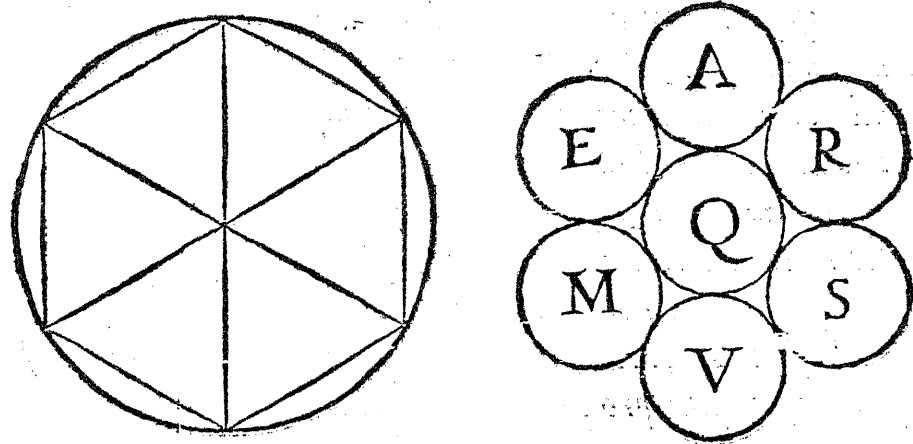
Essentia enim materiam rei propriam, & formam complectitur. Sena-
 rius igitur primus est dux perfectorum numerorum, primusq. numerus
 aequalitatis, qui seipso constet, suisq. partibus restituatur, neque ipsis ma-
 ior, neque inferior, gaudetq. partium Trinitate, quibus restituitur. nam
 ter trinus esse comperitur; trinus quidem figura, nam quilibet perfectus
 is & trigonus est; trinus denominatione, quippe qui trigonorum tertius;
 trinus partibus, nam singulae trigoni partes incipiunt a ternario. Ad
 hac uniuersi molem circulari figura summus Conditor insigniuit. Hac
 enim ex omnibus celo maxime competit, quod quemadmodum capacif-
 simum, simplicissimum, et perfectissimum esse oportebat; sic & capacif-
 simam, & perfectissimam figuram sapientissimus Architectus elegit.
 Perfectissimum quidem est, cum sua omnia possideat, nec fieri possit, ut
 iacturam, vel minimam patiatur; simplicissimum, quoniam, ut sentiunt
 Platonici, non est ex quo fiat, aut in quod resoluetur, alioqui corruptio-

nem,

nem generationemq. cognosceret; Capacissimum, quoniam nihil extra se
 ipsum reliquit, sed uniuersa intus complexum est. At huiusmodi Sphæ-
 ram esse indicio est, quod eandem ad cetera solida, quam & ad reliqua
 plana circulus habet comparisonem. Primo quidem circularis figura
 est omnium isoperimetrarum Capacissima; adhuc Perfectissima, quod
 nullum incrementum, decrementumue suscipit; quin & Simplicissi-
 ma, quod una duntaxat linea continetur. est enim Circulus figu-
 ra plana una tantum linea contenta, quæ circumferentia nuncupa-
 tur, ad quam ab uno signo, quod centrum vocant, omnes rectæ lineæ
 prodeuntes inter se sunt æquales; sic et Sphæra figura est solida, una su-
 perficie comprehensa, ad quam ab uno signo, quo medium ab ipsa
 æqualiter abest, omnes rectæ lineæ ductæ sunt æquales. Ergo & Sphæra
 Capacissima est; quia pro termino circulum sibi sumit. est Perfectissi-
 ma, ubi instar recti corporis, nec crescit usquam, nec decrescit. Quin et Sim-
 plicissima, nam unica superficie concluditur. At quorsum hæc? Di-
 cam. Orbicularem mundum senis decuit formari diebus. Si enim pingis
 in superficie circulum, huius semidiametrum reperies sua totius circumfe-
 rentiæ ambitum Senario permeare, senisue arcibus illum totum diuide-
 re. hinc enim factum est, ut Geometricus Hexagonus hoc uno ceteris figu-
 ris prestare merito censeatur, quod solus naturale, & per se cognitum la-
 tus obtinet in circulo. Hoc si quidem latus est ipsa semidiameter, quæ &
 circulum ipsum circinat. Circulus igitur mysterium promit Creationis
 uniuersorum, cuius Sex trianguli maiores æqualium laterum sunt diuini
 totius operis tempus ac mensura, causam simul exprimens quare dies se-
 ptima, dies est quietis, qua cessauit Deus ab operibus suis. Sed hoc aper-
 tius demonstrabit subiecta Geometrica rosa. Scribe in quavis superficie
 circulum. huic si circulos æquales sic circumscribas, ut et se mutuo, &
 hunc ipsum circulum medium contingant, circulum medium totum non
 amplius quam sex circumscripti circuli complebunt. Sit igitur circulus
 Q. cuius circumferentia semidiametri spacio in Sex æquales arcus diui-
 datur punctis A, E, M, V, S, R, & a centro circuli Q, ducantur per
 eadem puncta sex rectæ lineæ, quæ æquales inter se erunt, Sex isopleuros
 constituent. demum super harum rectarum extremis Sex dicti æquales
 circuli circumscripti totum exterius spacium complent, circulo medio Q,
 æquales.

Sex

Sex isopleurici anguli totum circuli
spacium implentes,

Liquet omnino hos circulos nulla se sectione partiri, sed esse et medium circulum, & sese mutuo contingentes, ac totum spacium, quod circumstat *Q* circulum ambire. elicio igitur unitatem esse centri numerum; Senarium vero circumferentia; totius autem circuli numerum esse Septenarium. Quid vero hac Geometrica rosa, visibilis septem aequalium sese contingentium circulorum figura nobis significet, indicabo. Unitas illa per se ab aeterno subsistens, velut in infinito se circumstante spacio, sex diebus seipsam ciens ac mouens, totum quod circa illam vacuum imaginamur spacium, varijs creaturis implevit. Septima autem die in se ipsam reciproca nullam prorsus creaturam protulit, quod plena perfectaq. esset omnis primaus illius, & antiquissima unitatis circumstantia, nullusq. septima creatura locus superfuisset circa Diuinam unitatem (ordinem & rerum seriem respicio, non potentiam Dei absolutam.) Sicut enim sextus demum circulus primi, medijq. circuli circumstantiam adimplet; pari modo sexta Creatura Diuinam implevit circumstantiam, Diuinumque consummauit opus. Diuinam circumstantiam appello Creaturarum Vniuersitatem, & naturam hanc vniuersam dispositam circa Diuinam Vnitatem, illique intendentem, a qua primo id quod est accepit, & cuius Virtute continetur. Quo efficitur vt Senarium dicere valeas Diuinam circumstantiam, siue Creaturarum numerum, & praecipue Hominis, in quo compli-

catur

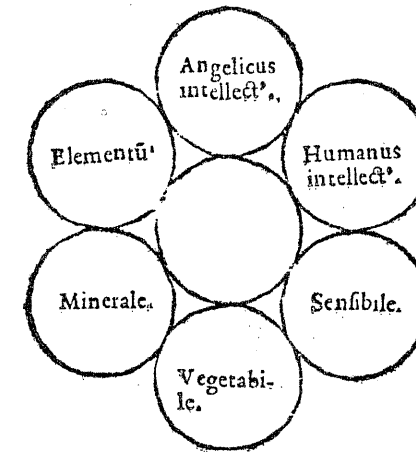
catur huius mundi tota perfectio, qui & huiusce regionis vniuersis entibus praest; itemq. propter ipsum sunt illa omnia. Duo enim cum creati sint spiritus, primus per se subsistere natus sine corpore, quem dicimus Angelum; alter natus in corpore subsistere, humanus qui nuncupatur spiritus: Angelus, vt per se potens, quia nullo ad subsistendum egebat, creatus est ab initio totus, et per se: Humanus vero non aliter subsistere, quam in corpore natus, creari post corpus debuit. Oportuit enim prius a Deo condi, excudi, & componi humanum corpus humani spiritus domicilium, quam humanum spiritum procreari. Namque & materies, ex qua corpus huiusmodi conflatur, humano spiritu creata est prior. Sed et humanum corpus haud aliter creari debebat, quam post omnes sensibiles creaturas, quae sunt ipsius materiei, & humani corporis particula. Omnis enim sensibilis, materialis ue substantia est, vt quadam humani corporis pars. istud quippe conflatum est ex vniuersis, quae sunt in Mundo, cum omnibus symbolum habens, cum omnibus operationem, cum omnibus conuersionem. adeoq. in seipso habet id totum quod in maiori Mundo continetur, vt nihil relictum sit, quod aliquo modo in ipso homine non reperiatur. sunt in ipso elementa per verissimas naturae suae proprietates. Est in ipso aethereum corpusculum anima vehiculum, calo proportione respondens. sunt in ipso plantarum vita vegetatiua; animalium sensus; caelestis spiritus; angelica ratio; mensq. Diuina; & omnium horum simul in vnum confluentium vera coniunctio, & Diuina possessio. Quare in Euangelio, Homo vocatur Mar. 16. omnis creatura; & a Philosopho alter Mundus. Nec solum Homo alter Mundus effectus, ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum Deum concipit, et continet. Inde Xistus Pythagoras Hominis animum dixit esse templum Dei. quod etiam multo lucidius expressit 1. Cor. 3. D. Paulus dicens: Templum Dei estis vos. Idemq. varijs locis sacra 2. Cor. 6. littera testantur. Nam sicut Deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis videri; sic animus Hominis nec cerni, nec audiri, nec tangi potest. Ac sicut Deus ipse infinitus est, & a nullo compelli potest; ita et humanus animus liber est, & nec cogi, nec mensurari potest. Tum vt Deus totum hunc mundum, & quidquid in eo est, sola mente gerit; sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur. atque, quod soli illi cum Deo peculiare est, vt Deus mundum totum solo nutu mouet ac gubernat; sic animus nutu solo corpus suum agit

agit, atque regit. Et sicut Deus uniuersa cognoscit; sic etiam Homo cuncta cognoscibilia cognoscere potest, cum pro obiecto adaequato ens in communi, vel ut alij dicunt, ipsum verum habeat. Nec aliquid in Homine reperitur, non ulla dispositio, in qua Diuinitatis aliquid non appareat, nec quidquam est in Deo, quod ipsum etiam in Homine non representetur. Et quicumque seipsum cognouerit, cognoscet in seipso omnia: cognoscet in primis Deum, ad cuius imaginem factus est: cognoscet mundum, cuius simulacrum gerit: cognoscet uniuersas creaturas, cum quibus symbolum habet. Illud tamen pium lectorem non lateat, licet Homo cuncta in se contineat, qua in Deo sunt; Deus tamen per eminentiam quandam omnia continet virtute sua, & simpliciter, sicut omnium causa, & principium: Homini autem virtutem dedit, ut similiter uniuersa contineret, sed actu & compositione quadam, velut omnium nexus vinculum, atque nodus. Adhuc homo cum sit opus ex materia praestantissima, ut custodiatur, & seruetur, indiget omnibus que sunt in mundo, propter quem sunt singula, & qui uniuersis huius regionis rebus praesidet. Hinc quia prius erat construenda aula regia, atque ita rex introducendus omni iam caterua stipatus, postremus Homo creatur, Dei manu, atque imagine formatus; extremum quidem Artificis opus, & consummatio. Quare in ipsa diei sexta praefiguratione formatus legitur, ut ipsius perfectio designetur. Incipiens enim Artifex Deus ab Angelico intellectu, atque immateriali Creatura, & per materiam, & materiales substantias progrediens, Hominem statuit supremum Creaturarum, suiq. totius operis periodum. Quo fit, ut Diuina operatio, qua est uniuersorum Creatio, facta sit in circulo. Deus enim creando inchoauit ab intellectu Angelico, & desit in Humano, coniungens totius sui operis finem initio. Diuini autem operis principium Angelus est, finis Homo.

Hic est enim Creaturarum ordo, quo ab Artifice profecta sunt, Angelus, Elementum, Minerale, Vegetabile, Sensibile, Rationale.

COR-

Coniuncti sunt igitur a Deo, et proximi loco facti Angelus, et Homo processit etenim Deus ab Angelo ad Elementum; a perfectis, ad imperfecta.

Vt vero ab elementis per mixta ad Hominem; ab imperfectis ad perfecta. Sexto igitur die, id est, gradus Hominem perfecto omni intellectuali ac sensibili ornatu e terra consummavit. Ideo finis Creationis est Homo, & Senarius est radix vestigandi Humani numeri, quem, qui sit, sacer hic sermo pronunciat: Hic est sapientia, qui habet intellectum, Apoc. 13. computet numerum bestia. numerus enim eius numerus hominis est, & numerus eius 666. Trino igitur trium primarium unitatum Senario numerus idem bestia, atque hominis diffinitur Sexcentorum scilicet Sexaginta sex. Hac autem arte humanum numerum ex Senaria radice elicies. Volue Senarium in se ipsum; habebis 36, Senarij quadratum. hunc numerum auctum unitate, id est, effectum 37. multiplica per numerum 18. qui est medietas quadrati, conflabitur num. 666. qui trigonus est tricesimus sextus. Hunc Senarium numerum quandam temporis pra se ferre figuram, etiam in illa ratione tripartita distributionis agnoscimus, qua unum tempus computamus ante legem; alium sub lege; tertium, sub gratia. In quo tempore sacramentum renouationis accepimus, ut in fine temporis etiam resurrectione carnis, omni ex parte renouati ab uniuersa non solum anima, verum etiam infirmitate corporis sanemur. Luc. 13. Vnde intelligitur illa mulier in typo Ecclesia a Domino sanata, & creata, quam curuauerat infirmitas alligante Sathana. Hac

R te

autem mulier decem & octo annos habebat in infirmitate, quod est ter senos. Menses autem annorum decem, et octo inueniuntur in cubo Senarij, quod est Sexies senis sexies, id est, ducentum decem sex. Sed & iuxta est in eodem Euangelij loco arbor illa ficulnea, cuius miseram sterilitatem etiam tertius annus arguebat, quo mensium numero Senarij quadratus est constitutus, nam per duodennarium ductus ternarius triginta sex producit. Annus etiam unus, si duodecim menses integri considerentur, quos triginta dies complent, Senario numero perficitur. Talem quippe mensem veteres obseruarunt, quem circuitus Lunaris ostendit. Distinxerunt quippe Zodiacum in tercentum sexaginta aequales partes, iustas huius dissectionis causas a Luna, & Solis in motu foedere nacti. Docuit enim experientia obseruationis Luna hanc annuo spacio, quo Sol totum signiferum eisdem conficit, duodecies cum Sole, vel iungi, vel opponi. & quidem inter coniunctiones, vel oppositiones singulas triginta dies intercedere. Quare hoc exemplo moniti, Zodiacum primo in duodecim dodecatemoria, & haec rursus in triginta gradus distinxerunt, ut multiplicatio loquatur totum Zodiacum non ex duodecim tantum signis, sed ex tercentum sexaginta gradibus constare. Porro quod valent Sex in primo ordine numerorum, qui constat ex unitatibus, ut perueniatur ad decem: hoc valent sexaginta in secundo ordine, qui constat ex denis, ut deueniatur ad centum. Sexagenarius ergo numerus dierum Sexta pars anni est. Quare per Senarium primi versus multiplicantur, tamquam Senarius secundi versus, & sunt Sexies Sexageni, trecenti & sexaginta dies, qui sunt integri duodecim menses. Verum quoniam sicut mensem circuitus Luna ostendit hominibus; sic annus circuitus Solis animaduersus est. Ut igitur Sol impleat cursum suum, annumque concludat, desunt quinque dies, & hora ferre sex, quas si pro die ponas, ut a parte totum computetur, a parte totum sex faciunt. Sed & ipsosmet dies quinque, & quadrantem si consideremus, Senarius numerus in eis plurimum valet, quia in ipsis quinque diebus Sexta pars est mensis: ipse autem quadrans Sex horas habet. primus enim quadratus, in primum perfectum ductitatus, horas diei noctisque dimittitur, nam quater seni

24. faciunt. Ita in Mundi constructione, in anni cursu, in mense, & in die Senarius numerus plurimum valet. Etiam in adificatione Domini corporis, in cuius figura templum à Iudais destructum triduo se resuscitaturum dicebat numerus ipse Senarius mystice positus intelligitur.

Dixerunt enim Iudaei: Quadraginta & sex annis adificatum est templum. Porro quadrages sexies seni, fiunt ducenti septuaginta sex, qui dierum numerus complet nouem menses, & sex dies, quibus in utero Maria virginis clausus est Christus. ab octauo enim Kal. Aprilis, quando passus est Dominus, nam et tunc etiam creditur fuisse conceptus, usque in diem octauum Kal. Januarij, quo natus est, computati dies, ducenti septuaginta & sex reperiuntur, qui Senarium numerum quadrages sexies habent; non quod parientes femina ad sextum diem post nonum mensem perueniant semper: sed quia ipsa perfectio corporis Domini tot diebus ad partum perducta comperitur. Formatur siquidem humanus partus quadraginta quinque diebus, qui per Senarium ducti procreant dies 270. nouem scilicet menses, quibus gestatur in utero partus. Aliquando etiam formatur fetus diebus 35. qui numerus per sex ductitatus parit dierum numerum, qui septem mensibus explicatur.

Sunt huius numeri alia mysteria discutienda. quia enim sex diebus mundum legimus consummatum, Senarius est continens sacramentum omnium Creaturarum, per quorum notitiam, causasq. conditionis, atque rationem intramus ad templum Dei, & ex Creaturarum ordine, atque constantia Creatorem cognoscimus, ut praedixit Ezechiel, apud quem ex utraque parte latitudo tabernaculi senum cubitorum erat.

Sex diebus gloria Domini inclinavit super monte Sinai, cooperiens illum nube, quo significaretur huius vite tempus.

Sex de Cherubin tempus seculi demonstrant.

Sextus mensis, in quo factum est verbum Domini in manu Aggai propheta, non habet solemnitates Dei, sicut mensis septimus; sed vicinus est dierum sex, in quibus factus est Mundus, in quo laboratur; & in sudore faciei comeditur panis; & terra generat nobis tribulos, & spinas; & cum sementem acceperit tritici, lolio magis, auenisq. fecunda est. Sextus ergo mensis labori deputatur. Sex tribulationes apud S. Iob, sunt huius vite passiones. Septima vero, in qua malum non tangit iustos, erit post

R ij hanc

Cap. 13.

Cap. 15.

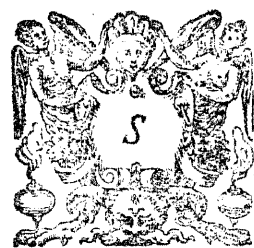
Gen. 43.

Cap. 1.

Act. 10.

tenebre facte sunt super terram, usque in horam nonam. Lucas vero: Erat iam quasi hora sexta. Sed et Marcus: Cum autem esset facta hora sexta, tenebre facte sunt. In conuivio autem Patriarcharum apud Ioseph, et in Cantico Canticorum tempus id non significatum est nomine sexti numeri, sed meridiei. Euangelista vero, in his quae narrabant, non meridianum tempus, sed horam sextam numerum requirebant, ad enarrandum scilicet sacrificium hostiae eius, quae oblata est in die Pasche pro redemptione hominis, qui in die sexta a Deo formatus est. Unde Senarius dicitur redemptionis numerus; illique cum cruce magna cognatio. Sexta hora Petro in excessu mentis fit vocatio Gentium omnium per submissionem uasis Euangelici delati calitus: et purificatio omnigenum animantium in eodem consistentium, delata ad eum uoce diuinitus reuelatur, dicente sibi: Surge Petre, occide, et manduca.

P. Cardanus in Thesoro Climacterico. cap. 3. DE NUMERO VII.

SEPTENARIUS mirificam praese fert naturam, quia iuxta rationem quandam, qui intra denarium sunt numeri, aut gignunt eos, qui sunt intra denarium, aut gignuntur ab eis, aut utrunque sunt. Solus Septenarius nec gignit ullum eorum, nec à quoquam gignitur. Unitas enim gignit omnes sequentes numeros, ipsa à nullo genita. octo à bis quattuor gignuntur, sed nullum gignunt et his qui sunt intra denarium. Quattuor item eundem locum inter genitores et prognatos obtinet. repetitus enim hic numerus octo gignit, ipse autem numerus quattuor gignitur à repetito binario. Soli igitur Septenario nec gignere natura dedit, nec gigni. Quare Philosophi hunc numerum duci et rectori omnium assimilant. nam quod neque procreat neque procreatur, immobile manet, procreatio enim in motu est. quandoquidem et quod procreatur non uacat motu, mouetur etenim alterum, ut gignat, alterum ut gignatur: solus autem nec mouet, nec mouetur antiquus ille Princeps, et auctor, cuius imago Septenarius merito dici potest. Atque huius rei testis est Philolaus inter Pythagoraeos haud ignobilis, hunc in modum scribens: Est dux et Princeps omnium unus Deus sempiternus stabilis, motu uacans ipse sibi similis, ab alijs diuersus.

Qui-

Quibus similia scribit Boetius libro tertio de consolatione ita de Deo canens:

----- Qui tempus ab aëuo

Ire iubes, stabilisque manens das cuncta moueri.

Adeo autem Septenario inoleuit opinio uirginitatis, ut Pallas etiam nominetur. Sacris enim initiati Pythagorici semper uirgini sine matre natae Mineruae, Septenarium assimilant, quia et illa nec partu est edita, sed ex Iouis orta capite. Dicit enim Oraculum, quod quiescere fecit Deus septimum diem ab operibus suis, quae fecit, quemadmodum ipsum quoque sabbati nomen indicat, quod si interpreteris quietem sonat. De quo hac scribit Philo Alexandrinus: Illud unum solum sincerum esse hebdomadam sine matre ex seipso solo genuit, nulla profus adhibita materia. Idem alibi de sanctificatione sabbati. Tertia lex est de semper uirgine sine matre nata hebdomada, ut creatura assueta eius ocio reminiscatur eius qui cuncta facit inuisibiliter.

Quid uero de illo sabbato scribat Nic. Cusa. lib. 3. excitat. audiamus: Homo est sexta dies, seu microcosmus: Deus in uerbo omnia creauit, uerbum autem est, ut ars infinita: creatura autem participationes artis infinita: ars autem illa uerbum, seu mens aeterna est lux infinita, siue sapientia. Quomodo autem lucem illam aeternam participando omnia creata in esse gradatim prodierint, Moyses describit, et quomodo ultimo, id est sexto die hominem ad imaginem suam. Hominem autem sursum creauit ad se, qui non nisi in die septimo, seu sabbato quiescit. Sabbatum autem est lux, quae non legitur creata, sed Deus benedixit diei septimo, unde solum in hac luce increata, quae sabbatum dicitur, et quies hominis, et non est hominis lux benedicta, nisi in sabbato. Idem alibi: Septima, inquit, petitio Dominica orationis est ista: Sed libera nos à malo. Lib. 6.

Quia septimus numerus est quietis, et amoto omni malo, quisque in bono quiescit. Hactenus Cusa. Te uero non lateat per sabbatissimum mortem animarum intelligi, hoc est, eam ab operibus mundanis cessationem, quam homini uita functo mors affert. tum enim anima sabbatum agit, quietem ab omni motu nocte, nec ullam omnino agitationem habentes post summi illius boni, quod ante exquirebatur manifestationem, qua querentibus perspicuum fit id quod questum est. nam cum id quod querebatur apparuit, motus omnium eorum quae mouebantur, con-

Ho. 3. in Extra.

sexto

Escho. 26. sexto duplum colligatur in repositione, quantum sufficiat etiam sabbato, sic ait: Hoc secundum nostram intelligentiam non ociosi praterire debemus, sextus dies est hac, in qua nunc sumus vita. in sex enim diebus Dominus fecit hunc mundum. hac ergo die tantum reponere, & recondere debemus, quantum sufficiat, & in futuro die. si quid enim hic boni operis acquiras: si quid iustitiae, misericordiae, & pietatis recondas, hoc tibi in futuro seculo cibus erit. Ad hunc sabbatismum spectat, quod post septem dies, ex quo ingressus est Nohe in arcam, factum est diluuium. quia in spe futurae quietis, qua septima die significata est, baptizamur. sic in Apocalypsi septem tubae recensentur, quarum sex priores seculi presentis atatibus comparantur, varios bellorum concursus denuntiantes Ecclesiae militanti. Septima vero sabbati aeterni nuncia, victoriam tantum & imperium indicat veri regis, dicente septimo Angelo, factum esse regnum huius mundi Domini Dei, & Christi eius. Huc facit quod de iusto scribit sanctus Iob: In sex tribulationibus visitabit te, et in septima non tanget te malum. Quae verba quasi ex persona Dei ad iustum proferuntur. Sexies quippe, hoc est, in presenti vita, in qua tentationes, atque operum labores existunt, tentaberis quidem, atque in necessitatibus, & rerum difficultatibus versaberis; verum his superior futurus es, manus enim mea tibi feret opem. At in septima, in qua beatus iustorum sabbatismus est, & requies, nullius molestia recordatio animum tuum anget. Porro sicuti sex diebus formatus legitur mundus, & in septimo die Deus Opt. Max. ab aspectabilis creaturae opificio requieuit; ita in septimo seculo requies iustis erit, postquam cum multis afflictionibus conflictati fuerint, illos liberante Deo. Mystice igitur sabbatum commendatum est priori populo in ocio corporaliter celebrandum, ut figura esset sanctificationis in requie Spiritus sancti. Nusquam enim legimus in Genesi sanctificationem per omnes priores dies, nisi de solo sabbato, de quo dictum est: Sanctificauit Deus diem septimum. At cum septimo die sonet sanctificatio, apposite Sancto Spiritui deputatur septenarij ratio. nam sanctificatio vltima non est diuina et vera, nisi à Spiritu sancto. Neque enim frustra dictus est Spiritus sanctus, cum sit et Pater sanctus, et Filius sanctus; sed quia ipse requiescit super humilem et quietum, tamquam in sabbato suo. Probat D. Iohannes in sua Apocalypsi Septenario numero Spiritus sancti gratiam designari, cum enim se vidisse diceret agnum habentem cornua septem, & oculos septem, mox exponendo subiunxit: Qui sunt septem

septem spiritus Dei missi in uniuersam terram, eum tamen sit unus, atque idem spiritus diuidens propria unicuique prout vult. sed operatio septenaria unius spiritus sic appellata est ab eodem spiritu, qui scribenti adfuit, ut septem spiritus dicerentur. Explicauit hoc illustrius Esaias propheta, cum de nascituro Domino in carne verba faciens: Requiescet, inquit, super eum spiritus Domini, spiritus sapientiae, et intellectus, spiritus consilij et fortitudinis, spiritus scientiae & pietatis: & replebit eum spiritus timoris Domini. Illud etiam referri potest quod Heptas,

Indiuisa manet, partes quia respuit aequas:

Vnanimis quoque reddit eos, quos spiritus implet:

Vel quia septenis discurrunt secula diebus

Spiritus omnigena monstratur dote replere.

Quoniam ergo sanctificatus est Septenarius in operibus ac donis Spiritus sancti, in quo sanctitas hominibus credentibus constat, quia in Sancto Spiritu, qui est donum Dei, remissio est omnium peccatorum credentibus. Ideo filius Reguli apud Iohannem relictus est à febre hora septima. Et Heliseus super mortuum septies oscitat, quia Dominus septiformem spiritum humano generi dat, per quod viuificatus à morte peccatorum resurgat. In qua etiam figura Christus post resurrectionem cum septem Discipulis epulatur. ac septem fratres ad Cornelium Spiritu sancto baptizandum euangelizaturi veniunt. Filij quoque Sceua, quasi spiritus malos expulsuri Septenario numero censentur. Isti sunt septem crines Samsonis, quibus per Dalilam, id est, Diabolum subtractis, recessit ab eo spiritus, et amissa fortitudine, captus, & à Philistaeis est incarceratus, & ligatus. quia tunc à demonibus excacatur, quando septem crinibus, id est, septem donis Spiritus viduatur. Et ideo ista dona figurantur in illo candelabro, de quo dicitur Zachar. cap. 4. Ecce candelabrum aureum totum, et septem lucerna eius super illud. Iustus enim dicitur candelabrum, quia portat ignem charitatis. Aureus dicitur, quia continet honestatis splendorem. Dicitur habere septem lucernas, quia septemplex habet spiritum virtutis. quare dictum est Num. cap. 8. Cum posueritis septem lucernas, candelabrum in parte australi erigatur. Sed et apud Leuit. fit aspersio sanguinis septies. fit aspersio olei contra Dominum septies, ut expulsis septem demonibus recipiantur dona Spiritus sancti. Septem denique sporta apud Matthaeum quid aliud praefereunt, quam dona Spiritus sancti exuberantia super septem panes, qui sunt summa spiritualium per-

Cap. 11.

Cap. 4.

4. Reg. 4.

Beda quest. in

lib. 4. Reg.

& in Apoc. 19.

Iohan. 21:

Act. 11.

Act. 19.

Iudic. 16.

Iudic. 16.

Cap. 4. 8. 14. 16

Cap. 15.

per-

perfectio? unde non dicuntur hordeacei. D. Ambr. epist. 39. Hæc hebdomas sicut ipsa Patris & Filij, & Spiritus sancti venerabilis Trinitas, sine tempore, sine ordine, auctor numeri, non sub numeri lege devincta. Itaque sicut ad æternæ Trinitatis gratiam, calum, terra, maria formata, sicut Sol, Luna, & Stella; ita etiam ad illum septenarium virtutum spirituum circuitum, atque orbem, operationis diuina vigore præstantem, Septenarium quoddam ministerium stellarum creatum aduertimus, quo mundus hic regitur. Vrsa enim quæ sita est in vertice axis celestis nunquam occidens nobis, Septemtrio latine nomen accepit, quod septem in eo fulgur stellarum irradiet, in quem maxime gubernatores, quasi ducem intendere feruntur, commerciorum consocietatis, hospitalitatisq. hominum causa præcipua. sic Vergiliarum, siue Pleiadum chorus ex septem absolutus est stellis, quarum emerfus & occultationes magnorum commodorum omnibus fiunt causa. Illis enim occidentibus prosciuntur sulci ad sementem; ortu vero earum instante latum futura mensis affertur mancus: exorta item agricolas gestientes ad comportationem excitant rerum necessariorum. sed & erraticarum cohors aduersum fixis cursum tenens, septem distinguitur ordinibus, maximum præferens affectum erga terram, & æra. Hinc & septenario decorantur, quorum est maxima potentia primogeniti Angelorum principes, seu celestes intelligentia orbes post Deum gubernantes, de quibus hunc in modum scribit Conciliator Medicorum: Septem planetis spiritus septem à principie cali, & terra, quorum quisque mundum annis gubernat trecentis quinquaginta quattuor, mensibus ex ordine quaternis. Horum primus est Horiphel Saturni spiritus: secundus Mundi gubernator Anael spiritus Veneris: tertius Zachariel Jouis spiritus: quartus Raphael Mercurij spiritus: quintus Samael Martis: sextus est Gabriel spiritus Luna: septimus Michael Solis spiritus. In Luna rursus declarat Septenarius suam magnam, latissimeq. patentem vim natam ad profectum omnium terrestrium. Nam, ut tradidit Seleucus mathematicus, Luna mutat figuram septies, quia ex obscura, et non apparente fit cornuta; deinde dimidia sui parte cæsa; dein concava, ac gibbosa & plena; & rursus occidendo concava, et gibbosa, et similiter sui dimidia parte cæsa et cornuta Lunula. Certis etiam Luna recursibus intimatur septenarij dignitas. Is nempe numerus ex unitate et ceteris deinceps compositus gignit 28. perfectum numerum suis adequatum partibus aliquotis. nam si ab uno usque

septem

Septem, quantum singuli exprimunt numeri, tantum antecedentibus addendo procedas, inuenies trigonum viginti octo nasci ex Septenario, qui sic natus numerus aptus est ad restituendam Lunam in id momentum ex quo primum cæpit sensibiliter crescere, & ad quod decrecendo recurrere solet. Ea crescit a prima lunata facie usque dimidiatam diebus Septem; moxque totidem alijs ad plenum orbem proficit, dein rursus a meta per eandem viam a pleno orbe ad dimidiatum alijs Septenis diebus recurrit, totidemque ad lunatam faciem, quibus deinceps additis conficitur modo dictus numerus vigintiocto. Hinc & viginti octo mansiones Luna singulari virtute, & influentia pollentes in celestibus numerantur. In mari quoque easdem vices inducit Septenarius Luna accedente recedenteque. Licet enim de fluxu maris ac refluxu multiplex questio fieri soleat, nec in obscuro sit diuersa pro ingenijs differentium potius quam pro veritatis fide adducta fuisse: omissa tamen ancipiti concurrentium questione Theodosius Macrobius adducetur in medium, qui libro de Somno Scipionis maris accessum & recessum Luna motu gubernari tradit, ita ut Oceanus primo nascentis Luna die fiat solito copiosior, minuat paulisper secundo, minoremque videat eum tertius, quam secundus, & ita decrecendo ad diem Septimum perueniat; dein octauus dies maneat septimo par, & nonus similis sexto fiat, decimus quinto, undecimus fiat quarto par, tertio quoque duodecimus, & secundo similis fiat decimustertius, quartusdecimus, primo. Tertia vero hebdomas eadem faciat, qua prima; & quarta qua secunda. Beda libro de mundi constitutione: Augetur (inquit) mare secundum Luna incrementum & decrementum. Nam incipiente illa crescere, crescit mare per dies Septem, & per totidem proximos decrescit, rursus per sequentes Septem recrescit usque ad vigesimum primum diem, & inde decrescit usque ad vigesimum octauum diem. Hinc Au. Gellius Oceanum vocat Luna comitem quendam ut qui cum ea crescat decrescatq. His similia scribit Paulus Orosius, dicens: Forma Oceani maris omni die dispar nunc succidit per Septem dies attollitur incrementis, nunc consequentibus totidem diebus naturali damno, et defectu interiore subducitur. Illud tamen obiter notandum augeri fluxum maris in fine mensis, quia tunc Luna magis deficit, & si Luna misceatur humida stella, vel humida

Carolus Bouill.

Ele. Alex. Sur. 1.

Pompon. Mela situ orbis li. 3. cap. 1.

Paul. Orofius lib. 6. cap. 12.

dam occupauerit mansionem; contra minui, si Martem, vel aliam ignea natura stellam debite aspexerit. Hic quoque referendum videtur quod de natura cuiusdam fluminis inter Arceam et Raphaneam Syria urbes recitat Iosephus, qui cum pleno deferatur alisco per integrum sabbatum, mox ceu obturatis fontibus deficiens, per sex dies integros siccum alvei sui transitum prabet, rursumque Septimo die, ignotis naturae causis, ad priorem redit aquarum abundantiam. Quamobrem incolae illum Sabbathum nuncuparunt, ob sacrum Iudaeis Septimum diem. Neque minori dignum admiratione quod scribit Bartholus de saxoferrato tractatu de Alueo, Nursia scilicet esse flumen quoddam, cui nomen Turbido, quod Septem annis fluit, & Septem annis occultatur. Hac ipse Zodiacus Septenarij dignitate fuit orbat. nam cum sint quattuor cardines cali diametraliter sese continent, qui quidem aspectus plenissimus, & potentissimus habetur, Septenario constat. fit enim a Septimo signo, crucemque constituit figuram omnium potentissimam. Similiratione, & numero solstitium distat a bruma; bruma a solstitio; aequinoctium ab aequinoctio. Sol enim diei dux bina quotannis efficiens aequinoctia vere, atque autumno, uernum in Ariete, in Libra autumnale, euidentissimam exhibet probationem diuinæ maiestatis in Septenario, quod utrumque Septimo mense fiat. Non solum autem summus Artifex calos ornauit Septenario, sed quem suas etiam esse delicias uoluit, hominem dico, ita moderatus est, ut intima corporis extimaque constare uoluerit Septenario. amque Septem ferunt in nobis esse interiora viscera, stomachum, cor, pulmonem, lienem, hepatis, renes & uesicam; Septem quoque exteriora, caput, posteriora, ventrem, binas manus, & binos pedes. Quemadmodum & Septem corporis partes hominem perficiunt, caput tenus imo collo, pectus, uenter, manus, & pedes. Septem item in corpore gradus, qui dimensionem altitudinis ab imo ad superficiem complent, uidelicet medulla, os, neruus, uena, arteria, caro, cutis. Septem apud Macrobium sunt intra hominem, quae a Graecis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien, renes duos. Et Septem alia cum uenis & meatibus, quae singulis adiacent, ad cibum & spiritus reciprocationem destinata, guttur, stomachus, aluus, uesica, & intestina principalium tria dissipiunt, mesenteron, & hira. Septem corporis nostri sunt excretiones, scilicet, lacryma, mucus, saliuam, semen genitale, excrementum siccum, & excrementum humidum, sudorque totius corporis.

Libr. 1. in
Som. Sci.

In mulieribus menstruae purgationes usque in diem septimum protendi possunt. Quae diuiduntur non nisi septem compagibus iuncta sunt, ut in manibus est humerus, brachium, cubitus, uola, & digitorum nodi terni. Ceruix siue collum medium inter humeros & caput, septem habet nodos siue vertebrae. Item quod regnum obtinet in animante caput, maxime necessarijs instrumentis septem utitur geminis oculis, auribusque, & totidem naribus, septimoque ore, per quod mortalia, ut ait Plato, intrant, exeunt immortalia. Item quae per visum praestantissimum omnium sensuum iudicantur, ad eundem numerum pertinent in genere. septem enim sunt quae conspiciuntur, corpus, distantia, figura, magnitudo, color, motus, status, praeterea nihil. Septem quoque colorum species. duo enim sunt extremi, niger, & albus tamquam aliorum parentes; & quinque medij, croceus scilicet, caeruleus, uiridis, purpureus, puniceus, naturam participantis extremorum. Sunt & saporum genera totidem, amarus, austerus, salisus, acutus, dulcis, acerbus. Vocis etiam mutationes uniuersae cadunt in septenarium, acuta, grauis, circumflexa, quarto loco uox aspera, quinto lenis, sexto longa, breuis septimo. Quin & motus septem esse animaduertuntur, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsumque, prorsum, retrorsumque, & in orbem septimus.

Auic. doct. 4.
fen. prim. par.

Venerat quoque, et arteria, ut tradunt Medici, numero mouentur septenario. Sed et de spiritu, & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas septem fere uita non durat. Tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non uiuunt, aut agre. Ad septimum quidem diem corporis quodam habitu naturali, sine cibo uixisse aliquando quendam memorie a Fouiano Pontano proditum est. inquit enim libro 2. de sermone: Sub Ferdinando Neapolitanorum Rege agebat Caieta in Coenobio Gerardus quidam, qui septimum in diem cibo abstinere consueuisset ac potu: indeque sanctus habebatur, ac Deo charus. Venerabatur illum populus, utque eum adorarent, frequentes ad eum finitimis conueniebant ex opidis. Misit ad eam rem perspicendam Ferdinandus Marsium Aquosam, & perspicacem, et abunde expertum virum, cuius & fides esset quam perspectissima. Is dies, noctesque cum illo septem eodem simul in cubiculo cum egressus, summa cum vigilantia

S et

Et cura, comperit tandem, Et capitis illum, et stomachi pituita laborare, nimiaque humectatione. quo e vicio appetendi cibi vis illa consopita iaceret, ac pœne extincta, esseque siue ieiunium illud, siue abstinentiam ad morbum malumque corporis habitum referendum. Quid si alibi de nonnullis legitur, ultra septem dies produci potuisse ieiunium, id certe non aliqua natura causa, sed diuinitus factum esse videtur. natura enim longiori quam septena inedia conficitur, cum fomes, subtracto cibo, calori naturali Et humido radicali destit, qua duo inter se commista, efficiunt ut viuat animal. Quare quod de nonnullorum monachorum ieiunio scribit Gregorius Nazianzenus, qui sepe totos viginti dies totidemque noctes à cibo abstinere soliti dimidia ex parte Christi ieiunium imitantes, miraculo est adscribendum. Nam de Moyse Et Elia, qui quadraginta dies ieiunarunt, neminem esse puto, qui id diuina effectum virtute ignoret. Idem de illo, quem recitat Iohannes Boccacius, dicendum videtur, qui suo tempore hominem Venetijs fuisse refert, in singulos annos per quadraginta dies absque ullo cibo agentem ieiunium. Sic de animalibus septimo refert Albertus magnus fuisse feminam, qua sine cibo dies quandoque 20. transmiserit; saepe verò et 30. Virum quoque melancholicum se vidisse testatur, qui sine cibo septem hebdomadis perseuerauerit, alternis tantum diebus aquam exsorbentem. Etiam sub Clemente Pontifice cuius nominis septimo vir Scotus iuuenis, cum sponte se obtulisset, diebus undecim in custodia habitus absque cibo, alioquin assuetus vsque ad 20. dies, et vsque ad 30. in eadem inedia perseuerare, miraculi premium accepit. Sed quid dicam de fratre Nicolao Scritz natione Heluetio, quem in solitudine 22. annos, nempe quousque vita excessit, nihil omnino degustasse constat, nisi semel iubente Episcopo Constantiensi, tres panis particulas comeditur. certè portento simile videri debent hac Et alia id generis exempla omnes naturæ vires excedentia, cum, ut pramissimus, vsque ad septem dies inedia naturæ consentiat.

Ad homines etiam nascendos vis pertinet septenarij, quia cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per horas septem absque effusione permanserit, hasse in vitam certum est. tum primis septem diebus conglobatur, Et coagulatur ad capiendam figuram

ram factum idoneum. Quarta dein hebdomada quod eius virile factus futurum est, caput et spina quæ est in dorso informatur. Septima hebdomada, iuxta sententiam Empedoclis, totus in utero absoluitur homo, ad rationalem se aptans animam, quod hic sit Septenarius in quadratum dilatatus. In decima hebdomada conceptus mouetur ad partum, septimum explicans mensem. felices enim septimestrium partus æque ac nouimestrium, qui hebdomada mouentur decima tertia. Septima post partum hora manifestum aut vitæ aut mortis argumentum affert. Ultra hunc enim numerum, qui halitum aeris sustinuerit, intelligitur natus ad vitam. Per hebdomadas etiam numerum incrementi infantilis, adolescendique corporis rerum naturæ periti rationem concipiunt. Post dies enim septem umbilici reliquias reijcit. quare prisci Romani ante diem à natiuitate septimum, nomen non imponebāt infanti, veluti prius non videretur omnino vitalis. Post bis septem incipit ad lumen illius visus moueri. Post septies septem libere iam pupillas totamque faciem vertit ad motus singulos circa videnda. Post septem menses incipiunt dentes maxillæ emergere. Septem quoque ex utraque parte dentes gigni comperitur. Post bis septem sedet absque timore casus. Post ter septem sonus eius in verba prorumpit. Post quater septem, non solum firmiter stat, sed incedit. Post quinquies septem incipit lac nutricis abhorrescere. Hac de mensibus. Anno septimo cadunt primi dentes, Et nascuntur alij ad cibum solidum aptiores, ac perinde absoluitur integritas loquendi et ratio, nempe quando iam idoneus est interpres vsitatorum nominum ac verborum, rationalem sibi comparans habitudinem. Sequenti septennio ad summam perfectionem dicitur peruenire, nimirum ad potentiam progignendi sui similem, quod accidit circiter atatis annum decimumquartum. tunc enim pubescit, Et moueri vis incipit generationis. Tunc etiam pubescentes hircissant pueri, quod tum humana natura, dissocians corpora, multam ac repentinam mutationem efficiat atatis. Inde Aegyptij quarto decimo anno circumcidunt mares, Et femina apud eos circumcidi feruntur eodē anno, quod ab eo tempore feminarum menstrua Et purgationes, quæ in septimum vsque diem protenduntur, exordia sumant. Tertio Septennio incrementi finis est. Inde Et quilibet Christianus eo natu ex præcepto ad ieiunium tenetur ecclesia, quod ad usq; pri-

Plutar. lib. Rom. quæst. nu. 202.

Alexan. Aphod. probl. sec. 7.

D. Amb. de phra ham li. 2. c. 11.

Plin. naturalis hist. lib. 11. c. 36. D. Pro. 2. 2. q. 147.

num supra vigesimum annum proceritas hominis augeatur, quod sane tempus a multis maturitas atatis appellari solet. Nobis attestante Nicolao Cusano, dicente virilitatem exire tertio septennio, quod incrementum in longitudinem coronida impingat. Summus etiam humani corporis crescendi modus est septem pedum. Statura Dominici corporis ad palmos prorsus septem protendebatur. De cuius etiam monumento, qui de Hierosolymis venerunt, ferunt, quod domus fuerit rotunda de subiacente rupe excisa, tanta altitudinis, ut intro consistens homo vix manu extenta culmen attingere possit, quae habet introitum ab oriente, cuius lapis magnus aduolutus atque impositus est, In cuius monumenti parte aquilonari sepulcrum ipsum hoc est, locus dominici corporis de eadem petra factus est septem habens pedes longitudinis. Quarta annorum hebdomas impleta in latum crescere ultra iam prohibet. In quinta roboris summa fit auctio. Sexta vires seruat ante collectas, nec diminutionem nisi ex accidenti patitur euenire. Septima diminutionem quidem virium, sed perfectum intellectus et rationis incrementum habet. Quare soliti sunt Milites ea atate rude donari, et consilijs rebusque publicis adhiberi. Atque hanc ob rationem fortasse Horatius ad Mecoenatem scribens, se liberari a labore postulat ob atatem iam donandum rude. nam qui undenos Decembres quater iam, ut ipse de se dicit, expleuerat, per septimam hebdomadem deferri iam occeperat. Octauo mox septenario perfectionem et in intellectu, et in ratione videre est, qualis maior in unoquoque iam sperari debeat. In nona hebdomada ad casum deducitur, qui annus est sexagesimus tertius, fatalis quidem, grauique semper hominibus indicans pericula. Verum cum ad decades septenas deuenimus, ubi Septenarius per numerum completum conducitur, tunc habemus communem viuendi metam. Quibus vero datum est videre undecimam hebdomadam, annum dico septuagesimam septimum, his labor et dolor. Atque huic meo sermoni testimonium perhibent Physici metam viuendi signantes cum decas iungitur perfecto numero Hepta, id est, aut decies septem, aut septies decem computantur anni, quod humana vita perfectum spacium si quis excefferit, ab omni officio vacuus suum omnem in suadendo tantum habebit usum: attestante Platone, qui septuagenarios a civilibus negotijs in otium remittit his verbis: Custos legum non plus quam annos viginti hunc habeat

Sic. excic. lib. 3.
Alleluia dies.

Nicoph. call. hif.
eccl. lib. 1. c. 40.
Sepulchri Domi-
ni forma ex Beda

Pfal. 89.

lib. de legibus 6.

beat magistratum, nec pauciores natus quam quinquaginta eum gerat. Ac si quis sexagesimum atatis annum agens magistratum hunc nactus est, solum praesit decennium, hac utique ratione, ut qui septuagesimum annum excefferit, tantum magistratum non teneat. Accedit et Zenodotus in collectaneis suis Aeschilum citans, qui huiusmodi ferme tradiderit in opere de paroemijs, Gentem scribit esse quandam Chartaginiensium coloniam, ei morem esse senes septuagesimum praetergressos annum Saturno sacrificare. Quod de Caspijs quoque memoria proditum est. nam filij parentes septuagenarios domi clausos, aut in loca inculta et deserta, intimaque solitudines expositos, vel fame enectos, siti et inopia conficere, celebre funus putarunt. Hunc atatis nostra septenarium Solon Atheniensium legislator his elegiacis graphice descripsit.

Stabo Geogra-
phæ lib. 11.

Primis septem annis niueos puer edere dentes
Coepit, dum tener est, membraque pube carent.
Quando alios septem Deus illi adiunxerit annos.
Puberis hinc æui signa reclusa patent.
Barba genas decorat cum tertia creuerit ætas,
Mutaturque rubens flore cadente color.
Quarta dabit vires, cum uir sit factus, & almæ
Virtutis specimen præbeat ipse suæ.
Adde alios totidem festinans ocius ætas.
Coniugio monuit quærere progeniem.
Sexta ætas animo si quid deest, addet, eaque
Disces quid deceat, quid quoque dedeceat.
Septima si octauæ iungatur, linguaque mensque.
Confilio hæc solers, illa loquendo viget.
Nona ætas languet, tum frigida membra retardant
Virtutem non vnquam interituram animi.
At decimi si quis cursum confecerit eui;
Tunc maturus erit mortis adire loca.

Plato de legib. li.
4 & 6.

Hunc in modum Solon humanam vitam dispensat apud Clementem Clemens Strom. 6
Alex. At Hippocrates medicus per septem atatum cursus vitam nostram
usq; ad senectutem transcurri scriptis explicuit suis. Prima atas infantia
est, secunda pueritia, tertia adolescentia, quarta iuuetus, quinta uirilis atas,
S ij sexta

sexta, quæ maturitas; septima, senectus. sic autem dicit: Infans est usque ad annos septem dum emittit dentes; Puer, ad quattuordecim, dum semen in eo crescere incipit, ad geminatum scilicet septenarium; Adolescens, usque ad vigesimum primum, id est, ad annum ter septimum, dum barba pubescit lanugo; Iuuenis, usque ad trigessimum quintum, dum totius corporis augetur vires, quod est ad quinquies septimum; Vir, usque ad quinquagesimum, nempe ad septies septem; Veteranus, ad quinquaginta sex, id est, ad septies octo. Senex quod inde reliquum est temporis obtinet. Quare inuenias humanæ uitæ rationem significari per lyram, in qua septem chordas, seu discrimina uocum celebrari cõperit antiquitas. Nam & magnus Basilus per citharam corpus interpretatur, quod n. Psal. 57. legitur: Exurge psalterium et cithara, per psalterium, animã; per citharã, corpus intelligit, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit. Hinc cū Phryniis musicus præstantissimus duas septem fidibus lyra addidisset, eas recidit bipenni Emerepis Lacedemonius Ephorus, cum assereret nonnem nervis omnẽ concentum deprauari. Lyram enim cuius primus usus apud Thebas fuit, uel cuius opera uisus, ut uolunt alij; Theba ipsa constructa fuerunt, cum lapides ipsi per se ad harmoniam Amphionis, & Orphei in mania, & domos exstruerentur, uolunt septem tantum fidibus constasse, uel ad Thebarum portas, quæ septem fuerunt, representandas.

Ad ea quæ diximus pertinent ueterum instituta. qui erudientes suos in Philosophia liberos, per septennia illorum aetatem distribuiebant. In primo enim septennio pueros ita alimentis exercitationibusque educabant, ut eorum corpora non solum studijs, uerum et omnibus uitæ actionibus idonea redderentur; in secundo, prima eos philosophia parte, quam ut instrumentum dicere possumus, imbuebant, logica scilicet, quæ grammatica, dialectica, rhetorica, poetica, historicaque nominibus continetur; tertio septennio, quod erat ab annis 14. ad 21. ad secundam Philosophia partem Mathematicam nuncupatam ipsos prouehabant, id est, ad geometriam, arithmetica, musicam, astrologiam: quartum deinceps quod erat ab annis altero & uigesimo, ad uigesimum octauum, libris dicabant naturalis Philosophia, quorum alij principia rerum naturalium concernunt, ut qui de Physica auscultatione, deque Anima inscribuntur; alij res naturales ipsas, ut qui de Generatione & Corruptione, de Animalibus, de Plantis, de Metallis, ac Meteoris; nonnulli quadam respiciunt res naturæ consequentia, qualia sunt locus, tempus, motus, de quibus

agitur

agitur in libris Physicis: quinto septennio, quod ab anno uigesimo octauo ad trigessimum quintum pertinebat, ad moralem Philosophiam traducebant, eâ ratione arbitror quod hominem uiderent in eo septennio plus habentem doctrinam, plusque experientia, magis exinde posse passionibus ac perturbationibus animi resistere. Reliquum uero quod supererat uitæ totum id homo speculatiuis, moralibusque instructus et ueluti ex ignorantia tenebris ereptus, uitiorumque labe purgatus animum à terra sublatus ad altiore doctrinam, utpote Metaphysicam erigebat, dum illum speculationibus rerum incorporearum ac immortalium, quales sunt omnes separata substantia caelestes occuparet. Superest ut in agritudinibus ostendatur Septenarij uis, quæ tantam uim est, ut nullam prorsus Lunæ, aut Solis, uel cæterarum stellarum potestatem suspicari ualeamus. Acuti enim corporum morbi, præsertim cum ex mala temperatura in febres continuas incidimus, septimo ferme die iudicantur. Hic enim in tali de uita certamine alijs salutem, alijs mortem decernit. Et Auicenna ut acutas septimo die, ita diurnas septimo mense, septimo anno, quarto decimo, uicesimo primo, ut plurimum terminari contendit. Ita enim natura comparatum est, ut per dies impares acuti morbi moueantur; qui uero diurniores, per pares. Lunaris uero rationis nec uerbum quidem fecit Hippocrates, sed ordinem hunc ad numeros naturam ire gratos retulit. Quod sensit & Galenus qui ternos conscripsit libros de Diebus criticis, in quibus septenarij numeri potentiam ostendens, ardentissimas febres dicit solui die septimo: aut, si tanta humoris noxijs & pituitæ fuerit magnitudo, ut prima hebdomadis nequaquam feruore consumpta sit, secunda hebdomadis ultimus expectetur dies, qui est quartus decimus. qui Hippoc. 2. aphorif. est terminus acutorum simpliciter morborum. Quod si hoc in tempore sanitatem consequi haud datum fuerit, transitur ad diem uigesimam primam, hoc est, ad finem tertiæ hebdomadis. His calculum suum adhibet Censorinus astringens post septimum quemque annum articulos quosdam pati, & in ipsis noui quid naturam ostendere. Licet et ista confirmari auctoritate Marsilij Ficini nobilis Platonici, septimum annum multa metiri docentis, per annos quidem mutationes in uita, per dies autem mutationes in morbis maiores, per horas uero minores tum in bonum, tum in malum. Quin & Physiognomum singulis humanæ aetatis Septenarijs, ualitudinis argumenta perspicere ac etiam morum, quemadmodum septimo quoque die in agrotantibus

Mar. in Plat. de
cret. l. 8.

Mar. in Plotinũ
enneade 1. lib. 3.
c. 4.

Basilus.
Psal. 57.

Plutar. lib. nono
symposiacon.

Aloysius Luifi-
nus de compe-
tentijs animi af-
fectibus li. 2. c. 4

tibus noua potissimum indicia captari: ita septimo quoque anno quadam accidentia & lineamenta noua figura, novos colores & gestus nobis suboriri. Adde hic mirabile de septenario experimentum, quod filia quaque septima nata, modo nullus intercesserit partus, ut ut puto numeri septenarij, miro modo partum adiuuare traditur. Similiter Masculus omnis septimus absque femella intermedia natus, vim habere dicitur curandi strumas, seu scrofulas solo tactu, vel verbo. Nec attenditur hic numerus naturalis, sed formalis ratio, qua est in numero actumque id fuisse perhibent. Ecce quod tam diu Chirurgum fatigauit, quod pharmaco curare non potuit, nec ferro, nec caustico consumere, cuique nulla videbatur prodesse medicina, nisi numeri septenarij curatum, per sanatumque apparuit quandoque. Ecce quod caret sensu, quod vita, quod materia, quod succo aut aliqua qualitate plenum tamē vi medica, plenum energia abdit a visum est. Atque hanc similem virtutem in dextera Galorum Regum videmus, qua struma affecti liberantur. Refert etiam Plutarchus Pyrrhi pollicē dextri pedis vim quādam diuinam habuisse, ut eo pressi ex splene laborantes curarentur; eū praeerea ardere non potuisse reliquo corpore cremato. Cernitur in septenario alia species & forma, qua est ad cogitandum diuinissima, quia dicitur numerus rationalis fabrica.

Quattuor atque tribus septem constare videmus.

Quattuor ex totidem corpus compactum elementis

Tres animam signant triplici ratione cluentem.

Ast animae coniunctum corpus format Hominem.

Quattuor ergo tribus Hominem coeuntia reddunt:

Sed tria de superis manantia, quattuor imis.

Ex dictis partibus constans septenarius habet aliam maximam excellentiam, quia Artificis inuisibilis, et visibilis materiae primarias substantias, exprimere distinguereque videtur; ut ternarius Creatorem ob Trinitatem enunciet; et quaternarius creaturam propter quattuor elementa, quae rerum omnium causae sunt & semina, sub huius numeri breuitate concludat. Spiritus Sanctus procedens à Patre & Filio, quaternario superfertur, et Conditor benignus suum amplectitur opus, & diligit quod plasmavit, et creaturam suam sanctus ipse sanctificat, ac sibi consociat, & charitatis nexus statuit & conquadrat. Adhuc septenarius id quod in rebus secundum naturam rectum est, quodque flecti nequit, indicat, quod quomodo fiat declarandum videtur. Triangulus rectis con-

Quattuor mundi
elementa ac Tri-
nitas horum fa-
bricatrix.

stans angulis, quod est qualitatum principium, ex his numeris 3, 4, et 5° conficitur. tria verò & quattuor, quae sunt materia seu essentia septenarij, rectum faciunt angulum. Nam obtusus & acutus inaequalitatem, confusionem, & imparitatem praesferunt. alius enim alio obtusior est, vel acutior. at rectus nullam recipit comparisonem, neque alius cum alio collatus rectior dicitur, neque suam aliquando naturam commutat, sed in simili eademque ratione manet. Quod si triangulus rectis angulis constans principium figurarum sit & qualitatum, & hic à ternario quaternarioque procedit, Septenarius qui ab his enascitur, cuiusque figura potest & qualitatis fons reuera putari. Huc accedit & illud, quod ternarius, ut antea demonstrauimus, plana figura numerus est, quandoquidem iuxta unitatem est punctum, in binario linea, superficies in ternario numero constituitur. Quaternarius ad solidum corpus pertinet per accessionem unitatis, accedente ad superficiem altitudine. Quo perspicuum fit essentiam Septenarij & geometriae, et dimensionis, quae cernitur in solido, ac ut summam dicam, rerum tum corporearum, solitum corpore vacantium principium esse. Habet igitur quodlibet corpus actiuum tres dimensiones, longitudinem dico, latitudinem, & altitudinem, siue profunditatem; quattuor item extremitates, punctum, lineam, superficiem, et solidum, ex quorum compositione nascitur Septenarius. Impossibile autem erat corpora septenario metiri, iuxta illam et tribus dimensionibus suisque finibus compositionem, nisi primorum numerorum ideas, videlicet unius, duorum, trium, quattuor, in quibus ratione cabalistica denarius fundatur, Septenarij naturam in se complecti contigisset. Nam modo dicti numeri quattuor habent terminos, et interualla tria, siue tres dimensiones; primam nempe ab uno, ad duo; secundam, à duobus ad tria; postremam, à tribus ad quattuor. Quare non immeritò à proprietatis vocabulorum studiosis absolutioris nuncupatur numerus Septenarius, cum eo absoluantur, & perficiantur uniuersa, qui geminam vincendi vim tenet. ipsius enim partes vincula prima sortita sunt, ternarius scilicet cum una medietate, quaternarius cum duabus. Tot igitur virtutibus insignitus Septenarius, quas vel de partibus mutuatur, vel etiam totus exercet, iure plenus & habetur et dicitur. Nam & huiusmodi partes Septenarij ad eum ferme sensum interpretari debent, ut plenitudinem quandam sacri mysterij significant tam in diuinis litteris, quam apud Poetas. Homerus, quae nulla praeteriisse videtur doctrina, oibus numeris beatos significauit, de quibus haec cecinit.

Odyss. 306.

Quod

Quod est ex Virgiliana translatione.

O terque quaterque beati, qui tunc oppetiere,
Quemadmodum & de seipso dicit Tibullus:

O mihi felicem terque quaterque diem.

Quidius etiam libro Astorum primo:

Ter quater euolui signantes tempore fastos,

Nec sementinae est vlla reperta dies

Hoc vero cum multis pateat divina scripturae oraculis, tum praclarissime illud ostendit Tobiae testimonium: Dicatur benedictio super uxorem, & videatis filios vestros, & filios filiorum vestrorum usque in tertiam & quartam generationem. In Exhodo rursus & alibi Deus reddit peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem quia peccatum originale a parentibus trahimus, et nisi per gratiam baptismatis solvamur, etiam parentum peccata portamus, quia unum cum illis sumus. Eo referendam quod recitatur 1. q. 1. cito turpem, s. denique, Moabitae non intrabunt in Ecclesiam Dei usque in tertiam et quartam generationem, quia. Septenarius per hos numeros intelligitur esse perfectus, voluit oraculum universitatem significare, & huius numeri universitatis causam intimare, non ipsum potius Septenarium ponens. Vnde Augustino auctore esse & illud propheticum creditur: In tribus & quattuor impietatibus non aduersabor. per quod voluit potius uniuersas impietates, quam tres, vel quattuor intelligi. Saepe etiam Septenarius, iuxta auctoritatem diuinarum scripturarum designat quod perfectum est. Nam de remissione peccatorum percunctanti Petro, quoties inquam condonare deberet fratri, qui in illum peccasset, & post quotam culpam repelli deberet a venia, num usque septies? Respondit Dominus: Non dico tibi septies, sed usque septuagies septies, hoc est, respicienti in infinitum offensam condonabis. Neque enim hoc numero terminus circumscribitur venia, verum semper per eum condonanda esse proximo noxam, & quoties peccatum confessus fuerit ac resipuerit, illi ignoscendum esse mandatur. Quamuis autem Dominus alludere videatur ad locum Genesis, ubi Deus comminatur ei qui occiderit Cain poenam septuagies septies, Lamech autem daturum poenas septuagies septies: non eodem tamen cardine hoc voluitur ostium. cum non idem sit iudicium in remittenda offensa aequae in animaduertendis et ulciscendis flagitijs. punit enim misericors Deus citra condignum: parcat & remunerat ultra condignum. illud quod perfectum est designat,

hoc

hoc quod finem habet. Adhuc Anna mater Samuelis in suo Cantico ita loquens inducitur: Quia sterilis peperit septem, & quae multa erat in filijs infirmata est. Historia porro talis est. Anna & Pheenna cum Elcana matrimonio iunctaerant, ac Pheenna cum Elcana matrimonio iunctaerant, ac Pheenna quidem liberos edebat, Anna autem nequaquam pariebat, verum solutis tandem per orationem sterilitatis vinculis, Prophetam illum eximium Samuelem procreavit, qui matri suae instar septem, hoc est, numerosa sobolis loco fuit. Imperfecta autem in liberis Pheenna dicitur, quae multos filios habebat. Haec enim vox: Multum, indefinita est, quod autem indefinitum est, utique et imperfectum. Vel etiam imperfecta dici potest, quia nullam extulit omnibus virtutum numeris, Samuelis instar, absolutum. Atque hunc etiam septem vocauit, utpote perfectum, atque omnibus virtutibus expolitum. Nam septem per pleonasmum pro multis accipi debet. Porro per Annam matrem Samuelis Ecclesiam fuisse prophetatam volunt sanctissimi Patres, quae prius fuit sterilis, & posteriore fecunditate latata est. nam sterilis Ecclesia ex gentibus conflata peperit septem, synagoga vero, quae ante multis filijs erat fecunda, defecit: & plures mulieris filij fuere deserta quam illius, quae virum habebat. Vnde Theodoretus Heracliensis: Praedicit, inquit, Ecclesia fecunditatem. Septenarius siquidem numerus signum est multitudinis. inter septem enim dies totum includitur tempus, & Ecclesia filij terram implerere. Quae vero multa erat in filijs synagoga infirmata est. Iudaea namque cum permultos habuerit filios, nunc sterilis effecta est. Augustinus itidem Ecclesiae perfectionem septenario significari his verbis ostendit: Hic totum quod prophetabatur, eluxit, agnoscentibus numerum septenarium, quo est uniuersa Ecclesia significata perfectio. In Prouerbijs etiam ad hunc modum de sapientia loquitur Salomon: Sapientia edificauit sibi domum, suppositis columnas septem. quem locum interpretatus Aug. septem columnas ad unitatem rettulit Ecclesia. D. Greg. Romanus super illud Iob cap. 9. Qui facit arcturum. Quid, inquit, arcturi nomine, qui in Caeli arce constitutus septem stellarum radijs fulget, nisi uniuersalis Ecclesia exprimitur? Jam vero Iohannes Apostolus relegatus in insulam Pathmos, quae iuxta minorem asiam sita est, Apocalypsin septem Ecclesijs scribit ibidem existentibus, quas nominat proprijs enunciatis. Non quod ipsae solae sint Ecclesiae, aut principes, sed quod uni dicit, omnibus dicit. (Neque enim his tantum in locis fuit tunc Ecclesia Christi) in

toto

Cap. 9.
Hugo Victorius
de Sacramentis
fidei lib. 1. parte
7038.
Exho. 20. 34.
Deuter. 5.
Greg. Rom.

In Ciuit. D. lib.
11. c. 31. & lib.
quest. Deuter.
nu. 42.

Matth. 15.
Luc. 17.

Hug. de verbis
Domini. ser. 15.

Cap. 4.

To. Chryf. actione
i Iudcos quin
ta. & hom. 62. in
Matth.
Aug. in ciuit. lib.
17. ca. 4. Ieuerus
Graecus Didy-
mus.

Aug. in c. Dei. li.
17. c. 4.

Prouer. 9.
Aug. eodem. &
Ep. ad Galat.
c. 9.
D. Hiero. in Iob.
cap. 38.

Apoc. 1.
D. Hiero. in Zach.
cap. 8. & Aug. in
ciuit. lib. 17. c. 4.

Beda in apoc. li.
1. cap. 1.

toto uero orbe septennatim Ecclesias omnes septem esse nominatas, et unā esse catholicam Paulus edocet. qui primum quidem ut seruaret & ipse typum, septem Ecclesiarum nequaquam excessit numerum, sed ad Romanos, Corinthios, Galatas, Ephesios, Thessalonicenses, Philippenses, et Colossenses, postea singularibus personis scripsit, ne numerum excederet septem Ecclesiarum, et breuibus suam contrahens predicationem, ad Timotheum sic scribit: Ut scias qualiter conuersari debeas in Ecclesia Dei uiui. Ite in Apoc. dicitur septem his uoculis, benedictione, sapientia, claritate, gratiarum actione, honore, uirtute, & fortitudine Deo declamatur ab illis beatis spiritibus, nulli dubium quidquid laudis, quidquid glorificationis aut iubilationis concipere potest mens, uel proferre, quacunque illa est. Angelorum lingua, sub istis septem contineri. quamquam alio uertat Ven. Beda dicens quod Ecclesia septenariam uirtutum laudem offert Deo, quam se in singulis membris ab eo percepisse fatetur. Eiusdem mysterij sunt septem stelle in Apoc. quas Christum in dextera sua tenere testatur, oēs uidelicet Praefides omnium Ecclesiarum, quos, cum esset in dextera, id est, in magna felicitate, quippe qui resurrexerit a mortuis, non plures, neque pauciores ex Discipulis quam septem sui participes habuit conuiuij, sicut scriptum est, Quia erant simul Petrus & Thomas qui dicitur Didimus, & Nathanael qui erat a Chana Galilea, & filij Zebedei, & alij ex Discipulis eius duo. Isti septem missum in dexteram nauigij rete, plenum magnis piscibus ad terram perduxerunt, et cum Domino sunt epulati, uersos designantes qui in generali resurrectione presentabunt electos uersos, quos studijs suis acquisierunt siue laboribus, & cum Christo sedebunt ad dexteram eius in caelestibus. Eandem habet interpretationem quod de facie siue presentia Dei legitur, qua in die futuri iudicij erit sicut Sol. sic enim uaticinatur Esaias: Erit lux Luna sicut lux Solis, et lux Solis erit septemplex sicut lux septem dierum, in die qua alligauerit Dominus uulnus populi sui. Quanam est Luna qua tunc lucebit sicut Sol absque uarietatibus crementi et decrementi, quibus nunc uariatur in isto seculo, nisi Ecclesia, qua tunc erit similis Soli suo, Deo suo? Scimus, ait Iohannes, quia cum apparuerit similes ei erimus, quoniam uidebimus eum sicuti est. Ipsa autem lux Solis, quanta erit? sicut lux septem dierum. quod est dicere: Quanta claritatis erat Deus uerbum cum sex diebus fierent omnia, et septimo die complerentur omnia per ipsum; tanta claritatis in carne sua tunc erit apud Deum. eiusdem intelligentia

Iohan. 21.

I. Io. 3.

Iai. 4.

gentia censetur quod in eodem propheta scriptum legitur. Apprehendent septem mulieres uirum unum, id est, plures mulieres apprehendent uirum unum: licet D. Hier. adstruat dictionem hebraeam hoc positam loco ambiguum esse, & nunc septem, nunc plura signare. Eo itidem spectat quod in Prouerbij dicit Salomō: Septies cadet iustus, et resurget. sensus enim est, quotiescumque ceciderit, non peribit. quod non de iniquitatibus, sed de affectibus dictum censeo, secundum quos nec boni dicimur, neque mali; nec laudamur, nec uituperamur. non enim laudatur inquit Philosophus qui timet, uel irascitur, nec uituperatur qui simpliciter irascitur, cum nobis innati sint affectus, qui refecari quidem possunt, at non euelli. quamuis enim primi motus affectuum in manu, et potestate nostra nequaquam sint, adest tamen moderatrix illorum paulo post ratio. Septem sigillis signatum librum uidit Iohannes, quod est omni latentium mysteriorum plenitudine tectum. In libro quoque Psalmorum: Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum terra purgatum septuplum esse dicuntur, id est, multipliciter. Quemadmodum enim argentum sapius conflatum, probatum reperitur et purum: sic etiam uerba Dei cuncta ab omni mendacio, aut uitio sunt libera. Tale est et illud: Septies in die laudem dixi tibi. nam si ad litteram hunc numerum uelimus aduertere, septem illas significat uices, quibus se Clericorum pia deuotio consolatur, id est, matutinos, primam, tertiam, sextam, nonam, uesperas, & completorium; uel ut uocant Monachi: matutinos, tertiam, sextam, nonam, lucernariam, completorios, nocturnos. Quod & sancti Ambrosii Hymnus in sexta hora decantatione testatur. Verum si spiritaliter hac intelligas, continuatione magis dictam sapienter aduertis, ut est illud quod in alio Psalmo dicit: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Nam ut has laudes continuas intelligere debeas, subter adiunxit: super iudicia iustitiae tuae. Quia parcat uidelicet supplicanti. & sic humilibus pius est, ut non solum dimittat culpas, sed eis etiam aeterna premia largiatur. De Maria Magdalena Septē daemona exisse referuntur, ut innumeris, imo cunctis uitijs plena fuisse mostretur. Intimat. n. Maria Ecclesiam de Gentibus mundatā a sordibus. cui congruit quod de immundo spiritu scriptum est: quia cum exierit ab homine, reuersus assumit secum septem alios spiritus, id est, uersa uitia. Septē capita Draconis, oēs Reges terra designant, qui etiam dicuntur septem montes. Quod uero septē diebus fermentum non inuenitur in domibus Iudaorum, nobis est documento uitium esse submouendum

Iai. 4.

Prouer. 24.

Aug. in ci. Dei 2.
 11. c. 31.
 glo. de poenit.
 dif. 3. septies. lib.
 2. Ethic. c. 5.
 Casiodorus sē.
 in Psal. 118.

Apoc. 5.
 Beda i apoc. li. 1.
 Psal. 11.
 D. Theodoretus
 Episcopus Cy-
 rus.

Psal. 118.

Casiodorus in.
 Psal. c.

Aug. in ci. Dei
 lib. 11. c. 31.
 Psal. 118.

Matth. 12.
 Mar. 8.

Apoc. 12.
 13.
 17.
 Exo. 12.
 13.
 34.

T ut

1. Reg. 6.

ut omni vite nostra tempore in simplicitate ac puritate viuamus. etiam septem diebus a Xyma comedere, nil aliud sibi vult, quam cunctis vite nostra diebus humilium Christi actionū sacra passionis, et acerbissima mortis eius nos meminisse debere. sic septem menses quibus fuit Arca apud Philisteos, designant tempus huius seculi usque in finem. sic septem diebus est immunda mulier quae peperit masculum, et octavo purificabitur. Quae autem feminam peperit bis septem diebus in immundicia permanebit. Quibus in numeris mysteria latentis arcani continentur. quia in septimana dierum consummatus est mundus, in quo donec sumus in carne positi, ad liquidum puri esse non possumus, nisi octava venerit dies, quod est futuri seculi tempus, in quo tamen die purgandus est ille qui viriliter egit. statim enim munda efficitur mater eius, quae genuit eam, purgatam namque vitis carnem ex resurrectione suscipiet. Qui vero nihil in se habuit virile aduersus peccatum, sed remissus, et effeminatus permanserit in actibus suis, iste neque in presentis seculi hebdomada, neque in futura purgabitur ab immundicia sua. Quin etiam septem Angeli stantes in conspectu Dei Apoc. 8. significant vniuersitatem Sanctorum et Iustorum. Apud Mathematicos etiam Septenarius vniuersitatem quandam perfectionis signat. nam, si Petri Apolloniam uentura sumus admissuri, hieroglyphicum septem capitibus insigne, quod decimo Geminorum gradu statuere, inde significantes, sub eo graduum numero in lucem editum multiscium fore, quippe nulli doctrinae genus, artem nullam, nullam denique linguam esse celebrem quam is non sit optime consecutus, eundem tam publicis, quam priuatis rebus agendis aptissimum, ac iter mortales admirabilem omnino fore pollicentes. Iam vero, et ea quae funduntur, ubi ad septimam decoctionem fuerit peruentum, tum perfectum illud, et absolutum existit, quo nihil perfectius inueniri potest. Compertum enim est ab hominibus nostra aetatis, non in argenti solum, sed etiam multorum decoctione, septima decoctione, perfectissimum fundi, ueluti quotidie cernere est in saccharo depurgando. nam ubi septies igne id examinaueris percoxerisque, nihil quidquam proficit ulterius, sed lapidescit omnino, ne ulterius eliquari possit. Adagium inde usurpatum de re, quae summam adeptam sit perfectionem: Septima decoctionis saccharum, ubi sagacissimum quempiam atque uaserrimum hominem designamus. Sed his misis perscrutemur huius numeri reliqua mysteria, quae diuinis oraculis continentur. Fuit enim Septenarius apud sanctum Moysen remissioni et indulgentiae consecratus. in lege quidem multa per Septenarium statuta reperies. Septi-

mo

mo mense cuiuslibet anni, et septimo quoque anno fiebant remissiones. Et post quadratum Septenarium cuiusque obligationis remissio condonabatur. quippe si quis possessionem distraxisset, recipiebat: si liber seruitutem incidisset, iterum libertatem assequeretur: indulgentiam debitor accipiebat: exul in patriam redibat, ut in Levitico legitur. Huc accedit, quod populus ex Babylonica captiuitate septuagesimo anno rediit, sicut Hieremias praedixerat, et rerum euentus confirmauit; ut praclarus, et maxime mysticus decadiabus septenarium numerus ob populi redemptionem, ac mysterij quoque nonnihil habeat, nimirum liberati populi proclamationem. Septem petitionibus absoluitur oratio Salomonis. Totidem consumauit Caelestis Doctor orationem expiationis nostra, et in quadrato Septenario dictiones absoluit, quod mystice obseruauit Iul. Camill. Quare Septenarius libertatis numerus nuncupatus. Vocatur et numerus iuramenti. Hinc apud Hebraeos iurare dicitur septenare, quasi per septem obtestari. sic Abraham quando pepigit foedus cum Abimelech, statuit septem agnas in testimonium. Accommodatur Saturno, qui ab inferioribus ascendendo, septimus est planetarum, qui requiem indicat, cum septimum diem adscribi monstrauimus, Qui et millenarium septimum indicat, quo teste D. Iohanne in Apoc. captiuato dracone malorum suggestore Diabolo, quiescent mortales tranquillam vitam degentes. Inde, et ad Mosaicam legem referri solet hic numerus propter sabbatum. Septem gradibus ascendebatur ad portam aquilonarem templi, ut per hebdomadas, et ceremonias Iudaeorum ascendatur ad superiora. Septem filij Bala ancilla, sunt seruientes sub lege. Septem uero tonitrua in Apoc. sunt uoces, et oracula Prophetarum. Quod si extra has uerit cultus ceremonias egredi licebit, atque uetusta Gentium sacra peruagari, non minori mysterio apud eos Septenarium numerum fuisse commendatum comprobabitur. Per septem enim dies Memphitici Apis natalem, iactu aurea patera in Nili gurgitem, celebrabant, quibus diebus quasdam cum sacerdotibus iudicias habuisse crocodilos refert Plinius, nec atrectasse lauantes. Verum octauo die ceremonijs iam peractis, post horam diei sextam, uelut reddita sciendi licentia, solitam resumere atrocitatem. Quid illud quod refert idem Plinius in Andro insula in templo Liberi patris fuisse fontem statis septenis diebus uinum fluentem, quod si conspectu templi fuisset ablatum, saporem uini in aquam conuerti, quanto mysterio contineri dicendum est? Iam uero matricidam Orestem, et si iam ab insania fuerat liberatus, expiari tamen materna caede non potuisse tradit Varro nisi ex Apollinis

Ezech. 40. 8.

Gen. 46.

c. 10.

Apis est bos qui instar nummuli colebatur.

li. 8. c. 46.

lib. 31. c. 2.

T ij oracu-

oraculo septem fluminibus, quæ uno tantum alveo miscerentur, prius ablueretur. Hunc locum teneat et Apuleius, dicens: Meque protinus purificandi studio marino lauacro trado, septies submerso fluctibus capite. At quando hic sumus, illud non dissimulandum videtur magnam esse purgandorum scelerum septenarij potentiam et in diuinis litteris: nec id cuiquam mirum videri det, si Gubernatori omnium Deo, nec nõ & Virgini Minerva dicatus numerus, utpote solus ex omnibus qui denario includitur nec gignens, nec genitus aliqua etiam imperfectionis nota suggilletur. Quemadmodum. n. nulla multitudo, aut congregatio, aut collegium est, in quo nõ aliquis sit prauaricator, nec ullum humanum corpus absq; nauo aliquo vel cicatrice, nec deniq; hominem ullum reperire facile possis, qui sine vitio nascatur, cū uel iustus Homo septies in die prolabatur: sic nullum inuenias numerum ex omni parte felicem. connumeratur etenim Septenarius inter steriles et ab imperfectione maxime distantes, qui à nullo, nisi ab unitate dimetiri possunt. unde, & primi nuncupantur. nullus siquidem eos numerus diuidere uno ordine potest, nec aquis portionibus discernere. quare partibus aliquotis orbatas cū sit Septenarius, sterilitatem, quæ nõ est ex benedictione, nobis demonstrabit. nec. n. Virginitas ex eo est magis Deo grata, quia non fecunda: sed Virginitas in fecunditate, & fecunditas in Virginitate Deo est gratissima. Quare bene, sicut lib. 30. excitationum testatus est Nicolaus de Cusa, Maria Virgo benedicta est inter mulieres, quæ cum sit uirgo, est summa fecunditas. Non immerito igitur malam in partem Septenarium quandoq; positum inuenias in diuinis oraculis. Aliquando. n. iniquos præsignat, ut in Apoc. septem capita draconis, septem diadematis insignita. Septem mali Angeli cum septem phialis iræ Dei venena continent. Septem uiri de stirpe Saulis, qui a Dauid sustinere crucis suspēdia. Quandoq; etiam Septenarius humiliationi dicatus habetur. In hoc. n. Iahacob seruit pro Rachel, totidemq; diebus Labani persecutiones experitur, septimo die comprehensus in monte Galaad, septies pronus in terram adoratur, donec appropinquaret Esau; ut iniuriam, quæ se accipisse putabat, remitteret, & quamuis latus, in gratiã rediret. Septem diebus ieiunandum mandauit Vriel Angelus. Herodis et immanitatem deuotans Ioseph cum puero ausugisse legitur in Aegyptum, ubi latitauit per Septennium. 22. q. 2. Quod uero. Septenarius denique perpetuam, & insolubilem dicit ultionem. Unde septem nouissima plage in Apoc. punitionem perfectam indicant. Quoniam in illis, ait Beda, consummata est ira Dei, nouissimas

dixit,

dixit, quia semper ira Dei populum percutit contumacem septem plagis. Deuter. cap. 16. scriptum est: Septem diebus comedes afflictionis panem. Et Eccli. c. 40. Super peccatores septuplum. Adhuc uero in Leuitico dicit Dominus: Si nõ obaudieritis mihi, addam corruptiones uestras septuplum propter peccata uestra. si ambulaueritis ex aduerso mihi, nec uolueritis me audire, addam plagas uestras usque in septuplum. quod si nec sic uolueritis recipere disciplinam, ego quoque contra uos aduersus incedam, & percutiam uos septies propter peccata uestra. sin autem neque per hæc audieritis me, sed ambulaueritis contra me, & ego incedam aduersum uos in furore contrario, et corripiam uos septem plagis propter peccata uestra. De Cain rursus qui seipsum fraternæ cadis crimine constrinxerat, scriptum est: Septies animaduertetur in Cain, hoc est, septuplo cruciabitur, septenisque multabitur pœnis. quarum prima, fuit, male dicta terra; secunda, operaberis terram, hoc est, sine ulla intermissione ac relaxatione agriculturæ laboribus vexaberis; tertia, & nõ addet uirtutem suam dare tibi; quarta, gemens ac tremens eris super terram. tribus duas adiecit pœnas, gemitum et corporis tremorem, sequitur aliud supplicium, quod Cain ipse patefecit, sic loquens: Si nunc a terra me eijcis, hoc est, si a terra commoditatibus me disjungis, & à facie tua abscondar. Atrocius sanè supplicium apud eos, qui mentis sunt compotes, separatio à Deo. septima: posuit Deus signum super eum: ecce infamiam. Hæc secundum Aquilam. At Symmachus non simpliciter uertit, sed hebdomada, siue septimana ulciscetur. Translatio uero septuaginta Interpretum & Theodotionis sic habet: Omnis qui occiderit Cain septem uindictas exsoluet. Talemque uidetur intelligentiam præ se fere. Postquam Cain occiderat fratrem, interrogatus à Domino: Vbi est Abel frater tuus? contumeliose respondit: Nescio nūquid custos fratris mei sum ego? Quamobrem maledictione damnatus, ut gemens & tremens uiueret super terram, ueniam noluit deprecari, sed peccatis peccata congemians, tantum putauit nefas cui a Domino non posset ignosci. Quare Domino respondit: Maior est iniquitas mea, quam, ut ueniam merear. ecce me hodie eijcis à facie terra, et à facie tua abscondar, et ero gemens & tremens super terram. & erit omnis qui inuenerit me, occidet me. Eijcior inquam, à conspectu tuo, et conscientia sceleris tremebundus, lucem ipsam ferre non sustinens, abscondar, ut latitem; eritque omnis qui me inuenerit, occidet me, dum extremore corporis, & furia mentis agitatu eum esse intelligit, qui mereat

T iii tur

Septenarium formula metitur unitas 32. de fin. 7.

e. Constituit.

c. 12.

c. 16.

2. Reg. 21.

Gen. 29.

Hieronymus.

Gen. 31.

Gen. 33.

4. Esdr. 5.

Matth. 2.

c. 15.

Cap. 26.

Gen. 4.

itur interfici, Verum Deus nolens eum mortis compendio finire cruciatum, nec pœnâ tradere qua se ipsum damnauerat. ait: Non sic, id est, non ut existimasti morieris, mortem pro remedio accipiens.

Horatius.
in Epodu.

Nec proderit ditasse Pelignas annus,
Velociusue miscuisse toxicum.
Nam tardiora fata te votis manent.
Ingrata misero vita ducenda est in hoc;
Nouis ut vsque suppetas doloribus,
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus semper dapis,
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat supremo collocare Sisyphus,
In monte saxum; sed vetant leges iouis.

Inuitus igitur vitam duces miseram usque ad septimam generationem, & conscientia igne torqueris, ita ut quicumque te occiderit, secundum duplicem intelligentiam, aut in septima generatione aut septimo te liberet cruciatu. Nō quod ipse qui occiderit Cain septem ultionibus sit subijciendus, sed quod septem vindictas, quæ in Cain tanto tempore cucurrerunt, soluat in occiso; interficiens eum qui vita fuerat derelictus ad pœnam. Argumento est Adam qui semel prolapsus, si moriendi necessitati nō fuisset obnoxius, maximū damnū accepturus erat nimirum peccatum operans; qui beneficio afficitur. Quod est autem hoc beneficium? Mors, quæ licet pœnâ rationē habeat, utpote vitam extinguens, tamen in misericordiam recidit, immortalem non sinens esse peccatorem. Ut autem quod diximus fiat manifestius, quotidiana consuetudinis ponatur exemplum. Loquatur inter verbera seruus ad Dominum, quia incendi domum tuam, interfice me. Dominusque respondeat: Non ut vis morieris, & finies morte supplicia, verum longo tempore custodieris ad vitam, & tam infelicitè in hac luce versaberis, ut quicumque te occiderit, beneficium præstet occiso, dum te de tam multis liberet cruciatibus. Et hac de Cain per digressionem commemorata sint Redundum est ad testimonia. In sulcis iniustitiæ mala seminantem, in septuplum puniendum esse testatur Ecclesiastes his verbis. Ne semines, mala in sulcis iniustitiæ, & non metes ea in septuplum. Quod fuit dicere, Non des exemplum malè agendi hominibus ad hoc pronis, sicuti sulcus paratus ad seminis receptionem, & non metes ea in pœna tibi in septuplum inferenda. Israel qui peccauerat in sabbatum septem

ptem decadarum, hoc est, septuaginta annorum supplicium sustinet. Septuplum etiam pessimi vicini insinum suum recipiunt. reuersos enim Iudæos ex secunda captiuitate Babylonica, templumque restaurare tentantes, vicini ab Antiocho Epiphane seducti vexabant, unde propheta regius septuplicem eis imprecatur afflictionem dicens ex Iudæorum persona: Redde Domine vicinis nostris septuplum in sinu eorum, hoc est, inseparabilem. Ipsi verò David quando numerato populo contraxit offensam, tribus oblati sibi cōditionibus, quam vellet, eligeret, propositum fuit, utrum septem annis famem super terram fieri vellet, aut tribus mensibus fugere a facie inimicorum suorum persequentium se, aut triduo fieri mortem in terra. quum autem pestilentiam delegisset melius esse ratus cadere in manus Dei quàm in manus inimicorum scriptum est, quia mortui sunt de populo, à Dan usque Bersabea septuaginta milia virorum. Alibi rursum vocat Dominus famem, & venit super terram septem annis. Totidem annis oppressi sunt Israelitæ à Madianitis. Nabuchodonosor, ad Dei offensam in bouem mutatus, per septem annos

Psal. 78.

2. Reg. 24.

4. Reg. 8.
Iudic. 6.

Dan. 4.

Aulica de pasto mutans conuiuia fœno,

Agrestes pecudum confors fuit ille per herbas.

Habet in religione præsens numerus aliud evidens sacramentum, quia omnis purificatio omnisque mundities fit per septenarium. septem animalia munda ingrediuntur in arca Nohe. licet enim animalia quaternarium elementalem sequantur, ternario tamen superiori & diuino participant, ut munda sint, quòd mundities & purificatio procedant à septennio. Hinc septimo die emissa est columba. quum enim Nohe constitutus in arca exploraret an cessent aquæ diluuij, postquam reuersa est columba, septem diebus expectasse dicitur, atque iterum emisisse columbam, quæ mundi munditiem pacemque nuncians attulit oliuæ ramum virentibus folijs, quo factò, Nohe septem alijs diebus expectauit, ut alio subsequente septenarij curriculo, plenius subsequeretur et plena mundities. Huius speculationis est quòd propheta Moses septem diebus expiat altare, & septem vicibus aspergit. Septem diebus consecrantur manus Pontificum. Sacerdotem quoque per ignorantiam peccantem iubet lex mactato vitulo, digitoque in sanguine tincto, septies aspergi cōtra velum sacrarij. Est eiusdem mysterij quòd feminifluus, qui sanitate fuisset assequutus, numerabat septem dies in emundationem, Mulier etiam quæ redeunte mense pareretur fluxum sanguinis, septem diebus separabatur, virque qui cum ea

Gen. 7.

Gen. 8.

Exo. 29.
Exo. 8.
Exo. 29.
Leuit. 4.

Leuit. 15.

Leuit. 15

rem.

Leuit. 15.

Num. 19:
De con. idif. 4.
e. nec quenquam
Leuit. 21.Clemens Alex.
Stom. 4. 2.4. Reg. 5.
Ambrosius de sa-
cramētis li. 1. c. 5.Num. 12.
Septenarius ad
munditiam per-
tinet spiritalē.
Aug. quæ super
numeros .

rem habuisset tempore sanguinis menstrualis septem diebus erat immundus. Quod si sanitati reddita fuisset mulier, post dies septem purificabatur, ut in Leuitico edictum atque imperatum est. Adhuc qui fuisset ingressus tentorium hominis mortui, vel etiam in agro tetigisset cadaver occisi hominis aut per se mortui, pollutus erat septem diebus. At sacerdotibus vetitum erat adobeutes ingredi, nedum mortuos tangere, Non quod sceleratum sit corpus, sed forte quia quadam funebris nidoris affinitate corruptus animus, concipiendis diuinis influxibus redditur sacerdos ineptus. Forte etiam quod peccatum, & inobedientia sit carnalis, & in corpore versetur, sitque mortua, & ideo abominanda. Ad solos autem Patrem Matrem & Filios mortuos permissum sacerdotibus ingredi, quod hi soli sint cognati carnis, & seminis a quibus, proximam et continentem causam ingressus in vitam acceperint. Mundantur autem ij quoque septem diebus, per quot dies efficitur generatio. Heliseus Propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait Nahaman Syro leproso: Vade & laua te septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, & mundaberis. et sequitur paullo post: Et lauit se septies in Iordane, & mundatus est. preceptum enim erat in lege ut mundandus leprosus, purificaretur septies in sanguine passeris, septemque diebus extra Tabernaculum permaneret. Allegorice autem iubetur leprosis ut exeant de castris, et sedeant foris, donec eorum lepra mundetur, intelligendo hereticos ab Ecclesia proijci debere, donec proprio errore purgentur, & sic reuertantur ad Dominum. Maria soror Moysis lepra percussa totidem diebus, iubente Domino, separata fuit extra castra. Porro Maria significat pœnitentem, interpretatur enim amarum mare. Vnde sanctorum Patrum decreto sancitum quod peccator post septennem pœnitentiam ad pristinum sanitatis gradum restituatur, 33. q. 2. si quod. & dis. 8. 2. presbyter. 27. q. 1. denotam. & notat glo. e. ver. d. et de pœnit. dis. 3. sunt plures. ver. f. Hinc etiam Psalmi Pœnitentiam septenario sunt calculo titulati. glo. in ant. de celeb. miss. c. 1. Nam et David Regem de adulterio reprehensum et homicidio, septem diebus pœnituit. 33. q. 2. hoc ipsum. Quamquam, & illud dici posset quod adnotauit & Cassiodorus senator Psalmos pœnitentia ad hunc numerum fuisse perductos, quod septem modis peccata nobis posse dimitti maiores nostri dixerint, primo quidem, per baptismum; secundo, per martyrij passionem; per Eleemosinam, tertio; quarto, per hoc quod remittimus peccata fratribus nostris; quinto, cum conuerterit quis peccatorem ab errore

via

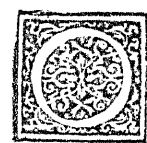
via sive sexto per abundantiam charitatis, septimo per pœnitentiam. Sed his addenda videtur etiam communicatio corporis, et sanguinis D. N. I. C. cum tamen digne suscipitur. Inueniuntur & alij fortasse modi remissionum; congruit enim ut numerum supplicationis nostræ indulgentia diuina transcendat; sed tamen Ecclesia plurimum septenario numero tribuit, eoque maxime uti solet ad optandam diuinam gratiam: Nam septem dies mortuorum exsequias celebramus, optantes illos cum Domino conquiescere, exantlatis uitæ huius arumnis impatilibus, velut deleantur peccata, qua fragilis Homo in hac vita, qua per septem dies ducitur, commisit, vel ut anima corpori reconcilietur, qua carne illicita peccauit. Vnde Strabus: Dei iquit, cultores septem diebus exsequias celebrant. & in Ecclesiastico scriptum est quia luctus mortui septem dierum, fatui autem omnes dies uitæ eius. Genesis quoque; c. 50. (et legitur). 13. q. 2. c. quia. Iacob sati diem functum, continuo mœrore lacrymis continenter manantibus septem diebus prosecuti sunt filij. Quem tamen luctum decuplauerunt Aegyptij, quod ab antistite Aug. li. questionum de Genesi scite fuit adnotatum. Adhuc et cum Judith fata subduxisset, luxit omnis populus diebus septem. Ceterum quod ad sepeliendorum ritum spectat, illud apud Veteres seruatum refert Alexander ab Alex. ut defuncti corpus per intervalla conclamatum, propiores affines calida abluerent, deinde unguentis ungerent, candidoque amictus induerent, ac diebus septem seruarent antequam cremaretur. Seruabatur etiam nunc hic dierum numerus à S. P. Q. R. quãdo suos vita defunctos Imperatores consecrabant, iustaque persoluebant. qui honos Apotheosis dicebatur. Mos. n. fuit consecrare Imperatores, qui superstitibus filiis vel successoribus e vita decessissent, quique hoc honore fuerant affecti, relati dicebantur in Diuos. Erat autem tota Vrbe quasi luctus quidam festa celebritati promiscuus. quippe functum vita corpus rite hominum sumtuoso funere sepultura madabant. Ceream tamen imaginem, defuncto quam simillimam ad agroti speciem pallidam fingentes, eamque in regia vestibulo proponentes supra eburneum lectum maximam atque sublimem: circa lectum vero utrinque magnam partem diei sedebant, à leua quidem Senatus omnis vestibus atris amictus, à dextra vero Matrona, quas uirorum aut parentum dignitas honestabat. Hac ita per septem dies continuos faciebant, Medicis ad lectum quotidie accedentibus, inspectumque velut agrum deterius se habere subinde pronunciantibus. Septimo autem die ex hac mortali vita ad celestem patriam migrasse asseriebant.

c. 22.

c. 16.

DE

DE NUMERO IIX.

Ctonarius ita omnium sensibilibus cuborum principem locum tenet, ut unitas omnium numerorum. cum enim unitas intellectualis sit numerorum abyssus, totiusque multitudinis principium, sola sibi primigenium nomen vindicauit. primus enim ipsa est trigonus, primus tetragonus, primus pentagonus, prima pyramis, primus cubus, et ut uno uerbo complectar, in alijs figuris primum: adeo nihil est in unitate quod extra producat, cuius non sit eodem quoque pacto particeps. Verum enim uero cum secari vel diuidi non possit unitas, nusquam illam in proprijs rationibus sensibilibus, aut angulorum, aut laterum metis expressam inuenies. hac sequentium figurarum, inter quas prima uelut nuncupari, nullo se visibili contexit amictu, nullamque praesertim claram speciem eorum, quorum nomina sibi praesumit adscribi. primus ipsa cubus est sine angulis, ac sine lateribus, tota est angulus, totaque latus. Quae uero sine specie, sine ulla partium uarietate sunt in unitate, in sequentibus numeris sensu ipso expressa conspiciuntur. sunt quae visibili laterum atque angulorum habitu contexta. Octonarius igitur primus ab unitate sensibilis est cubus, quare & Vulcano dicitur. Ex primo enim motu, id est, dualitate, quae Inno est, constat. Nam dualitas ter multiplicata, octonarium conficit cubum, et solidum numerum, ut bis, duo, bis, octo. Neque hunc trinuum ductum Pythagorici transcendunt, quod quilibet numerus in semetipso ter ductus, cubum constituat. Quo fit, ut cubum omni ex parte aequalem ex trino radice ductus facile conspicias, nam cum dicis bis duo bis, longitudo primo binario exprimitur, latitudo, secundo; tertio profunditas: & ita longitudo aequatur latitudini; & utrique, profunditas. Hinc & octonarij perfectio demonstratur, quando cubus a senario tegitur numero inter ceteros perfectissimo. Neque id solum, sed & anguli siue hos sursum aut deorsum, siue dextra parte aut sinistra, siue quauis alia positione sumpseris, sunt aequi. Non solum autem solidorum primas obtinet octonarius, uerum etiam primus omnium in numeros ita soluitur pariter pares, hoc est, in bis quaternos, ut nihilominus in numeros aequae pariter pares ipsa quoque diuisio dissoluatur, id est, bis binos; rursusque aequalitate resoluitur, eadem quoque componitur. namque bis bini bis octonarium constituunt. Cum ergo & compositio ipsius pari aequalitate procedat, & resolutio aequaliter redeat usque ad unitatem, quae diuisionem pro arithme-

arithmetica ratione non recipit, iure optimo Pythagorici iuxta sua disciplina morem, hoc numero Iustitiam comprehendebant, quod Iustitia sit aequalis pro cuiusque meritis distributio, fundamentumque firmissimum ciuitatis. Nec aliam ob causam Deus dicitur Iustitia, nisi quod linea recta infinita primo circulum, deinde triangulum faciens, ex tryade uenit in tetractyn. Vnde si trigonum est perfecte, est necessario quadratum. & hinc octonarius ex Pallade, et Amore, id est ex uerbo & spiritu genitus, diuina quadam ratione consurgit. primo quidem in unum, duo, quinque diuisus, deinde in quindecim multiplicatus, ac nihilo diminutus, sed auctus in quaternarium a se ipso circulum facit primum, quae figura solius Dei est. Hinc Orpheus quotiescunque diuinam uolebat obtestari iustitiam, per Numina octo iurabat, quae rerum summa imperare dicebat Euander, Ignem scilicet, Aquam, Terram, Calum, Lunam, Solem, Mithram, & Noctem. Mithram autem Persae idem cum Sole existimant. In Aegyptia quoque columna in signum iustitiae posita octo Deorum nomina notabantur inscripta, Saturnus, Rhea, Osiris, Spiritus, Calum, Terra, Nox, Dies. Atque hos fuisse putarim octo Deos Xenocratis, de quibus meminit Cic. lib. de natura Deorum. Neque illud quidem ignoretur oportet, Octonarium in diuinis oraculis signum fuisse iustitiae, cuius rei argumentum est Nohe, qui & octauus, & iustitiae praeconum nuncupatur. Hunc numerum Dionysio sacrum fuisse perhibent prisci Theologi, quod octauo mense in lucem editus esset, cuius rei sempiternum est illud testimonium. Naxos enim in insula illi dicata, hanc prerogatiuam obtinuit, ut sola Naxiae Mulieres octauo mense salutariter pariant, foetusque vitales edant, cum ubique fere gentium omnes eo mense geniti intereant, et manifesto etiam uersentur in periculo. Ad huius numeri commendationem illud item afferri solet quod ab Arithmetice primus actu quadrans fuit nuncupatus, omnibusque numeris, sicut & senarius, dictus perfectus, & qui terminant in illis, qui uero ab his defecerint, imperfecti iudicantur, quod in infinitum semper hi duo senarius scilicet, et Octonarius didactionem aequalitatem recipiant. Illud demique relatu dignum uidetur, quod hunc numerum uirpauit antiquitas, cum nihil alicui rei deesse significaret, aut cum multa inter se uiderentur similia $\alpha^{\circ} \pi \alpha \nu \tau \iota \delta \iota \kappa \tau \omega$, id est, omnia octo, dicentes. Quod prouerbum fuisse uidetur, atque hinc natam esse paroemiam putant. Stesichori poeta conditorium, magnifico exstructum impendio, ex octonis constabat omnibus, octo columnis, octo gradibus, octo angulis.

Gen. 6. 7.
2. Petri 2.

Lib. 9:
Lulus talarius.
Stefichorius,

angulis. Cuius meminit Iulius Pollux agens de lusu taxillorum, quem dicit numeris constare, in quibus unus sit, qui stefichorites appelletur, nimirum octo, idque cognominis sumtum ab eius monumento. Alij rursus in Olympijs octo fuisse certaminum species testantur; atque inde ductum adagium: OMNIA OCTO: Sunt etiam qui dicant eum, qui Corinthios in unam civitatem coegit, Cives uniuersos in octo tribus distribuisse, atque hinc ortum fuisse vulgi sermonem. Octonarius in diuinis litteris, nomen testamentum, corporum resurrectionem, ac maiestatem regni Dei significat. Quod quidem volens preceptor noster IESV Discipulis aperire, sic eos allocutus perhibetur in Euangelio Luca: Dixi venturum filium hominis in gloria patris sui, et existimatis me narrare fabulas. quoniam ergo inefficax fuit oratio, res docebunt. Sunt aliqui homines stantes, qui non gustabunt mortem donec videant regnum Dei. factum est autem post hac verba fere dies octo, assumpsit IESV Petrus, et Jacobus, et Johannem fratrem eius, et duxit illos in montem excelsum, et transfiguratus est coram eis, et mutata est eius forma, et cum lucis indisset tunicam, fulguris praeferentem speciem ostendit aspectum, Octonario dierum calculo verum tempore resurrectionis gaudium venturum docens. Nam et ipse post sextam sabbathi, qua crucem ascendit, et septimam sabbathi, qua in sepulcro quieuit, octaua die surrexit a mortuis. Et nos post sex huius seculi etates, quibus pro Domino pati, et elaborare gaudemus, et septimam sabbathi quietis animarum, qua interim in alia vita geritur, octaua resurgemus etate. Sed quid dicemus cum Marcus et Matthaeus veluti uno ipso ore loquentes, dicant post sex dies transfiguratum fuisse Dominum? Ad hoc beatus Lucas responderet: Nec temporis ordine, nec mysterij ratione discrepant, qua a me et ab illis dicuntur. Illi enim die praetermissio, quo id quod paullo post erat a Verbo faciendum, Apostolis communiter est praedictum, et illo rursus in quo id quod praedictum est, Verbum fecit admirabili quodam modo: eos, qui sunt inter duos, primum inquam et ultimum, uel potius inter primum et octauum, numerant. qui quidem sunt aperte sex, quibus si duos iunxeris, principium et finem coniungens medio, habebis sine contradictione quod quaeritur. Inde etiam illi absolute post sex dies factum memorant: Ego uero primum, quo Dominus hac promissit, et ultimum quo promissa compleuit, adiungens, temperantius posui, octo fere dies. Et in ratione mystica illi post sex mundi etates Sanctis ab omni labore quiescendum: Ego

Aug. de con. euā.
li. 2. De doct. ch.
lib. 3. De quest.
euang. cap. 7.
Io. Chrisost. in
Matth. 17.

autem

autem tempore Octauo surgendum esse de signo, quando, scilicet finita seculi hebdomada, Dominus uenerit ad iudicandum mundum. Inde etiam Psalmista, resurrectionis diem considerans, quia de extremi iudicij distractione erat locuturus, praemisit titulum dicens: In finem Psalmus David pro Octaua. Vt enim quam octauam diceret demonstraret, diem illam tremendi terroris in Psalmi inchoatione secutus est in hac verba: Domine, ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripas me. Modo enim, quisquis per flagella corripitur, et in correptionibus emendatur, in mansuetudine corripitur, non in ira. In districto autem illo examine omnis argutio atque correptio ira est, quia uenia post correptionem non est. Per sex igitur etates, quibus licet operari, precibus est insistendum, ne in Octauo retributionis tempore a iudice corripiamur irato. Infinita porro sunt huius numeri sacramenta: sed quia Hilarius praefatione Comm. in Psalmos, et Psalm. 118. D. Hieronymus in expositione libri Eccl. et S. Ambrosius epist. 29. et in explanatione Luca Euangelista, ubi Dominus in monte transfiguratus est, et Aur. Aug. de sermone Domini in monte, ubi de Octo beatitudinibus disseruit, diuinam illam quietem, et summam beatitudinem designantibus; adeo diligenter et accurate de eo locuti sunt, ut si dicta illorum in unam seriem colligantur, vix possint longissimo uolumine comprehendi, ego breuitati studens, de hac Octaua tantum habeo uerba. nam quod Lectori placuerit, ex his eligere licebit, cum huiusmodi viros aduocare sufficiat. Hac igitur Octaua dies est, de cuius sacramento, et omnium nationum in Christo fide, Octauus quoque Psalmus incipit: Domine Dominus noster. Octauus autem die non recipit mundus; sed finito septimo ad primum ut redeat necesse est, quod Octaua ad aeternam requiem pertineat. Octonarius (inquit Nic. Cusa.) semper est reiteratio post complementum. hic mundus septem etatibus rotatur in Octaua. sunt septem spiritus Dei, quibus mouetur spiritus noster, ut in Apo. et omnium consumatio est per septem, et renouatio in Octaua, ut in harmonia, quia Octaua repetit primam. Hinc Philolaus Pythagoreus harmoniam geometricam uocabat Octonarium, quod in eo cunctae rationes conuenire uiderentur. Nam apud Pythagoraeos septenis harmonicis modis absoluitur quaeque consonantia, eoque cum ad septimum peruentum est, ad primum redit progressus: quare in modorum Octonario initium, et finis unum sunt; in septenario autem, nequaquam. Progressus autem ab eodem in idem, circularis est, isque cum perfectionis sit argumentum, nobis facile exprimit

Gregor. in
Ezechie 16
hom. 16.

Psal. 61

D. Hiero.

Psal. 8.

Cassiodor.
Sen. in pf.
11.

V pro-

progressum a Deo in creaturas, qui a creaturis rursus in Deum resilit et reflectitur. Idem est a veritate ad imaginem ipsam in suam veritatem referens: progressus autem a veritate in imaginem, qui Septenario exprimitur, nempe in quo finis & principium non sunt unum, semicirculi est & imperfectus. Nam praterquam quod imaginem suam nactus est terminum, est prioris sola portio. Non itaque ab re vetus instrumentum, quod noui umbra & imago, septenario exprimitur; nouum autem veritas, Octonario. A deo veteris instrumenti homines imaginibus herebant affixi, ne illas quidem in suum referentes auctorem, & finem. At diuino incarnati verbi detecto mysterio, summa veritas, unitasq. Septenario adiuncta, Septenarium in Octonarium commutauit. Nec ab re quidem humanam Septenario expressam assumpsit naturam, quo plenius ac perfectius umbratilem Septenario expressam imaginem, in suam transferret veritatem, qua parte Iudaismum, ritum ite Gentilium, quisque solis herebat imaginibus, in veram Dei patriam commutauit, & sacrificiorum umbratilium multitudinem Septenario expressam, in unum verissimi & immaculati agni commutauit sacramentum, in quo quaque omnia complectuntur sacramenta, eoq. mediator veteris et noui testamenti factus est, mediator nihilominus Dei & hominis, uitae presentis & futurae. Quod quidem est argumento, nobis de hac umbratili vita transeundum ad veram & immortalem vitam. Quemadmodum enim angelicus intellectus purus est, et per se subsistere natus extra corpus. Ita & humanus intellectus in corpore subsistere natus est. Cum igitur humani intellectus natura subsistat in corpore, non debet natura extra corpus esse, neque disungi aut a corpore segregari. Nam quod extra corpus animam degere firmissime credimus, huius causa fuit peccatum, quod prater naturam est. Quare iterum etiam cum sit immortalis & incorruptibilis, natus est corpori restitui, ut in proprio gradu & suapte ipsius natura subsistat semper. Facta sunt enim et creata uniuersa ab omnipotenti Deo, ut eo modo subsistant, quo nata sunt esse, nec statuit, aut uult Deus quidquam in rerum natura inane, uel otiosum. Atqui nata est rationalis anima, ut sit & saluetur in corpore, ut pote cui multa vires insunt, quas nisi corpori addicta & conglutinata nequit exercere. Nam si verum est, prout verum est anima nostrae substantiam conditam esse in aëre, numquamue interituram, adierunt illi semper siue in corpore, siue extra corpus uniuersae vires ipsius,

ipsius, naturalesque potestates. Extra corpus autem subsistenti plurimae eius vires ociosae relinquuntur, ut quibus desunt ipsa subiecta, & organa, & exercendarum naturalium operationum facultates, veluti sensitiua, et Imaginatiua, ad quas duntaxat in subiecto corpore exercendum nata est anima. Et cum omnis naturalis anima vis, & potentia sit propter operationem, quae ab ea proficiscitur, debet & naturalis potentia sempiterna, semperq. manentis sempiterna continua, & inuis esse operatio; alioquin (quod contra naturam est) uis animi inanis, atque ociosa manebit. Licet enim illa anima vires, quae sunt in aliqua parte corporis, & quae, ut perficiant suas functiones indigent organo corporis, animam non consequantur emigrantem e corpore; omnino tamen in ipsa anima potentia ista penitus manent, tanquam in ra hce. Futurum est igitur post sex huius seculi aetates, & septimam sabbati, in qua noster intellectus a corpore segregatus quiescit, ut resolutum in atomos corpus, octaua aetate, pristinam corporis formam recipiat, fiatq. rursus aeternum animae domicilium. Quod non ignorasse visus est Plato, apud quem Herus Pamphilus animas refert, cum in prato dies septem requieuerint, oportere octauo surgentes die illinc recedere. Quod a Santo Moyse creditur desumpsisse, ut sunt pleraque mysteria ad Ethnicos quoque delata. Hoc quippe fuerat praefiguratum in circuncisione, quae octauo die a natiuitate fiebat. Nam per membrum, quod circunciditur, mortalis propagatio generatur. Et quia in resurrectione nec matrimonium contrahunt, nec elocantur, nullaue carnis agitur propagatio, nullaue successio, sed sunt omnes, sicut Angeli Dei in caelo, ideoq. octaua praeputium amputari cautum erat. Quod Sacramentum antiqua consuetudini; subtrahere noluit Christus, licet enim haud esset hoc tempore necessarium; ne tamen antiqua religio prorsus reproba videretur, in se uoluit circuncisionis aptari signaculum. Namq. ut scribit Sanctus Lucas. postquam consummati sunt dies octo, ut circuncideretur puer, uocatum est nomen eius ΙΗΣΟΥΣ. Cuius sacratissimi nominis, (nam de eo licet philosophari,) non tantum etymologia, sed et ipse, qui litteris notatur numerus, perpetuae salutis nostrae mysteria redolet. nam si respicis etymon, octo absolute continet elementa; interpretatur enim SALVATOR, si uero graeci nominis numeros spectes, numerum habebis diuinae resurrectioni cogaudentem. huius enim numeri sunt I. 10. H. 8.

V ij

Plato de rep. lib. 10.

Gen. 17. 21.
Leuit. 12.

Matth. 22.

Luc. 2.

Beda li. r.
comen. in Lucam.

Σ .200. O. 70. Y. 400. Σ 200. Qui in unum redacti, efficiunt 888, Octo scilicet unitates, Octo decadas, Octo hecatontadas. quemadmodum a Sibilla Cumana fuerat pronuntiatum his versibus ex græco in latinum conuersis.

Tunc ad mortales ueniet mortalibus ipsis
 In terris similis natus patris omnipotentis,
 Corpore vestitus, vocales quattuor autem
 Fert, non uocalesque duas binum geniorum,
 Sed quæ fit numeri totius summa, docebo.
 Nanque octo monades, totidem decades super istas,
 Atque hecatontadas octo infidis significabit.
 Hominibus nomen, tu uerò mente teneto.

Hoc igitur diuinum nomen Octo absoluta continet elementa, quia resurrectionis exemplum in se mortalibus Octaua die resurgendo prestitit. Continet et decuplata, quia legis decalogus quomodo debeat impleri, sua nos resurrectionis figuris insituit. Continet et centies ducta, quia gloria sue resurrectionis ostensa, quæ nos in futurum sequatur retributio pramonstrat. Centenarius namque numerus, qui post tot in leua cursum numerorum, primus dexteram petit, illius nimirum seculi gaudijs figurandis aptissime congruit. Perfectorum autem cumulatio numerorum unitatis scilicet, Denarij, et Centenarij firmitatis indicium est auctore Bedæ. Hæc de Octonario castigatius, quam se copia suggererat.

Com. in Luc.
cap. 2.

DE NUMERO IX.

Nouenarius numerus ad Denarij non accedens perfectionem, sed unitate minor et citra illum deficiens, rerum et operum imperfectionem ac diminutionem designat, mortalibus potius et rebus seculi competens, quam diuinis. Exhodi cap. 22. Decimas et primitias Deo offerri preceptum, nouem uero partes retineri. Quod ergo primitiæ est et decimum Deo offertur; quod Nouenario mensuratur, retinetur, quia reuera cuiuslibet boni operis inchoatio, et complementum, ac perfectio, Deo sunt ascribenda. quoniã sine diuina gratia nullum bonum opus perficitur, aut completur. Ipse enim Dominus operatur in nobis uelle, et perficere. Nec sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis, sed

Leuith. 27.

Philip. 2.
2. Cor. 2.

MYST. NUM. SIG.

sed sufficientia nostra ex Deo est. Nouem igitur partes, idest, quæcunque imperfectio nobis est retinenda, et nobis ascribenda. Docuit hoc procurator ille apud Euangelistam, qui hora nona inuenit ociosos in foro. Legens diuina oracula vix, aut nunquam nouenarium laudabiliter positum inuenies. Considera Symeonem filium Iacob in Aegypto detentum, et nouem fratres eius dimissos ut reuerterentur ad Patrem, quorum diminutum numerum dum specularetur magnus ille Scriba, non dixit eos ascendere ex Aegypto, quod ad hoc reor spectare mysterium, Si enim diligentius consideremus, inueniemus, quia nunquam fere in sanctum locum quis descendisse refertur; nec ad vituperabilem conscendisse memoratur. Nam de ciuitate sancta Hierusalem, quæ pacis visio, aut gratia spiritus interpretatur, scriptum est: Ecce ascendimus Hierosolymam. Contra in Aegyptum (ea mundus dicitur, in quem Dominus descendisse in carne memoratur) qui ex semine Abraham nascuntur, descendisse scriptum legitur; et rursum filios Iacob ascendisse de Aegypto. Et de ipso Abraham sic dicitur: Descendit Abraham in Aegyptum. item: Ascendit Abram de Aegypto ipse, et uxor eius. Tum deinde, et de Isahac dicitur; quia apparuit ei Dominus, et dixit ei, non descendas in Aegyptum. Adhuc: Videns, inquit, Iacob, quia est commercium frumenti in Aegypto, dixit ad filios suos: Vt quid desides estis, ecce audio quia est frumentum in Aegypto, descendite illuc. Et paullo post dicitur, quod descenderunt decem fratres Joseph in Aegyptum comparare frumentum; cum autem dimissi reuerterentur ad patrem, eo quod, detento Symeone, nouem essent, non est scriptum, quia ascenderunt ex Aegypto, sed imponentes, inquit, frumentum super asinos suos, abierunt. Quæ de ascensione, et descensione dicta esse uolui, quo diuinam paginam non inerudito sermone compositam; sed secundum disciplinam diuina eruditioni accomodatam; neque tantum historicis narrationibus, quantum mysticis rebus, præcipue numeris, inseruire dignoscas. Pascha immolat populus, et alias celebrat festiuitates. omnis eius solemnitas Octauo absoluitur die, nec ad nouem peruenit. Qui agnum Pascha parant, transacta die nona incipiunt preparare. Dies denique propitiationis, et expiationis mensis septimi, post diem nonam celebratur. Nonum annum non in bonam partem accipi, et quartus Regnorum liber, et Hieremia narrat historia, In hoc enim obsessa, et expugnata Hierusalem à Nabucodonosor rege Babylonis. Anno

Matth. 20.

Gen. 42.

Matth. 20.

Gen. 45.
Amos. 2.
Gen. 12.

Gen. 13.

Gen. 26.

Gen. 42.

Gen. 42.

Gen. 42.

Exc. 12.
Leuit. 16.

4. Reg. 25.

V i nono

4. Reg. 18. nono regni Osee Salmanasar Rex Assyriorum Sammaria cœpit ducens populū in Israelin Assyrios captiuum. Die nona mensis Iulij utrumque templum dirutum, atque euersum. ideo apud Iudeos infauustus, et ater nuncupatus est Nouenarius. Apud Aggeum, quia propheta de immundicia populi futura erat, secundo anno Darij Nonus mensis iungitur. Taxatur hic numerus libro Reg. secūdo, quando peccauit Rex Dauid populū mandans dinumerari contra præceptum Domini. dicitur enim quod Ioab, lustrata uniuersa terra, adfuit in Hierusalem post nouem menses. Indicabat autem hic numerus subsecuturā pœnam. Nam et tria leuat Dominus super Regem, ut unum ex tribus eligat. D. Hieronymus exponens illud Ezechielis: In anno nono, decimo mense, decima mensis: Nouenarius, inquit, pœnarum, & dolorum numerus est, et semper sequitur iustitiam, & decimi mensis, et dici decima clementia temperatur. Idcirco enim adhibentur egrotantibus pœna, ut dolorem sanitas consequatur. sic apud Homerum Nouem diebus sagitta Apollinis Graecorum exercitum peruaserunt, pestem & interitum inferentes.

Psal. 9. *Ἐν τῇ μαρτυρίᾳ ἀνά κρατὸν ὠχέτο κίλη θεοῦ.* Nonus psalmus illorum primus est, qui aduentum Antichristi prophetant, cuius os maledictione, & amaritudine plenum, & sub lingua eius labor, & dolor. In eo etiam sacratissimus Domini aduentus exponitur, quando Dominus iudicabit orbem terræ in equitate, & populos in iustitia. Numerus etiam præsens illud occultum aperire probatur, quod hora Nona Domini noster IESV Christus sanctum emisit spiritum. Namque inter alia de passione ipsius etiā Psalmus loquitur Nonus, per calculum suum transitus eius horam annuncians, quādo etiam Crucis ipsius noscitur narrasse mysteria. Quod si D. Athanasium sequi uoluerimus, in hoc Psalmo est Angelorum demonstrata pernicies, cum dicitur: Increpisti gentibus, et perijt impius. Nam ut in Canone scriptum legitur, quod Nouem hebdomadibus, Alleluia, intermitimus, nō incōgrue per Nouem hebdomadas, Nouem Ordines accipimus Angelorum, quorum decimus, per superbiam corruens, Angelicū numerum minuit, & à felicitate perturbauit. item Aug. sermone de Decimis: Hæc est, inquit, Domini iustissima consuetudo, ut si tu illi decimam non dederis, et tu ad decimam reuocaberis, hoc est, ad Demones, qui sunt Angelorum pars decima, associaberis. In eandem sententiam descendit Gul. Durandus, hæc scribens libro diuinorum officiorum: Nouem sunt ordines Angelorum, qui, postquam decimus cadens propter superbiam, uer-

sus,

sus est in Diabolum, in perseuerantia aeterna beatitudinis solidati sunt. Ad istius ruinae mentionem spectare uidetur quod in Apocalypsi legitur: Decima pars ciuitatis cecidit. Hinc etiam illud exstitit. Tot fore saluandos homines, quot Angeli ceciderunt; quod Angelorum ruina per Hominem sit restituenda, ut Psalmo habetur nono supra centesimum: Iudicabit in nationibus implebit ruinas. Quod etiam apertius declarasse uisus est celestis hominum magister Christus, cum de illis, qui ad cenam uocantur, inquit: Compelle eos intrare, ut impleatur domus mea. sic enim hunc locum Doctores aliquos explicasse legimus: Quia Lucifer cum subditis sibi, & desertorijs prolapsus locum vacuum reliquit, eum à nobis in ipsius gradum, atque ordinem per uirtutem impleri necesse, iuxta parabolam decem drachmarum apud Euangelium Luca. O rex Basan, qui typus est Diaboli, mystice describitur esse longitudinis Nonem cubitorum. Quidam enim illustres Theologi malos Demones in nouem gradus distribuunt, quoniam aliqui Daemonum gradus Pseudothei, hoc est, falsi Dij appellatur, qui, assumpto diuina maiestatis nomine, pro Dijs coli uolunt, sacrificia & adorationes expetunt, sicut Sathan ille, qui ait ad Christum: Si cadens in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia, ostendens illi uniuersa Regna orbis terrarum. Atque horum princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinem nubium, & ero similis Altissimo. Hos secundario sequuntur spiritus mendaciorum, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore Prophetarum Achab. Tertio loco censentur uasa iniquitatis, qui spiritus sunt inuectores malorum, omniumque artium prauarum, qualis apud Platonem fuit Tent ille Daemon qui ludos, & aleam docuit. Eos Psalmographus uocat uasa mortis; Esaias uasa furoris; et Hieremias uasa ira; Ezechiel uasa interfectionis, & interitus. Quarto loco ueniunt uoltores scelerum; quinto prestigiatores, qui miracula imitantur, & magis infamibus, maleficisque inferuiunt, atque ita populū seducunt miraculis suis. Sexta classi assignantur aereæ potestates, se tonitruis, fulminibus, et fulguribus admiscentes, aerem corrumpentes, pestes, & alia inducentes mala. Septimum locum occupant furia seminatrices malorum, discordiarum, bellorum, et uastationum; octauum criminatores, & exploratores; postremum Tentatores, & insidiatores, qui singulis adesse creduntur hominibus, mali Genij idcirco nuncupati. Sunt igitur in mundo infernali nouem genera Cæcodemonum, Pseudothei, Spiritus mendacij, Uasa iniquitatis, Uoltores scele-

scele-

cap. 11.
Pet. Lomb. sent
lib. 2. dif. 9.

Psal. 109.

Luc. 14.

Cassiodorus fe-
nator in Psal.

cap. 15.

Deuter. 3.

Matth. 4.

Esa. 14.

3. Reg. 22.

scelerum, Praestigiatores, Aere. potestates, Furia, Criminatores, siue exploratores, & Tentatores seu insidiatores. Nouenario etiam absoluitur Sensibilis mundus. Firmamentum quidem, quod prisci maximum, & supremum sensibilibus corporum crediderunt, sequitur planetarum septenarius numerus, calum videlicet Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, & Lunæ. Infra Lunam quattuor supersunt elementa, Ignis, Aer, Aqua, Terra, quæ licet heterogenea, & ab inuicem differentia sint; quia tamen una simplici ratione, qua & corruptibilia, & inuicem transmutabilia, continuaque, et sensibilibus omnium seminaria quadam sunt, ab ætherea, celestine substantia distare cognoscuntur, simplici que nomine ea complectimur, vocamusque corpus elementale. Conflatur enim uniuersus sensibilis mundus duobus corporibus, elementari scilicet, & celesti; atque id totum, quod a centro terræ ad firmamenti circumferentiam, conuexamque superficiem clausum continetur, sensibilem mundum, totiusque sensibilis mundi corpus, & quidquid est sensibile, nuncupamus. Extant profecto supra firmamentum cæli, sed inuisibiles sunt & insensibiles erraticæ vel fixæ stellæ carentes. Nouem igitur cum sint totius sensibilis mundi partes, hieroglyphice nouenario numero notantur Idololatra, qui cum debuissent, has nouem sensibilis mundi partes transilientes, uenire ad perfectum numerum, qui est super omnes Deos, decimam nempe partem, ac ut uerbo uno complectar, ad Dei cognitionem, post creaturas desiderando Creatorem, euauerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum, dum simulachris diuinos honores tribuunt, atque adorationem à Creatore ad creaturas transferunt colentes, ac seruientes creaturæ potius quam Creatori. Vnde D. Ambr. Inexcusabiles facti sunt Gentiles, quia, quæ creata erant ad utendum, venerati sunt ad colendum. Posset fortasse ad hoc spectare quod de decem Leprosis narrat Euangelium Lucæ. Nouenarius numerus, si unum in augmentum sui percipiat, quædam formam unitatis explet, & in denarium surgit. Quo numero, id est, denario tanta fit complexio, ut ultra illum alius numerus non excreseat, nisi hic idem denarius repetatur a capite, hoc est ab unitate, & hæc per infinitatem numeri regula custoditur. Unum ergo ad unitatem suam custodiendam non indiget nouem, nouem uero indigent uno, ut quadam effigies unitatis compleatur, id est denarius in eundem modum & illi qui intra unitatem sanctæ Ecclesiæ sunt collocati, qui per unum designantur non indigent auxi-

lio

lio eorum qui extra sunt positi per infidelitatem; illi uero, qui foris sunt, indigent adiutorio Electorum, ut per eorum ministerium ac intercessionem mereantur sanctæ Ecclesiæ incorporari, quoniam aliter saluari nequaquam possunt. Præterea sicut illi nouem ex patria Iudæi, qui mundatori suo gratias non agentes, sed ingrati abeuntes, effecti reprobi, declarati sunt amisisse regnum celorum, ubi maxime unitas custoditur: Pari ratione unus ille, licet Samaritanus alios, et grati animi officio uicit, et Deum laudibus celebrans, unius Ecclesiæ deuotæ Deo humilitatem significat, qui uero Deo quotidie gratias exoluit, quia repressis presumptionis suæ cogitationibus, infirmitatem suam humiliter aspicit, de bonis quæ agit, nihil sibi tribuit, sed omnia a diuina clementia procedere confitetur. Quamquam autem lepra, ut præter naturam existenti, peccatum comparari possit, ut pote quod præter naturam sit, animamque deformitate quemadmodum lepra corpus afficiat, non incongrue tamen, iuxta significationem spiritualem, leprosum nomine signantur Hæretici, qui, unitatem fidei non habentes, uarias doctrinas profitentur erroris: Non enim imperitiam suam abscondunt, sed pro summa peritia proferunt in lucem, et iactantia sermonis ostentant. Nulla porro falsa doctrina, quæ non aliqua sit ueritate permixta, ne si aut aperte mendax fuerit, haud recipiatur; aut si ex toto uera, hæretica non sit. Quemadmodum autem vulnera unius corporis in cute apparentia, diuersis coloribus carnem obducunt; ita in uniuscuiusque Hæretici doctrina falsa ueris resperguntur, ut sub obtentu ueritatis falsitas inimica præualeat, more eorum qui uenena propinantes, ora calicis melle liniunt, ut dum mellis dulcedo intenditur, uirtus poculi auidius insumatur. Nec me fugit hæresim esse electionem uel sectam, quæ, ut dicunt Scriptores referente Laertio, rationem aliquam, iuxta id quod apparet, & in promptu est sequitur, aut sequi uidetur, unde et nouem Philosophorum sectas fuisse idem Auctor ostendit. Et Cicero in præfatione paradoxorum, de secta Stoicorum uerba faciens. Cato (inquit,) et ea sentit, quæ non sanè probantur in uulgo, et ea est hæresis, quæ nullum sequitur florem orationis, neque dilatat argumentum, sed minutis interrogatiunculis quasi punctis, quod proposuit, efficit. Augustinus lib. de Ciuitate Dei: Aristoteles Platonis discipulus, uir excellentis ingenij, cum sectam Peripateticam condidisset, quod de ambulans disputare consueuerat, plurimos Discipulos, præclara fama excellens, uiuo adhuc præceptore, in suam hæresim congregauit. Nostri tamen Theologi malam opinio-

nem

Greg. Naz. li. de
baptismo.
Aug. 99. Euang.
li. 2. c. 40.

Seruius Gram.
Aen. li. 10.
Act. 24.

Aug. lib. 8. 12.

Plinius Alex.
Strom. 2.

Rom. 1.

Seruius Gram.
Aen. lib. 10.

Act. 24.
cap. 17.

ne heresim intelligunt, hereticosq. uocant, qui contra dogma catholicum, et christianum sentiunt, suntq. in sua opinione pertinaces. Qua de re isti in Nouenariio numero tanquam imperfecti, remanebunt. Et merito eos seruator noster Christus, quasi ignotos, ubi sint; inquit. Sicut enim eos quos eligit, scire comprobatur; ita eos, quos reprobat, non incongrue nescire dicitur. Unde & quibusdam in fine dicitur. Nescio uos, unde scitis; non quod Deum aliquid lateat; sed quia impiorum uias, quorum figuram isti prætendunt, leprosi quasi ignotos reprobat. Nunc à Pythagoricis hæc demonstrata fuisse probemus; ipsi quidem perfectum numerum uocant, quem suarum sectionum singula partes aliquotæ simul sumpta coquant. Huius igitur perfecti numeri uniuersa nota in unum redacta Nouenarij multiplicem una superant unitate. Nam si numeri 28. notas aggregaueris, denarium habebis ex 2. & 8. constat, qui sola unitate Nouenarium superat. Numeri quoque 496. perfectorum tertij, nec non 8128 perfectorum quarti, & 130816. quinti perfecti, separatim sumpta notula, numerum 19. reddunt, à quo dempta unitas, remanent 18. bina Nouenarij pluralitas. Perfectorum sextis 2096128. perfectorum pariter septimus 33550336. simul sumpta nota, ut prius, 28. producant, qui subtracta unitate, residuum faciunt tertiam Nouenarij pluralitatem. Atque hoc in cunctis perfectis ita habet, ut, dempta unitate, sola relinquatur Nouenarij pluralitas. Et quid hoc aliud notat, quam nullam extare numeri perfecti substantiam, nisi unitas Nouenariio copuletur? A leo Nouem indigeat uno, ut perfecta sint. Accedunt ad hanc rem comprobendam decem predicamenta, seu decem prima genera, ratione distincta in substantiam, et accidentia, de quibus dici solet.

Summus Aristoteles, trutinando cacumina rerum,

In duo diuisit, quidquid in orbe fuit.

Substantie unum est predicamentum; reliqua Nouem sunt accidentium. substantia, utpote omnibus numeris absoluta, & per se existit, & seiuncta ab omnibus accidentibus considerari, et mente percipi potest; Nouem uero accidentia ita affecta sunt, ut per se existere nunquam possint, sed in subiecto, quod est substantia, sepe esse necesse est. Dicunt enim Logici, aliquid esse in subiecto, quod, cū in alio sit, sine eo esse non possit, et tamen non est pars eius. Nouenarij numeri mentionem facit Homerus, quando sunt danda responsa, aut condenda leges. Namq. ubi de Creta

loque-

loqueretur, quod esset populis admodum referta, et in ea Nonaginta urbes: Inter illas, inquit, est Cnosos, in qua Minos regnauit, Nouem annis cum Ioue magno collocutus. Hoc nempe carmen illud significat.

Τῶσι δ' ἐνὶ κροσσῷ μεγάλη πόλις, ἐνθάτε Μίνως
Ἐννέωρος βασιλεὺς Διὸς μεγάλου ὀπίστυς

Minos regnauit nouem annis magni Iouis collocutor.

Minos annos nouem in Iouis antrum erudiendus accessit.

Nundinam Deam colebant Romani, ut asserit Vectius Prætextatus, qua ipsi infantes Nona die à suo natali aqua, et igne lustrabantur, illisq. nomen imponebatur, quos dies appellabant Lustricos, ut in cenis etiam Macrobianis habetur. Humano quoq. mortalium generi infestissimum esse Nouenarium argumento sunt multa admodum graues et acutæ infirmitates, quæ usque ad hunc numerum semper crescunt. Mulier infante nato si purgari perseueret, permanet sana; sed si ultra nouem dies differatur purgatio, prope ad periculum accedit agritudinis: unde male admodum habet, & cito incurrit ad mortem. Homo quoq. dicitur Nouem diebus in aqua, ubi submersus est, latere; et postea enatare. Homo etiam, qui morsus a Leopardo, a muribus ad corroendum impetitur, liber remanet, si Nouem diebus ab ipsorum murium impetu defendatur. Pediculus item, qui de homine nascitur, Nouem diebus uiuit. Quin & Noueni atatis anni, sicut et septeni, quos enneaticos uocant et hebdomaticos, decretorij, maleficiq. ac ad uitam succidendam apti. Auctor Iulius Martinius propterea sexagesimum tertium atatis annum præcipue uideri periculis insignem, quoniam utriusq. multiplicatam, ac inuicem obligatam sibi summam perficiat. Nouies enim septem, et septies Nouem, sexaginta tres efficiunt. Apud Gellium legimus obseruatum in multa hominum memoria, expertumq. senioribus plerisq. sexagesimum tertium uitæ annum cum periculo, & clade aliqua uenire, aut corporis, morbiq. grauioris, aut uitæ interitus, aut animi agritudinis. quo sane argumento Andracles dicitur, quod uitæ substantiam omnem frangat, et comminuat. Augustus Caium nepotem latum natalem diem suum celebrare iubet, quod annum illum omnibus senibus periculosissimum euasisset. Quare Climactericus præcipue annus ille uocatur, quia a Nono incipiens, uitam hominis, quasi per gradus quosdam agit. Nam & quinquagesimus quartus, et alij Climacterici nuncupantur, quoties, aut per septem, aut per Nouem consurgunt. Sic et numerus 81. in humana uita annis maxi-

me

Greg. moral. lib.

2. 4.

Luc. 13.

Plato i. Mi
noc.

Petr. Ber-
chorius.

Gell. 15.
7.

meformidabilis iudicatus est; quippe qui raro sine vita, aut fortunarum periculo transmitti soleat, ut qui ex Novem Nouenarijs resultat. Quare Climactericus, siue scansilis & ipse nuncupatur, quod ad eum per gradus, et veluti quasdam scalas, paulatim ascendatur. ter namq; sumta unitas ternarium conficit, is per se multiplicatus Nouenarium. Nouenarius autem in se ductus 81. constituit. Ad quod forte respicientes Sophista seu Magi, qui celestibus siderum errantium globis quadratos numeros dicarunt, Nouenarium Saturno. 16 Ioui. 25 Marti. 36 Soli. 49 Veneri. 64 Mercurio. 81 Luna, consecrarunt. At vero Philosophi, ubi celestibus numeribus numeros assignant, dualitatem dicunt dari Luna, qua secundum luminare est; itemq; Saturno & Marti, duobus apud Astrologos infortunijs. ille enim frigidus est & siccus, melancholicus, natura humana inimicus, et vitam destruens, maleuolus, & infortunijs associatus: hic vero calidissimus est, & immoderate siccus, cholericus, maleuolus, & mala fortuna comes. Septenarius ad Saturnum pertinet, idemq; Luna motum, lumenq; dispensat. Nouenarius item ad Lunam, omnium caelestium influxuum ultimum receptaculum, spectat. Nam omnes aspirationes per orbem ipsius ad nos ultimo descendunt. Sic in harmonia Binarius, Septenarius, & Nouenarius male audiuntur. Nullus enim, in Musica velleviter versatus, ignorat secundam vocem, et septimam esse dissonantes. At cum octava omnium consonantiarum perfectissima redeat ad primam, Nonasimilis erit secunda; quare et insona. Pythagorici Nouenarium, ut pote primi versus finem tenentem, adscribunt Marti, a quo finis omnium rerum. Cum enim ex litterarum numeris nati horoscopum auscupari voluissent, computabant nomen suum, & utriusq; parentis sui per singulas litteras, collectamq; totius summam per 12. diuidebant, & si remansisset unum, notari volebant Leonem. 2 Aquarium. 3 Capricornum. 4 Sagittarium. 5 Cancrum. 6 Taurum. 7 Arietem. 8 Libram. 9 Scorpionum. 10 Virginem. 11 Pisces. 12 Gemini. Cum vero dominatricem stellam scrutabantur, totam summam collectam per Nouenarium diuidebant, illum subtrahendo quoties fieri potuisset, et remanente unitate, aut 4. utroque Solem volebant indicari; si 2. aut 7 Lunam. 3 Iouem. 5 Mercurium. 6 Venerem. 8 Saturnum. 9 denique Martem. Vnde & res bellicosa in oraculis habetur hic numerus, ut colligitur ex Noue Regnis, quando civili bello quattuor affectus contra quinque sensus insurrexerunt, ac totam animam quasi civitatem adduxerunt in

Gen. 14.

rui-

ruina et vastitatis periculum. Constat enim Novem esse temperamenta, seu complexionem, resultantia ex quattuor qualitibus humorum, quibus anima a diuinitate prohibetur, quarum quattuor simplices sunt; quattuor vero commixta. Nam siccitas mixta frigori, terrestrem, ac melancholicam corporaturam facit; calori, igneam ac biliosam; humiditas cum frigore, aquaticam seu pituitosam; cum calore, aeream facit, et sanguineam. Nonam volunt aequalem, in qua suam iustitiam omnes qualitates operentur; nullaq; nec superet, nec superetur. Ex harum igitur Novem complexionum discordia, religari animas apud inferos dictum est; symboliceq; per Paludem Stygiam Novies inferno circumfusam coerceri, & contineri. De hac Poeta nobilis

Alligat & novies styx circumfusa coercet.

Quam quidem Paludem Stygiam ad iusiurandum adhibere cum soliti essent Dij Gentium, tum si quis eorum peierasset, illa erat proposita poena, ut per Novem annos a nectare & ambrosia, atque ab omni Deorum consuetudine abstinerent, praesertim autem concubitu. Lectus enim & mensa Deorum, cui simul contingebant, hunc diuinitate donari volebant, ut apud Virg.

Nec Deus hunc mensa, nec Dea dignata cubili.

et Hesiodus in Theogonia

Ἐνάετις δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἔορταν
οὐδέ ποτ' ἐς βουλήν ἐπιμίσγεται οὐδ' ἐπὶ δαίτας
Ἐνάει πάντ' ἔρεα, δένδρον δ' ἐπιμίσγεται αὐτίς
εἰρέας ἀθανάτων, οἱ δ' ἄλκιμα φάρμακ' ἔχουσι.
Τοῖον δ' ὁ ῥόκρον ἔδειντο θεοὶ συγὸς ἀφθίλον ὕδωρ.

Ille Novem procul a Diuis depellitur annos;
Concilio totidem Diuorumq; abstinet, idem
Cum superis patiter conuiuia nulla frequentat;
Pristina conditio decimo cui redditur anno.
Tantus honor stygijs iuratis additur vndis.

Itaq; Nouenarius numerus Marti, Scorpioq; dicatus. mira enim utriusque coniunctionis similitudo est. nam Scorpio, qui est Domus et Gaudium Martis, etiam humani corporis pudenda assignantur, et ipse Mars adulteriorum infamia semper notatus fuit, ex quo a Satyrico Poeta Meretrices NONARIÆ dicta videntur.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellet.

X

Sine

Sive quod Mars censeatur Deus adulterij; sive quod hora Nona cellas aperire solerent, prostituendi sui corporis gratia. nam tum, rebus serijs expeditis, voluptati operam dare licebat. Hinc illud apud Venetos vulgatum:

Nell' hora di Nona, non si troua buona persona.

Nec illud tacendum, eam esse Scorpj improbitatem, ut diuina oracula per eum indicent Diabolum, et sectatores eius, de quibus in Euangelio dicitur: Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & Scorpjos. Ac fortasse huc spectat, quod dictum est: Ipsa nempe Mulier conteret caput tuum. Nam & si Scorpj conteratur caput, non tamen ad insidiandum adimitur uenenum, quod in cauda est. Sic etiam si aperte Demonis tentationes repellantur, redit tamen, ut testatur Dominus in Euangelio, fortior, assumtis secum spiritibus nequioribus se. Itaq. quo sepius de Demone triumphatur, eo maior adhibenda cura ad cauendum; cum in cauda remaneat uenenum, quod conspiciatus Nicander dixit scorpj caudam, in qua ueneni aculeus est, Nouem a cuspide compagibus spondylos contineri:

Τὸν οἱ κέντρον κόπικ· τὸ γὰρ ἐπὶ κέντρον
Σπὸνδύλοι ἕνεκα δεσμοῦ, καὶ σφίγγουσι κερμάϊς.

Vbi Antigonus, et Demetrius ἕνεκα δεσμοῦ simpliciter, non pro Nouempositum dicunt, non enim Nouem sunt spondili sed tantum septem, ut insipienti cuiq. manifestum est; sed quod Nouenarius numerus maxime infelix sit atque ueneni Scorpj quamissimilimus. Quin etiam idem Nicander ἕνεκα δεσμοῦ alibi dixit de eo, qui duos tantum aculeos haberet, ut Scholiastes notat. Quare & Hydram Lerneam maxime mortiferum monstrum, Nouem serpentum capita habere dixerunt. Alcaeus. n. eam ἕνεκα κεφαλῶν uocat; cuius significatum multi alijs atq. alijs modis interpretati sunt. Nos ea contenti esse possumus expositione, quam Plato in Euthydemo posuit, ubi per eam sophisticas aut nugas significari; quo hominum genere nihil in uita societate perniciosius esse potest. Itaq. bene cum Nouenario consentit Scorpj. Adhuc etiam hoc numero Antiqui castitiae symbolum esse uoluerunt. Itaq. Venerem, quae est uniuersae hilaritatis auctor arbitrati sunt ab Erycis monte digressam per Nouem dies statos singulis annis secessum colere, interimq. nullas toto eo tractu Columbas apparere. abire enim illas Dea suae comites, Nonam uero post diem aduentare unam reditus praenunciam, quae Veneris templum ingre-

dio

diebatur, reliquas mox uno turmatim agmine reuerti. atque hinc gaudio exultantes Venerem adesse profitebantur, diemq. illum hilarum, cantibus & iocis festiuum celebrant. Scribit quoq; Aelianus, quod Formica, cum Nouem a Luna coitu diem inauspicatum norit, numquam eo die de latebris exit. Notant etiam hunc numerum Graeci littera Theta Θ, quam Isidorus libro Etymologiarum mortem designare scribit, eamq. in sepulcris solitam poni, quod illa, tum cordis humani transfixi speciem quodam modo representet; tum capitalis sit littera uerbi Graeci θάνατος, quod mortem significat. Ac ita militari more fieri solitum dicebat, ut T nomini militis appositum, superstite designaret, Θ casum. Adhanc alludit Martialis:

Nostrum mortiferum Quaestoris Castrice signum.

Est operæ precium discere Theta nouum.

Et Satyrographus:

Et potius est vitium mortis praefigere Theta.

Item alius Poeta:

O multum ante alias infelix littera Theta.

Nec omittendum quod scribit Asconius Pedianus, olim scilicet in iudicijs, sortes, quae mittebantur in urnam, triplicem notam habere solitas; ac Θ quidem damnationis signum fuisse; T absolutionis; A ampliationis, id est, quoties sibi non liquere significabant, ac denuo causam agi oportere. Atque ab huiusmodi iudiciorum more dictum est illud a Cicerone in Oratione pro Milone, cum de Pompeio loqueretur, qui illi quaestioni iudicioq. praefuerat: Vidit, inquit, in confessione facti, iuris tamen defensionem suscipi posse. quod nisi uidisset posse absolui eum qui fateretur, cum uideret nos fateri, neque quari unquam iussisset, nec nobis hanc tam salutarem in iudicando litteram, quam illam triste dedisset. Etiam in sacrificijs Gentium Nouenarius expiationi dicatus habebatur. Cum enim piaculum esset si quis cade pollutus, vel alio flagitio, ad aras accessisset, minimeq. grata essent sacrificia, quae ab impuris sceleratorum hominum manibus offerebantur, per Nouem dies, noctesq. opus erat ut abstinerent ab omni libidine sacer dotes aut mulieres, quibus sacra res erant tractanda, ut est in hoc carmine:

Perq; Nouem noctes Venerem, tactusq. virorum

In vetitis memorant.

Quid plura? Infelix adeo habitus est hic numerus, ut ad extremam me-

X ij stitiam

De anima
lib. 1. c. 23

Etym. li. i.
cap. 2.

Perfius Sa
tir. 4.

Luc. 10.

Gen. 3.

Math. 12.

Luc. 11.

Gre. Naz.
in Jul. ora
nona 1.

stitiam & luctum declarandum eum adhibuerint, qui externis ritibus sacra natura & viventis Dei mysteria explicare conati sunt. Vt enim mihi de his rebus agenti commemoravit Christophorus Assonica vir summi consilij, summaque prudentia, & rituum ecclesiasticorum peritissimus, cum aliquid humani acciderit, vel ipsi Summo Pontifici, vel Purpuratis Patribus, qui & totius Ecclesie cardines sunt, & omnium fidelium instar, ex mystica ceremoniarum formula indicitur per Nouem dies uniuersa Romana curia luctus. Quod idcirco ab Ecclesia usurpatum videri poterit, quod cum duo omnino fidelium sint vitæ status, alter quidem in via, qui futuri figura censetur, et octaua benedictione perficitur, alter in patria, ubi Deum facie ad faciem videbimus, qui denario numero perfectus habetur; mors ipsa sane sit mediæ quoddam terribilis horrendique transitus, non tam huius corporea natura dissolutione, quam diuini iudicij ultionisq. diei expectatione. Quare infelicissimum hoc tempus, cum & suppositum nostrum tanto doloris sensu dissoluatur, & anima ipsa nudata et perterrefacta illi tremendo Iudici sistatur, ex cuius sententia vel summa gloria, vel horrendi cruciatus pendeant, Nouenario teterrimo numero significari mystice voluerunt simulque intereaper totidem dies sine intermissione exorandam precibus Dei benignitatem iudicarunt. Neque vero hic moueat nos quod huiusmodi Nouendialia ab Aur. Aug. improbari videantur. Nam si recte eius sententia attendatur, non damnat Nouendialia, sed quorundam opinionem, qui propterea ad expiandos Manes a fidelibus adhiberi arbitrabantur, quod olim fuissent a Gentibus in funeribus excogitata. fuit. n. solene apud illos vetustissima consuetudine Nouendialia pro mortuis celebrare, quemadmodum licet plurimis in locis animaduertere. Apud Homerum, quem unum omnium Gentium mores diligentissime persecutum fuisse testatum est, inducitur Priamus Nouem dierum inducias ab Achille petere ad faciendas Hectori filio exequias.

Libr. 5. ff.
in Genes.

Εἰδὸν δὴ μὲτέλει τελέσαι τὰ φρονέοντι δῖο.
Ὡ δὲ κεμοὶ μέζων ἀχιλῆυ κεκαρισμένῃ θεῖης,
Ἐννῆμαρ μὲν ἢ αὐτὸν ἐνὶ μέγαροις γοάοιμυ,

Si placet, vt digno nato impendamus honores,
Flere Nouem lucas permittite domi Hectora nostræ,
Aetheraq. & miseris implere vlulatibus urbem.

Nouem diebus Niobes sex filij & filia totidem, ab Apoll. illi, & ha a Diana interfecti, Nouem diebus inhumati iacuerunt.

De

Οἱ μὲν δὲ ἐννῆμαρ κείατ' ἐν φόνῳ, οὐδὲ τις ἦεν
κατὰ πάροι.

De hoc etiam ritu in Epodo loquitur Horatius:

Nouendiales dissipare pulueres.

Adhuc & Virgilius lib. 5. Aeneid.

Præterea si Nona diem mortalibus alium
Aurora extulerit.

Vbi Seruius Grammaticus docet apud maiores fuisse morem, ut ubicumque quispiam fuisset extinctus, domum suam deportaretur, octauo die incenderetur, Nono sepultura daretur. Idem affirmat Donatus in Commentario Phormionis dicens: in funere Nonam diem voti habere instaurationem. Atque huius sacrificij mentionem fecit Suetonius Tranquillus scribens Cottam Messalinum quandoq. coargutum, quod cum die natali Augusta inter Sacerdotes epularetur, Nouendialem dixisset cenam illam. Ad hanc Nouenariam funerum ceremoniam spectat quod cum Plotina supremum diem clausisset, per Nouem funeris dies pullatus incesit Adrianus, tempusq. erexit, ac hymnos in eam fecit, ut refert Dion Cassius. Vigebat itidem huiusmodi usus mortuorum lugendorum per Nouem dies temporibus Iustiniani Imperatoris, per quem etiam sancitum fuit, quod hæres non teneretur creditoribus defuncti respondere ante Nouem dies ab obitu defuncti in Auct. sed neque C. de sepul. viol. De quo Glo. fin. l. si ex re. s. ff. de stip. ser. dicit tempore digestorum in usu fuisse, ut uniuersa familia defuncti veste lugubri incederet, famulique ac omnes hæres tenerentur portare illas vestes per Nouem dies, quia totidem diebus debebant lugere. Ideoq. non vocabantur in ius illis Nouem diebus.

Laus Deo.